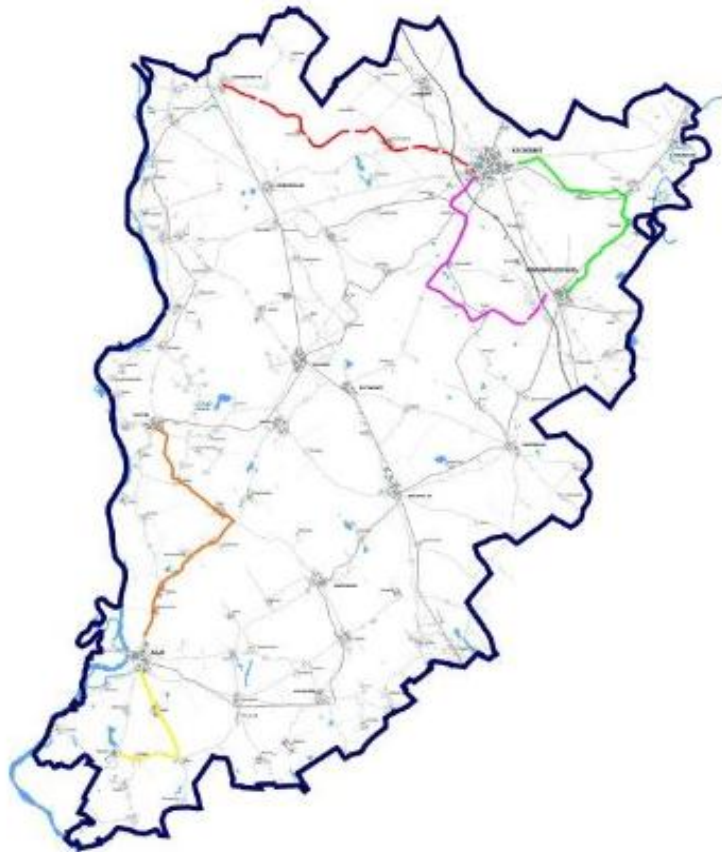

Együttműködés a helyben foglalkoztatásért

**Bács-Kiskun megyei foglalkoztatás- és
gazdaságfejlesztési együttműködés**

FOGLALKOZTATÁSI HELYZETELEMZÉS

2016. szeptember 26.

Tartalomjegyzék

1	Vezetői összefoglaló	4
2	A helyzetelemzést megalapozó információk	6
3	Bács-Kiskun megye gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatai.....	7
3.1	Településföldrajzi elhelyezkedés	7
3.2	Gazdasági folyamatok a megyében.....	15
3.2.1	Mezőgazdaság	17
3.2.2	Erdőgazdálkodás	22
3.2.3	Ipar	22
3.2.4	Beruházások	24
3.2.5	Turizmus.....	26
3.2.6	Gazdasági szervezetek főbb jellemzői	26
3.2.7	Szociális gazdaság.....	32
3.3	Társadalmi folyamatok a megyében	40
3.3.1	Demográfia.....	40
3.3.2	Kisebbségek	46
3.3.3	Oktatás.....	47
3.3.4	Közművelődés.....	60
3.3.5	Civil szervezetek	60
3.3.6	Jövedelmi viszonyok a megyében.....	61
3.4	Környezeti folyamatok a megyében.....	62
3.4.1	Természeti környezet	62
3.4.2	Épített környezet (infrastruktúra).....	63
4	Munkaerő-piaci kereslet-kínálat Bács-Kiskun megyében	66
4.1	Munkaerő-piaci folyamatok	66
4.1.1	Országos munkaerő-piaci kitekintés	66
4.1.2	A Bács-Kiskun megyei munkaerőpiacot érintő folyamatok	70
4.2	Munkaerő-piaci kereslet a megyében 2010-2015 között	83
4.2.1	Bejelentett állások	83
4.2.2	Önkormányzati információk	85
4.2.3	Munkaerő-kölcsönzés és közvetítés keresleti oldala.....	85
4.2.4	Atipikus foglalkoztatás.....	87
4.3	Munkaerő-piaci kínálat és foglalkoztatás a megyében 2010-2015 között	88
4.3.1	Foglalkoztatás.....	88
4.3.2	Munkaerő-kölcsönzés kínálati oldala.....	92
4.3.3	Regisztrált álláskeresők.....	96
4.3.4	Járási adatok	99
4.4	Összegzés	105
5	Munkaerő-piaci és gazdasági szempontból összetartozó területi egységek Bács-Kiskun megyében	106
5.1	Megyei területfejlesztési programban kiemelt térségek a megyében.....	106
5.2	Megyei munkaerő-piaci vonzáskörzetek.....	116
5.3	Helyi foglalkoztatási együttműködésekre javasolt területek.....	122
6	Korábban létrejött foglalkoztatási és gazdaságfejlesztési megállapodások Bács-Kiskun megyében	127
6.1	LEADER szervezetek Bács-Kiskunban	127
6.1.1	LEADER program.....	127
6.1.2	A LEADER Helyi Akciócsoportok Bács-Kiskun megyében.....	127

6.1.3	LEADER program a 2014 és 2020 közötti fejlesztési időszakban	132
6.2	Helyi foglalkoztatási együttműködések	134
6.3	Termelői együttműködések, helyi termékek	136
6.3.1	Helyi termék/kistermelő fogalmának tisztázása.....	136
6.3.2	Termelői oldal helyzetének bemutatása	137
6.3.3	Helyi termékek Bács-Kiskun megyében	139
6.3.4	Kistermelői együttműködések.....	141
6.3.5	Helyi szolgáltatások, népi mesterségek.....	144
6.3.6	Államilag elismert termelői csoportosulások Bács megyében.....	145
6.3.7	Fejlesztési szükségletek.....	146
7	Foglalkoztatást elősegítő programok	146
7.1	A támogatási folyamatok alakulása.....	146
7.2	A támogatások térségi jellemzői	148
7.3	A foglalkoztatási támogatások összetétel jellemzői.....	150
7.4	Az aktív eszközök jellemzői	152
7.5	TÁMOP programok	154
7.5.1	A TÁMOP 1.1.2-11/1 program	154
7.5.2	A TÁMOP 2.1.6 program	154
7.6	GINOP-programok.....	155
7.6.1	GINOP 5.2.1-14 „Ifjúsági Garancia” program.....	155
7.6.2	GINOP 5.1.1 „Út a munkaerőpiacra”.....	155
7.6.3	GINOP-6.1.1-15 „Alacsony képzettségűek és közfoglalkoztatottak képzése..	156
7.7	Egyéb programok	156
7.7.1	„A Nők 40 év szolgálati jogviszonyának megszerzésének elősegítése” program	156
7.7.2	Nyári diák munka	156
7.8	Közfoglalkoztatás.....	157
8	Érintettek elemzése	159
9	SWOT elemzés	169
10	Forrásjegyzék.....	172
11	Mellékletek	175
1. sz.	melléklet: Terméklista.....	175
2. sz.	melléklet: Kimutatás a helyi vezértermékekről.....	177
3. sz.	melléklet Megyei és települési értékekek	181
4. sz.	melléklet: Védjegyek.....	199
5. sz.	melléklet: Bács-Kiskun megyei termelői piacok	200
6. sz.	melléklet: Kimutatás a Bács-Kiskun megyében működő TCS és TÉSZ termelői	
	közösségekről	204
7. sz.	melléklet Fórum emlékeztető.....	210
8. sz.	melléklet: A projektet megalapozó önkormányzati igényfelmérő kérdőív	
	eredményei.....	216
9. sz.	melléklet: TOP 50 vállalkozás Bács-Kiskun megyében.....	219
10. sz.	melléklet: A tárgyévben leggyakrabban bejelentett munkaerőigények, valamint a	
	nyilvántartásba került álláskeresők legjellemzőbb foglalkozásai.....	221
11. sz.	melléklet: A Bács-Kiskun megyei LEADER Helyi Akciócsoportok 2014-2020	
	fejlesztési időszak alkalmazott specifikus céljai és intézkedései a Helyi Fejlesztési	
	Stratégiák alapján	224
12. sz.	melléklet: Az EFOP éves fejlesztési kerete (2016.).....	229

1 Vezetői összefoglaló

A Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat vezetésével **2016-ban jön létre** a TOP-5.1.1-15 Megyei szintű foglalkoztatási megállapodások, foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések c. felhívásra benyújtott pályázat 2016-2021 közötti megvalósítása érdekében az **Együttműködés a helyben foglalkoztatásért – Bács-Kiskun megyei foglalkoztatás- és gazdaságfejlesztési együttműködés** a megyei emberi erőforrás fejlesztése, foglalkoztatásának ösztönzése, valamint a társadalmi együttműködés támogatásának céljával. Az együttműködés területi hatóköre Bács-Kiskun megye területe Kecskemét Megyei Jogú Város és további négy település (Fülöpháza, Kunszállás, Jakabszállás, Városföld) kivételével. A további partnerek számára is nyitott paktum aláírásával a résztvevők vállalják, hogy együttműködnek a megyei foglalkoztatás növelése érdekében. Ahhoz, hogy ez elérhető legyen, szükséges a megyei gazdasági, foglalkoztatási helyzet előzetes felmérése a rendelkezésre álló legfrissebb adatok alapján, majd az erre épülő, irányokat mutató stratégia és akcióprogramok megfogalmazása.

A megye sajátossága a sokszínű természeti tájegységeiben (pl. Homokhátság, Duna mente), és központi térbeli elhelyezkedésében rejlik, melyek jelentős befolyásoló tényezői a gazdaságfejlesztéseknek. A gazdasági folyamatokat tekintve Bács-Kiskun megye a **mezőgazdasági hagyományokra** épít, továbbra is fontos szereppel bír a magas szintű agrárspecializáció. Ebben a tradicionális gazdasági környezetben megy végbe az ipari megújulás, melynek húzóágazata a megye északi részére jellemző **járműipar**. Emellett különösen fontosak az **építőipar**, valamint **feldolgozóipar** ágazatai, elsősorban az élelmiszeripar. A szomszédos Szerbiával határos **déli területek minden tekintetben elmaradottabbak**, míg a megye északi részén fekvő városok kedvezőbb helyzetben vannak.

Az **ipari parki** hálózat jól lefedi a megyét, azonban a megye középső részén hosszabb folyamat a tervezett cégbetelepítés. A gazdasági megújulás érdekében elengedhetetlen az infrastrukturális feltételek és a jól képzett humán erőforrás megléte, a folyamatos marketing munka, valamint a gazdasági szereplők közötti koordináció és együttműködés. Mindezen feltételek megteremtése és biztosítása révén a nagyobb gazdasági bázissal rendelkező városok esetében az ipari parkok működtetése könnyebb, de sikeressé válhat a kisvárosi ipari parkok működése is a **befektetésösztönzéssel**, szolgáltatói tevékenységük erősítésével.

Bács-Kiskun megye természeti és kulturális adottságai kiválóak, de ezek turisztikai kihasználtsága még jelentősen elmarad a fővároshoz és a Balatont övező megyékéhez képest. A vendégforgalmat tekintve a hazai érdeklődők körében népszerűek a gyógyvizes térségek fürdői, az alföldi kultúra és hagyomány (beleértve a gasztronómiát), a megye városainak látnivalói. **A turisztikai kapacitások nagyságrendje és területi eloszlása, illetve az erős szezonális továbbra is fékezi az ágazat erősödését.** A helyi fejlődés érdekében mind idegenforgalmi, mind foglalkoztatási szempontból érdemes figyelmet fordítani a hagyományokon alapuló helyi termékekre és szolgáltatásokra, valamint a szociális gazdaság helyi szereplőire.

Demográfiai szempontból súlyos problémát jelent, hogy **Bács-Kiskun megye lakónépessége** összhangban az ország egészére jellemző folyamatokkal, **az elmúlt bő évtizedben folyamatos csökkenést mutat az egyre erősödő természetes fogyás és a negatív vándorlási**

egyenleg következtében. E csökkenő tendencia - a Kecskeméti járást leszámítva, mely az évtized minden évében növekedést mutat - a megye minden járására jellemző folyamat. Gond továbbá, hogy az utóbbi évtizedekben bekövetkezett pozitív változások ellenére **Bács-Kiskun megye lakóinak végzettségi szintje továbbra is jelentősen elmarad az országos átlagtól.** Az iskolai oktatásban végzettek és a felnőttoktatásban részt vettek létszáma is csökken.

A munkaerőpiacot tekintve ebben az évtizedben a foglalkoztatottak száma Bács-Kiskun megyében folyamatosan emelkedik, **2010 óta mind a foglalkoztatási arány, mind a munkanélküliségi ráta kedvezően alakult a megyében.** A folyamatok eredményeként a gazdaságilag aktívák száma emelkedik, az inaktívak közül pedig egyre többen kerülnek be, vissza a munkaerőpiacra. Ugyanakkor meg kell említeni, hogy **a munkaképes korú 15-74 éves népesség, a potenciális munkavállalók köre fogyatkozik,** fokozva a megyében tapasztalható munkaerőhiányt.

A Bács-Kiskun megyében nyilvántartott álláskeresők száma több mint tízszerese a betöltetlen álláshelyek számának. A regisztrált munkanélküliek jelentős többsége képzetlen munkaerő, vagyis nehezen foglalkoztatható. Körülbelül 42 százalékuk maximum az általános iskolát járta ki, míg 28 százalékuk szakiskolát, szakmunkásképzőt végzett, ám érettségivel nem rendelkezik. Nagyjából egynegyedüknek érettségi a legmagasabb végzettsége, míg 6 százalék körül van a diplomások aránya. **A vállalkozói és termelő szektorban is súlyos gondot jelentő szakemberhiány egyik legfőbb oka a szakmai/technikai/gyakorlati képességek hiánya.** A helyzet javításához a képzési és munkaerő-piaci szolgáltatási kínálat munkaerő-piaci igényekkel, valamint a területi/ágazati fejlesztési dokumentumokban meghatározott irányokkal történő összehangolása mellett a foglalkoztatási helyzetre ható megyei szakképzés belső problémáinak (gyakorlati képzőhelyek hiánya, hiányzó együttműködés és koordináció, kevés pedagógus és szakoktató stb.) megoldása is szükséges. **Bács-Kiskun megyében jelenleg nincs foglalkoztatási együttműködés, a foglalkoztatási szint javításához a gazdasági szereplők közötti koordinációra és együttműködésre van szükség.**

Összefoglalásaként megállapítható, **hogy bár Bács-Kiskun megye gazdasági helyzete, foglalkoztatási mutatói az utóbbi években fokozatosan javulnak, bőven akad még tennivaló a foglalkoztatás növelése érdekében,** különösen a hátrányos helyzetű térségekben és az álláskeresők halmozottan hátrányos helyzetű vagy kiemelt figyelmet érdemlő célcsoportjaiban, akiknek munkaerőpiacra történő visszavezetése különösen nehéz feladatot jelent. Esetükben eredmény a képzések mellett a munkaerő-piaci szolgáltatások hatékonyságának növelésével, személyre szabásával érhető el.

A Bács-Kiskun megyében működő vállalatok sikerességének záloga a jól képzett munkaerő rendelkezésre állása, a lakosság helyben maradásához pedig elengedhetetlen a munkahelyek megléte és elérhetősége. Ezért olyan, földrajzi adottságoknak megfelelő, szociális szempontokat is figyelembe vevő vállalkozásfejlesztő és foglalkoztatásbővítő stratégia kidolgozása szükséges, mely ösztönzi a meglévő humán erőforrás motiváltságát, további, folyamatos képzését; a piaci igényeknek megfelelő hatékony szak-, felnőttképzést és munkaerő-piaci szolgáltatásokat; valamint a megyei munkáltatókat a munkahelymegőrzésre, munkahelyteremtésre, a gazdasági, munkaerő-piaci szereplőket pedig hatékony együttműködésre sarkallja.

2 A helyzetelemzést megalapozó információk

A helyzetelemzés elkészítését megelőzően az alábbi előkészítő információszerző tevékenységekre került sor.

- A megye foglalkoztatási helyzetét bemutató helyzetelemzés megalapozása érdekében előzetes felmérésre került sor a térségben a foglalkoztatási együttműködés kialakításának szükségességéről egy, az önkormányzatoknak kiküldött kérdőív segítségével. A kérdőív célja az volt, hogy az alábbi négy területen képet kapjunk az adott településről:
  - foglalkoztatási, gazdasági együttműködések területén van-e gazdaságfejlesztési stratégiája az önkormányzatnak, léteznek-e járási, települések közötti együttműködések;
  - a legnagyobb árbevételű vállalkozásokról, ill. legnagyobb foglalkoztatókról, foglalkoztatási, képzési igényeik ismeretéről, új vállalkozások betelepülési szándékairól van-e információ;
  - civil és egyéb szervezetek aktivitásáról a foglalkoztatási feladatokban;
  - mi a munkavállalói és munkaadói oldal szempontjából megfogalmazott önkormányzati vélemény a foglalkoztatást akadályozó tényezőkről, illetve melyek a tartósan betöltetlen álláshelyek (foglalkozások).
- Járásonként fórumok szervezésére került sor 2-2 alkalommal a települések gazdaságfejlesztését meghatározó vezetőkkel. A fórumok lehetőséget biztosítottak a megyei foglalkoztatási együttműködés céljainak, programelemeinek, résztvevőinek, ütemtervének bemutatására, valamint a helyi szinten alakuló paktumok előkészítésére.
- A Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara bevonásával előzetes vállalkozói igényfelmérésre került sor munkaerő-piaci, vállalkozásfejlesztési kérdésekben. (Az alacsony válaszadási arány miatt a felmérés nem reprezentatív.)
- A paktumszervezet felállítása érdekében széles körből egyeztetésre hívtuk a térség foglalkoztatási és gazdaságfejlesztési szervezeteit (kamarák, civil szervezetek, szakképzési centrumok stb.) az együttműködés területeinek meghatározása céljából. Egy részük előzetes szándéknyilatkozat aláírásával jelezte a paktumszervezethez való csatlakozását. A találkozó a szereplők közötti információáramlás és véleménycsere ösztönzését is szolgálta.
- A megyei valamint a megyei jogú város által létrehozott paktumok tevékenységének összehangolása érdekében egyeztetésre került sor Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzatával.
- Interjú készült egy, a térségi vállalkozások fejlesztési tevékenységére rálátó pénzügyi intézet (OTP) vállalkozási üzletágának vezetőjével, valamint az önkormányzati turizmusfejlesztési elképzeléseket ismerő Bács-Kiskun Megyei Turizmusfejlesztési és Marketing Nonprofit Kft. vezetőjével.
- Szekunder kutatás keretében került sor a Bács-Kiskun megyei foglalkoztatási helyzet bemutatásához szükséges adatok és információk feltárására. A helyzetelemzés elkészítése során nagy mértékben támaszkodunk a megyei területfejlesztési irányokat meghatározó Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Konceptióra, valamint a Bács-Kiskun megyére vonatkozó statisztikai és munkaügyi kiadványokra.

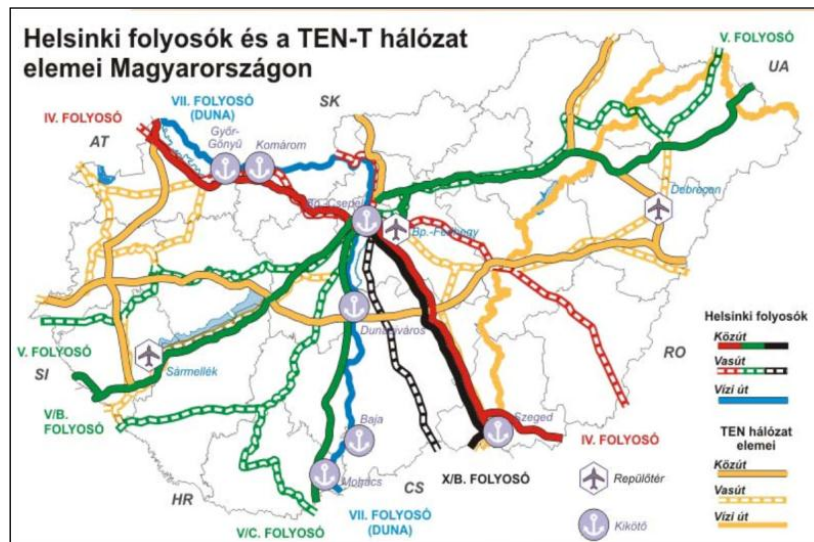
3 Bács-Kiskun megye gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatai

3.1 Településföldrajzi elhelyezkedés

Bács-Kiskun megye a Kárpát-medence középső részén helyezkedik el, geográfiai pozíciója centrálisnak tekinthető. Magyarországon belül, a megye az Alföld nagytáján, a Duna-Tisza közti síkvidéken található. Közigazgatási területét nyugatról Baranya, Tolna és Fejér megye (hosszabb szakaszon maga a Duna folyó) északról Pest, keletről Jász-Nagykun-Szolnok és Csongrád megye határolja. A megyét délről Szerbiával közös országhatár szegélyezi. A megye egész területe síkság, a felszín azonban valamivel változatosabb, mint az Alföld más vidékein.

A megye jelenlegi településkörnyezeti jellemzőinek kialakulását, társadalmi-gazdasági helyzetét az elmúlt évtizedek nagyban befolyásolták. Maga a megye – Kecskemét központtal – Pest-Pilis-Solt-Kiskun, valamint Bács-Bodrog vármegye egyes részeiből jött létre az 1950-es megyerendezés során. Jelenleg 8.444 km²-es kiterjedésével az ország legnagyobb területű megyéje, melynek lakónépessége 2015-ben 513.687 fő volt. Ez a lakosságszám – európai viszonylatban tekintve a NUTS 3-as területi egységeket – átlagosnak mondható. A megye területére jutó népességarányból következik az országos átlagnál lényegesen alacsonyabb népsűrűsége (62 fő/km²), mely azt eredményezi, hogy az Európai Unió által is alkalmazott OECD besorolás alapján vidéki térségnek minősül. A népesség a megye 119 településén él, melyből 22-nek van városi jogállása, ebből egy megyei jogú város, így – a jelenlegi közép-európai urbanizációs trendekhez hasonlóan – a lakosság több mint kétharmada város lakó. A megye jellegzetes, európai viszonylatban is sajátos településtípusa a tanya, mely az országon belül e térségben a legelterjedtebb, hazánk 280 tanyás településéből 62 Bács-Kiskun megyében található, mely adat a térség vidéki jellegét tovább erősíti.

1. ábra: Helsinki folyosók és a TEN-T hálózat Magyarországon

Forrás: Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Konceptió (Közlekedéstudományi Intézet)

Centrális geográfiai pozíciójából fakadóan a megye jelenlegi térsége évszázadok óta tranzit szereppel bír. A területen áthaladó főbb közlekedési útvonalak (közúti, vasúti, vízi) régóta fontos térkapcsolatokat alakítanak a Dunántúl és a Tiszántúl között, a főváros és a fejlettebb nyugati régiók irányába, valamint a déli határon túli, balkáni városközpontok felé.

A megyén több európai jelentőségű észak-déli irányú tengely (Helsinki folyosó, Transzeurópai Közlekedési Hálózat TEN-T), illetve kelet-nyugat irányú hálózati elem halad át. A megye legfőbb nemzetközi térkapcsolati tengelye az V. számú közlekedési folyosó és a Duna, mint vízi folyosó.

A Dél-alföldi régió, így Bács-Kiskun megye is az EU átlag GDP-jének 75%-a alatt teljesít, ezért a 2014-2020-as költségvetési időszakban **kevésbé fejlett régió**nak minősül. Az egy főre jutó bruttó hazai termék alapján Bács-Kiskun megye országos viszonylatban a középmezőnyben helyezkedik el, a Dél-alföldi régióban csak Békés megyét előzi meg.

A megye gazdasági és társadalmi mutatók alapján **különböző fejlettségű területi egységekből** áll. A MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató intézet 2016. évi elemzése szerint Bács-Kiskun megyében 2012-2014 között a Járási Fejlettségi Mutató alapján a legfejletlenebb járások közé sorolhatjuk a Bácsalmási és a Jánoshalmi járást, de egyben a legnagyobb mértékben javuló járások közé is a Kiskunmajsai mellett. A leginkább romló helyzetű járások közé a Kiskunhalasi és a Kunszentmiklósi járásokat kell sorolni.

A kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet a járások területi fejlettség alapján történő besorolását a társadalmi és demográfiai, lakás és életkörülmények, helyi gazdaság és munkaerő-piaci, valamint infrastruktúra és környezeti mutatókból képzett komplex mutató alapján határozza meg. Ennek értelmében az alábbi kategóriákat különbözteti meg a jogszabály:

- 1. fejlesztendő járások:** a kedvezményezett járásokon belül azok a legalacsonyabb komplex mutatóval rendelkező járások, amelyekben az ország lakónépességének 15%-a él;
- 2. kedvezményezett járások:** azok a járások, amelyeknek komplex mutatója kisebb, mint az összes járás komplex mutatójának átlaga;
- 3. komplex programmal fejlesztendő járások:** a kedvezményezett járásokon belül azok a legalacsonyabb komplex mutatóval rendelkező járások, amelyekben az ország lakónépességének 10%-a él.

1. táblázat: Bács-Kiskun megyében a járások besorolásának alakulása

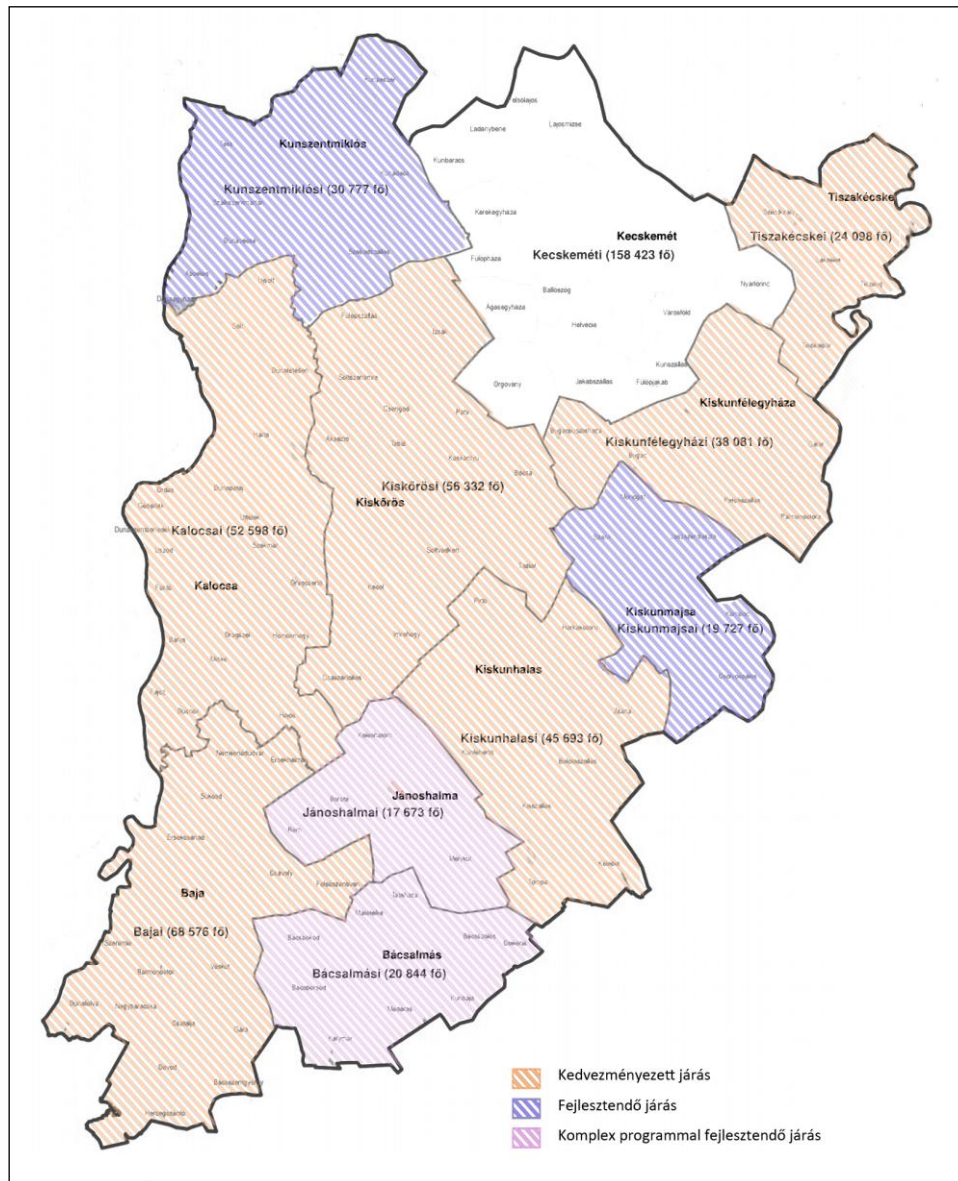
		Kedvezményezett járás	Fejlesztendő járás	Komplex programmal fejlesztendő járás
1.	Bácsalmási			x
2.	Bajai	x		
3.	Jánoshalmi			x
4.	Kalocsai	x		
5.	Kecskeméti			
6.	Kiskőrösi	x		
7.	Kiskunfélegyházi	x		
8.	Kiskunhalasi	x		
9.	Kiskunmajsai		x	
10.	Kunszentmiklósi		x	
11.	Tiszaújvárosi	x		
	Összesen	6	2	2

Forrás: Saját szerkesztés

A Kecskeméti járás kivételével valamennyi megyei térség besorolható valamelyik kategóriába.

1. térkép: Bács-Kiskun megye járásai (2015)

Forrás: www.terport.hu 2015. alapján saját szerkesztés

A regionális területfejlesztési konzultációs fórum nem jelölt ki **regionális szempontból kedvezményezett járást** a megyében a jogszabályi feltételeknek való megfelelés hiányában.

Fontos még kiemelni a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló **105/2015. (IV. 23.) Korm. rendeletet**. A jogszabály értelmében:

- Az a település, amely társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezettnek **vagy** jelentős munkanélküliséggel sújtottnak minősül, a kedvezményezett járások besorolásáról szóló kormányrendeletben meghatározott **kedvezményezett járással azonos elbánásban** részesül a fejlesztési célú támogatásokhoz való hozzáférés tekintetében.

- Az a település, amely társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezettnek és jelentős munkanélküliséggel sújtottnak minősül, a kedvezményezett járások besorolásáról szóló kormányrendeletben meghatározott **fejlesztendő járással azonos elbánásban** részesül a fejlesztési célú támogatásokhoz való hozzáférés tekintetében.
- Az a település, amely társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezettnek **vagy** jelentős munkanélküliséggel sújtottnak minősül, és a kedvezményezett járások besorolásáról szóló kormányrendeletben meghatározott **fejlesztendő járásban található, a fejlesztendő járással azonos elbánásban** részesül a fejlesztési célú támogatásokhoz való hozzáférés tekintetében.

2. táblázat: Bács-Kiskun megye társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett, illetve jelentős munkanélküliséggel sújtott települései

Ssz.	Település	Társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések	Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések
1.	Bácsszentgyörgy	x	
2.	Bácsszőlős	x	x
3.	Balotaszállás	x	
4.	Bátya		x
5.	Borota	x	
6.	Csátalja	x	
7.	Csikéria	x	x
8.	Dávod	x	x
9.	Drágszél	x	x
10.	Dunafalva	x	
11.	Dunaszentbenedek	x	x
12.	Dunatetőtlen		x
13.	Felsőszentiván	x	
14.	Gara	x	
15.	Géderlak	x	x
16.	Hercegszántó	x	
17.	Imrehegy	x	
18.	Jánoshalma	x	x
19.	Katymár	x	
20.	Kéleshalom	x	
21.	Kisszállás	x	
22.	Kömpöc	x	x
23.	Kunbaja	x	
24.	Kunbaracs	x	
25.	Madaras	x	x
26.	Mátételke	x	
27.	Mélykút	x	x
28.	Miske	x	x
29.	Nagybaracska	x	

Ssz.	Település	Társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések	Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések
30.	Ordas	x	x
31.	Öregcsertő	x	x
32.	Pálmonostora	x	
33.	Rém	x	x
34.	Sükösd		x
35.	Szeremle		x
36.	Tass		x
37.	Tataháza	x	
38.	Tázlár	x	
39.	Újsolt	x	x
40.	Újtelek	x	x
41.	Uszód	x	x

Forrás: Saját szerkesztés

Bács-Kiskun megye 119 településből **36 társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett** (hátrányos helyzetű), ebből **22 jelentős munkanélküliséggel sújtott**.

A megyei és a megyei jogú város paktumszervezetének területi lehatárolása:

A megyei paktum, foglalkoztatási megállapodás területi hatálya a megye egészére kiterjed, ez alól kivételt képez a megyei jogú város, és a megyei jogú város paktumához csatlakozott 4 település: Fülöpháza, Jakabszállás, Kunszállás és Városhőd. A támogatás felhasználása kizárólag Bács-Kiskun megye közigazgatási területén belül tervezett, bele nem értve a megyei jogú város paktumának (TOP-6.8.2) területét. A paktumok közötti lehatárolás Kecskemét Megyei Jogú Várossal egyeztetve és a járás településeinek igényeinek feltérképezésével került meghatározásra. **A térszerkezeti, szolgáltatási, munkaerő-piaci sajátosságok alapján Fülöpháza, Jakabszállás, Kunszállás és Városhőd nyilatkozatban jelezte a megyei jogú város paktumához való csatlakozási szándékát.**

3. táblázat: A megyei projekthez az alábbi települések csatlakoztak

Bácsalmási járás:

Település	Népesség (2013)	Terület (km ²)
Bácsalmás	6 811	108,32
Bácsbokod	2 656	63,93
Bácsborsód	1 179	77,52
Bácsszőlős	349	38,83
Csikéria	868	25,81
Katymár	1 951	71,08
Kunbaja	1 562	33,72
Madaras	2 903	49,30
Mátételke	476	27,93
Tataháza	1 228	26,10

Forrás: Saját szerkesztés

Bajai járás:

Település	Népesség (2013)	Terület (km²)
Bácsszentgyörgy	174	14,73
Baja	36 224	177,61
Bátmonostor	1 519	37,95
Csátalja	1 485	39,05
Csávoly	1 882	47,42
Dávod	2 003	69,21
Dunafalva	905	57,89
Érsekcsanád	2 830	58,29
Érsekhalma	599	27,56
Felsőszentiván	1 865	53,54
Gara	2 359	59,96
Hercegszántó	2 085	68,55
Nagybaracska	2 281	37,95
Nemesnádudvar	1 874	58,78
Sükösd	3 727	94,18
Szeremle	1 417	34,64
Vaskút	3 371	71,49

Forrás: Saját szerkesztés

Jánoshalmi járás:

Település	Népesség (2013)	Terület (km²)
Borota	1 432	81,80
Jánoshalma	8 941	132,21
Kéleshalom	453	61,63
Mélykút	5 165	123,46
Rém	1 306	39,93

Forrás: Saját szerkesztés

Kalocsai járás:

Település	Népesség (2013)	Terület (km²)
Bátya	2 060	33,86
Drágszél	326	12,59
Dunapataj	3 180	90,47
Dunaszentbenedek	865	23,24
Dunatetetlen	529	43,19
Dusnok	2 958	57,47
Fajsz	1 712	31,99
Foktő	1 628	31,46
Géderlak	1 020	18,74
Hajós	3 115	89,92
Harta	3 417	129,68
Homokmégy	1 398	70,32
Kalocsa	16 552	53,18
Miske	1 722	42,27
Ordas	420	16,52
Öregcsertő	809	43,06
Solt	6 488	132,67
Szakmár	1 237	74,64

Település	Népesség (2013)	Terület (km ²)
Újsolt	181	32,98
Újtelek	355	9,56
Uszód	1 056	24,46

Forrás: Saját szerkesztés

Kecskeméti járás:

Település	Népesség (2013)	Terület (km ²)
Ágasegyháza	1 892	55,87
Ballószög	3 366	35,00
Felsőlajos	858	11,41
Fülöpjakab	1 161	23,16
Helvécia	4 406	56,47
Kerekegyháza	6 330	81,28
Kunbaracs	615	55,11
Ladánybene	1 574	40,74
Lajosmizse	11 228	164,66
Nyárlőrinc	2 323	66,36
Orgovány	3 372	99,16

Forrás: Saját szerkesztés

Kiskőrösi járás:

Település	Népesség (2013)	Terület (km ²)
Akasztó	3 230	64,88
Bócsa	1 830	97,04
Császártöltés	2 323	82,06
Csengőd	2 020	48,89
Fülöpszállás	2 278	91,32
Imrehegy	694	70,31
Izsák	5 904	113,76
Kaskantyú	926	58,28
Kecel	8 687	114,48
Kiskőrös	14 259	102,23
Páhi	1 184	38,96
Soltszentimre	1 261	44,49
Soltvadkert	7 433	108,86
Tabdi	1 076	21,39
Tázlár	1 702	73,38

Forrás: Saját szerkesztés

Kiskunfélegyházi járás:

Település	Népesség (2013)	Terület (km ²)
Bugac	2 809	131,11
Bugacpusztaháza	297	43,00
Gátér	966	30,89
Kiskunfélegyháza	29 972	256,30
Pálmonostora	1 770	53,28
Petőfiszállás	1 478	67,79

Forrás: Saját szerkesztés

Kiskunhalasi járás:

Település	Népesség (2013)	Terület (km ²)
Balotaszállás	1 497	104,94
Harkakötöny	934	52,70
Kelebia	2 583	66,70
Kiskunhalas	28 427	227,58
Kisszállás	2 396	92,05
Kunfehértó	2 014	78,37
Pirtó	941	34,50
Tompa	4 543	81,57
Zsana	752	87,94

Forrás: Saját szerkesztés

Kiskunmajsai járás:

Település	Népesség (2013)	Terület (km ²)
Csolyospálos	1 658	65,10
Jászszenzlászló	2 458	60,34
Kiskunmajsa	11 766	221,99
Kömpöc	698	29,98
Móricgát	479	32,89
Szank	2 370	74,83

Forrás: Saját szerkesztés

Kunszentmiklósi járás:

Település	Népesség (2013)	Terület (km ²)
Apostag	1 948	31,94
Dunaegyháza	1 504	10,12
Dunavecse	3 937	66,77
Kunadacs	1 566	89,90
Kunpeszér	649	77,55
Kunszentmiklós	8 515	172,11
Szabadszállás	5 896	164,62
Szalkszentmárton	2 827	82,08
Tass	2 906	74,72

Forrás: Saját szerkesztés

Tiszaékcskei járás:

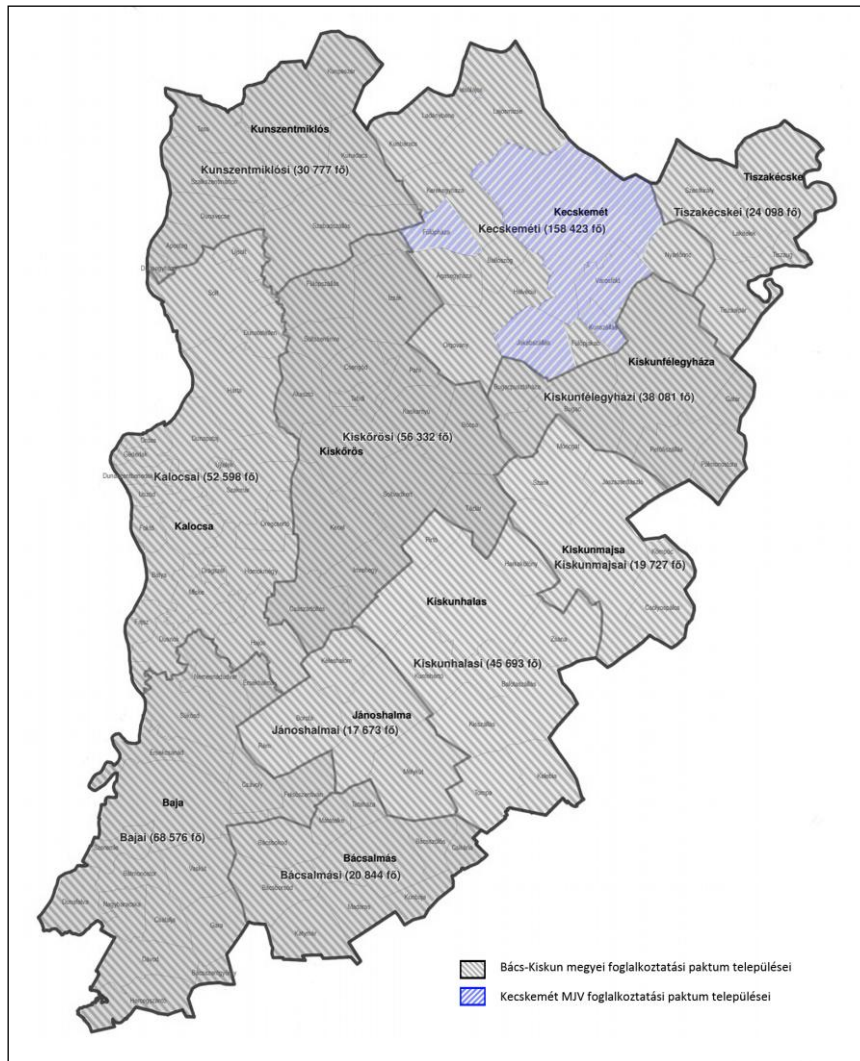
Település	Népesség (2013)	Terület (km ²)
Lakitelek	4 452	54,66
Szentkirály	1 940	101,89
Tiszaalpár	4 907	91,13
Tiszaékcske	11 237	133,27
Tiszaug	899	25,04

Forrás: Saját szerkesztés

A Bács-Kiskun megyei foglalkoztatási paktum településeit szemlélteti az alábbi térkép:

2. térkép: Bács-Kiskun megyei foglalkoztatási paktumok települései

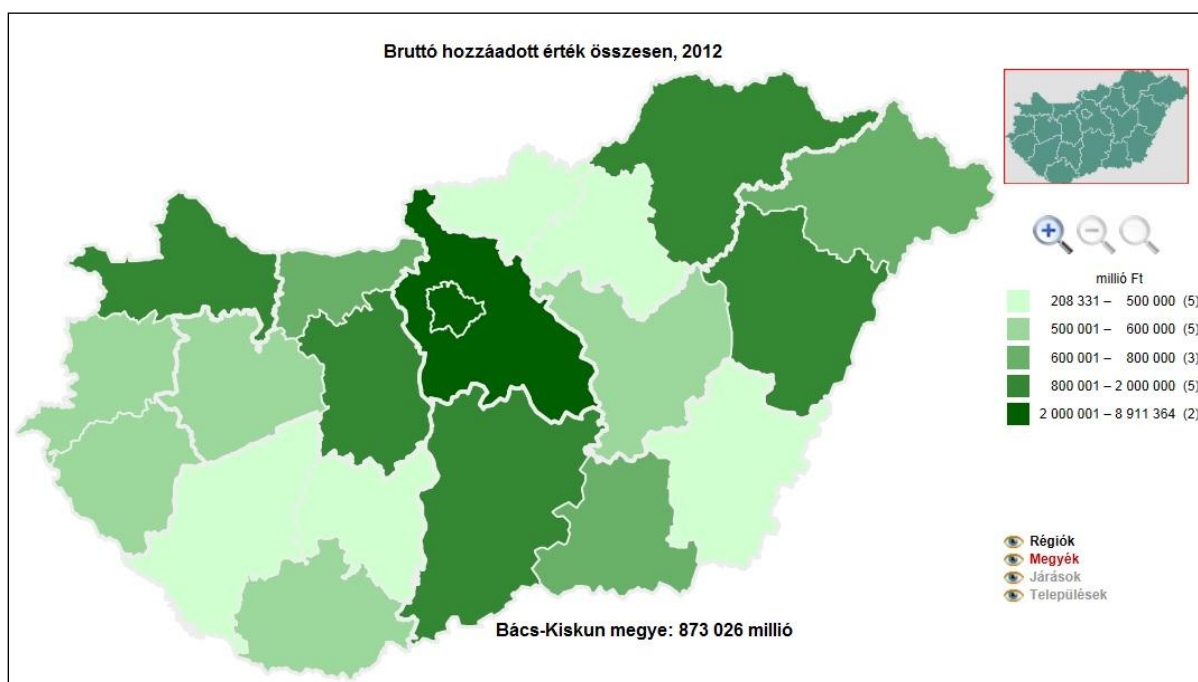
Forrás: <http://www.terport.hu/tematikus-terkepek/bacs-kiskun-megye-jarasai-terulet-84436-km2-nepesseg-532-822-fo-jarasok-szama-11-> alapján saját szerkesztés

3.2 Gazdasági folyamatok a megyében

Bács-Kiskun megyében a **bruttó hazai termék**¹ (GDP) piaci beszerzési áron 2014. évben 1.254,8 milliárd forint volt, míg 2010-ben 914,3 milliárd Ft. A megyei GDP az ország teljesítményének 3,4-3,9%-át adja. Az egy főre jutó bruttó hazai termék összege a megyében 2010-2014 között évente kb. 10-11%-os emelkedést mutat. A mutató nagysága 2014. évben 2435 ezer forint, 692 ezer forinttal (39,7%-kal) több a 2010-ben mért értéknél. Az egy főre jutó bruttó hazai termék összege 2010. évben nem érte el az országos átlag kétharmadát, 2014-ben viszont megközelítette a háromnegyedét. Bács-Kiskun megye az egy főre jutó GDP alapján a megyék sorrendjében is előbbre lépett, 2010-ben a 14. volt, s 2014-ben már a 9. 2013-ban az egy főre jutó bruttó hazai termék vásárlóerő-paritáson (PPS) 12.874 volt, 48,4%-a az EU-28 átlagának. Ez a mutató 2013. évben egyötödével (2.311-gyel) túlhaladta a 2010-es szintet.

¹ Forrás: KSH Bács-Kiskun megye Statisztikai évkönyve, 2014. Legutolsó GDP adat 2013.

3. térkép: Bruttó hozzáadott érték összesen (2012)

Forrás: KSH

A **bruttó hozzáadott érték** 2013-ban 962 milliárd Ft folyó áron, egy százalékkal meghaladta az egy évvel korábbit, az országos közel négy százalékát teszi ki. A 2010-es viszonyítási évtől indulva a bruttó hozzáadott érték emelkedése 2012-ben megtört, akkor öt százalékkal elmaradt az előző évitől, de 2013-ban ismét növekedést ért el. Ugyanakkor, ha a 2013-ban létrehozott hozzáadott értéket a magas 2010-es teljesítményhez hasonlítjuk, két százalékos mérséklődést mutat.

A **bruttó hozzáadott érték többségét Bács-Kiskun megyében az ipar (míg 2011-ben egynegyedét, 2013-ban közel egyharmadát, azon belül is a feldolgozóipar) és további 10-12%-át a mezőgazdaság, vad-, erdő-, halgazdálkodás hozta létre.** Az összevont gazdasági ágak közül a kereskedelem; szállítás, raktározás; szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás együttes aránya egyötöd körüli, a közigazgatás, védelem; oktatás; humán-egészségügyi és szociális ellátás részesedése egyhatod, az ingatlanügyletek hányada nyolc százalék. A bruttó hozzáadott értékhez az építőipar öt és fél százalékkal járult hozzá. 2010-től az ipar, azon belül a feldolgozóipar részesedése emelkedik csak, az építőiparé szinte változatlan, a kereskedelem, logisztika, idegenforgalom együttesen váltakozó, a többi gazdasági ágé pedig csökkenő.

A 2013. évi megyei bruttó hozzáadott érték több mint kétötöde a Dél-alföldi régióénak, és majdnem négy százaléka az országos átlagénak. A megye országos átlagból való átlagos részesedési arányát három gazdasági ág és kettő összevont gazdasági ág csoport is meghaladta. Az ország azonos gazdasági ágán belüli arányuk a mezőgazdaságban 8,7%-a, az építőiparban 5,3%-a, a feldolgozóiparban 4,9%-a, valamint az iparban 4,6%-a, a kereskedelem; szállítás, raktározás; szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás összevont ágakban 3,9%-a volt 2013-ban.

Bács-Kiskun megyében az ipari megújulás olyan gazdasági környezetben megy végbe, ahol az erős mezőgazdasági hagyományok és magas szintű agrárspecializáció továbbra is fontos eleme a gazdaságnak. Az élenjáró járműipar mellett fontos kiegészítő ágazatok is jelen

vannak, mint a feldolgozóipar, az építőipar. A turisztikai kapacitások nagyságrendje és területi eloszlása, illetve az erős szezonális, továbbra is fékezi az ágazat erősödését, s nem oldja a Kecskemét központú strukturáját sem.

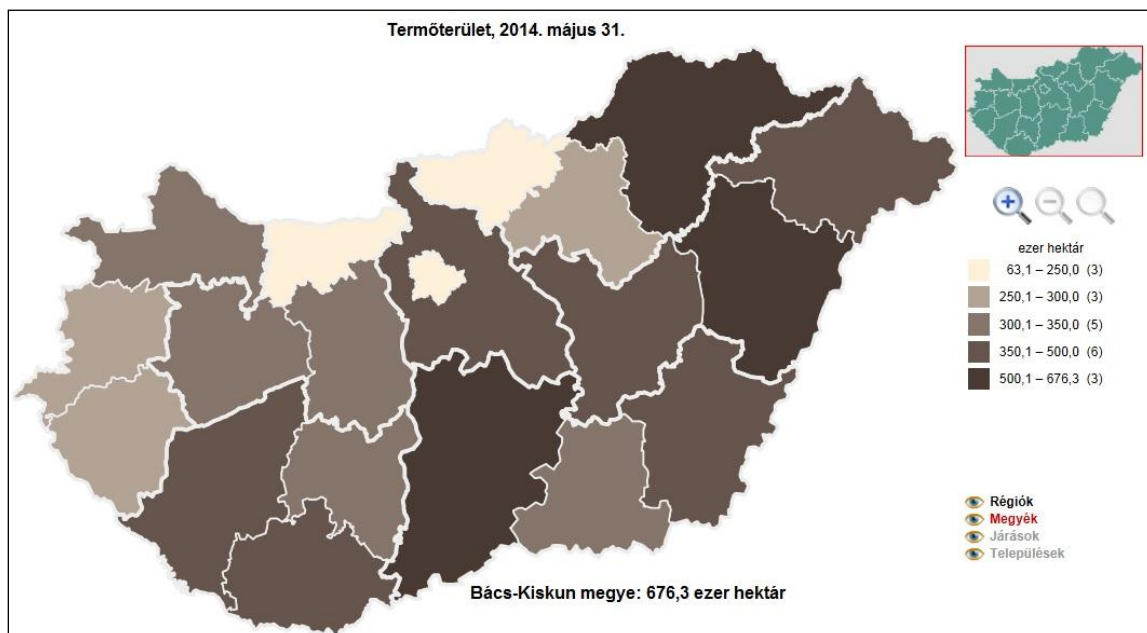
3.2.1 Mezőgazdaság

Bács-Kiskun megye hosszú évszázadok óta az ország legfontosabb agrártermékeket előállító területe. Ennek ellenére a termőterületek kapcsán két probléma azonosítható: az instabil, a természeti, gazdasági és társadalmi tényezőkre érzékenyen reagáló földhasználat, és az épített környezet gyors ütemű területfoglalása.

Bács-Kiskun megye térszerkezetét alapvetően a természeti adottságok határozták meg egészen az 1950-es évek elejéig. A mezőgazdaság, mint a gazdaság vezető ágazata természetszerűleg szorosan függött a talaj- és klimatikus adottságoktól és a vízrajzi viszonyoktól. Ezek alapján két nagy termelési körzetet lehetett azonosítani, a Homokhátságot és a Dunamelléket. Ez utóbbi terület tovább bontható még a Dunavölgyi-síkságra és a Bácskára. Mindegyik térszerkezeti elem sajátos táji agrártermelési jellemzőkkel és ezekhez kapcsolódó települési és társadalmi attribútumokkal is bírt.

Bács-Kiskun megyében a földrajzi adottságából kifolyólag – az ipari fejlődés mellett – továbbra is dominál a mezőgazdasági jelleg. A 2014. május 31-ei összeírás alapján a megye 676,4 ezer hektár termőföld területen gazdálkodott, melynek 72,4%-a mezőgazdasági terület (489,6 ezer hektár) volt. A mezőgazdasági terület többsége 71,3%-a szántó, egyötöde gyeperdő, négy százaléka szőlő, kettő százaléka gyümölcsös, közel másfél százaléka konyhakert. A termőterület több mint egyötöde erdő. 2010 és 2014 között az összes termőterület 2,3%-kal a mezőgazdasági terület pedig 4%-kal, azon belül szinte valamennyi művelési ág csökkent. Ellenben az erdő 2,7%-kal, a gyeperdő területe másfél százalékkal nőtt.

4. térkép: Termőterület (2014.05.31.)

Forrás: KSH

Bács-Kiskun megye egy része a környezeti szempontból érzékeny és a klímaváltozás miatt egyre veszélyeztetettebb Duna-Tisza-közi Homokhátság területén fekszik. A

Homokhátság jellegzetes problémája az évtizedek óta tartó szárazodás: a talajvízszint nagyarányú csökkenése és a felszíni vizek eltűnése. A talajvízszint nagymértékű csökkenésének háttérében természeti, társadalmi és gazdasági tényezők egyaránt megtalálhatók. A legutóbbi kutatások azt valószínűsítik, hogy a talajvízszint csökkenése 75-80%-ban a klímaváltozás következménye. Egyes vélemények szerint emiatt csökkentek a terméseredmények a mezőgazdaságban, és ugyancsak emiatt szorultak vissza vagy száradtak ki fontos vizes élőhelyek, szikes tavak. A vízkárok és a talajvízszint süllyedésének oka többnyire a csapadékhiány, és emberi tevékenység (víz-kitermelés, vízrendezés, belvízcsatornák, erdősítés) is hozzájárulhatott a süllyedéshez. Ezek a változások nem csupán a lakosság megélhetésére vannak hatással, hanem a természetes élőhelyek állapotára, és hosszabb távon az emberek egészségügyi állapotára is. A klímaváltozás hatásai nagyobb térségre kiterjedve, bonyolult kölcsönhatásokban jelentkeznek a Homokhátságon. A térségi szinten jelentkező hatások esetében a települési szintű alkalmazkodási kísérletek nem mindig elégségesek, több település összefogása kell a probléma megoldásához. Ezen a területen minden fejlesztési döntéshozatal során fokozott figyelmet kell fordítani a környezeti fenntarthatóság biztosítására.

3.2.1.1 Növénytermesztés

Bács-Kiskun megyében a mezőgazdasági ágazatok között a növénytermesztés meghatározó jelentőséggel bír. 2014. évben a megyében 1.219 ezer tonna gabonaféle termelt, a gabonafélék többsége (54%-a) kukorica és búza (háromtizede), továbbá egytizede őszi árpa. A 2010. évhez képest a gabonafélék termésmennyisége 22,7%-kal, azon belül a búzáé és a kukoricáé egyaránt háromtizedével, valamint az őszi árpáé egytizedével nőtt. Valamennyi szántóföldi növény közül a gazdálkodók leginkább a borsóból (1,4-szeresével), a burgonyából (négyötödével) és a cukorrépából (57%-kal) termeltek többet. Ellenben visszaesett a tavaszi árpa (felére) és a silókukorica (kétötödével) termésmennyisége. Az őszi árpa és a búza kivételével a megyében nem javult tovább a gabonafélék terméshezama 2015. évben, az országos átlagot nem érték el.

3.2.1.2 Kertészet, szőlő, gyümölcs

Bács-Kiskun megye hagyományosan az ország kertészeti termelésének egyik központja. Az 1990-es évek során az ágazat helyzete megváltozott, a vetésterület és termésmennyiségek is csökkentek. A szántóföldi zöldségtermelés (vörös- és fokhagyma, fűszerpaprika, sárgarépa, káposzta) háttérbe szorulása mögött komplex okok vannak: a gépesítést az ágazat tőkehiánya miatt nem sikerült megújítani; emellett a paprika esetében a paprikahamisítási ügyek is nehéz helyzetbe hozták a termelőket; továbbá a munkaigényes kertészeti kultúráknál problémát jelent a munkaerő biztosítása a termelők számára. A zöldség ágazaton belül jelentős termésmennyiségbeli növekedést az elmúlt időszakban a zöldborsó, a zöldbab, a zöldpaprika, illetve a gombatermesztésben sikerült elérni. A megyében 2014. évben összesen 168 ezer tonna zöldségféle termelt, 37,3%-kal túlta felül a 2010. évi termést. Öt év alatt a sárgarépa termésmennyisége 2,2-szeresére emelkedett (17,2 ezer tonnára), de a fejes saláta és a spenót mennyisége is megnövekedett. Ellenben visszaesett főleg a sárgatök, uborka és a görögdinnye mennyisége (70-80%-kal).

Bács-Kiskun megyében a talajadottságok, a kedvező éghajlat, és a homoki kultúra által meghatározott termelési hagyományok miatt napjainkban is kiemelkedően fontos szőlő- és gyümölcsstermesztés. Bács-Kiskun megye szőlő területe 2010-2014 között négy és fél százalékkal csökkent ugyan, ennek ellenére a gazdák kétharmadával több szőlő szüreteltek le. A szőlőterület nagysága 2014-ben meghaladta a 21 ezer hektárt, a termés mennyisége

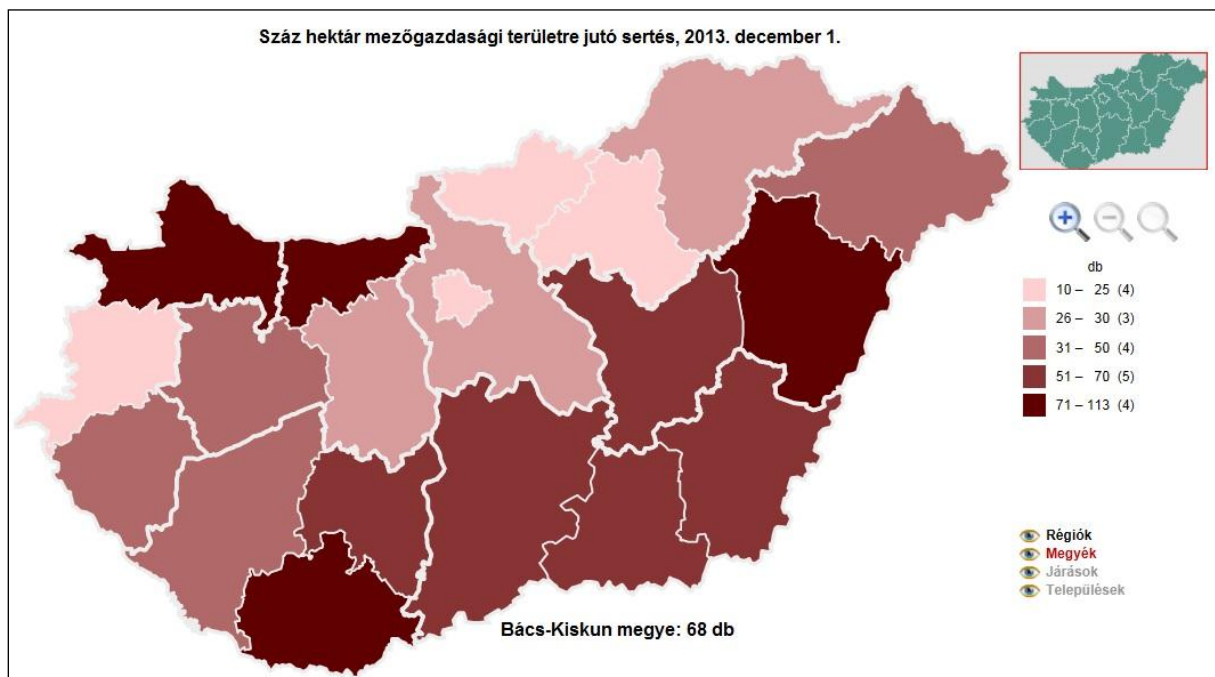
pedig 136,4 ezer tonnát. A 2014. évi termésátlag 7.630 kg/ha, szemben a 2010. évi 4.100 kg/ha-ral.

A gyümölcságazatban az alma helyét a meggy, a szilva és a kajszi vette át. Az átrendeződés háttérében a nagyüzemi gyümölcsstermelés visszaszorulása, valamint a folyamatos értékesítési nehézségek állnak. A megyében jelentősen visszaesett a gyümölcsstermés, 2014. évben összességében 37,1%-kal kevesebb gyümölcs termett, mint 2010-ben. A gyümölcsstermés összesen 59,7 ezer tonna volt, míg 2010-ben 95 ezer tonna. A meggy kivételével valamennyi gyümölcsféléből lényegesen kevesebb termett, mint öt évvel korábban. Különösen a körte (négyötödével), az őszibarack és a ribizke (egyaránt héttizedével) mennyisége csökkent. Ellenben közel 50%-kal több meggyet szedtek le a fáról.

3.2.1.3 Állattenyésztés

Bács-Kiskun megye a rendszerváltás előtt az ország legnagyobb állattenyésztő megyéje volt. A főbb állatfajták közül Bács-Kiskun megyében a 2014. december 1-i állapot szerint 2010 azonos napjához viszonyítva legfőképp a szárnyasok közül a liba (kétötödével), a pulyka (35%-kal) és a kacska (31,2%-kal) állományszáma esett vissza. A szarvasmarha (12,2%-kal), a sertés (5,7%-kal) és a tehén (2,7%-kal) állomány viszont gyarapodott. 2014. december 1-én a megyében 63 ezer szarvasmarhát, 31 ezer tehenet, 363 ezer sertést, 24 ezer anyakocát, 6 ezer lovat, 2599 ezer tyúkot, 2513 ezer kacsát, 383 ezer ludat, 211 ezer pulykát, 225 ezer juhot, 814 ezer házinyulat számláltak. 2015. december 1-i állapot szerint a sertés kivételével valamennyi főbb megfigyelt állatfaj állománya csökkent. A baromfitenyésztés mellett jövőbeni húzóágazat a juh- és nyúltenyésztés lehet, mert mindkettő alapvetően export orientált (Olaszország a kivétel célországa). A nyúltenyésztés ágazatot az is segítheti, hogy országos szinten Bács-Kiskun megye rendelkezik a legnagyobb vágó- és feldolgozási kapacitásokkal (Lajosmizse, Baja).

5. térkép: Száz hektár mezőgazdasági területre jutó sertés (2013.12.01)

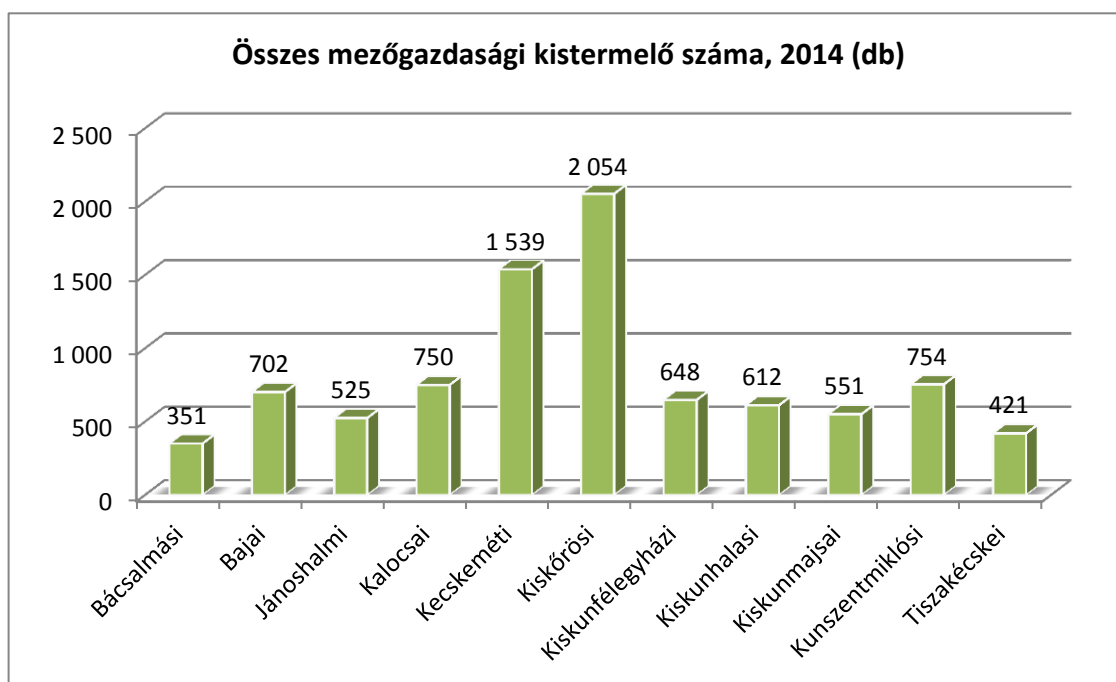

Forrás: KSH

3.2.1.4 Mezőgazdasági foglalkoztatás

A mezőgazdasági kistermelők létszámát vizsgálva 2014-ben Bács-Kiskun megyében 8.907 kistermelő volt. Közülük 23% folytatott mezőgazdasági tevékenységet a Kiskörösi járás területén a vizsgált időszakban. A második legtöbb kistermelő a Kecskeméti járásban, míg a harmadik legtöbb a Kunszentmiklósi járásban tevékenykedett. A legkevesebben a Bácsalmási járásban foglalkoztak kistermelői tevékenységgel, mindössze 351 fő.

2. ábra: Összes mezőgazdasági kistermelő száma (db) (2014)

Forrás: TEIR (NAV adatbázis)

A rendszerváltás után a mezőgazdasági foglalkoztatottak aránya hazánkban jelentősen csökkent, és mára – egy a nyugati társadalmakéhoz hasonló – a **szolgáltatási-szektor vezető szerepét** mutató foglalkoztatási szerkezet alakult ki. Az erős agrárjelleg ellenére a megyében is a mezőgazdaságot kényszerültek a legtöbben otthagyni. Ennek következményeként az agrár-foglalkoztatottak aránya az 1980-as 40,8 %-ról 2010-re 5,4 %-ra, majd 2014-re 5,3 %-ra csökkent.

4. táblázat: A mezőgazdaságban és az iparban foglalkoztatottak számának alakulása (2010-2014)

Gazdasági ág	2010	2011	2012	2013	2014
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	7690	7 706	8 157	7 855	8 060
Ipar	38222	40 763	41 400	42 074	43 424
Összes foglalkoztatott	142 291	141 096	143 307	145 913	150 819

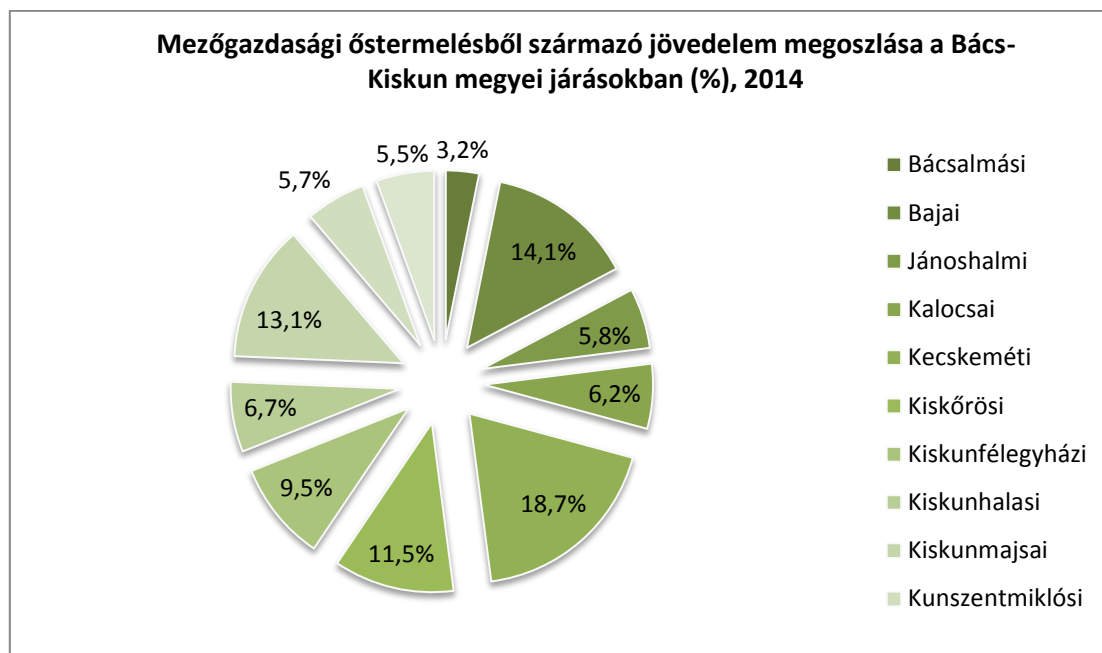
Forrás: KSH

Bács-Kiskun megyében az őstermelésből származó mezőgazdasági jövedelem megoszlása alapján megállapítható, hogy a legjövedelmezőbbben a Kecskeméti, majd a Bajai

járásban folytattak mezőgazdasági őstermelői tevékenységet. A harmadik legtöbb, ebből a forrásból származó jövedelem a Kiskunmajsai járásban keletkezett 2014-ben. A megye őstermelői mezőgazdasági jövedelmének mindösszesen 3,2%-a származott a Bácsalmási járásból. A másik két legkevesebb mezőgazdasági őstermelői bevételt termelő járás a Tiszakécskei (5,5%) és a Kunszentmiklósi (5,7%) járások. 248.607.710 Ft volt a különbség 2014-ben a leghátrányosabb és legfejlettebb járások között. A Kecskeméti járásban a mezőgazdasági őstermelésből befolyt jövedelem 299.035.567 Ft, míg a Bácsalmási járásban 50.427.857 Ft volt a vizsgált évben.

3. ábra: Mezőgazdasági őstermelésből származó jövedelem megoszlása a Bács-Kiskun megyei járásokban (2014)

Forrás: TEIR (NAV adatbázis)

A megye agrárnépességét, tehát azok számát, akik **mezőgazdaságból valamilyen jövedelmet szereznek** (kistermelőktől a családi gazdaságokig) az MVH regisztrációs és támogatási adatbázisait is felhasználva 2010-ben **30.000-35.000 főre** becsülték. Ebből 2.000-3.000 fő és családja (kb. 6.000-9.000 fő) megélhetését biztosította kifejezetten az agrártermelés. A többi 30.000-32.000 fő és családja (kb. 90.000-100.000 ezer fő) a házkörűli és részmunkaidős üzemekben folytatott termelést, és jutott így mellékjövedelemhez. Ehhez részben átfedéssel kapcsolódik a foglalkoztatottak 8.000 fős csoportja (családdal együtt 20.000-24.000 fő). Az összes agrárérrintett számát ez alapján (családdal együtt) 120.000–140.000 főre becsülték 2010-ben, ami a megye lakosságának 22-26 %-át jelentette.

A jövőre vonatkozó nagyon súlyos problémaként jelenik meg, hogy a megye **agrárnépessége elöregedett**. Gazdálkodási forma és üzemméret alapján ennek mértékében van differencia, de átlagosan a termelők átlagéletkora meghaladja az 53 évet. Ezen a helyzeten a fiatal gazdák és a gazdaságtadási támogatások sem tudtak érdemben változtatni, így a probléma megoldására mindenképpen új eszközök keresésre is szükség van.

A munkaigényes **kertészeti kultúráknál** kell még azt is megjegyezni, hogy szinte **állandó problémát jelent a munkaerő biztosítása** a termelők számára.

3.2.2 Erdőgazdálkodás

A 2000-es évek elejétől jelentős erdőtelepítési tevékenység tapasztalható a megyében, melynek finanszírozási háttérét európai uniós források alkotják. A legkedveltebb telepített fafajok a következők: akác, szürkenyár és nemesnyár. A különböző fenyőfajok telepítése ma már nem jellemző. A legnagyobb erdőgazdálkodó a megyében az állami területeket kezelő Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt.

Bács-Kiskun megye erdőterületeinek nagysága 2014-ben 176,7 ezer hektár volt, meghaladta a termőterület egyötödét. Az erdőterület 2014-ben közel három százalékkal volt nagyobb, mint 2010-ben.

3.2.3 Ipar

3.2.3.1 Ipari termelés

Bács-Kiskun megye **ipari termelése** a megfigyelt öt évben (2010-2014 között) szinte **megháromszorozódott**. 2014. évben az ipari termelés telephely szerinti értéke² meghaladta az 1.827 milliárd forintot, a 2010. évi 648 milliárd forinttal szemben. 2015-ben ez az érték meghaladta a 2.103 milliárd forintot is. A termelés volumenindexe e helyzetelemzés kiinduló évének számító 2010-es évtől folyamatosan emelkedett, melynek dinamikája 2013-ban érte el a csúcspontot, amikor is 37%-kal nőtt. A növekedés tovább folytatódott 2014. évben is, habár üteme kisebb volt, de még így is jelentős az ipari termelés bővülése (22,8%-os előző évhez képest), 2015-ben tovább csökkent a növekedés üteme, 14,8 %-kal bővült a termelés az előző évhez képest. Az egy lakosra jutó termelési érték szintén megháromszorozódott, összege 2014. évben 3.547 ezer forint volt, míg 2010-ben 1230 ezer forint.

A 49 főnél többet foglalkoztató vállalkozások székhely szerinti termelése a fentiekhez hasonló mértékben bővült évről évre, legnagyobb mértékben 2012 és 2013-ban (47 és 46 %-kal). A termelékenység³ indexe a 2011-es közel két százalékos csökkenés kivételével, 2010-2014 között minden évben nagyobb az előző évinél. Ezen idő alatt a volumen index 2012-ben volt a legmagasabb (46,8%-os).

Bács-Kiskun megye ipari termelésének emelkedését a megyébe (Kecskemétre) települt **autóipari nagy beruházások**, járműgyártók és beszállítói cégek lendítették fel, melyhez hozzájárult Kecskemét és térségének kiemelt járműipari központtá való nyilvánítása is. Hazánk több autóipari centruma után 2012. augusztus végén a kormány kiemelt járműipari központtá nyilvánította Kecskemétet és térségét. Ezt a 1313/2012. (VIII. 27.) Korm. határozat rögzíti, mely a megye dinamikus fejlődését tovább segítette.

2015-ben a 4 főnél többet foglalkoztató ipari vállalkozások Bács-Kiskun megyei telephelyein a termelés volumene az országos 7,9%-os növekedésnél jóval nagyobb mértékben, összehasonlítva áron 15%-kal emelkedett az előző év azonos időszakához képest. Az országban Somogy megye után Bács-Kiskun megyében regisztrálták a második legnagyobb mértékű növekedést. Az egy lakosra jutó 4.101 ezer forint termelési érték csaknem másfélszerese az országos átlagnak. **A megye adta az ország ipari termelésének 7,7%-át.** A legalább 50 főt foglalkoztató megyei székhelyű vállalkozások körében az ipari termelés 20%-kal emelkedett.⁴

² A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások telephely szerinti megfigyelt adatai.

³ Az egy alkalmazásban állóra jutó termelés.

⁴ KSH Fókuszban a megyék 2015. IV. negyedév Bács-Kiskun megye.

3.2.3.2 Ipari értékesítés

Az ipari értékesítés⁵ az ipari termeléshez hasonlóan **évről évre bővült**, szintén a 2012-es évben érte el maximumát (46,3%-os) a megfigyelt évek alatt. **2015-ben az ipari értékesítés értéke 1.864.029 millió Ft⁶ volt, 19,9 %-kal haladta meg az előző évi értéket.** Az **export volumenindexe** – a 2011-es esztendő kivételével - lényegesen **megaladta a belföldi értékesítését.** Ugyan a belföldi értékesítés volumenindexe 2013-ban kisebb mértékű volt, miközben az exporté az öt éves időszokban a második legmagasabb.

Az ipari értékesítés nagysága 2014. évben megaladta az 1.538 milliárd forintot, nagysága több mint háromszorosa a 2010. évi 472 milliárdos összegnek. Az értékesítés relációjában az export aránya 2010 és 2014 közötti években 60-84% közötti, 2011-től a külföldre történő értékesítés részesedése egyre nagyobb, 2014. évben 84,2%-os volt. Az export értékesítés **legnagyobb hányadát a járműgyártás adja**, mely 2014-ben 72%-ot tett ki. A járműgyártás export értékesítésen belüli aránya 2012-től ért el jelentősebb hányadot (51%-ot), 2013-ban 65%-ra emelkedett.

Bács-Kiskun megyében 2015-ben az összes értékesítés 82%-át adó export 17%-kal, a belföldi piac 37%-kal bővült. **A feldolgozóipari ágazatok szinte mindegyikében nőtt a kibocsátás**, de a megye **húzóágazata továbbra is a járműipar.** A járműgyártás teljesítménye növekedett a legjobban, 27%-kal, a termelés 66%-át ez az ágazat adta. A járműiparban mindkét értékesítési irányban jelentős növekedést regisztráltak, a belföldi piacok több mint háromszorosára bővültek, az export pedig 21%-kal erősödött. Az ágazatban meghatározó (93%) az export aránya.

A második legjelentősebb súlyú **élelmiszeripar termelése 9,6%-kal bővült.** Az ágazatban a hazai értékesítés 14%-kal, az export 3,8%-kal haladta meg az egy évvel korábbi.⁷

3.2.3.3 Építőipar

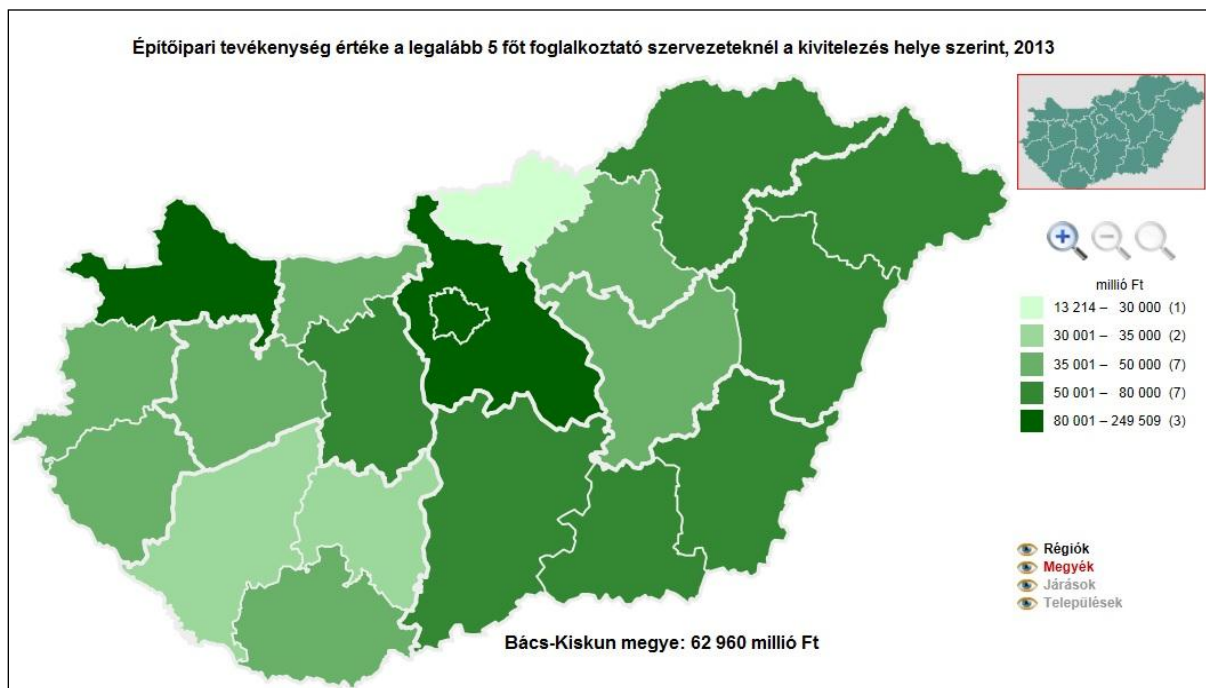
Az **építőipari termelés** Bács-Kiskun megyében a megfigyelt években 2011. és 2012. év visszaesését követően 2013-tól **lényeges emelkedést mutat.** 2013-ban kétötödével, 2014 évben egyharmadával több termelési értéket hozott létre, mint a megelőző évben. A székhely szerinti építőipari termelés nagysága 2014. évben 107,7 milliárd forint volt, kétharmadával több, mint 2010. évben.

⁵ A 49 főnél többet foglalkoztató vállalkozások székhely szerinti megfigyelt adatai.

⁶ KSH Fókuszban a megyék 2016. I. negyedév Bács-Kiskun megye.http://www.ksh.hu/stadat_evkozi_6_6 (bacs_161.xls)

⁷ KSH Fókuszban a megyék 2015. IV. negyedév Bács-Kiskun megye.

6. térkép: Építőipari tevékenység értéke a legalább 5 főt foglalkoztató szervezeteknél a kivitelezés helye szerint (2013)

Forrás: KSH

2015-ben a 4 főnél többet foglalkoztató megyei székhelyű építőipari szervezetek 134,2 milliárd forint termelési értéke - az országos 6%-os növekedésnél jóval nagyobb mértékben – összehasonlító áron 22%-kal múlta felül az előző év azonos időszakában mértet. Az **egy lakosra jutó** 162 ezer forint építőipari **termelés a megyék közül a legmagasabb** érték, megközelítette az országos átlag 1,6-szeresét.

Az építményfőcsoportok közül az építőipari termelés több mint héttizedét adó egyéb építmények építésének volumene több mint 30%-kal, az épületépítéseké pedig 5%-kal emelkedett a 2014. évihez képest. Az építőipari vállalkozások 2015. december végi szerződésállománya összehasonlító áron kevesebb, mint egytizedére, a tárgyidőszakban kötött új szerződéseké pedig csaknem háromnegyedére esett vissza az egy évvel korábbihoz képest. Az összesen 10,7 milliárd forint értékű szerződésállomány 76%-át egyéb építmények, 24%-át épületek kivitelezésére kötötték.⁸

3.2.4 Beruházások

Bács-Kiskun megyében 2010 és 2014 között a beruházás csak 2012. évben csökkent, a többi évet **növekedés jellemezte**. A szervezetek 2014. évben folyóáron majdnem egynegyedével többet fordítottak beruházásra, mint 2010-ben. A beruházások többségét a társas vállalkozások hajtották végre, a megyei összes beruházásának négyötödét, habár 2014-ben arányuk csak 72,5%-ra mérséklődött, miközben a költségvetési szervek és a költségvetési rend szerint működők gazdálkodó szerveké megemelkedett. A társas vállalkozáson belül, míg 2010-ben a főbb beruházók a részvénytársaságok voltak, 2011-től már a korlátolt felelősségű

⁸ KSH Fókuszban a megyék - 2015. IV. negyedév Bács-Kiskun megye. Munkaerő-piaci helyzetkép Bács-Kiskun megyében 2015

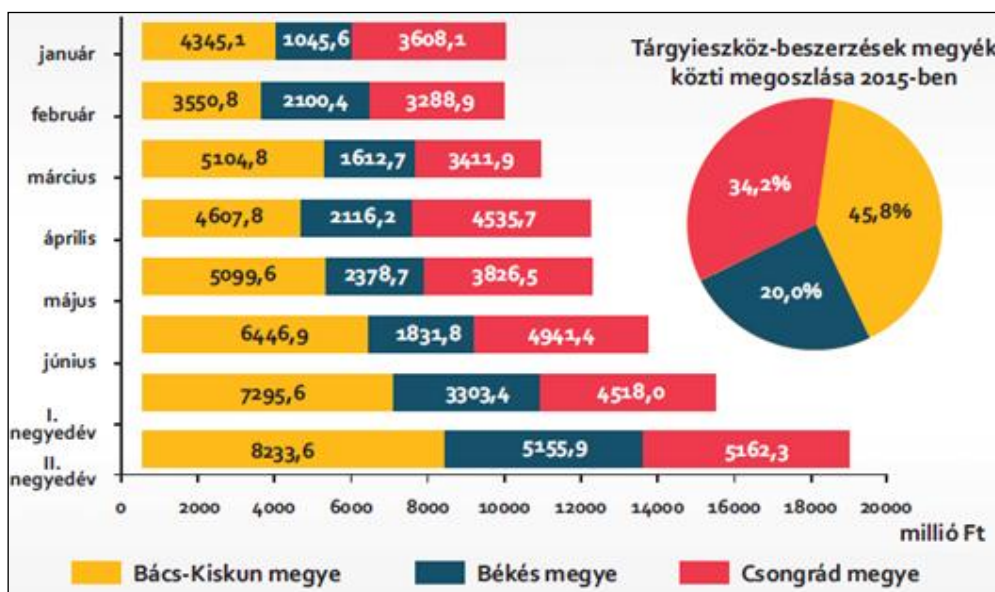
társaságok. Gazdasági áganként tekintve **legtöbb beruházás a feldolgozóiparban** (16-53%-a), a **mezőgazdaságban** (6-14%-a) és a **szállítás, raktározás** (11-45%-a) területén valósult meg.

A megfigyelt Bács-Kiskun megyei székhelyű szervezetek 2015-ben 177 milliárd forintot – összehasonlító áron az egy évvel korábnál 7,4%-kal többet – fordítottak beruházásokra. A fejlesztési összegek legnagyobb hányadát, 54%-át az iparban használták fel. Ebben a gazdasági ágban a legtöbb új beruházást továbbra is a feldolgozóiparban valósították meg. Az egy évvel korábbihoz képest azonban a víz- és hulladékgazdálkodás területén volt jelentősebb – összehasonlító áron 45%-os – bővülés. A szolgáltató szektorban, a szállítás, raktározás területén és a kereskedelemben költöttek jelentősebb összegeket (az összes beruházás 8,7 és 8,1%-át) beruházásokra.

A beruházások 53%-át építésre, 36%-át gépekre és berendezésekre, 9,3%-át pedig járművek beszerzésére fordították. A gépek, berendezések 57%-a, a járműveknek pedig 92%-a importból származott. Az egy lakosra jutó beruházási teljesítményérték 345 ezer forint volt, amely az országos átlag 71%-át tette ki.⁹

A TOP 100 - A Dél-alföldi Régió Gazdasága 2015 c. kiadványban szereplő NAV elemzés szerint „a régióban zajló beruházásokról leginkább az áfabevallás tárgyieszköz-beszerzés sora alapján lehet képet kapni. **2015. év első félévében a dél-alföldi régió havi és negyedéves bevallói összesen 97,5 milliárd forint tárgyieszköz-beszerzésről adtak számot, ez az érték azonban mindössze 89,7 százaléka a megelőző év ugyanezen időszaki összegének.** A megyék közül Csongrádban tapasztalható némi növekedés (1,6 százalék), míg Békésben és Bács-Kiskunban is jelentős volt a visszaesés mértéke (13,4 százalék, illetve 16,4 százalék). A régión belül Bács-Kiskun megye képviseli a legnagyobb részarányt, bár a bázishoz képest a fenti folyamatok következtében némileg alacsonyabb lett a részesedése.”

4. ábra: Tárgyieszköz-beszerzés a dél-alföldi régióban 2014-ben, havi és negyedéves bevallók

Forrás: TOP 100 - A Dél-alföldi Régió Gazdasága 2015. c. kiadvány

⁹ KSH Fókuszban a megyék - 2015. IV. negyedév Bács-Kiskun megye.

3.2.5 Turizmus

Bács-Kiskun megyét természeti és épített örökségének, kulturális értékeinek, hagyományainak köszönhetően a tárgyalt években **fokozódó idegenfogalom** jellemezte. A megye kereskedelmi szálláshelyein 2014. évben háromtizedével több vendég szállt meg, mint 2010-ben, **külföldről még többen érkeztek**, 52%-kal több külföldi vendég töltötte el itt a szabadidejét. Az egyes szállástípusok közül csak a panziók forgalma csökkent. A vendégéjszakák száma 22,6%-kal emelkedett, a külföldiek által eltöltött vendégéjszakák száma még dinamikusabban 37,8%-kal nőtt. Ellenben az átlagos **tartózkodási idő** – ugyan minimálisan – **rövidült** (0,1 éjszakával), a külföldiek körében pedig 0,3 éjszakával.

A **kereskedelmi szálláshelyek bevételei is jelentős mértékben emelkedtek** a megfigyelt évek alatt. 2014. évben a bruttó bevételük 5,7 milliárd forint, közel kétharmaddal több, mint 2010. évben. A bevételek nagysága közel azonosan oszlik meg a szállásdíj és vendéglátás díj bevétele között, 2014-ben 43,2 és 43,5%-os arányban. A szállodáknál a szállásdíj aránya nagyobb (45%-os), a panzióknál pedig a vendéglátás bevétele (közel kétharmados). A szálláshelyek bevételeinek héttizede a szállodákban keletkezik, a panziók a bevételekhez 18%-ban járultak hozzá.

2015. évben a megyében már 206,3 ezer fő szállt meg a kereskedelmi szálláshelyeken, ebből a külföldi vendégek száma 51,1 ezer fő volt. A vendégek összesen 445,6 ezer éjszakát töltöttek el, ebből a külföldiek 121,3 ezret. A vendégek átlagosan 2,2 éjszakát maradtak a megye szálláshelyein, a külföldi vendégek kissé többet, 2,4 éjszakát tartózkodtak itt.

A megyébe látogatók 25%-a külföldről érkezett, **elsősorban Németországból**. A határokon túlról 4,7%-kal többen jöttek, de 9,7%-kal kevesebb vendégéjszakát töltöttek a megyében, mint 2015. január-decemberében. Ezzel egy időben a belföldi vendégek és az általuk eltöltött vendégéjszakák száma egyaránt 15%-kal bővült.

A külföldi vendégek aránya 2010 és 2015 között - ha ingadozva is de – emelkedett. 2015-ben az előbbieket aránya 25% volt szemben a 2010. évi 22,7%-kal. A külföldi vendégéjszakák aránya szintén ingadozó, 2010-es 29,1%-os aránya 2015-ben 27,2 %-os részesedést ért el

A kereskedelmi szálláshelyek bruttó bevétele 2015. január és december között 6.656 millió forint volt, ez egy év alatt 17%-kal emelkedett. Szállásdíjából bruttó 2.714 millió forint folyt be, ami az összes bevétel 41%-át jelentette. Egy vendégéjszakáért átlagosan bruttó 6.090 forintot fizettek, ami az országos átlag 73%-a.

A belföldi vendégek a kereskedelmi szálláshelyek igénybevétele során 417 millió forint értékben váltottak be **SZÉP kártyát**, amely a belföldi szállásdíjak 26%-át fedezte.¹⁰

3.2.6 Gazdasági szervezetek főbb jellemzői

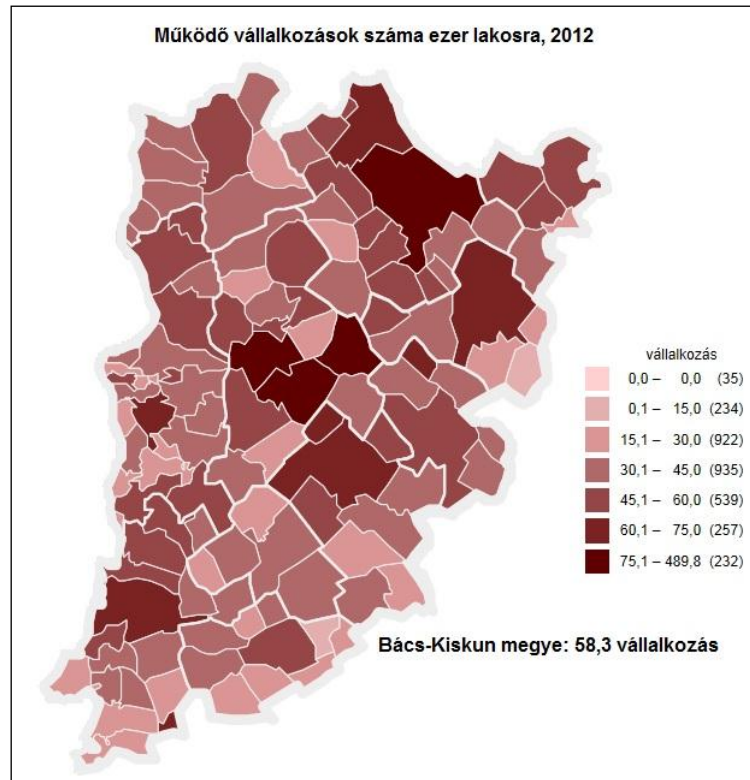
A regisztrált szervezetek száma a megyében a megfigyelt időszakon belül 2012-ig évenként emelkedett, ugyan csökkenő ütemben, 2014-ben 0,7 %-kal mérséklődött előző évhez képest. Hasonló folyamatok jellemzik a vállalkozásokat is, azon belül a társas vállalkozásokat. Ez utóbbiak körében a csökkenő tendencia már 2013-ban elindult. 2014. év végén Bács-Kiskun megyében 3,6 %-kal több regisztrált szervezet volt, mint 2010 év végén, a vállalkozások száma ezen idő alatt mintegy két és fél százalékkal gyarapodott, azon belül a társas vállalkozások száma 4,7%-kal kevesebb lett. 2014. év végén a megyében regisztrált 102,5 ezer gazdasági szervezetből 97 ezer a vállalkozások száma, azon belül 21,6 ezer a társas

¹⁰ KSH Fókuszban a megyék - 2015. IV. negyedév Bács-Kiskun megye.

vállalkozásoké. A megfigyelt öt évben a gazdasági szervezetek 95%-a vállalkozás, azon belül a társas vállalkozások összes szervezethez viszonyított hányada egyötöd feletti, a költségvetési szervek aránya alig több mint fél százalék, a nonprofit szervezetek részesedése öt százalék körüli. A vállalkozási aktivitási mutató¹¹ 2010-től 2013-ig emelkedett, azóta változatlan. 2014-ben ez a mutató 189 volt, míg 2010-ben 180.

7. térkép: Működő vállalkozások száma ezer lakosra (2012)

Forrás: KSH

2015. év végén 103.482 gazdasági szervezetet tartottak nyilván¹², számuk egy év alatt 952-vel emelkedett. A gazdasági szervezetek döntő hányada vállalkozás (97.746 db), ezen belül a jelentős többségben lévő önálló vállalkozók száma csekély mértékben emelkedett (2%-kal), míg a társas vállalkozásoké 3,1 %-kal csökkent az előző év azonos időszakához képest. A 20.870 db társas vállalkozás 71 %-a korlátolt felelősségű, egynegyede betéti társaság volt. A társas vállalkozásokon belül a részvénytársaságok szerény, 0,8 %-os arányt képviseltek. A társas vállalkozások közül 5,9 ezernek a kereskedelem a főtevékenysége. Lényegesen kevesebb, de 2-3 ezer közötti az ipar, valamint a tudományos és műszaki tevékenység területén vállalkozók száma is. A társas vállalkozások 88 %-a 10 fő alatti létszámmal rendelkezett, ezzel szemben 250 fős, vagy azt meghaladó létszámú társas vállalkozás 35 db volt a megyében.

¹¹ 1000 lakosra jutó vállalkozások száma.

¹² KSH Fókuszban a megyék 2016. I. negyedév Bács-Kiskun megye 2015.dec.31-i adat

5. táblázat: Bács-Kiskun megye működő vállalkozásai nemzetgazdasági ágazatok szerint (2013)

Bács-Kiskun megye működő vállalkozásai nemzetgazdasági ágazatok szerint (2013)	Darab	%
Kereskedelem, gépjárműjavítás (G)	7 058	22,06%
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység (M)	3 304	10,33%
Ipar (B+C+D+E)	2 691	8,41%
Ipar víz- és hulladékgazdálkodás nélkül (B+C+D)	2 576	8,05%
Építőipar (F)	2 469	7,72%
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat (A)	1 980	6,19%
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás (I)	1 358	4,25%
Szállítás, raktározás (H)	1 230	3,85%
Humán-egészségügyi, szociális ellátás (Q)	1 228	3,84%
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység (N)	1 034	3,23%
Oktatás (P)	987	3,09%
Egyéb szolgáltatás (S)	931	2,91%
Pénzügyi, biztosítási tevékenység (K)	922	2,88%
Ingatlanügyletek (L)	911	2,85%
Információ, kommunikáció (J)	777	2,43%
Művészet, szórakoztatás, szabad idő (R)	514	1,61%
Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás (O)	5	0,02%
Összesen	29 975	100%

Forrás: KSH

Bács-Kiskun megyében a kereskedelem, gépjárműjavítás, a szakmai tudományos, műszaki tevékenység és az ipari tevékenységgel foglalkozó vállalkozások teszik ki a vállalkozások 40 %-át. A 2008-as gazdasági válság kezdetekor – többek között - ezek az ágazatok voltak a legnagyobb vesztesek is. A válság előtti időszakhoz képest 16 %-kal kevesebb a működő vállalkozások száma.

6. táblázat: A regisztrált vállalkozások száma gazdasági ág és létszám-kategória szerint (2014)

A regisztrált vállalkozások száma gazdasági ág és létszám-kategória szerint, 2014									
Gazdasági ág		0 és isme- retlen	1-9	10- 19	20- 49	50- 249	250 és több	Összesen	Összes megoszlása
		fős létszámú							
A	Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	324	662	67	42	25	3	1 123	5,20%
B	Bányászat, kőfejtés	7	12	4	-	-	-	23	0,11%
C	Feldolgozóipar	541	1 343	187	186	109	26	2 392	11,08%
D	Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légtudicionálás	22	19	2	-	2	-	45	0,21%
B+C+D	Ipar víz- és hulladékgazdálkodás nélkül	570	1 374	193	186	111	26	2 460	11,40%

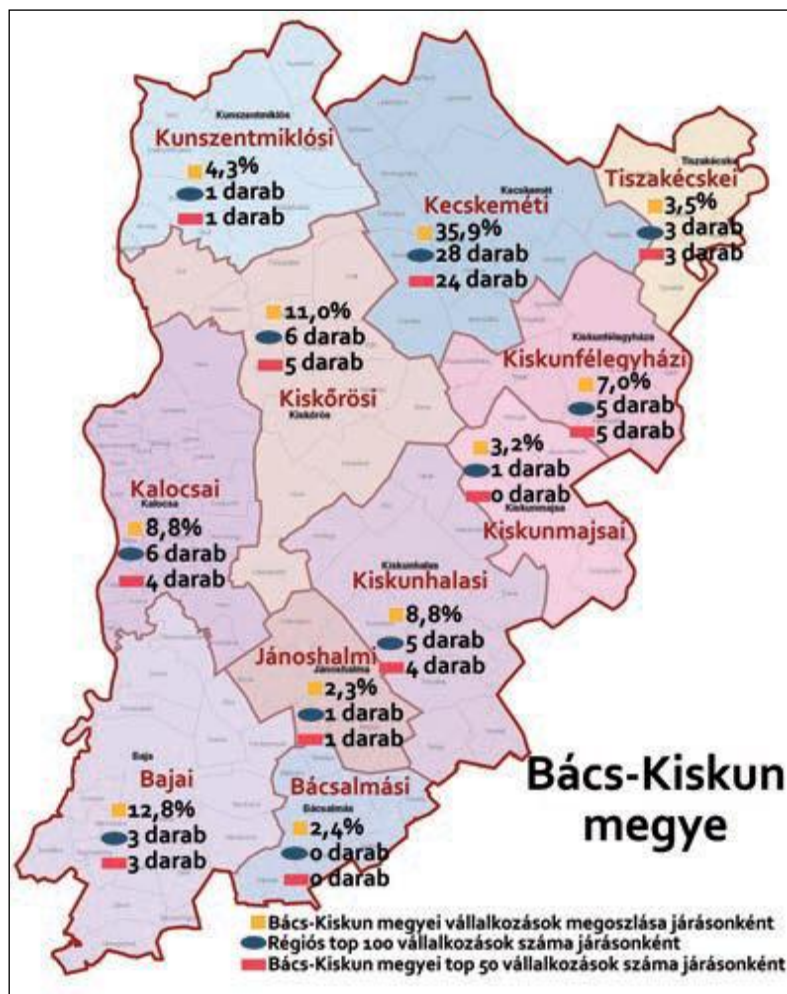
A regisztrált vállalkozások száma gazdasági ág és létszám-kategória szerint, 2014									
Gazdasági ág		0 és isme- retlen	1-9	10- 19	20- 49	50- 249	250 és több	Összesen	Összes megoszlása
		fős létszámú							
E	Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmegelőzés	29	59	14	5	6	2	115	0,53%
B+C+D+E	Ipar	599	1 433	207	191	117	28	2 575	11,93%
F	Építőipar	505	1 344	98	50	15	1	2 013	9,32%
G	Kereskedelem, gépjárműjavítás	1 530	4 131	303	111	27	2	6 104	28,27%
H	Szállítás, raktározás	245	621	64	36	9	2	977	4,53%
I	Szálláshely- szolgáltatás, vendéglátás	256	698	60	23	6	-	1 043	4,83%
J	Információ, kommunikáció	253	490	14	9	2	-	768	3,56%
K	Pénzügyi, biztosítási tevékenység	111	261	3	8	4	-	387	1,79%
L	Ingtatlanügyletek	559	574	16	10	1	-	1 160	5,37%
M	Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	820	1 803	41	11	2	-	2 677	12,40%
N	Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	276	562	48	18	4	-	908	4,21%
O	Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	-	2	-	-	-	-	2	0,01%
P	Oktatás	109	190	8	1	-	-	308	1,43%
Q	Humán-egészségügyi, szociális ellátás	207	685	7	1	2	-	902	4,18%
R	Művészet, szórakoztatás, szabad idő	94	203	6	2	1	-	306	1,42%
S	Egyéb szolgáltatás	98	222	9	4	2	-	335	1,55%
T,U	Egyéb tevékenységek	-	-	-	-	-	-	-	0,00%
A-U	Összesen	5 986	13 881	951	517	217	36	21 588	100,00%

Forrás: KSH

Létszámkategória tekintetében **Bács-Kiskun megyében a legtöbb vállalkozás mikrovállalkozásnak minősül a 10 fő alatti foglalkoztatotti létszámmal.** A kereskedelem és gépjárműjavítás gazdasági ágazatban tevékenykedik a legtöbb 20 fő alatti létszámot foglalkoztató szervezet. 20-49 és 50-249 főt foglalkoztatók többsége a feldolgozóiparban, kereskedelem, gépjárműjavítás, valamint építőipar területén működik. Mindösszesen 36 vállalkozás foglalkoztat a megyében 250 és több főt, közülük a feldolgozóiparban 26 vállalkozás működik.

A legnagyobb regionális vállalkozások vizsgálatára a Bács-Kiskun, a Békés és a Csongrád Megye Kereskedelmi és Iparkamara, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Adó Főigazgatósága és Vám- és Pénzügyőri Főigazgatósága, a Központi Statisztikai Hivatal Szegedi Főosztálya, valamint az Enterprise Europe Network Dél-alföldi Irodája összefogásával elkészült **2015-ben a TOP 100 - A Dél-alföldi Régió Gazdasága 2015 c. kiadvány**, amely többek között **tartalmazza a Dél-alföldi régió TOP 100 vállalkozását megyénként, járásonként**. A Kecskeméti járásban összpontosul a megyei vállalkozások legnagyobb része, 35,9 %-a, míg a Jánoshalmiban a legkevesebb, 2,3 %. A régiós top 100 vállalkozás 59,0 %-a Bács-Kiskun megyéhez köthető, amelynek 28,0 %-a a Kecskeméti járás területén működik. A Bácsalmási járásból egyetlenegy cég sem fért be a régiós top 100-as, illetve a megyei top 50-es listára.

8. térkép: Bács-Kiskun megye gazdasága

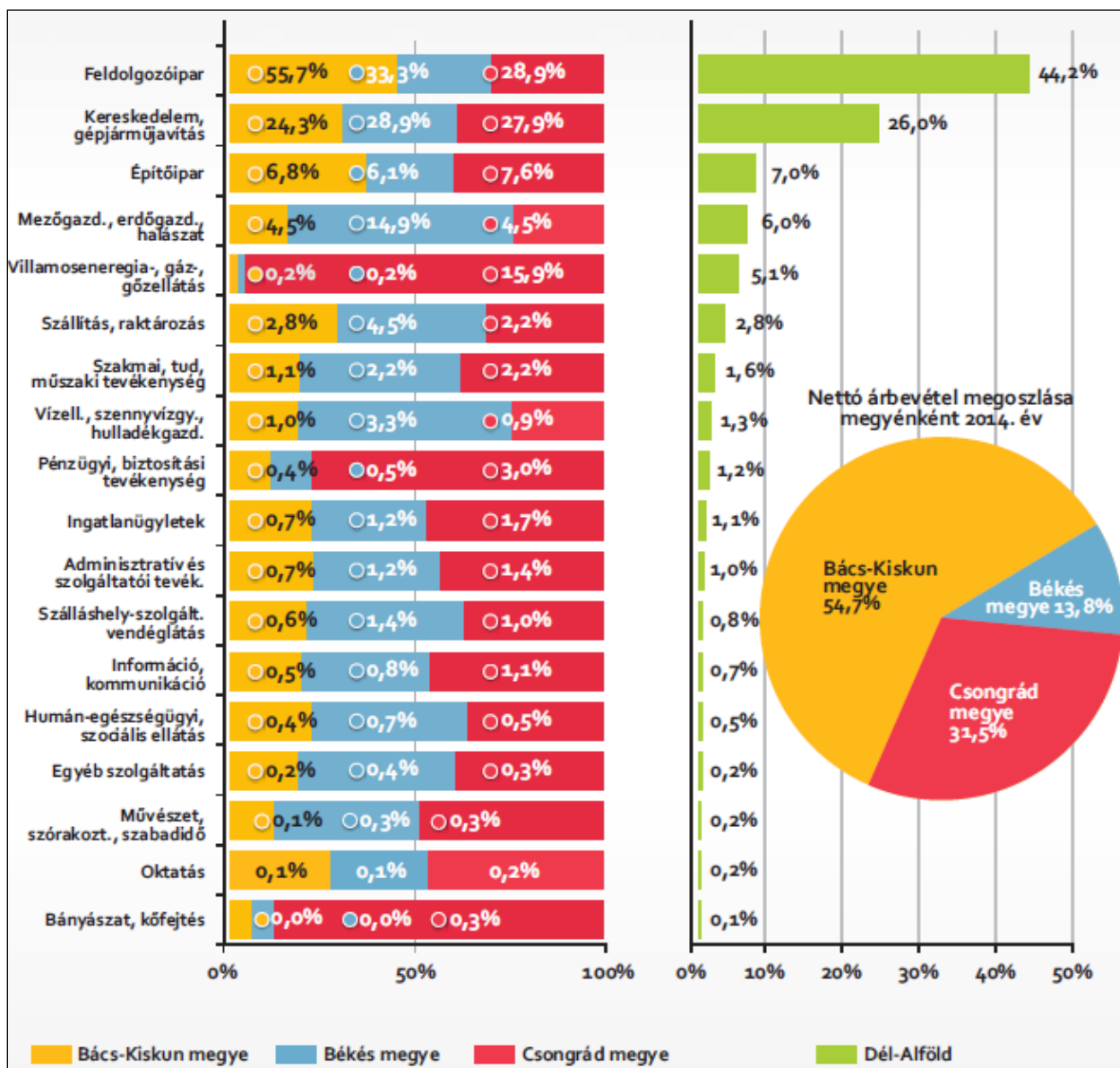

Forrás: TOP 100 - A Dél-alföldi Régió Gazdasága 2015

A nemzeti adóhatóság elemzése szerint a **Dél-alföldi régió 2014. évi nettó árbevételéhez (6215,8 md Ft) legnagyobb arányban Bács-Kiskun megye járult hozzá 54,7 százalékkal**. Az árbevétel előző évihez mért növekedése Bács-Kiskun megyében volt a legmagasabb, 15,7 %-os, hozzá képest Békés és Csongrád megyében mérsékelt – 6,5, illetve 5,1 %-os – volt a bővülés üteme. **A Dél-alföldi régió vállalkozásainak 6215,8 milliárd forintos nettó árbevétele 10,9 %-kal haladja meg az előző évi összeget**. A régió nettó árbevételének majdnem fele a feldolgozóiparból származik, de amíg a megyék közül Békésben és

Csongrádban csak körülbelül a harmadát jelenti, addig **Bács-Kiskunban 55,7 %-os a részesedése. A feldolgozó iparágból 40,8 %-kal a járműgyártás emelkedik ki, melyből a Bács-Kiskun megyei részesedés 95,3 %.** A kereskedelem 26,0 %-os részarányából a régió mindhárom megyéje az átlaghoz hasonló eredményt produkált.

5. ábra: Nettó árbevétel megoszlása nemzetgazdasági áganként a dél-alföldi régióban, valamint a megyei megoszlások (2014)

Forrás: TOP 100 - A Dél-alföldi Régió Gazdasága 2015

A régió több, mint 2000 milliárd forintos exportárbevételének 72,2 %-át Bács-Kiskun megye adta, Békés megye 9,1 %-ot, Csongrád 18,7 %-ot képviselt. Az előző évihez képest 24,2 %-kal emelkedett Bács-Kiskun megye exportárbevétele. A régió összes exportárbevételének túlnyomó többsége, 87,3 %-a a feldolgozóiparban keletkezik, melyen **belül a legjelentősebb ágazat a járműgyártás, amelynek húzóerejét Bács-Kiskun megye adja.** A járműgyártás Bács-Kiskun megyei részesedése 71,1 %-os, ami még a régió belül is jelentős, 54,6 %-os arányt mutat, míg a teljes régiós exportbevételeken belül 46,6 %-os részesedéssel bír.

A top 50 vállalkozások Bács-Kiskun megyében a foglalkoztatottak 17,5 %-ának adnak munkát, Békés megyében a legnagyobb cégek a munkavállalók 24,3 %-át, Csongrád megyében pedig 21,4 %-át alkalmazzák.

A Bács-Kiskun megyei TOP 50 vállalkozás listája a mellékletek között található.

Ipari parkok

A megyében az első ipari parkok 1998 (Kalocsa, Kecskemét I. ütem, Kecskemét – KÉSZ) és 1999 folyamán (Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kecskemét-Heliport, Kunszentmiklós) jöttek létre. Ezekhez 2002-ben csatlakozott a bajai, majd 2006-ban a kiskunfélegyházi, végül 2011-ben Szabadszálláson az M8 Ipari Park.

Sikeresnek tekintjük a bajai ipari parkot, melynek előnye a dunai intermodális kikötő közelsége, viszont gyenge pontja a villamosított vasútvonal hiánya. Az autópálya hálózathoz legkönnyebben az M6-oson át lehet innen (24,1 km) kapcsolódni, Szerbiába felé pedig a hercegszántói átkelőn (34 km) lehet leggyorsabban eljutni. Az 51-es és 55-ös főutak csomópontjához közeli fekvés szintén előnyös, viszont minden légitölekedési lehetőségtől elég messze fekszik, ami inkább hátrány a további fejlődést tekintve.

Nem vált sikeressé bő egy évtized alatt sem a kiskunmajsai ipari park. A 2014-2020 közötti időszak pályázati forrásai viszont fejlődési lehetőséget rejtenek magukban a most letelepedni tervező élelmiszeripari feldolgozó cégeknek. Az ipari park előnye a villamosított vasútvonal megléte, az ipari park elérhetősége távolsági autóbusz közlekedéssel, valamint az M5 autópálya felhajtó viszonylagos közelsége, hátrány viszont a főútvonalak hiánya a város környezetében.

Kalocsán, Kunszentmiklóson, Kiskunfélegyházán és Kiskunhalason nem úgy halad a cégek betelepítése, mint az eredeti célokban szerepelt. Az ipari parki cím elnyerését követően nem sikerült a város gazdasági arculatát új betelepülő vállalkozásokkal a kívánatos irányba mozdítani, s a helyi cégek sem mozdultak tömegesen a jelenleg használt telephelyeikről az ipari parkokba.

A helyi önkormányzatok célja, hogy minél több vállalkozás telepedjen le a településen, ezért egymással versengve, helyi kedvezmények (pl. kevesebb iparűzési adó) igyekeznek meggyőzni a potenciális vállalkozásokat, hogy náluk telepedjenek le. Emellett ipari jellegű ingatlanokat is többször felkínálnak a potenciális betelepülőknek, azonban ez sokszor kevésnek bizonyul, mivel a közművek jelenléte nem elsődleges szempont a telephelyválasztási döntéshozatal során. A vállalkozások számára fontosabb, hogy az adott terület jól elérhető legyen, minél jobb minőségű legyen a közúthálózat, azonban az alsóbb rendű, két-, három számjegyű utak minősége problémás Bács-Kiskun megyében. A vállalkozások számára a legvonzóbb lehetőség az, ha az önkormányzatok jól megközelíthető helyen ipari csarnokokat adnak ki számukra, ugyanis a 200-300 m²-es telephelyépítés helyett költséghatékonyabb az ingatlanbérlet. A megyében található iparterületek kihasználtságnövelése érdekében a közlekedési infrastruktúra és meglévő iparterületek fejlesztésére, reklámozására, a befektetők, beruházások vonzására szükséges helyezni a hangsúlyt.

3.2.7 Szociális gazdaság

A profitorientált vállalkozások és állami szektor mellett jelenlévő, nem kizárólag profit célú társadalmi vállalkozások tevékenykednek a szociális gazdasági területen. A Szociális

gazdaság kézikönyv szerint a szociális gazdaság jellemző tevékenységeinek két nagy csoportja:

- a munkaerő-piaci integráció megvalósítása,
- és szociális, ill. kommunális szolgáltatások nyújtása.

Ez a két tevékenység az esetek többségében nem egymástól elkülönülten, hanem egymásba ágyazva valósulhat meg, például a szociális szövetkezetek keretében¹³.

A szociális gazdaság sajátossága, hogy a helyi közösségek szintjén gyökerezik, résztvevői a társas viszonyt részesítik előnyben és együttműködő magatartást tanúsítanak. A társadalmi vállalkozásokon belül a cégen belüli jövedelemkülönbségek jóval kisebbek, mint a profitorientált vállalkozásoknál, a cégkultúra a humán értékeket szorgalmazza, a dolgozók között nagy az összetartás. A létrejövő együttműködés „hálózatos” szerkezetet alakít ki, mely biztosítja a növekedést.¹⁴

A szociális gazdaság szervezetei gazdasági és társadalmi szereplők, amelyek minden szektorban tevékenyek, így: szövetkezetek, (kölsönösen segélyező) egyesületek, társulások (nonprofit és profitorientált gazdasági társaságok), alapítványok. Jellemzőik:

- Termék-előállítással és szolgáltatásnyújtással meghatározott igényeket elégítenek ki.
- A hátrányos helyzetű személyek helyzetét a foglalkoztatáson keresztül javítják.
- Fontos szerepet vállalnak a résztvevő egyének, közösségek összetartozásának, identitástudatának erősítésében, a szociális tőke fejlesztésében.

A szociális gazdaság tevékenységei

- Személyi szolgáltatások (háztartási munkák, gyermekfelügyelet, korrepetálás, főzött étel házhoz szállítása, boltok üzemeltetése, portaszolgálat, stb.)
- Szabadidős és kulturális programok szervezése, hagyományörzés
- A (lakó)környezet gondozása (helyi közlekedés megszervezése, céltaxi járatok üzemeltetése, szelektív hulladékgyűjtés, épület karbantartás, stb.)
- Környezetvédelem (csatornatisztítás, természetvédelmi területek gondozása, stb.)
- Audiovizuális szolgáltatások, új információs és kommunikációs technikák bevezetése
- Termék-előállítási tevékenységek (pl. helyi termékek, élelmiszerek, stb.)

A szociális gazdaság részét képezik a munkanélküliek térségi foglalkoztatásában jelentős szerepet játszó szociális szövetkezetek. Terjedelmi korlátok miatt csupán a szociális szövetkezetek célját idézzük, melyet a Szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény határoz meg:

„14. § (1) A szociális szövetkezet célja a hátrányos helyzetben lévő tagjai számára munkafeltételek teremtése, valamint szociális helyzetük javításának egyéb módon történő elősegítése. ... 15. § (1) A szociális szövetkezetnek a természetes személy tagjain kívül helyi önkormányzat vagy nemzetiségi önkormányzat, illetve ezek jogi személyiségű

---

¹³ Csoba Judit –Frey Mária – G. Fekete Éva – Lévai Márta – Soltész Anikó: Szociális gazdaság kézikönyv (szerk. Frey Mária) Országos Foglalkoztatási Közalapítvány 2007.

¹⁴ Máté Szilvia: A szociális szövetkezetek működésének tapasztalatai, pályázati lehetőségek c. prezentáció (Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft. 2012. október 24.)

társulása (a továbbiakban együtt: önkormányzat), továbbá jogszabályban meghatározott karitatív tevékenységet ellátó közhasznú jogállású szervezet lehet a tagja.”

A közfoglalkoztatási kormányzati portálon található megfogalmazás szerint „a szociális szövetkezet olyan speciális gazdálkodó szervezet, vállalkozás amely

- ötvözi a gazdasági társaságok és társadalmi szervezetek előnyeit, mert a hátrányos helyzetű embereknek biztosít munkalehetőséget, és olyan szükségletek kielégítésére törekszik, melyet a piacgazdaság nem tud felvállalni.
- elsődleges feladatai közé tartozik a profitszerzés, a munkahelyteremtés, emellett azonban a tagok és bizonyos esetekben hozzátartozóik szociális és kulturális igényei kielégítésére is törekszik az úgynevezett közösségi alajából;
- tagjai egyenlő joggal az egy tag – egy szavazat elvének megfelelően – részt vesznek a szövetkezet működését meghatározó döntésekben, a végrehajtás ellenőrzésében, vezetői megválasztásában;
- legalább 7 alapító tag alapíthat, a vagyoni hozzájárulás megfizetésének vállalásával;
- a természetes személy tagjain kívül helyi önkormányzat vagy nemzetiségi önkormányzat, illetve ezek jogi személyiségű társulása – továbbá jogszabályban meghatározott karitatív tevékenységet ellátó közhasznú jogállású szervezet is tagja lehet;
- nem természetes személy tagjainak száma nem haladhatja meg a taglétszám 25%-át, az egyes tagok vagyoni hozzájárulása nem haladhatja meg a tőke 15%-át, a nem természetes tagok vagyoni hozzájárulásának összege pedig nem haladhatja meg a tőke 1/3-át.”¹⁵

A szociális szövetkezet vállalkozás, amelynek kettős feladata van: a profittermelés és a közösségi szerepvállalás.

A fentebb felsorolt tevékenységek mellett még rengeteg olyan terület van, ahol a szociális szövetkezetek tevékenykedni tudnak. Dr. Simkó János és Tarjánai Orsolya az OFA KoopeRáció⁺ projektjének keretében készített, **A szociális szövetkezetek és a támogatásukat célzó programok vizsgálata c. tanulmánya** szerint „a vizsgált támogatott projektek legjellemzőbb tevékenységi formái az alábbiak voltak:

- **Az építőipari, felújítási, szakipari tevékenységek**
- A papír csomagolóanyag gyártása (kiegészítésként pl. ajándékcsomagolási tevékenységgel)
- **Tároló fatermékek gyártása, asztalosipari tevékenység**
- Cipőfelsőrész készítés, kézi és gépi varrás, ipari törlőkendő gyártás
- Alternatív energetikai, tüzeléstechnikai berendezések és anyagok előállítása, forgalmazása, és az ehhez kapcsolódó tanácsadási szolgáltatás (biomassza, biobrikett, kazánok értékesítése, napelemek összeszerelése stb.)
- Háziipari kézműves és iparművészeti termékek előállítása (pl. kukoricacsuhéból papucskészítés, bőrdíszműves termékek, többféle hulladék-anyagból művészi tervezésű használati és ajándéktárgyak készítése stb.)
- Vasáru- és szerszámgyártás
- **Korszerű és házias ételek készítése, kiszállítása**
- **Bio-élelmiszerek előállítása, szárasztészta készítés kézi és gépi eljárással**
- Gyümölcsfeldolgozás, gyümölcsle-készítés és értékesítés
- Idegenforgalmi, turisztikai szolgáltató tevékenységek

¹⁵ <http://kozfoglalkoztatasi.kormany.hu/sui-generis-tagi-munkavegzes-jogviszonyra-vonatkozó-tudnivalok.pdf>
Letöltve:2015.09.14.

- **Családi napközi, játszóház, gyermekek részére készségfejlesztő foglalkozások**
- **Idős emberek gondozása, ellátása**
- Zöldterület-gazdálkodás, ároktisztítás, közterület-gondozás
- Ipari mosodai tevékenység, textil- és bőraru tisztítás, korszerű, víztakarékos autómosás, takarítás, tisztítószer-forgalmazás
- Minőségi adománybolt, szociális boltok működtetése
- Média és marketing szolgáltatás, online szolgáltató rendszerek, pályázatírás.

A kutatás szerint a megvalósított leggyakoribb, illetve legjellemzőbb tevékenységek (amelyek egy-egy szövetkezetnél kombinált módon is előfordulhattak) az alábbiak voltak:

- Önkormányzati feladatok átvállalása, vagy azokat kiegészítő szolgáltatások (elsősorban a közterületek karbantartása, parkgondozás, takarítás, játszóterek karbantartása)
- Szolgáltatások nyújtása a helyi lakosság számára (mosodai szolgáltatás, ház körüli munkák elvégzése, munkába járást segítő szállítási tevékenység)
- Idősgondozás és házi segítségnyújtás
- Gyermekejóléti szolgáltatások (családi napközi, bébiszitter szolgálat, szabadidős programszervezés, széles választéki skálán mozgó nyári táborok, gyermekrendezvények szervezése, szülőknek nyújtott szolgáltatások, klubok működtetése, kézműves és egyéb készségfejlesztő foglalkozások tartása stb.)
- Kézműipari tevékenységek (kosárfonás, fonott bútorkészítés, hagyományörző kézműves termékek előállítása)
- Virágkötészeti alap- és segédanyagok gyártása
- Roma öltözekek és kiegészítők boltja, egyedi tervezésű ruhák, ékszerek készítése és értékesítése
- Asztalosipari tevékenység, köztéri bútorok gyártása
- Erdészeti és mezőgazdasági fahulladékok, melléktermékek összegyűjtése, biomassa vagy biobrikett előállítása
- Élelmiszer feldolgozás (aszalás, lekvár-főzés, napraforgó- és tökmagolaj sajtolás)
- Építőipari tevékenység (mély- és magasépítés, épület-felújítás és -karbantartás)
- Térkő- és betonelem gyártás
- Graffiti eltávolítás
- Ingatlankezelés
- Szociális boltok működtetése
- Irodai asszisztencia (sokszorosítás, iratfűzés, laminálás stb.)
- Multimédia műhely működtetése
- Lapkiadás, helyi műsorszolgáltatás üzemeltetése.¹⁶

Szociális szövetkezetek települések közötti egymásra épülő tevékenységekre is alapíthatók.

A Bácsalmásért Szociális Szövetkezet mintamodell megállapításai szerint „A térségi települések kiválaszthatják, hogy egy egymásra épülő tevékenységeket tartalmazó termékpálya esetén melyik tevékenységnek vannak helyi hagyományai, melyiknél áll náluk rendelkezésre a szükséges szakértelem (és a szükséges tárgyi feltételek egy része), majd a tevékenységeket egymás között szétosztva, egymással összehangolva közösen egy szociális szövetkezetet alakíthatnak ki.

¹⁶ dr. Simkó János és Tarjányi Orsolya: A szociális szövetkezetek és a támogatásukat célzó programok vizsgálata Összefoglalás és javaslatok (2011. szeptember www.szocialisgazdasag.hu)

A települések között fontos a tevékenységek összehangolása, egymásra épülése, a megfelelő termékpálya kialakítása. A hálózati együttműködés akkor tud igazán sikeres lenni, ha az egyes részfeladatok a hálózati tagok között egyértelműen beazonosíthatóak és leoszthatóak. Pl. egyik település takarmányt termeszt, a másik sertést nevel, a harmadik húsfeldolgozó üzemet működtet, a szintén összehangolt közfoglalkoztatási programok során pedig a szükséges eszközök beszerzésre kerülhetnek, amelyet az önkormányzatok ingyenes használatba átadnak a szövetkezetnek.

Ugyancsak lehetőség, ha több település összehangoltan végez gépbeszerzéseket a közfoglalkoztatási programok során, a gépeket átadják egy szövetkezetnek, aki üzemelteti őket (a gépek igénybevételel településfenntartási munkákból, mezőgazdasági bérmunkából származhat bevétele a településeken), valamint a szövetkezet oldja meg a gépek karbantartását, javítását.¹⁷

Szociális szövetkezetek alapítására 2006. óta nyílik lehetőség Magyarországon. Azóta a **Szociális Szövetkezetek Országos Szövetsége szerint (2015. júniusi adat) 2656 szociális szövetkezetet hoztak létre az országban.** A szociális szövetkezetek túlnyomó része azonban „alvó” szociális szövetkezet, mely kizárólag pályázati lehetőségek függvényében, projektek keretében folytatja működését.

Állami szinten azok a helyi foglalkoztatási helyzet javításában szerepet játszó szociális szövetkezetek élveznek prioritást, amelyekben az önkormányzatok is tagok. A Belügyminisztérium Szociális Szövetkezetek Programkoordinációs Iroda 2015. 05. 19-i prezentációja szerint a létrejött szociális szövetkezetek között országos szinten **2015 áprilisában 106 db volt azok száma, amelyekben önkormányzat is alapító tag.**

---

¹⁷ Bácsalmásért Szociális Szövetkezeti Mintamodell (BÖKK Nonprofit Kft. Bácsalmás, 2015. szeptember)

6. térkép: A közfoglalkoztatás alapjain szerveződő szociális szervezetek elhelyezkedése

Forrás: Közfoglalkoztatástól a szociális szervezetig c. prezentáció (Laczó Gyula Belügyminisztérium Szociális Szervezetek Programkoordinációs Iroda 2015.05.20.)

Mint látható, Bács-Kiskun megyében **2015 áprilisában 2 önkormányzati tagságú szociális szervezet működött, egy Kalocsán, egy pedig Bácsalmáson. 2015 második felében létrejött Kiskunmajsán, valamint Csengődön is egy-egy szociális szervezet az önkormányzat részvételével, jelenleg tehát 4 db közfoglalkoztatási alapokon nyugvó, önkormányzati tagságú szociális szervezet található a megyében.** A térkép szemléletesen mutatja be, hogy az ország egyéb területeihez képest Bács-Kiskun megyében igen alacsony a közfoglalkoztatás alapjain szerveződő szociális szervezetek száma. Emellett természetesen sikeresen működik a megyében több, nem önkormányzati tagságú szociális szervezet (pl. a 6.3.4. fejezetben bemutatott Adacs-Bábony Szociális Szervezet, vagy a varrodát működtető Kalocsai Kézműipari Szociális Szervezet), azonban ezek száma nem ismert, mivel vonatkozó megyei szintű nyilvántartás eddig nem készült.

Kalocsa Város Önkormányzatának részvételével 2013 óta működik a **Kalocsai Mezőgazdasági Szociális Szervezet**, amely növénytermesztéssel és állattenyésztéssel foglalkozik.

2015 őszén megalakult Kiskunmajsán a **Majsa-Vin Szociális Szervezet**, Kiskunmajsa Város Önkormányzata, a Roma Nemzetiségi Önkormányzat, két közfoglalkoztatott személy és hat magánszemély alapító taggal. A szervezet az alapműködését a földalapú támogatásokból biztosítja – mintegy 150 hektár a szervezet földterülete -, a saját gépeket és egyéb eszközöket pályázatok útján szeretnék beszerezni. A szervezet elsődleges

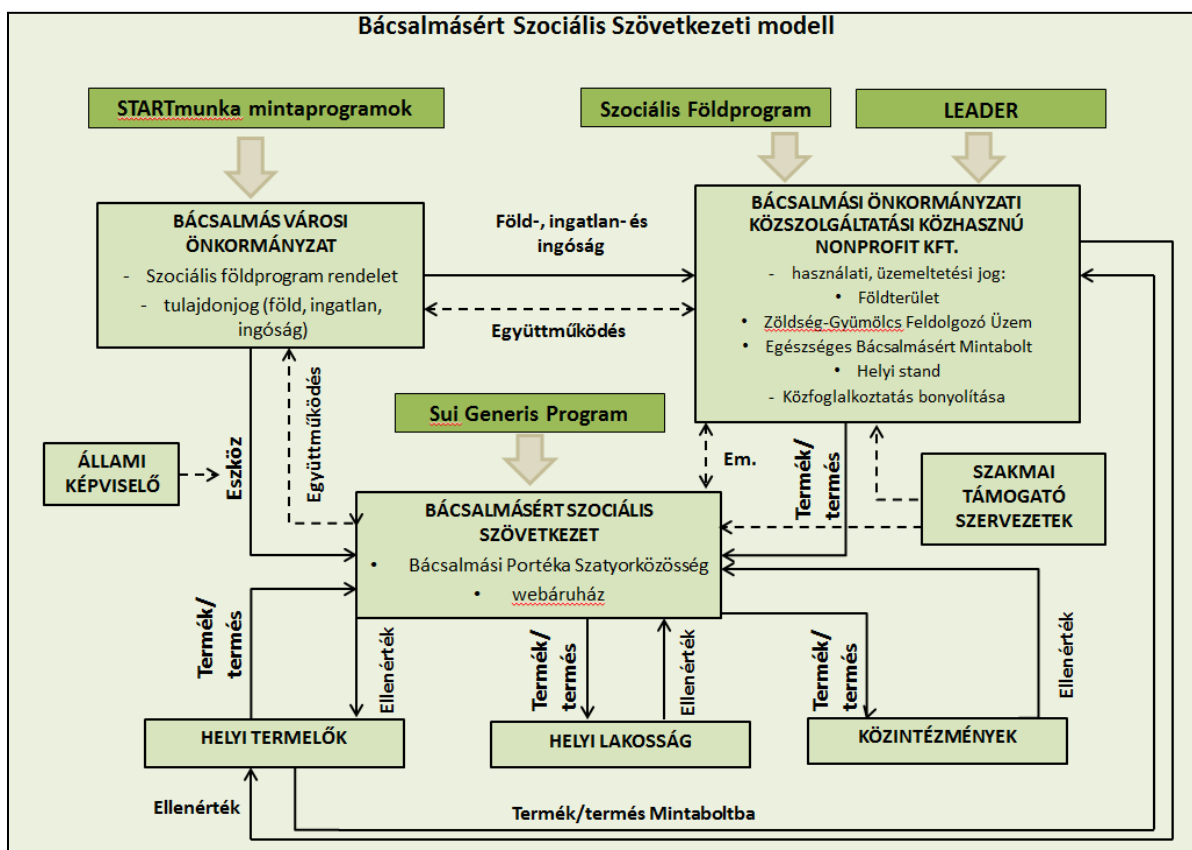
tevékenysége a mezőgazdasági termelés és a szolgáltatás lesz. A végső cél a feldolgozott termékek előállítását s közvetlen piacra juttatása.

2015-ben Csengődön is bejegyzésre került önkormányzati tagsággal a főként növénytermesztési tevékenységet folytató **Csengődi Szociális Szövetkezet**.

A Bácsalmáson működő, **Bácsalmásért Szociális Szövetkezet** mintamodell c. dokumentum alapján bemutatott bácsalmási példa kiemelendő a kapott támogatásoknak, elhivatott vezetőknek, települési összefogásnak köszönhetően eddig elért eredmények miatt.

„Bácsalmáson Bácsalmás Város Önkormányzatának helyi szociális földprogramja keretében haszonkölcsön szerződéssel tartós használatba adott és a helyi lakosoktól bérelt földterületen, az önkormányzat és BÖKK Nkft. által nyert közfoglalkoztatási pályázatok által finanszírozott, a BÖKK Nkft. által szakmailag irányított mezőgazdasági projekt keretében végzett szántóföldi növénytermesztés és kertészeti tevékenység biztosítja a közfoglalkoztatás értékteremtő elemét. Erre a termelő tevékenységre épül a saját és felvásárolt termények feldolgozása „Bácsalmási finomsággá” szintén a projekt keretében a Zöldség-Gyümölcs Feldolgozó Üzemben. A saját és helyi termelők által előállított termények és helyi termékek értékesítése az Egészséges Bácsalmásért Mintaboltban és a helyi standon történik, amelyek kialakításához egyéb pályázati forrásokat, valamint a közfoglalkoztatási mintaprogramok egyéb helyi programelemeit is igénybe vették (pl. asztalos üzemből készített marketing eszközöket). Az értékesítést segíti a különböző rendezvényeken való megjelenés, kóstoltatás is, a kialakított Bácsalmási Portéka márka, amely a saját termékek mellett a helyi termelők termékeit is magában foglalja. Az értékesítést külső szakmai segítség, tapasztalat igénybe vételével részben a Bácsalmásért Szociális Szövetkezet végzi bérértékesítés formájában a Bácsalmási Portéka szatyorközösség működtetésével, másrészt a közeljövőben interneten keresztül a www.bacsfinomsagok.hu honlap üzemeltetésével. A mezőgazdasági termelés-feldolgozás-értékesítés kiépült folyamata a Bácsalmásért Szociális Szövetkezet egyik üzleti terv által alátámasztott tevékenysége lehet.”

7. ábra: A bácsalmási szociális szövetkezeti modell

Forrás: Bácsalmásért Szociális Szövetkezet mintamodell

A szociális szövetkezetek legnagyobb nehézségét, akár a többi társadalmi vállalkozását, a piaci viszonyok között is fenntartható működés jelenti. Az előállított helyi termékek piaci viszonyok közti értékesítése nehézkes, a kereslet helyben gyakran nem elegendő, a csomagolásra, szállításra, marketing feladatokra, értékesítésösztönzésre viszont további forrásokat kell áldozni, amely általában nem áll rendelkezésre.

Egy 2014. év folyamán végzett országos kérdőíves vizsgálat célcsoportja az a 326 darab szociális szövetkezet volt (az összes szervezet egyötöde), amelynek székhelye valamely leghátrányosabb helyzetű (LHH) kistérség településén található. A kutatás eredményei¹⁸ szerint a vizsgált szövetkezetek tartós foglalkoztatásra rendezkedtek be. A foglalkoztatást a legtöbb esetben képzés egészíti ki, amely nagyobb arányban a kommunikációs és a tanulási készségek, az informatikai ismeretek, valamint az önismeret fejlesztésén keresztül növeli a munkaerő-piaci esélyeket. A humán erőforrás megítélésénél az alkalmazottak szakértelme, kompetenciája és a közösségért tenni akarása bizonyult a leggyengébb pontnak, ugyanakkor megbízhatóságukat, rugalmasságukat több esetben pozitív tulajdonságként említik.

A szövetkezetek felének a vezetősége úgy vélte, hogy a szervezet működéséhez szükséges tőke még éppen elegendő mértékben áll rendelkezésre, de a tárgyi feltételek, eszközök karbantartására és azok fejlesztésére már nem tudnak elég forrást biztosítani. A legfőbb

¹⁸ Dr. Tésits Róbert – Alpek B. Levente – Kun Antigóné: Az új típusú szociális szövetkezetek területileg eltérő foglalkoztatási szerepe (BM KVVHAT Statisztikai, Elemzési és Adatszolgáltatási Osztályán készített kivonat) In: Területi Statisztika 2015, 55(3): 254–272

problémák egyike, hogy a termékek egy része gyakran készleten marad. Azon szervezetek több mint felénél, ahol a tevékenységnek voltak előzményei – pl. a Startmunka mintaprogramban – az aktuális árak mellett több terméket/szolgáltatást nem tudnának értékesíteni, de készleten sem marad jelentős árumennyiség. A kutatás szerint a tőkeellátottsági, likviditási problémák háttérben a gyenge pályázati tevékenység, illetve menedzsment állhat. A vizsgálatba bevont szociális szervezetek éves árbevétele a néhány milliótól a negyven millió forintig terjed. Az esetek többségében a kereskedelmi, termelő- és szolgáltató tevékenységből származó árbevétel nem haladja meg a teljes összeg felét, a nagyobb rész tehát állami, pályázati forrásból biztosított. A szervezetek az alapító tőkén és a pályázati forráson túl pénzügyi tartalékkal nem rendelkeznek. A szervezetek valamivel több mint felének piaci eredménytelenségében érezhető a versenytársak aktivitása is. A versenytársak nagyobbak, tőkeerősebbek, költséghatékonyabbak, több éve működnek, így piaci tapasztalattal, kialakult és jól bejártatott beszállítói és értékesítési csatornákkal rendelkeznek. A szociális szervezetek tevékenysége kevésbé innovatív. A folyamatos és intenzív, eszközökre és technológiákra is kiterjedő fejlesztés nem jellemző. Több mint négyötödük nem alakított ki kapcsolatot kisüzemekkel és más szociális szervezetekkel, nem végeznek közös tevékenységet, bár ezek közel fele tervezi a későbbi együttműködést. A vizsgált szervezetek vezetőinek több mint kétharmada úgy ítéli meg, hogy tevékenységük jelentős mértékben hozzájárul a hátrányos helyzetű település/térség fejlődéséhez. A helyi gazdaság fejlesztésének közvetett közösségformáló szerepe is lehet.

3.3 Társadalmi folyamatok a megyében

3.3.1 Demográfia

Bács-Kiskun megye lakónépessége - összhangban az ország egészére jellemző folyamatokkal - az elmúlt bő évtizedben **folyamatos csökkenést mutat**. E csökkenő tendencia - a Kecskeméti járást leszámítva, mely az évtized minden évében növekedést mutat - a megye minden járására jellemző folyamat. A csökkenő lakónépesség az évtized egészére jellemző és a jelen felé egyértelműen erősödő természetes fogyásra és a 2003-tól **negatív irányba váltó vándorlási egyenlegre** vezethető vissza. A vándorlási egyenleget tekintve Bács-Kiskun megye Somogy és Békés megyéhez hasonló vándorlási veszteséget szenved el.

7. táblázat: A lakónépesség Bács-Kiskun megyében és kistérségeiben (2001-2011, ezer fő)

Kistérség	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Bácsalmási kistérség	18,76	18,56	18,35	18,29	18,05	17,7	17,51	17,11	16,8	16,46	16,15
Bajai kistérség	77,49	76,98	76,55	76,32	75,74	75,41	74,93	74,28	73,8	73,05	72,36
Jánoshalmi kistérség	17,86	17,67	17,41	17,26	17,12	16,97	16,81	16,56	16,27	15,96	15,74
Kalocsai kistérség	56,69	56,31	55,71	55,29	54,71	54,26	53,59	52,73	51,82	50,89	50,32
Kecskeméti kistérség	167,55	167,98	168,09	168,7	169,36	170,55	171,03	171,84	172,86	173,61	174,55
Kiskőrösi kistérség	59,25	58,84	58,49	58,22	57,63	57,15	56,65	56,14	55,66	55,12	54,81
Kiskunfélegyházi kistérség	48,3	47,86	47,5	47,33	47,03	46,74	46,3	45,86	45,95	45,4	44,99
Kiskunhalasi kistérség	47,34	47,16	46,89	46,76	46,26	46	45,83	45,37	44,98	44,61	44,09
Kiskunmajsai kistérség	20,49	20,51	20,42	20,28	20,26	20,08	19,9	19,65	19,64	19,52	19,43
Kunszentmiklósi kistérség	32,26	32,24	32,18	32,04	31,72	31,43	31,17	30,84	30,64	30,23	29,9

Kistérség	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Bács-Kiskun megye	546	544	542	540	538	536	534	530	528	525	522

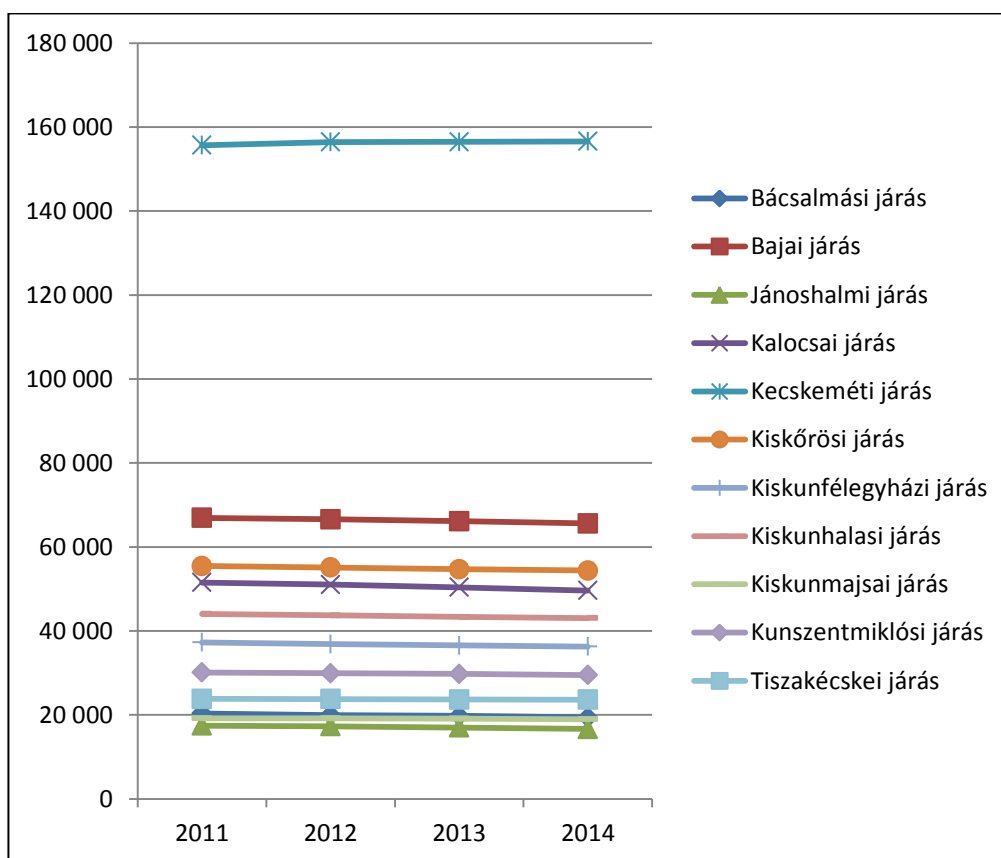
Forrás: Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Konceptiója - Helyzetelemzés

8. táblázat: Lakónépesség (2015. évi járásszerkezet szerint, fő)

Járás	2011	2012	2013	2014
Bácsalmási járás	20 336	19 983	19 780	19 417
Bajai járás	66 935	66 600	66 143	65 581
Jánoshalmi járás	17 464	17 297	16 997	16 662
Kalocsai járás	51 530	51 028	50 388	49 619
Kecskeméti járás	155 672	156 413	156 475	156 571
Kiskőrösi járás	55 456	55 115	54 678	54 397
Kiskunfélegyházi járás	37 259	36 859	36 541	36 271
Kiskunhalasi járás	44 055	43 735	43 326	43 067
Kiskunmajsai járás	19 208	19 206	19 138	18 977
Kunszentmiklósi járás	30 112	29 906	29 758	29 491
Tiszakécskei járás	23 825	23 791	23 668	23 634
Bács-Kiskun megye összesen	521 852	519 933	516 892	513 687

Forrás: KSH települési adatok alapján saját szerkesztés

8. ábra: Bács-Kiskun megye lakónépessége járasonként

Forrás: KSH települési adatok alapján saját szerkesztés

Az elmúlt 15 évben Bács-Kiskun megye lakónépességének fokozatos csökkentését szemléltetik a járások szerinti bontásban vizsgált adatok is. A járások közül a megyeszékhelyet magában foglaló Kecskeméti járás lakónépessége kiugróan magas a többi járásban élőkhez viszonyítva, 2014-ben csaknem 160.000 fő. A megyei lakosság 30,5%-a lakik ezen a területen, a második legnagyobb népességű Bajai járás lakónépességének is több, mint a kétszerese. Szintén a Kecskeméti járás az, amelynek lakónépessége ebben az évtizedben a máshol tapasztalható csökkenés helyett lassan növekvő tendenciát mutat a megnövekedett munkakínálatnak köszönhető bevándorlás következtében. A legalacsonyabb lakónépességű térség a Jánoshalmi járás, itt a megyei lakosság 3,2 %-a élt 2014-ben.

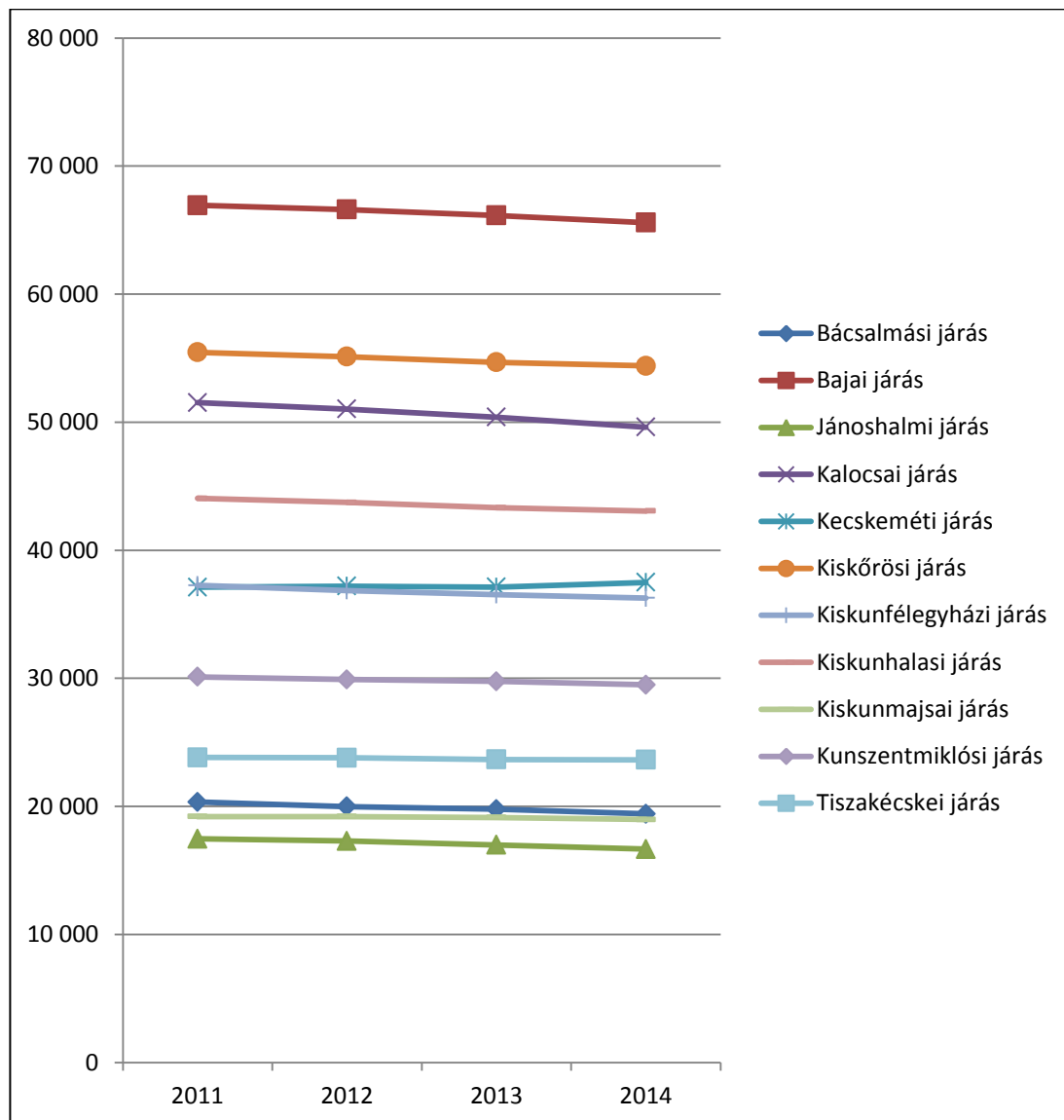
A Bács-Kiskun megyei foglalkoztatási együttműködés célterületének lakónépessége (Bács-Kiskun megyei adatok Kecskemét MJV, Fülöpháza, Kunszállás, Jakabszállás és Városföld kivételével) az alábbiak szerint változott:

9. táblázat: Lakónépesség a foglalkoztatási együttműködés célterületén (2015. évi járásszerkezet szerint, fő)

Lakónépesség (2015. évi járásszerkezet szerint, fő)	2011	2012	2013	2014
Bácsalmási járás	20 336	19 983	19 780	19 417
Bajai járás	66 935	66 600	66 143	65 581
Jánoshalmi járás	17 464	17 297	16 997	16 662
Kalocsai járás	51 530	51 028	50 388	49 619
Kecskeméti járás	37 108	37 199	37 125	37 486
Kiskőrösi járás	55 456	55 115	54 678	54 397
Kiskunfélegyházi járás	37 259	36 859	36 541	36 271
Kiskunhalasi járás	44 055	43 735	43 326	43 067
Kiskunmajsai járás	19 208	19 206	19 138	18 977
Kunszentmiklósi járás	30 112	29 906	29 758	29 491
Tiszakécskei járás	23 825	23 791	23 668	23 634
Bács-Kiskun megyei foglalkoztatási paktum területe összesen	403 288	400 719	397 542	394 602

Forrás: KSH települési adatok alapján saját szerkesztés

9. ábra: Bács-Kiskun megyei foglalkoztatási együttműködésben résztvevők lakónépessége (fő)

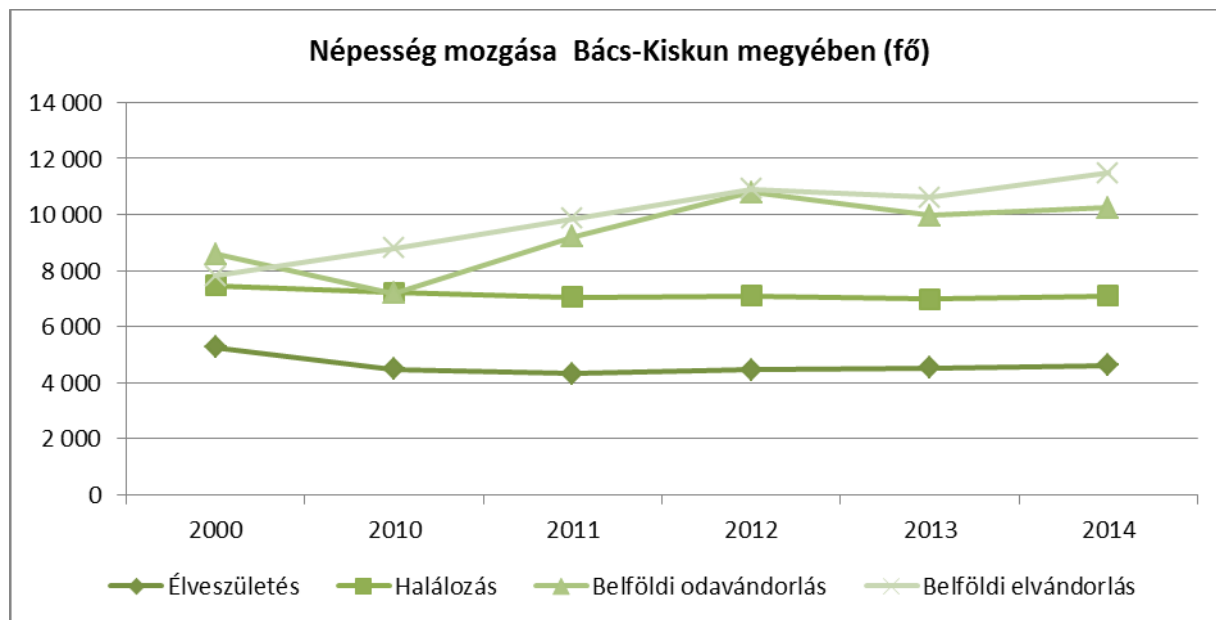
Forrás: KSH települési adatok alapján saját szerkesztés

A Bács-Kiskun megye egészére vonatkozó adatokat a Bács-Kiskun megyei foglalkoztatási együttműködés területére csökkentve, (azaz a megyeszékhely és a csatlakozó települések adatait kivonva) lényegesen kiegyenlítettebb képet kapunk. Ezek nélkül a települések nélkül a Kecskeméti járás lakónépessége csak az 5. helyen található a 2014-es adatok alapján. Ez esetben már a Bajai járás területén élnek a legtöbben (65.581 fő), a legnagyobb és legkisebb lakónépességű Jánoshalmi járás közti különbség 48.919 fő. A fokozatos népességcsökkenési tendencia egyedül a Kecskeméti járás területén nem tapasztalható, amely így Kecskemét adatai nélkül azt mutatja, hogy **a megyeszékhely környéki települések is részesülnek a kecskeméti fejlődés szinergikus hatásaiból.**

A megyei szintű adatokat tekintve mind országosan, mind Bács-Kiskun megyében egyre inkább érzékelhető tendencia a szülési kedv csökkenése, a gyermekvállalás magasabb életkorra tolódása. Az egyre rosszabb születési arányszámok és a gyorsuló, fiatalabb korosztályokat érdemben magasabb arányban érintő migráció eredményeként a

megye **öregségi indexe évről-évre, gyorsuló ütemben növekszik**. A megye gyorsuló öregedése az ország egészére jellemzőnél erőteljesebb, ugyanakkor érzékelhetően jobb, mint a Dél-Alföld többi megyéjében.

10. ábra: Népeség mozgása Bács-Kiskun megyében (2000-2014)

Forrás: KSH Bács-Kiskun megyei statisztikai évkönyv 2014.

Bács-Kiskun megye **lakónépessége** 2015. január 1-jén **514 ezer fő** volt, 0,6 százalékkal fogyatkozott egy év alatt. A megye lakónépességének számát a 2.474 fős természetes fogyás, amit a -1.240 fős belföldi vándorlási és a +509 fős nemzetközi vándorlási különbözet alakították. A megyében tartózkodó külföldi állampolgárok száma meghaladta az öt ezer főt. Bács-Kiskun megye **munkavállaló korú népessége**¹⁹ **2015. év elején 365,8 ezer főt**, 0,7 százalékkal kevesebb, mint egy évvel ezelőtt. A megye munkavállaló korú népessége 5,3%-a az országosnak.

Bács-Kiskun megye lakónépessége 2010-től 2015-ig évről évre fokozatosan fogy, ennek mértéke 0,5-0,7% között mozog. A népesség fogyás intenzitása az utóbbi két évben stagnált. 2015. év elején 11,2 ezren (2 %-kal) kevesebben laktak a megyében, mint 2010. év végén.

A fogyatkozó lakónépesség mellett Bács-Kiskun megye **népesség eltartottsági helyzete kedvezőtlenebb az országos átlagnál**. Ugyan a megye gyermekeltartottsági rátái alig kisebbek, de az idősödő népesség emelkedésével mind az idős, mind az eltartott népesség ráták a tárgyalt időszakban (2010-2014) magasabbak, mint az országban általában. Az öregedési indexek megyei és országos mutatói közötti különbségek emelkednek a megye hátrányára. A gyermek népesség eltartottsági rátái 2010-2014 között 20-21 % közötti, az idős népességé 25-28 % közé esik, az eltartott népesség rátája 46-49 %-os sávban helyezkedik el és az öregedési indexre a 120-130%-os intervallum jellemző. Az elmúlt öt évben a gyermekeltartottság aránya szinte stagnál, az idős népesség és az eltartott népesség eltartottsági rátái kisebb mértékben (0,3-1 %-pont között), öregedést kifejező index pedig nagyobb mértékben (2,1-2,8 %-ponttal) emelkedett.

¹⁹ Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat – állandó népességből 15-64 éves korosztály

A demográfiai adatok alapján készítettük az alábbi tíz éves időszakot átfogó népességprognózist is. A prognózis készítésekor a lakónépesség korcsoportos adatait számítottuk tovább figyelembe véve a szülőképes korú nőkre eső (korosztályok szerinti) elveszületések arányszámait, a korosztályos halálozási arányszámokat és az oda- és elvándorlás trendjeit. A születések számának előrejelzésekor nem vettük figyelembe az értékrend esetleges változásait, ami lényegesen módosíthatja pozitív és negatív irányban is a gyermekvállalást, nem számoltunk a társadalom egészségi állapotában bekövetkező lényeges változással és a vándorlások kalkulálásakor is az elmúlt évtized második felének trendjeit vettük alapul. Mindezek alapján Bács-Kiskun megye lakónépessége 2020 év végére várhatóan 490 ezer fő körülire esik vissza, ami további 35-45 ezer fős csökkenést jelent. Egy kedvezőtlenebb forgatókönyv 10 % feletti, kedvezőbb esetben 5 % körüli népességcsökkenés valószínűsíthető.

10. táblázat: Népességprognózis (Bács-Kiskun megye, 2011-2021)

Kor	2011. január 1.		2016. január 1.		2021. január 1.	
	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő
– 4	12 454	11 963	10 965	10 519	10 100	9 674
5– 9	12 907	12 059	12 189	11 698	10 700	10 254
10–14	13 441	13 039	12 544	11 730	11 834	11 374
15–19	16 361	15 816	13 176	12 774	12 279	11 465
20–24	17 416	16 350	16 042	15 541	12 865	12 501
25–29	17 953	16 834	17 151	16 085	15 777	15 276
30–34	20 964	18 917	17 531	16 490	16 738	15 745
35–39	20 084	19 306	20 548	18 584	17 139	16 166
40–44	18 308	17 771	19 643	18 950	20 102	18 232
45–49	15 944	16 337	17 628	17 326	18 932	18 493
50–54	17 905	19 586	14 930	15 813	16 534	16 787
55–59	18 404	20 940	16 592	18 866	13 793	15 181
60–64	14 857	18 159	16 548	19 975	14 894	17 970
65–69	11 495	15 963	14 592	17 894	16 283	19 710
70–74	8 416	14 416	7 229	13 513	9 593	15 203
75–79	6 360	12 013	8 151	14 151	6 964	13 248
80–84	4 154	9 080	1 843	7 419	3 457	9 353
85–	2 435	6 434	3 080	8 389	2 301	8 548
Összesen	249 858	274 983	240 381	265 718	230 285	255 179
Lakosság	524 841		506 098		485 465	

Forrás: saját szerkesztés

A lakosság iskolai végzettségét tekintve a megyei lakosság iskolai végzettség szerinti megoszlására a 2011. évi népszámlálási adatok állnak rendelkezésre. A KSH Bács-Kiskun Megye Számokban 2013. c. tájékoztató szerint az elmúlt időszakban jelentősen javult a megyében élők iskolázottsága, a fiatalabb korosztályokból már jóval többen érettségiztek, illetve szereztek diplomát. **A 2011. évi népszámlálás idején a 15 éves és idősebb népességnek mindössze 6,5%-a nem fejezte be általános iskolai tanulmányait, a 18 évesek és idősebbek 39%-a rendelkezett érettségi bizonyítvánnyal, a legalább 25 évesek 14%-a pedig főiskolai vagy egyetemi oklevelet szerzett.** Az iskolázottság szintjében településtípusonként jelentősek a különbségek. A megyeszékhelyen, de a többi városban is a jobb munka- és megélhetési körülmények következtében fiatalabb a népesség, mint a községekben, így képzetesebb is. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya a megyén belül a községekben a legkevesebb, mindösszesen 7,5 %. Az utóbbi évtizedekben bekövetkezett

pozitív változások ellenére Bács-Kiskun megye lakóinak végzettségi szintje továbbra is jelentősen elmarad az országos átlagtól.

11. táblázat: A népesség iskolai végzettsége (% , 2011)

Megnevezés	A 15 éves	A 18 éves	A 25 éves
	és idősebb népességből azok aránya, akik		
	legalább az általános iskola 8. évfolyamát elvégezték	legalább középiskolai érettségivel rendelkeznek	főiskolai, egyetemi oklevéllel rendelkeznek
Kecskemét	96,6	54,9	23,7
Többi város	93,5	39,7	13,4
Községek	91,4	27,3	7,5
Bács-Kiskun megye	93,5	38,9	13,6
Ország összesen	95,1	49,0	19,0

Forrás: Bács-Kiskun Megye Számokban 2013. (KSH 2011. évi népszámlálás)

3.3.2 Kisebbségek²⁰

Bács-Kiskun megyében a népszámlálás adatai szerint a lakosság alig 6,3 %-a vallotta magát valamely nemzetiséghez tartozónak. A megye legnagyobb számú kisebbsége a cigányság, amit a német (a megye lakosságának 1,8 %-a), a horvát (0,6 %), a szlovák (0,4 %) és a román (0,3 %) nemzetiség követ. A megye déli (határmenti) és délnyugati (dunamenti) területei a német és délszláv (horvát, szerb) nemzetiségek által tradicionálisan lakott térségek. A németek lélekszámuk szerint Bácsalmáson és Baján élnek a legtöbben, de egyes kisebb településeken magas a lakosságarányuk (Hajós 47 %, Császártöltés 43 %, Nemesnádudvar 42 %). A horvátok aránya Dúsnokon, Hercegszántón, Bátyán és Csikérián is meghaladja a lakosság egytizedét. A lényegesen kisebb lélekszámban élő szlovákok Dunaegyházán (37 %), Kiskőrösön (7,8 %) és Miskén (4,3 %) élnek.

A nemzetiségek, kisebbségek lélekszámára vonatkozó adatok, köztük az országos népszámlálások adatai, az „önbevalláson” alapuló regisztráció miatt torzításokat tartalmaznak. Ez a megállapítás igaz minden nemzeti kisebbségre, de fokozottan jellemző az etnikai kisebbségek, különösen a cigányság esetében, ami az előítéletek jelenléte, a társadalmi megítélés, és az ezzel is összefüggő ún. „negatív identitás” következménye.

Az adatok alapján a cigányság jelenléte a megye településeinek több mint felében jellemző, létszámarányuk néhány településen haladja meg a népesség 5-10 %-át. Arányuk a városokban Jánoshalmán, Kecelen, Kiskunhalason és Solton 5 % feletti volt, Kiskunmajsán a lakosság 6,5 %-át alkották. A községek közül – népességszámhoz viszonyítva – a legtöbb cigány Uszódon él (8,5 %).

A kisebbségek demográfiai szerkezete többnyire érdemben eltér az átlagtól, a cigányság esetében lényegesen fiatalosabb, az egyéb nemzetiségűeknél, pedig erősen előregedő korstruktúra jellemző. A tartós munkanélküliség és az egyre súlyosbodó szociális problémák eredményeként az elmúlt években a szegregáció erősödése figyelhető meg Bács-Kiskun megye településein is. A telep, vagy teletszerű lakóövezeti elkülönülés és a súlyosbodó közbiztonsági problémák egyre több településen okoznak mindennapi problémákat.

²⁰ 2011. Évi Népszámlálás. Területi adatok. Bács-Kiskun megye. KSH. Forrás: <http://www.ksh.hu/nepszamlalas/?lang=hu>.

3.3.3 Oktatás

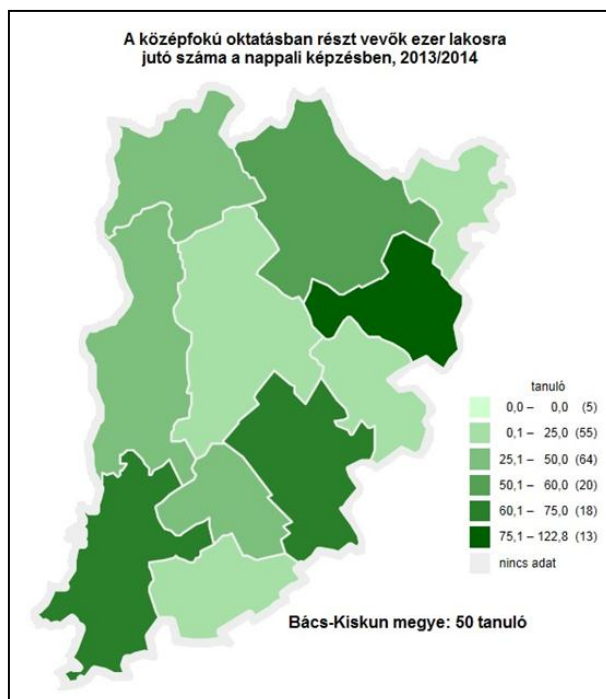
Bács-Kiskun megyében a 2014/2015-ös tanévben 583 köznevelési intézmény²¹ volt. A feladatellátó helyek 42,4 %-a óvoda, 34,8 %-a általános iskola, 8,4 %-a szakiskola és 14,4 %-a középiskola. A gyermekek, tanulók száma 80 ezer fő,²² megoszlásuk ettől eltérő, legtöbbjük (48,8 %-uk) általános iskolai tanuló, 23,4 %-a középiskolás, egyötöde óvodás és alig 7,5 %-a szakmát tanul a szakiskolákban. Az őket nevelő, tanító 8,1 ezer pedagógus megoszlása a közoktatási intézményekben hasonló. A pedagógusok 49,7%-a általános iskolában, 21,8%-a középiskolában, 8,8%-a szakiskolában tanít, és 8,8%-a óvodapedagógus.

Öt év alatt a feladatellátó helyek száma a középiskolák kivételével valamennyi oktatási típusban emelkedett, összességében 13,2%-kal bővült. Leginkább óvodából lett több egyötödével, továbbá 13,4%-kal több általános iskolában, 11,4%-kal több szakiskolában és 2,3%-kal kevesebb középiskolában tanulhatnak a diákok.

A **nappali oktatásban tanuló gyermekek**, tanulók száma ugyanezen idő alatt ellenben **fogyott, összességében 9 %-kal.** **Legnagyobb visszaesés (35,1%-os) a szakiskolák** létszámában következett be, a középiskolai létszámfogyás egynyolcados, legkevésbé az általános iskolai tanulók száma csökkent (3,2%-kal), valamint 4,8%-kal kevesebben jártak óvodába.

Az 583 megyei köznevelési feladat ellátó hely 78,8%-a a 2014/2015-ös tanévben állami, önkormányzati intézmény, 10,8%-a egyházi és 10,6%-a egyéb fenntartó. Az állami, önkormányzati fenntartók aránya az óvodai (85,8%-os), az általános iskolai (84,7%-os) és a szakiskolai (67,3%-os) szinten a legmagasabb. Az egyház és a felekezetek szerepe inkább az általános iskolai és a középiskolai oktatásban jelenik meg, a megye általános iskoláinak 11,3%-a és a középiskoláinak 17,9%-a egyházi, felekezeti.

9. térkép: Középfokú oktatásban részt vevők ezer lakosra jutó száma (2013/2014)

Forrás: KSH

²¹ Adatforrás: KSH Bács-Kiskun megyei Statisztikai Évkönyv. Óvodától a középiskoláig bezárólag.

²² Óvodás, általános iskolás, szakiskolás, középiskolás együtt.

Öt év alatt az oktatási intézmények arányeltolódása tovább folytatódott az egyházi, felekezeti fenntartók felé, az állami, önkormányzati és az egyéb hátrányára. Az előbbi 3,8%-ponttal emelkedett, az utóbbiak aránya közel másfél, valamint 2,5 százalékponttal csökkent. **Bács-Kiskun megyében a nappali oktatásban tanuló diákok száma 2010 óta folyamatosan fogy.** E tendencia alól csak a 2010/11-es évfolyam szakiskola és a 2013/14-es tanév általános iskola tanulói kivételével, mivel körükben 0,7 és 0,2%-os emelkedés tapasztalható. A 2014/2015-ös tanévben valamennyi iskola típusba kevesebben tanultak, mint a 2010/2011-esben. A megyében a 2013/14-es tanév **nappali oktatásában 66,2 ezer diák** tanult,²³ 11%-kal kevesebb, mint öt évvel korábban. Leginkább a szakiskolákban tanulók száma esett vissza (35,1%-kal). A tanulók többsége (háromötöde) általános iskolai, 28,3%-a középiskolai, közel 9 %-a szakiskolai tanuló, valamint alig 4 %-a a felsőoktatás hallgatója. Ezen kívül a nappali oktatásban 16,4 ezer óvodás gyermek van, számuk az öt évvel korábinál 4,8%-kal kevesebb.

A Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztálya **pályaválasztási tanácsadást** nyújt a tanulók és hozzá forduló ügyfelek számára. Ennek egyik legjelentősebb formája az évente ősszel három megyei helyszínen (Kecskeméten, Baján és egy változó településen) megrendezett, nagy sikernek örvendő Pályaválasztási Kiállítás, amely a középfokú intézmények, felnőttképzési intézmények, valamint a munkáltatók bemutatkozására, szakmabemutatókra nyújt lehetőséget. A rendezvények látogatottsága évi 5000 – 7000 fő közötti, évről évre növekszik a létszám, ahogy a kiállítók száma is (átlagosan 50-70 kiállító vesz részt, van aki mindhárom helyszínen). 2015-ben a három helyszínen 53 középiskola, 5 főiskola, 11 felnőtt képző, 23 intézmény és 29 vállalkozás, összesen 121 kiállító jelent meg. A szolgáltatás másik formája az általános és középiskolákban osztályfőnöki óra keretében végzett pályaválasztási tanácsadás, további lehetőség pedig a helyben történő egyéni tanácsadás az ügyfelek részére. Az elmúlt években a megyei pályaválasztási tanácsadással érintettek létszáma az alábbiak szerint alakult:

12. táblázat: Pályaválasztási tanácsadásban részesültek létszáma

Pályaválasztási tanácsadás érintett létszáma	2011	2012	2013	2014	2015
Bács-Kiskun megye	204	377	1 530	2 406	1 931

Forrás: Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztálya

Az **iskolai felnőttoktatásban is egyre kevesebben vesznek részt**, a tárgyalt öt év alatt a létszám közel egyharmadával kevesebb. Főleg a középiskolai tanulók és a felsőoktatás hallgatói létszáma csökkent, közel hasonló arányban (40,8 és 39,5%-kal). Ugyanakkor **megugrott a szakiskolákban szakmát tanulók** (két és félszeresére) és az általános iskolai tanulók létszáma (6,7%-kal emelkedett). A megyében a 2014/2015-ös tanévben az iskolai felnőtt oktatásban összesen 5.848 fő vett részt, többségük (közel fele) középiskolában, egyharmaduk a felsőoktatásban, közel egyhatodik a szakiskolákban és 2 %-uk az általános iskolákban folytatta korábban megkezdett tanulmányait.

Az **iskolai oktatásban végzettek** száma is – párhuzamosan az oktatásban résztvevők létszámának csökkenésével – fogy. A 2014/2015-ös tanévben 9.630 fő végzett közel egyhatodával kevesebb, mint 2010-ben. Legtöbbjük (fele) az általános iskolát fejezte be, több mint kétötöde leérettségizett, s közel 7 %-a diplomát szerzett.

Ezen felül 2014. évben a megye **szakiskoláiban 1.610 fő sikeres szakmai vizsgát** tett, 9,2%-kal kevesebben, mint 2010 évben. A szakiskolákban végzők **létszáma** a megfigyelt öt év alatt

²³ Általános iskola, szakiskola, középiskola, felsőoktatás együtt.

a 2010-es és 2012-es évek kivételével szintén **egyre kevesebb**. 2014-ben 2010. évhez viszonyítva lényegesen többen tettek szakmai vizsgát a szociális szolgáltatások, a mezőgazdaság és a gépészet szakmacsoportban. Csökkent a nyomdaipari; a művészeti, közművelődés, kommunikáció; és a könnyűipar szakmacsoportban vizsgázók létszáma.

A Bács-Kiskun Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság 215-ben felülvizsgált **Bács-Kiskun megyei szakképzés-fejlesztési stratégiája** szerint az alapfokú oktatás hiányosságai miatt jelen van a funkcionális analfabetizmus a megyében. Az alapfokú oktatásban nem megfelelő a pályaorientáció, ezért a tanulók sok esetben nem a számukra megfelelő iskolatípust vagy szakképzést választják. Ehhez hozzájárul az **alacsony szintű tanulói mobilitás**, a jelentkezők és szüleik a közelben lévő képzési helyeket választják. A szakképzésbe bekerülő tanulók sok esetben gyenge motivációval rendelkeznek, amelynek egyik következménye a nagyfokú lemorzsolódás, valamint a tankötelezettséget nem teljesítő tanulók egyre nagyobb aránya.

A fenti stratégia megállapítása szerint **a korábbi években a foglalkoztatási helyzetre ható megyei szakképzés belső problémákkal küzdött** (nem azonosítható fejlesztési irányok, mobilitási hajlandóság hiánya, nem egységes helyi ágazati irányítás, hiányzó együttműködés és koordináció a szervezetek között, pedagógusok és szakoktatók alacsony száma, túlképzések és párhuzamosságok, iskolák közötti belső verseny stb.).

2016-ra a helyzet jelentősen javult, mivel a Kormány a KLIK szervezetéből fenntartóváltással **a szakképző iskolákat (mintegy 380-at) átadta a Nemzetgazdasági Minisztérium fenntartásába** 2015-ben. Az eltelt több mint egy év azt mutatja, hogy a fent felsorolt problémák megszűntek, vagy jelentősen mérséklődtek, (pl. példamutató az együttműködés, javult a szakoktatók alacsony száma.) **Megváltozott az iskolák arculata, erősödött a szolgáltató jelleg**, tömegével tanulnak felnőttoktatás és felnőttképzés keretein belül olyan emberek, akik új szakma megszerzésével szeretnének jobban szerepelni a munka világában. **A Kormány és a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara megkötötte 2015-ben az un. „Garanciavállalási programot”**. A kamarai garanciavállalás lényege, hogy a kamara garanciát vállal a szakiskolai tanulók iskolán kívüli gyakorlati képzőhelyen tanuló szerződéssel történő elhelyezésére. Amennyiben biztosított a megfelelő képzőhely, és így tanuló szerződés köthető, a tanuló gyakorlati képzése a szakiskola 9. évfolyamának összefüggő szakmai gyakorlatától kezdődően kizárólag tanuló szerződés keretében szervezhető meg. Ha a gazdasági kamara igazolást ad ki az iskola számára arról, hogy részéről nem biztosított a megfelelő képzőhely, akkor a szakképző iskola gondoskodik a tanuló gyakorlati képzéséről. A program értelmében a Nemzetgazdasági Minisztérium iskolái, azaz Bács-Kiskun megyében a három Szakképzési Centrum évente 10 %-al növeli a tanuló szerződéses tanulók számát, ezen a téren a megyében 2015. július 1. óta komoly sikereket lehet felmutatni, sok szakma esetében elérték a 100 %-ot.

A kamarai garanciavállalásban érintett tanulók körét bővíti az a június 12-től hatályos jogszabályi változás, miszerint a második szakképesítés megszerzése is ingyenessé válik. Fontos azonban megjegyezni, hogy a második szakmát tanulni kizárólag felnőttoktatásban lehetséges. Szintén a duális képzésben részt vevő diákok számát növeli az az új rendelkezés, hogy **a felnőttoktatás nappali munkarendjén túl már az esti, a levelező, az egyéb sajátos munkarend és a távoktatásos munkarendben is köthető tanuló szerződés**, feltéve, hogy az adott szakképesítés az OKJ szerint oktatható ezekben a munkarendekben is.

Összességében elmondható, **hogy a kamarai garanciavállalás a magyar duális szakképzés kiszélesítésének és megerősítésének hatékony eszköze.**

3.3.3.1 A középfokú tanulmányaikat befejezők jellemzői iskola típus szerint²⁴

A Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztálya által készített, a Középfokú tanulmányaikat Bács-Kiskun megyében 2015-ben befejezők várható megjelenése a munkaerőpiacon c. tanulmánya szerint (a kutatásban 57 db középfokú oktatási intézmény vett részt), **a szakmai képzést nyújtó iskolatípusok közül az érettségit követő szakképzésben és a speciális szakiskolában végzett tanulók aránya növekedett.** A végzetek aránya a technikum esetében pedig csökkent.

13. táblázat: A középfokú nappali tanulmányaikat befejezők száma és jövőjük várható alakulása Bács-Kiskun megyében iskola típus szerint, 2015*

	Iskola típus	A végzett diákok	Ebből:		
			továbbtanul	elhelyezkedik	álláskeresővé válik
		<i>Száma, fő</i>			
I.	Speciális szakiskolai képzés összesen	113	31	29	53
II.	Szakiskolai képzés összesen (a spec. Szakiskola nélkül)	1565	270	853	442
III.	Érettségit adó képzés - szakközépiskolában összesen (Szakmunkások szakközépiskolája is!)	2053	1663	204	186
IV.	Érettségit adó képzés - gimnáziumban	1625	1538	44	43
V.	Érettségit követő szakképzés összesen (a technikusi képesítés nélkül)	886	244	409	233
VI.	Technikusi képzés összesen	272	83	112	77
Mindösszesen		6514	3829	1651	1034
		<i>Megoszlás, %</i>			
		<i>Aránya a végzős létszámon belül, %</i>			
I.	Speciális szakiskolai képzés összesen	1,7	27,4	25,7	46,9
II.	Szakiskolai képzés összesen (a spec. Szakiskola nélkül)	24,0	17,3	54,5	28,2
III.	Érettségit adó képzés - szakközépiskolában összesen (Szakmunkások szakközépiskolája is!)	31,5	81,0	9,9	9,1
IV.	Érettségit adó képzés - gimnáziumban	24,9	94,6	2,7	2,6
V.	Érettségit követő szakképzés összesen (a technikusi képesítés nélkül)	13,6	27,5	46,2	26,3
VI.	Technikusi képzés összesen	4,2	30,5	41,2	28,3
Mindösszesen		100,0	58,8	25,3	15,9

* A középiskolák vezetőinek becsült adatai

²⁴ Bács-Kiskun megyei kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály: Középfokú tanulmányaikat Bács-Kiskun megyében 2015-ben befejezők várható megjelenése a munkaerőpiacon.

Forrás: Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztályának felmérése a középiskolák körében

2015-ben a Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztályt adattal ellátó 57 db középfokú intézmény több mint egyharmada Kecskeméten, 15,3%-a Baján, egytizedénél több Kiskunfélegyházán, valamint 8,5 %-a Kalocsán található. A legtöbb végzett diák Kecskemét (2294 fő, azaz 35,2%), Baja (1157 fő, amely 17,8%-nak felel meg), Kiskunfélegyháza (1010 fő tanuló, azaz 15,5%) és Kiskunhalas (740 fő, azaz 11,4%) középiskoláit hagyta el a 2014/2015-ös tanév végén. A továbbtanulók aránya Bácsalmáson (92,6%), valamint Kiskunmajsán (91,5%) a legmagasabb, mely összefüggésbe hozható azzal, hogy ezek a térségek relatíve kedvezőtlenebb munkaerő-piaci helyzetűek.

A 2015-ös eredmények szerint a középiskolában végzett tanulóknak (6514 fő) mindössze 43,5%-a részesült szakképzésben. A 2014-es adatokhoz képest a szakmai képzésből kibocsátottak száma 2,3%-kal nőtt, az aránya pedig 0,9%-ponttal magasabb.

A Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály által készített kutatás szerint, 2015-ben a szakképzésben résztvevő diákok esetében a továbbtanulás volt a legkevésbé vonzó jövőkép, mindössze a végzősök 22,1%-a választotta a következő tanévre az iskolapadot. A szakmai képzésben végzettek közel fele kívánt munkaviszonyt létesíteni, miközben közel háromtizedük még mindig munkanélkülivé vált. Az előbbi arány 8,1%-ponttal emelkedett 2014-hez képest. A szakmai képzésből kikerülők 7,5 százalékponttal kevesebben váltak munkavállalóvá, míg a tovább tanuló aránya is 0,6%-ponttal csökkent az előző évhez képest.

Az érettségivel rendelkező végzett hallgatók 73%-a tanul tovább, míg a szakiskolákban végzettek 54%-a a középiskolát követően elhelyezkedik. Az érettségivel rendelkezők mindösszesen 16%-a helyezkedik el egy munkahelyen a középiskolát követően.²⁵

A 2015-ben elsajátított szakmák az iskolatípusokat tekintve széles skálán mozognak, mely változás igazodik a gazdasági környezet igényeihez. A 2014-es évhez hasonlóan a szakiskolákban végzett tanulók körében az eladói és vendéglátós szakmák szerepeltek az első három helyen. Érettségit követő szakképzésben népszerű szakmává váltak a különböző ügyintéző szakok (logisztikai, pénzügyi). Technikumban még mindig népszerűek voltak az autópári és az informatikai szakok.

Részletesebben: A speciális szakiskolában 2015-ben végzettek többsége textiltermék összeállítónak (19,5%-a), kerti munkásnak (17,7%-a), továbbá kőművesnek (14,2%) tanult. A szakiskolákból kibocsátott tanulók legtöbbször szakács (8,4%), élelmiszer és vegyi áru eladó (5,7%), pincér (4,3%), irodai asszisztens (3,5%), fodrász (3,4%), cukrász és szerkezetlakatos (egyaránt 3%) képzettséget szerzett. Az érettségit követő szakképzést befejező Bács-Kiskun megyében tanult diákok többségének végzettsége logisztikai ügyintéző (10,8%), pénzügyi-számviteli ügyintéző (9%), vállalkozási és bérügyintéző (8,7%), autószerelő (8,5%) és CAD-CAM informatikus (5,1%). 2015-ben a munkaerőpiacra főleg autótechnikus (14,3%), mezőgazdasági gépészmérnök (13,6%), bútortervező (8,8%), műszaki informatikus (8,5%), valamint elektronikai és mechatronikai (egyaránt 8,1%) technikus szakképzéssel kerültek ki a fiatalok.

---

²⁵ Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztályának felmérése a középiskolák körében. * A középiskolák vezetőinek becslött adatai.

3.3.3.2 A középfokú tanulmányaikat befejezők területi jellemzői

A középiskolák területi elhelyezkedéséből adódóan 2015-ben a legtöbb diák Kecskemét (több mint 35%-a), Baja (17,8%-a), Kiskunfélegyháza (15,5%-a), Kiskunhalas (11,4%-a), Kalocsa (6,4%) és Kiskőrös (5,1%-a) középiskolaiban végzett. Legnagyobb arányban – a relatíve kedvezőtlenebb munkaerő-piaci helyzetű térségekben – a bácsalmási (92,6%) és a kiskunmajsai (91,5%-a) végzősök választják a továbbtanulást. Legnagyobb arányban a keceli (100%), a dunavecsei (61,9%), tiszakécskei (59%-a) középiskolákból kikerülők szeretnék munkát vállalni. Leginkább a dunavecsei (28,6%-a), a jánoshalmi (28,3%-a) középiskolák tanárai nyilatkoztak úgy, hogy a végzős hallgatóik nagy valószínűséggel álláskeresővé válhatnak.

14. táblázat: A középfokú nappali tanulmányaikat 2015-ben befejezők száma és jövőjük várható alakulása Bács-Kiskun megyében településenként*

Település	Iskolák száma db	A végzett diákok	Ebből:		
			továbbtanul	elhelyezkedik	álláskeresővé válik
			Szám, fő		
Bácsalmás	1	54	50	2	2
Baja	9	1157	662	266	229
Dunavecse	2	21	2	13	6
Jánoshalma	2	145	56	48	41
Kalocsa	5	416	253	128	35
Kecel	1	2	0	2	0
Kecskemét	21	2294	1424	562	308
Kiskőrös	2	335	197	107	31
Kiskunfélegyháza	6	1010	572	210	228
Kiskunhalas	4	740	418	212	110
Kiskunmajsa	1	71	65	5	1
Kunszentmiklós	3	191	103	50	38
Tiszakécske	2	78	27	46	5
Összesen	59	6514	3829	1651	1034
		<i>Megoszlás, %</i>	<i>Aránya a végzős létszámon belül, %</i>		
Bácsalmás	1,7	0,8	92,6	3,7	3,7
Baja	15,3	17,8	57,2	23,0	19,8
Dunavecse	3,4	0,3	9,5	61,9	28,6
Jánoshalma	3,4	2,2	38,6	33,1	28,3
Kalocsa	8,5	6,4	60,8	30,8	8,4
Kecel	1,7	0,0	0,0	100,0	0,0
Kecskemét	35,6	35,2	62,1	24,5	13,4
Kiskőrös	3,4	5,1	58,8	31,9	9,3
Kiskunfélegyháza	10,2	15,5	56,6	20,8	22,6
Kiskunhalas	6,8	11,4	56,5	28,6	14,9
Kiskunmajsa	1,7	1,1	91,5	7,0	1,4
Kunszentmiklós	5,1	2,9	53,9	26,2	19,9
Tiszakécske	3,4	1,2	34,6	59,0	6,4
Összesen	100,0	100,0	58,8	25,3	15,9

Település	Iskolák száma db	A végzett diákok	Ebből:		
			továbbtanul	elhelyezkedik	álláskeresővé válik
<i>Száma, fő</i>					

* A középiskolák vezetőinek becsült adatai

Forrás: Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztályának felmérése a középiskolák körében

3.3.3.3 Szakképesítést nem adó képzési irányok

Szakképesítést nem adó szakközépiskolában és gimnáziumban az általános képzéseken túl képzési idő, szakirány és fakultáció szerint különböző osztályokban tanulhattak a diákok.

A megyében 2015-ben végzett szakközépiskolások legnagyobb arányban közgazdaságtant (11,7%); informatikát (9,3%); egészségügyet (6,9%) és kereskedelem-marketing, üzleti adminisztrációt (6,1%) tanultak.

A gimnáziumban végzettek (1625 fő) több mint fele általános gimnáziumi képzésben vett részt, míg 6,1%-a hat évfolyamos és 5,2%-a reál tagozaton tanult. Közel öt százalékos arányban hagyták el a gimnáziumot 2015-ben a humán irányultságú diákok.

3.3.3.4 Új szakképzési feladat-ellátási struktúra

A Bács-Kiskun Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság **Bács-Kiskun megyei szakképzés-fejlesztési stratégiája az alábbiak szerint mutatja be az új szakképzési-feladatellátási struktúrát.**

A módosított 2011. évi CLXXXVII. szakképzési törvény eredménye a 2012. szeptember 1-től a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ fenntartása alá tartozó szakképző intézmények Nemzetgazdasági Minisztériumi hatáskörbe vonása volt. A törvénymódosítás háttérében a gazdaságközelibb döntések, a képzés és a gazdaság összekapcsolása illetve az összehangolás javítása álltak, nagyobb intézményi önállóság biztosítása mellett.

A döntés értelmében **az állami szakképzési intézmények fenntartását 2015. július 1-jétől a Nemzetgazdasági Minisztérium látja el a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal (Hivatal) munkáján keresztül.** A Hivatal az azt létrehozó rendelet értelmében (319/2014. (XII. 13.) Korm. rendelet) a szakképzésről és a felnőttképzésről szóló törvényben, valamint a szakképzési hozzájárulásról és a képzés fejlesztésének támogatásáról szóló törvényben az állami szakképzési és felnőttképzési szerv számára meghatározott feladatokat látja el – beleértve a szakképző intézmények felügyeletét is.

Ezzel egyidőben a szakképzési intézmények működése és szerkezete is megváltozott: a **képzőintézményekből területi alapon összefogott centrumokat hozott létre a törvény, amelynek értelmében a korábbi állami szakképző iskolák 2015 nyarától (átadás-átvételi folyamatot követően) a szakképzési centrumok tagintézményeiként folytatják működésüket.**

A törvény értelmében így 44 szakképző centrum alakult meg 2015 nyarán, amelyek összesen 370 tagintézmény működtetését vett át a KLIK-től.

A döntés értelmében **Bács-Kiskun megyében a maximális számú, vagyis 3 szakképző centrum alakult meg.** A megalakult 3 centrum és annak intézményszerkezete:

Bajai Szakképzési Centrum:

- Bajai Szakképzési Centrum Bányai Júlia Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakképző Iskolája
- Bajai Szakképzési Centrum Jelky András Szakközépiskolája, Szakiskolája és Kollégiuma
- Bajai Szakképzési Centrum Dózsa György Szakközépiskolája, Szakiskolája és Kollégiuma
- Bajai Szakképzési Centrum Kossuth Zsuzsanna Humán és Kereskedelmi Szakközépiskolája és Szakiskolája
- Bajai Szakképzési Centrum Türr István Gazdasági Szakközépiskolája

Kecskeméti Szakképzési Centrum:

- Kecskeméti Szakképzési Centrum Virágh Gedeon Szakközépiskolája és Szakiskolája
- Kecskeméti Szakképzési Centrum Szent-Györgyi Albert Szakközépiskolája és Szakiskolája
- Kecskeméti Szakképzési Centrum Kada Elek Közgazdasági Szakközépiskolája
- Kecskeméti Szakképzési Centrum Széchenyi István Idegenforgalmi, Vendéglátóipari Szakközépiskolája és Szakiskolája
- Kecskeméti Szakképzési Centrum Kandó Kálmán Szakközépiskolája és Szakiskolája
- Kecskeméti Szakképzési Centrum Speciális Szakiskolája
- Kecskeméti Szakképzési Centrum Gáspár András Szakközépiskolája és Szakiskolája
- Kecskeméti Szakképzési Centrum Lestár Péter Szakközépiskolája és Szakiskolája
- Kecskeméti Szakképzési Centrum Mórnicz Zsigmond Szakképző Iskolája
- Kecskeméti Szakképzési Centrum Fiúkollégiuma

Kiskunhalasi Szakképzési Centrum

- Kiskunhalasi Szakképzési Centrum Vári Szabó István Szakképző Iskolája és Kollégiuma
- Kiskunhalasi Szakképzési Centrum Humán Szakképző Iskolája
- Kiskunhalasi Szakképzési Centrum Dózsa György Gimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma
- Kiskunhalasi Szakképzési Centrum Középiskolája, Szakiskolája, Speciális Szakiskolája és Kollégiuma
- Kiskunhalasi Szakképzési Centrum Közgazdasági Szakközépiskolája
- Kiskunhalasi Szakképzési Centrum Wattay Szakképző Iskolája és Kollégiuma

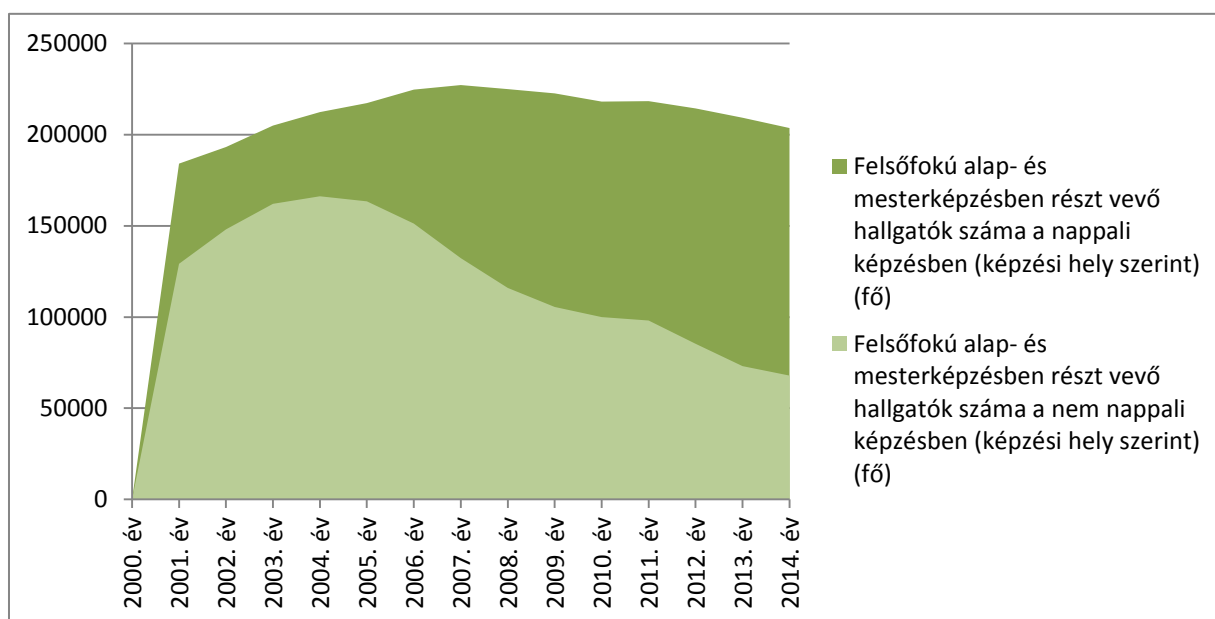
3.3.3.5 Felsőoktatás

Bács-Kiskun megye **felsőoktatásában döntő hangsúlya Kecskemét Megyei Jogú Városnak van, ugyanakkor a megye további két településén, Baján és Kalocsán is folyik felsőoktatás, noha az elmúlt években egyre csökkenő mértékben.** Kecskemét MJV Integrált Településfejlesztési Stratégiájának Megalapozó Vizsgálata szerint „bár Kecskemét Megyei Jogú Város sokszínű felsőoktatási képzési kínálattal rendelkezik, felsőoktatási szerepköre összességében elmarad a nagy egyetemi vidéki központokétól (pl. Szeged, Pécs, Debrecen). Mérsékelt jelentősége az ezredforduló utáni évtizedben tovább csökkent: 2004-ben még 6.252 hallgató tanult a városban, 2014-ben már csak 4553 fő.”²⁶

---

²⁶ KSH

11. ábra: A felsőoktatásban részt vevő hallgatók száma Kecskeméten (fő) (2000-2014)

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Kecskeméten működik a Szegedi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar Repülő és Űrorvosi Tanszéke, valamint a Szegedi Tudományegyetem a Károli Gáspár Református Egyetemmel együttműködésben levelező jogászképzést folytat Kecskeméten (2013/2014-es tanévre nem hirdettek meg felvételt). A Liszt Ferenc Zeneakadémia Kodály Intézete külföldi és hazai hallgatóknak is hirdet meg képzéseket. A Tomori Pál Főiskola 2010-től legfiatalabb kecskeméti telephelyén gazdálkodás és menedzsment, pénzügy és számvitel, nemzetközi gazdálkodás és nemzetközi tanulmányok alapszakokon indít költségtérítéses képzéseket. A Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kara 2013-ban a Kecskeméti Inkubátorházban létrehozta a Kecskeméti Regionális Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Központot, ahol a Pécsi Tudományegyetem egyes levelező mesterképzésekben és szakirányú továbbképzésekben részt vevő hallgatói Kecskeméten is élhetnek kiegészítő konzultációs lehetőségekkel.

A város felsőoktatási életében azonban a legfontosabb szerepet kétségtelenül a Kecskeméti Főiskola tölti be. A főiskolán 2013-ban 4.165 magyarországi (GAMF kar: 2601 hallgató; Kertészeti Főiskolai Kar: 535 hallgató; Tanítóképző Főiskolai Kar: 1029 hallgató) és 50 külföldi hallgató tanult, ami azt is mutatja, hogy az elmúlt évtized hallgatói létszámcsökkenése megállt, sőt kisebb növekedést is tapasztalható. A főiskola hallgatóinak többsége Bács-Kiskun, Pest, Jász-Nagykun-Szolnok, Csongrád és Békés megyékből érkezett.

Az alap- és mesterképzéseken túl, jelentős a felsőfokú szakképzés (a három karon összesen 9 területen), a szakirányú továbbképzés (a három karon összesen 19 szakirány) és a felnőttképzés (a főiskolán 8 szakterületen történik OKJ-s képzés és 47 OKJ-n kívüli szakképzésre felkészítő képzés) is, melyek meghatározó mértékben bővítik a főiskola oktatási kínálatát.

A Kecskeméti Főiskola valamivel több, mint 4200 hallgatójából 3400-an más településekről érkeztek, illetve járnak be Kecskemétre a 2012/2013-as tanévben. Az oktatási intézmény vonzásviszonyaira jellemző, hogy 567 hazai és 37 külföldi településről járnak hallgatók a főiskola három karára. A szülők lakhelye alapján történt vizsgálat eredményeként

megállapítható, hogy a főiskola vonzása jelentősen túlmutat a megye települési körén, hiszen a megye területéről az összes bejáró hallgató hozzávetőlegesen 31%-a érkezik, melyből a kistérség települései a diákok 8,7%-át adják. Látható tehát, hogy a felsőoktatási funkció túlmutat nem csak a megye, de a Dél-alföldi Régió keretein is. A legtöbb bejáró hallgatót Budapest (154 fő), Nagykőrös (120 fő), Kiskunfélegyháza (118 fő), Szolnok (117 fő), Cegléd (115 fő) és Szeged (105 fő) adja a főiskolának.”

Az elmúlt években a Kecskeméti Főiskola a munkaerő-piaci igények jobb kielégítése érdekében új szakirányokat (gépészmérnöki, gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnöki, környezetgazdálkodási agrármérnöki) vezetett be, melyekkel együtt jelenleg (2016-ban) a három karon összesen 10 alapszak és 2 mesterszak (kertészmérnöki, vidékfejlesztési agrármérnöki) közül választhatnak a jelentkezők. A legutóbbi sikeres akkreditációnak köszönhetően a 2012/2013-as tanévtől a jelentkezők már járműmérnöki alapszakon – amely négy szakirányt foglal magába: Járműgyártó szakirány, Gépjárművek szakirány, Automatizált gyártórendszerek és robotok szakirány, Járműmechanikai szakirány – is folytathatnak tanulmányokat a Kecskeméti Főiskolán. A járműmérnöki alapszakon 2012 szeptemberétől duális rendszerben is megindult az oktatás (Járműmérnöki, Műszaki menedzser, Gépészmérnöki), ami azt jelenti, hogy a hagyományos felsőoktatási képzési rendszertől eltérő, gyakorlatorientált képzésen vehetnek részt a hallgatók (2012/2013-as tanévben 25 hallgató, a 2014-es évtől már 46 hallgató). A gyakorlati képzés – a képzési időnek közel a felében – a Kecskeméti Főiskola GAMF Karán kívül, egy iparvállalatnál zajlik. A hallgatók jelenleg két multinacionális vállalat közül választhatnak, a gyakorlati időt vagy a Knorr-Bremse Fékrendszerek Kft., vagy a Mercedes-Benz Manufacturing Hungary Kft-nél tölthetik le. 2016-ban **a Kecskeméti Főiskolán már mintegy 30 partnercéggel együttműködve közel 200 duális hallgató tanul.** A járműmérnöki alapszak mellett a gépészmérnöki, a műszaki menedzser, az anyagmérnöki, a mérnökinformatikus, a gazdálkodási és menedzsment, valamint a kertészmérnöki alapszakok is elérhetők duális formában. Az első duális hallgatók közül 17-en vehették át diplomájukat 2016-ban.

A megyében Kecskeméten kívül Baján és Kalocsán található felsőoktatási képzés. Baján az Eötvös József Főiskolán 3 tudományterületen, 6 alapképzési szakon folyik képzés; építőmérnök, környezetmérnök, gazdálkodási és pedagógia szakokon. A főiskolai szintű képzésben résztvevő hallgatók száma 2004 óta folyamatosan csökken, 2004-ben 1105 fő hallgatója volt az intézménynek, 2010-ben már csak 572, 2013-ra pedig ez a szám is tovább csökkent 366 főre.

Kalocsán a gazdasági felsőoktatási képzést nyújtó Tomori Pál Főiskola található. Az intézmény működtetője, fenntartója a KF-SZ Kalocsai Felsőoktatási és Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság. A Főiskola két székhelyen kívüli képzési hellyel rendelkezik Kecskeméten és Budapesten. Az alapképzésben jelenleg a gazdálkodás és menedzsment, valamint a pénzügy és számvitel szakok indulnak, mind nappali, mind levelező oktatásban egyaránt. Felsőfokú képzés keretében nemzetközi gazdálkodás, továbbá pénzügy és számvitel szakirányok közül lehet választani.

Az intézményben tanuló hallgatók száma a 2013. évben kifejezetten alacsony volt (207 fő), melyből mindössze 48 fő vett részt nappali képzésben Kalocsán. Az elmúlt évtized adatait tekintve kitűnik, hogy az évezred elején alacsony volt a hallgatók száma, majd folyamatos létszámemelkedést követően 2006-ban és 2007-ben érte el a maximumot (kb. 750 fő), azóta folyamatos csökkenés tapasztalható. A csökkenés egyik meghatározó oka, hogy a Tomori Pál Főiskola nem kapott állami finanszírozású helyeket az elmúlt évben. A főiskola további

feladatellátási helyein, azaz Budapesten és Kecskeméten a diákok számának növekedése figyelhető meg az elmúlt években.

3.3.3.6 Iskolarendszeren kívüli képzés

A felnőttképzést folytató képző szervezetek között Bács-Kiskun megyében is jelen vannak a hazai és multinacionális nagyvállalatok belső képző központjai, a felnőttképzést folytató felsőoktatási intézmények és szakképző iskolák tanáraikból alakult felnőttképzési vállalkozások, a nagy múltú ismeretterjesztő szervezetek képviselői (TIT, MTESZ, Népfőiskola), szakmai kamarák, felnőttképzést folytató egyéni vállalkozók, kis- és közepes képzési vállalkozások, továbbá a nonprofit képzők is.

A megyei székhellyel nyilvántartásba vett felnőttképzést folytató, és az akkreditált képzőintézményeken kívül a térségben jelen vannak az országos képző hálózatok állandó telephelyei is, továbbá az időszakos képzési kínálattal (pályázatok, támogatott képzési események során) megjelenő magyar és külföldi szervezetek.

Ezek a képzések lebonyolításában természetesen változó személyi és infrastrukturális feltételekkel, tapasztalatokkal vesznek részt, de összességében megállapítható, hogy a térség lakóinak munkaerő-piaci pozícióit javító felnőttképzés folytatásának feltételei rendelkezésre állnak a térségben.

Problémát jelent ugyanakkor, hogy a térségre jellemző hagyományos mesterségek képviselői már kevesen vannak Bács-Kiskun megyében, tudásuk átadására kevés a lehetőség, így fennáll annak a veszélye, hogy tudásuk feledésbe merül, a mesterségeket nem folytatják tovább a megyében. A mesterségbeli tudás és tapasztalat megőrzése, átadása kulturális, hagyományőrzési szempontból is fontos, ugyanakkor nem elhanyagolható idegenforgalmi jelentősége sem, hiszen a turisztikai látványosságok mellett az azokat kiegészítő sajátos helyi termékek és eljárások is vonzerővel bírnak.

A nagy hagyományokkal, korszerű technológiával és jelentős fejlesztési kapacitásokkal rendelkező képzőszervezetek közül érdemes kiemelni a következőket.

Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara

A Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara 1996 óta végez felnőttképzési tevékenységet és nyújt kapcsolódó szolgáltatást. A felnőttképzési tevékenységet a szakmai tanácsadó testület által megtárgyalt és jóváhagyott éves képzési terv, valamint a minőségpolitikai célok figyelembe vételével végzi. Közel 60, a következő szakképesítési csoportokba sorolható képzési programmal rendelkezik: mesterképzés, személyi szolgáltatási, vendéglátói, kereskedelmi, idegenforgalmi képesítések, oktatói, pedagógiai képesítések, valamint az egyéb más ágazatba nem sorolható képesítések.

Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Bács-Kiskun megyei szervezete

A NAK Nonprofit Kft. másfél évtizede foglalkozik képzésszervezéssel. Elsődleges célja, hogy a résztvevők a képzéseken olyan gyakorlatias tudást sajátítsanak el, melynek alkalmazásával eredményes gazdálkodást valósíthatnak meg. A képzéseket (pl. a méhészt, a zöld könyv-megújítót, Aranykalászos gazda-képzést, valamint növényvédelmi tanfolyamokat) változó időszakonként tartja.

Türr István Képző és Kutató Intézet

A TKKI Kecskeméti Igazgatóságának elődjét, a Kecskeméti Regionális Képző Központot a Munkaügyi Minisztérium és Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata alapította 1992-ben - a regionális képző központok hálózatának tagjaként - azzal a céllal, hogy felnőttképzési intézményként biztosítsa a térség gazdasága által igényelt képzett munkaerőt. A KRKK-t az "Emberi Erőforrás Fejlesztése" világbanki program részeként 1994-ben nyitotta meg a Munkaügyi Miniszter.

Az intézmény működésének több mint húsz éve alatt a régió egyik elismert képző intézménye lett, a foglalkoztatást elősegítő szakképzésekkel, általános és nyelvi képzések szervezésével, a felnőtt lakosság valamennyi csoportját eléri. Képzéseiket javarészt a Dél-alföldi régióban, valamint a Közép-magyarországi régió déli részén bonyolítják le. A kecskeméti központ mellett több mint negyven településen vannak jelen, hogy szolgáltatásaikat a hallgatók lakóhelyéhez közel vigyék és könnyen elérhetővé tegyék. Fontos célja a leszakadó társadalmi rétegek felzárkózásának elősegítése. Ennek érdekében több olyan képzés valósul meg, amely az iskola-elhagyókat, az általános iskolai végzettséggel nem rendelkezőket segíti hozzá az általános iskolai végzettség megszerzéséhez.

A TKKI évente közel 5 ezer képzést szervez és évente több mint 80 ezer főt képez. A képzések elvégzését követő sikeres vizsga után a TKKI vállalatokkal, önkormányzatokkal meglévő széles kapcsolatrendszerén és együttműködéseinek keresztül a helyi lehetőségeknek megfelelően igyekszik segíteni az elhelyezkedésben.

Perfekt Gazdasági Tanácsadó, Oktató és Kiadó Zrt.

A Perfekt Gazdasági Tanácsadó, Oktató és Kiadó Zrt. 1951-ben alakult a Pénzügyminisztérium Továbbképző Intézeteként, majd az évek során vált piacvezetővé a pénzügyi-, gazdasági- és társadalombiztosítási képzések és szakkönyvkiadás területén. Országos hálózattal rendelkezik, évente közel 20 ezer főt képeznek ki. Komplex képzési szolgáltatást nyújt: oktatás, vizsgáztatás, tananyagellátás. 2011-ben tovább bővítették képzési kínálatunkat az ipari munkaterületeket érintő képzésekkel, ismeret felújító és bővítő továbbképzésekkel. Kiemelt szolgáltatásai: OKJ képzések, kreditpontos továbbképzések, adótanácsadó klub, szakmai programok, blog, szakmai tanácsadás, szakkönyvek, kiadványok, ipari képzések, vizsgáztatás.

2015-ben 11 szakmacsoportban 213 engedélyezett OKJ-s képzést indítottak országosan 5288 OKJ-s képzésben résztvevővel. 2015-ben 8 szakmacsoportban, 32 szakképesítésben, országosan 57 helyszínen 6010 vizsgázó adott ki 5022 bizonyítványt. Könyvviteli szolgáltatást végzők kötelező továbbképzésén országosan a tavalyi évben 7214 fő vett részt.

Mátrix Oktatási és Vizsgaközpont

Országos kiterjedésű oktatási, képzési szempontból az ország egyik legjelentősebb agrárképzőjének tartott, kunszentmiklósi központú MÁTRIX Oktatási Központ, amely felnőttképzést, iskolarendszerű felnőttoktatást és a 23 évet be nem töltöttek számára iskolarendszerű nappali oktatást végez.

A Mátrix Oktatási Kft., a Szent Imre Szakképző Iskola, a Házokt Kft., mint konzorciumi tagok, "Mátrix Oktatási Központ" néven együtt működnek egymással a felnőttképzés szervezésében, lebonyolításában.

3.3.3.7 Az iskolarendszerű és iskolarendszeren kívüli képzések koherenciájának biztosítása²⁷

A Bács-Kiskun Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság **Bács-Kiskun megyei szakképzés-fejlesztési stratégiája** szerint a **megyei szakképzett munkaerő-kínálat rugalmas, munkaerő-piaci igényeknek megfelelő, vagy csekély befektetéssel, rövidtávon megfelelővé alakítható kínálata az iskolarendszerű és az iskolarendszeren kívüli képzések koherenciájának megteremtésével alakítható ki.** Ennek során a két képzési típust különböző stratégiai célok szolgálatába kell állítani:

Az iskolarendszerű képzésben a munkaerőpiac hosszú távú igényeihez alkalmazkodó képzések kialakítása szükséges, figyelembe véve a vállalati igény- és elégedettség méréseket, külön hangsúllyal a felnőttképzések kompetenciaszemléletű megalapozására.

Ezzel szemben **a felnőttképzésben a munkaerőpiac azonnali igényeihez alkalmazkodó, rövid idejű képzési programok kialakítása volna célravezető, amelyhez az alapot az iskolarendszerű képzésben felismert és továbbfejlesztett kompetenciák, és az ezek alapján kialakított kompetenciaterképek jelentik.** A szakmai képzések és továbbképzések esetében – a fenti szempontokon túlmenően - a vállalati „kapun belüli” képzések kiemelten támogatandók. A járműipar, a megújuló energiaforrások, a K+F területeken képzések fejlesztése, elindítása a duális képzésben szintén előnyben részesítendő.

A képzési kínálat szempontjából nehézséget okoz, hogy **egyes szakmákban túlképzés folyik, valamint különböző szakképzési pólusok alakultak ki a megyében, amelyek képzési kínálata nincs összehangolva.** A szakképzési szakmastruktúra nem rugalmas. Párhuzamosságok figyelhetők meg a szakképzési szakmastruktúrában, az intézmények emiatt sokszor „egymás ellen dolgoznak”, mivel az az érdekük, hogy saját humán és infrastrukturális kapacitásaikat használják ki. Ez sok esetben azt eredményezi, hogy az iskolák ellenérdekelték a munkaerőpiac által igényelt szakmák indításában. Az elmúlt években meghozott RFKB és MFKB döntések elindították a szakképzésnek a munkaerőpiac igényeihez való igazodását.

Az OKJ-s szakmák nem mindig alkalmasak a vállalati igények kielégítésére, valamint az elmúlt években tendenciaként megjelenő felsőoktatási expanzió sem kedvez a szférának.

Gondot okoz a társadalmi presztízzsel rendelkező, de alulfizetett szakmák népszerűsítésének a hiánya, a női szakmák elégtelen kínálata, továbbá az is, hogy sok esetben a felnőttképzés az iskolarendszerű képzés hiányosságait pótolja.

A szakmai oktatás nem a technikai igényeket elégíti ki, illetve még ma is lehet találkozni „toll-papír képzésekkel”, melyekből a gyakorlatorientáltság szinte teljesen hiányzik. A támogatott felnőttképzési programok sem rendelkeznek sok esetben munkaerő-piaci relevanciával.

Problémaként jelenik meg, hogy az európai uniós pályázatok fejlesztései nem az intézményi célokhoz kapcsolódnak, így nem feltétlenül érik el a kívánt szakképzés-fejlesztési hatást.

Rendszerszintű probléma, hogy a **szakképzés célrendszere** az elmúlt években **folyamatosan változik**, átalakul, nem alkot koherens egységet. Ez hatással van a **helyi ágazati irányításra** is, amely ennek következtében **nem mondható egységesnek. Hiányzik a szakképzés**

---

²⁷ Bács-Kiskun megyei szakképzés-fejlesztési stratégia 2015. évi jogszabályváltozások alapján felülvizsgált változata (Bács-Kiskun Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság Készítette: Mondolat Iroda Kft. 2015. november 20.)

monitoring rendszere, valamint a szakképzési **szervezetek közötti koordináció és együttműködés**, ami elmondható az iskolarendszerű és a felnőttképzés kapcsolatáról is. Emellett a helyi érdekek gyakran felülírják az általánosan megfogalmazott célokat.

Nincs egyértelmű válasz arra sem, hogy mit is szolgál a szakképzés valójában. Ugyan a **gazdasági igényekhez igazodás fontos, azonban ugyanilyen hangsúllyal kell, hogy szerepeljen a tanulók, illetve a potenciális munkavállalók egyéni boldogulásának biztosítása** is. Ezzel összefüggésben a munkaerő-piaci igények túlzott figyelembevétele is nehezítheti a tanulók tanulási útjának tervezését, annak pozitív kialakulását.

3.3.4 Közművelődés

Bács-Kiskun megyében a közművelődés terén egyaránt emelkedett a kulturális intézmények és a látogatók száma. 2014. évben 812 **színházi előadást**²⁸ tartottak, melyet 190 ezer fő nézett meg. Ezer lakosra 368 színházi előadás jutott. 2010. évhez viszonyítva 135-tel több előadást, 53 ezer fővel több látogató nézett meg. A nézettségi mutató²⁹ öt év alatt 260-ról 368-ra emelkedett.

A 132 települési **könyvtár** száma 20-szal több volt, mint 2010-ben. Hatezerrel több olvasó iratkozott be a könyvtárakba, számuk 2014. évben 98 ezer fő volt. Ellenben 15,6%-kal kevesebb könyvtári egységet kölcsönöztek, melynek száma 1,3 millió. Ezáltal az ezer lakosra jutó könyvtári egység száma 4,7 ezer volt, szemben a 2010. évi 5 ezerrel.

A megyében 2014. évben 40 **muzeális intézmény** működött, (kettővel több, mint öt évvel korábban), ahol 250 kiállítást rendeztek, 58-cal többet, mint 2010-ben. A kiállításokat közel kétötödével többen tekintették meg, számuk 362 ezer fő volt. A látogatottsági mutató³⁰ 2014-ben 703 volt, szemben a 2010. évi 503-mal.

2014. évben a megyében 205 **közművelődési tevékenységet folytató intézmény** működött, 57-tel több, mint 2010-ben; valamint 726 alkotó művelődési közösség tevékenykedett, melyeknek 12,6 ezer tagja volt. Az előbbieket száma 59-cel, az utóbbiak száma 2 %-kal emelkedett öt év alatt.

3.3.5 Civil szervezetek

A civil szektor klasszikus szervezeteinek nevezhető alapítványok és egyesületek mellett az elmúlt években új típusú nonprofit szervezetek jöttek létre és a szektor belső szerkezete is jelentősen átalakult. Ugyanakkor továbbra is fontos kérdés maradt, hogy a hazai szolgáltatói és ellátórendszerben a nonprofit szervezeteknek milyen szerepük lesz a jövőben. Az alapítványok, egyesületek közel kétharmada három tevékenységi területhez, az oktatáshoz, a szociális ellátáshoz és kultúrához köthető. Az évtized első felében érzékelhetően erősödött a szektor szolgáltató szerepe, ezzel összhangban javultak gazdálkodási mutatói is, majd az ellátási nehézségek következményeként nemcsak a szervezetek számában és aktivitásában, hanem gazdasági erejében is egy érzékelhető visszaesés következett be. **Bács-Kiskun megyében 2015. december 31-én 5.023 nonprofit szervezet működött**³¹. A tevékenységcsoportokat vizsgálva itt is, mint a legtöbb megyében három fő területhez kötődnek a megye civil szervezetei, a szabadidő, oktatás, valamint a sport területéhez, de a kulturális, és szociális szervezetek jelenléte is jellemző a megyében. A települési hierarchia

²⁸ Adatforrás: KSH Bács-Kiskun megyei Statisztikai Évkönyv. Színházi és alternatív színházak adatai együtt.

²⁹ 1000 lakosra jutó látogató.

³⁰ 1000 lakosra jutó látogatás.

³¹ KSH Fókuszban a megyék 2016. I. negyedév Bács-Kiskun megye 2015.dec.31-i adat

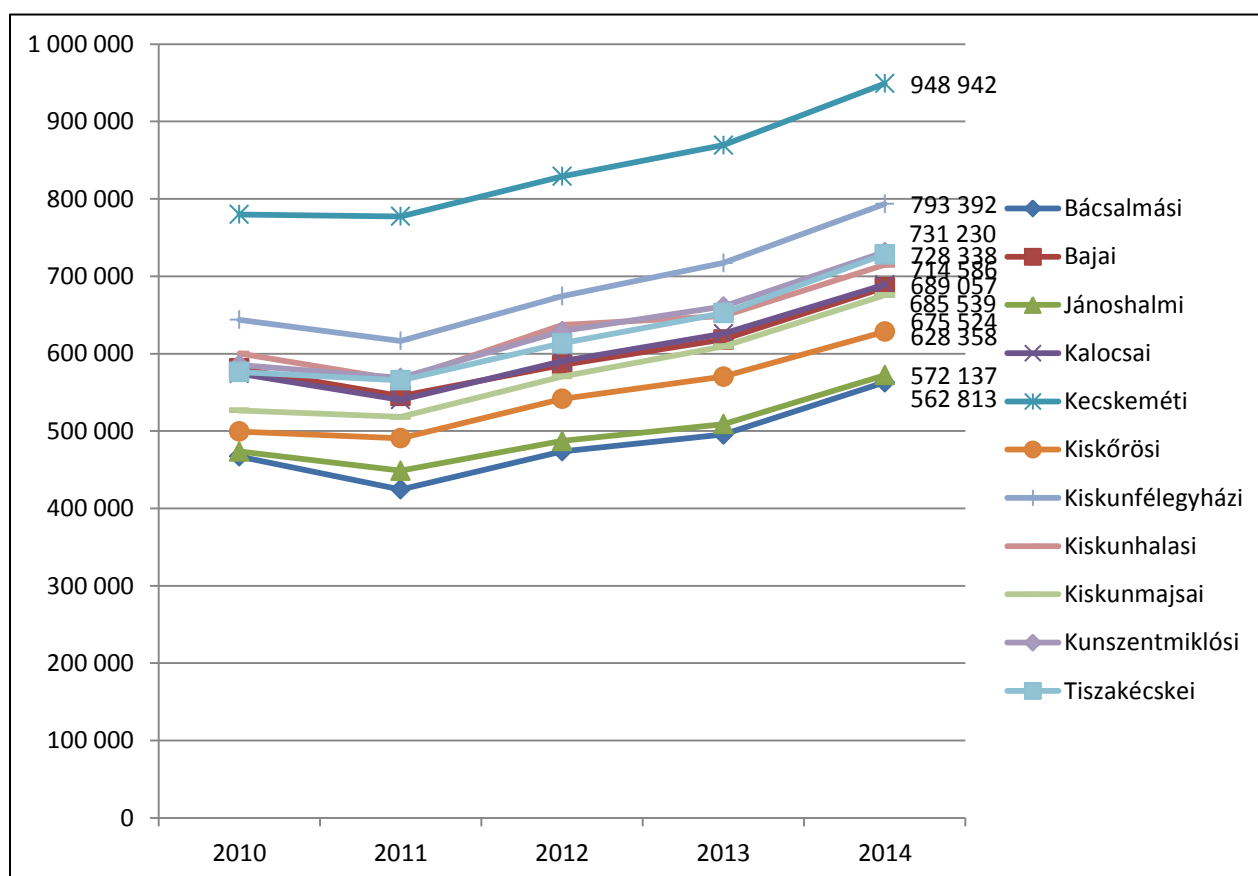
szerinti megoszlásnál általában a megyeszékhely és a nagyobb városok dominanciája figyelhető meg.

A helyi közösségek és civil szervezetek jelentős szerepet játszanak a lakosság, a munkanélküliek lelki egészségének megőrzésében, a helyi aktivitás fokmérőiben. Tevékenységükkel hozzájárulnak a foglalkoztatási együttműködések hatékonyságához fokozásához.

3.3.6 Jövedelmi viszonyok a megyében

A megye lakosságának jövedelmi viszonyai egészében véve ma is jóval kedvezőtlenebbek az országos átlagnál. 2015 decemberében a Dél-alföldi régió átlagos nettó keresete 128.721 forint volt. A **megyei fizetések** ennél csak egy kicsivel magasabbak (**131.793 Ft**), de így is mindössze **az országos átlag** (159.150 Ft) **83 %-a**. A háztartások jövedelmi viszonyait alapvetően befolyásoló tényezők, úgy mint az iskolázottság, a felhalmozott vagyon, a keresők számát befolyásoló vállalkozási aktivitás és a működő tőkebefektetések egyenlőtlen térbeli eloszlása, maradtak a megyén belüli területi különbségek alapvető forrásai - illetve azok újratermelődésének- az elmúlt bő egy évtizedben.

12. ábra: Egy főre jutó éves belföldi jövedelem alakulása a Bács-Kiskun megyei járásokban (2010-2014)

Forrás: TEIR (NAV adatok alapján saját szerkesztés)

Az egy főre jutó éves belföldi jövedelem tekintetében 2010-2011 között visszaesés figyelhető meg, azonban **2011-től 2014-ig minden járásban emelkedett az egy főre jutó éves jövedelem.** A legnagyobb ingadozás a Kiskunhalasi járásban tapasztalható ebben a 4 évben,

habár a jövedelmek itt is emelkedést mutatnak, de a növekedés mértéke minden évben változó. 2014-ben az egy főre jutó legalacsonyabb éves jövedelem 562.813 Ft volt a Bácsalmási járásban, míg ennél 69 %-kal magasabb a legmagasabb érték a Kecskeméti járásban 948.942 Ft-tal. Az adatok alapján 2014-ben a Bácsalmási és Jánoshalmi járás volt a leghátrányosabb helyzetben, ezt követte a Kiskőrösi. A legjobb helyzetben lévő 3 járás a Kecskeméti, Kiskunfélegyházi és a Kunszentmiklósi. A Kunszentmiklósi járás jövedelem alapján bekerült a legjobb helyzetben lévő települések közé, ugyanakkor egyéb adottságai miatt hátrányosabb helyzetű, mint például a Tiszakécskei járás, ahol Bács-Kiskun megyében a 4. legmagasabb az egy főre jutó éves jövedelem (728.338 Ft/fő/év).

15. táblázat: Egy főre jutó éves belföldi jövedelem alakulása a Bács-Kiskun megyei járásokban (Ft) (2010-2014)

Járások	2010	2011	2012	2013	2014
Bácsalmási	467 101	424 537	473 800	495 391	562 813
Bajai	580 952	545 200	585 496	618 282	685 539
Jánoshalmi	473 603	448 722	487 160	508 876	572 137
Kalocsai	574 265	540 256	590 216	625 657	689 057
Kecskeméti	779 826	777 441	828 975	869 445	948 942
Kiskőrösi	499 442	490 768	541 575	570 256	628 358
Kiskunfélegyházi	643 843	616 494	674 264	717 121	793 392
Kiskunhalasi	600 125	565 956	637 220	648 591	714 586
Kiskunmajsai	526 737	518 274	570 502	609 408	675 524
Kunszentmiklósi	585 355	568 567	629 163	660 897	731 230
Tiszakécskei	576 405	565 475	613 280	652 359	728 338

Forrás: TEIR (NAV adatok alapján saját szerkesztés)

3.4 Környezeti folyamatok a megyében

3.4.1 Természeti környezet

3.4.1.1 Vizek

A felszín alatti vizeknél a Duna-Tisza közti Homokhátság területén a száraz időjárás és a megnövekedett vízkivétel együttes hatására **nagymértékű vízszintsüllyedés** volt megfigyelhető. Így a felszín alatti vizek közül a talajvizet egyedi kutas vízhasználatok (pl. öntözés) kielégítésére használják fel, illetve még a külterületi (tanyai) vízellátásra is igénybe veszik. A megye településeinek belterületein a **talajvizek szinte kivétel nélkül szennyezettek**, s nem alkalmasak ivóvízellátásra.

Az ivóvízellátást is szolgáló rétegvíz-készlet az Alföld és egyben a megye legnagyobb és leginkább védett helyzetű felszín alatti vízfőlése. A megye keleti részén fellelhetők kiemelkedő természeti értéket képviselő **hévizek, termálvizek**, amelyek hőmérséklete széles skálán mozog (50-80°C).

A megye **vízellátottsága és a csatornázottság közötti közműöllő nagyon tág**, a keletkező szennyvizeknek csak kis hányada kerül tisztítva a befogadóba. A kellően meg nem tisztított szennyvizek, folyóink vízminőségét is számottevően rontják. A jelentős mezőgazdasági termelés miatti permetezőszer használat, szerves- és műtrágya-felhasználás is problémákat

okozhat. Az Alföld e részein természetes, geológiai eredetű **ivóvíz-minőségi problémák** (arzen, mangán, vas) is megfigyelhetők. A Duna-Tisza közén az utánpótlódást meghaladó talajvíz-kitermelés is veszélyezteti a sekély víztestek állapotát. Még mindig sok az illegálisan működő fűtő kút, amelyek komoly veszélyt jelentenek a talajvízre, egyes esetekben a vízzáró réteget átütve, a felszín alatti ivóvízbázisokra is.

3.4.1.2 Talajok

Bács-Kiskun megyében a talaj homok, homokos vályog és kismértékben agyagos vályog. A termőréteg vastagság a nyugati és a dél-nyugati területeken 100 cm feletti, míg a középső területeken nagyon változatos. A talaj kémhatása és mészállapota tekintetében elmondható, hogy az országos átlagnál jobb a helyzet. A domborzati adottságok miatt az országos átlagnál lényegesen kisebb az erózióveszély. Bács-Kiskun megye talajait több hatás is veszélyezteti. A megye területén kiemelt az aszályhajlam és a szélsőséges időjárási időszakok megerősödése. A Duna-Tisza köze szélereziónál által veszélyeztetett terület a gyengén kötött homok, illetve futóhomok talajok magas aránya miatt. További kockázati tényezőt jelent a szerves- és műtrágyák alkalmazása is. A talaj rétegeiben a nitrát, a vas és a sótartalom okoz nagy gondokat. A legjelentősebb káros hatások az állattartó telepek, az üzemanyag-töltő állomások, ipari tevékenységek, illegális hulladéklerakók területén jelentkeznek.

3.4.1.3 Levegő

Bács-Kiskun megye területének jelentős része nem tartozik az ország kiemelten terhelt területei közé. A kibocsátott légszennyező anyagok szerkezetében az ipari tevékenységgel összefüggő szennyezés részaránya csökkenő tendenciát mutat, melynek okai között szerepel az ésszerűbb ipari energiafelhasználás, a korszerűbb ipari technológiák bevezetése, valamint teljes körű földgázprogram. A légszennyezettség elsősorban a városokban és a fő közlekedési útvonalak környezetében kifejezett, de jelentős terhelés származik a burkolatlan homokfelületekről is. A közvetlen szennyező forrásoktól mentes területek és települések levegőminősége megfelelő, jelentős területeken pedig kifogástalan. A városok fő szennyező forrásai a közúti közlekedés, a téli fűtés- energiafelhasználás és az ipari, illetve szolgáltatások kibocsátásai.

3.4.1.4 Zaj

A megye zajterhelését a forgalom nagysága, a forgalomáramlás és a forgalomintenzitás változó tendenciái, a beépítettségi viszonyok, a zöldfelületi rendszer, a felszínburkolat típusa és akusztikai tulajdonságai, valamint a légköri viszonyok határozzák meg. A számottevően legnagyobb közlekedési zajjal történő túlterhelés a városokban van: Kecskeméten, Baján, Kalocsán és Solton. A belvárosok közlekedési zaja a tömegközlekedés korszerűsítése (kerékpárút-fejlesztés, forgalomszabályozás, forgalomelterelés, önkormányzati zajvédelmi szabályozás) és a települést elkerülő közutak kiépítése következtében több helyen csökkent, valamint az elkövetkezendő időszakban is javuló tendencia várható.

3.4.2 Épített környezet (infrastruktúra)

Bács-Kiskun megye **lakásállománya** csak minimálisan, egyre csökkenő ütemben (0,3-0,1%-kal) emelkedett 2010. és 2014. év között. A lakásállomány 2014. év végén 240,2 ezer darab, 1.400-zal több, mint 2010. évben, ebből 449 a 2014. év folyamán épült. Az újonnan épített lakások kilenc-tizede közüzemi víz-, 76-90%-a gázvezetékekkel, 60-70%-a közcsatornával ellátott. A megfigyelt időszakban 2011-től visszaesett a kiadott építési engedélyek száma,

majd 2014-ben ismét emelkedett. Ennek ellenére 2014. évben 225-tel kevesebb új lakás építésére adtak ki engedélyt, mint 2010. évben. Az öt év alatt épült lakások többsége (48-58%-a) négy és több szobás volt.

Bács-Kiskun megyében 2014. évben 300 ezer **áramfogyasztót** számláltak, 632-vel kevesebbet, mint 2010-ben, közülük 278 ezer háztartási fogyasztó volt. A háztartási fogyasztók száma öt év alatt emelkedett 776-tal. A szolgáltatott villamos energia mennyisége 2012. év kivételével emelkedő tendenciát mutat, öt év alatt egytizedével nőtt. Az energiaszolgáltatók 2014-ben 1.672 ezer Mwh-t villamos energiát nyújtottak, ebből a háztartások részére 564 ezer Mwh-t. A háztartások 2014-ben három és fél százalékkal kevesebb villamos energiát használtak fel, mint 2010-ben.

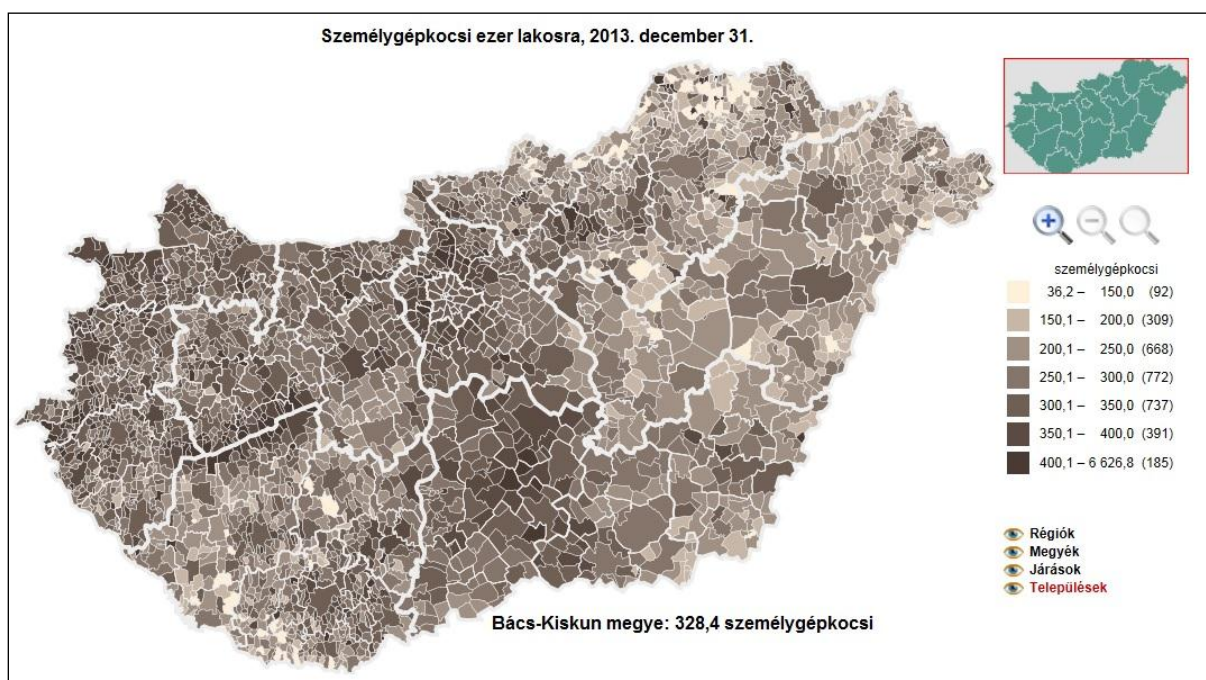
Egy kivételével a megye valamennyi települése rendelkezik **gázellátással**. A teljes gázcsőhálózat 2014. évben 5.967,2 km hosszú, 66 km-rel hosszabb, mint öt évvel korábban. A gázfogyasztók 2014. évi száma 185,3 ezer volt, ebből háztartási vezetékes gázfogyasztók száma 172 ezer, amelyből 168 ezer fűtési fogyasztó. A gázfogyasztók száma öt év alatt 10,6 ezerrel csökkent, ezen belül a háztartási fogyasztóké hasonlóan, ellenben több lett a gázzal fűtők száma (4,6 ezerrel). A megyében 2014-ben az energiaszolgáltatók 278 millió m³ gázt szolgáltattak, ebből 138 millió m³-t a háztartásoknak. Az előbbi 23%-kal, az utóbbi egynegyedével kevesebb a 2010. évi mennyiségnél. A megyében 4 **távfűtéssel** és meleg vízhálózattal rendelkező település van, ily módon közel 16 ezer lakást fűtenek. A távfűtéses lakások száma csökken, öt év alatt 0,8%-kal, 135-tel.

Bács-Kiskun megye valamennyi települése rendelkezik **közüzemi vízhálózattal**, melynek hossza 3788 km, a megfigyelt időszakban szinte nem is változott. Közüzemi vízhálózatba 2014-ig már 209,3 ezer lakást kapcsoltak be, fél százalékkal (884-gyel) több mint 2010-ben. Összességében a megyében 19,9 millió m³ vizet szolgáltattak, ennek háromnegyedét lakossági felhasználásra. A közüzemi vízhálózat hossza 3.788 km, míg a közüzemi szennyvíz csatorna-hálózaté 1.954 km, a megye közműollója³² fokozatosan javul, 2014-ben 51,6 volt szemben a 2010. évi 47,1-gyel. A megyei lakásállomány több, mint felét (52,4%-át) 2014-ben rákapcsolták a közüzemi szennyvízcsatorna-hálózatra, ezen lakások száma 126 ezer volt, egytizedével több, mint 2010. évben.

---

³² Egy km vízvezetékre jutó szennyvízvezeték hossza.

10. térkép: 1000 lakosra jutó személygépkocsik száma (2013)

Forrás: KSH

Bács-Kiskun megyében összesen 18,3 ezer km **közút van**, abból 2.253 km országos közút és 16.118 km helyi közút található. Az előbbieket az országos 7 %-át, az utóbbiak 9,5 %-át jelentik. Az autópályák, autótutak hossza a megyében 77 km, ez az országos autópályahálózat 5,7%-a. A megyei 106 km elsőrendű és 489 km másodrendű út, az országos 4,7 és 21,7%-át teszi ki, az egyéb országos közutak hossza 1.581 km, mely héttizede az országos mennyiségnek. Bács-Kiskun megye **közúti járműállománya** öt év alatt évről évre emelkedett.

A személyszállító gépjárművek száma 2014. évben 184,3 ezer, a teherszállító és különleges célú gépjármű összesen 33,6 ezer volt, az előbbi 4,5 %-kal, az utóbbi 9,8%-kal nőtt 2010. évhez képest. Legdinamikusabban a Magyarországon első alkalommal forgalomba helyezett közúti gépjárművek száma 2,7-szeresére, azon belül a személygépkocsiké 3,3-szorosára nőtt. 2014-ben 336 darab autó jutott ezer lakosra, míg 2010-ben 316 darab.

Bács-Kiskun megye lakásállományának kétötödében működik **távbeszélő-fővonal**, számuk 2014. évben 98 ezer, az előző évinél 9,5%-kal kevesebb, de 2010-hez képest közel öt százalékkal több. Öt év alatt főleg a nyilvános fővonalak száma redukálódott le (több mint egyharmadával), a közületi és az ISDN vonalak száma csökkent (egyaránt közel egyötödével).

A **kábeltelevízió hálózatot** a lakások 37-40%-ába vezették be. Öt év alatt a kábelhálózatba bekapcsolt lakások száma egytizedével emelkedett. A kábeltelevíziós ellátottságot kifejező mutató, az ezer lakásra jutó bekapcsolt lakások száma 2014. évben 408 volt, szemben a 2010-es 375-tel.

Az **internet előfizetések** száma³³ különösen 2010. évben ugrott meg, egy év alatt egynegyedével bővült, majd váltakozó ütemben évről évre többen vették igénybe az internet használat lehetőségét. 2014. évben 22,2%-kal többen fizettek elő az internetre, mint 2010. évben. Számuk 114 ezer, az országos mennyiség 4,5%-a. Öt év alatt leginkább az egyéb

³³ Mobil internet előfizetések nélkül.

hálózaton történő internet előfizetés nőtt meg (duplájára), a kapcsolt vonalas (modem segítségével) háttérbe szorult. Az egyéb hálózaton történő internet előfizetés száma 2014-ben megközelítette a 14 ezret, az országos adat 3,3%-a. Az ezer lakásra jutó internet előfizetés 2014. évben a megyében 475 volt, míg 2010-ben 391. Az ezer lakosra jutó internet előfizetés pedig 2014-ben 222, szemben a 2010. évi 178-cal.

A Bács-Kiskun megyei **vállalkozások számítógép állománya** 2014. évben meghaladta a 32 ezret,³⁴ mely az országos állomány 3,1%-a. A számítógép állomány közel háromötöde asztali számítógép, 22%-a hordozható személyi és 14,7%-a kézi számítógép, valamint 5 %-a nagy gép.

Bács-Kiskun megyében 2014. évben helyhez kötött **szélessávú internet** kapcsolatot a vállalkozások³⁵ 82,8%-a használt, ez a mutató 1,8%-ponttal volt alacsonyabb az országos átlagnál. Mobil széles sáv a vállalkozások felénél, egyéb mobil kapcsolat több mint egyötödüknél állt rendelkezésre. Ez utóbbiak aránya 9 és 3 százalékponttal az országos átlag alatti.

Információs és kommunikációs technológiák közül személyi számítógép munkaállomása 2014. évben a megyei vállalkozások³⁶ kilencven százalékának volt, internetet 85,4%-uk használt. Az előbbieket aránya 1,5 százalékponttal maradt el csak az országos átlagtól, az utóbbié 2,8%-ponttal. Alkalmazottainak távoli hozzáférést a vállalkozások³⁷ 28,4%-a biztosított, ez 10,7%-ponttal kisebb az országos átlagnál.

A Bács-Kiskun megyei vállalkozásoknál³⁸ az **alkalmazottak** közel egyharmada **használ számítógépet**, több mint egyötöde internetet és hat százaléka mobilinternetet. A megyei számítógépet használó alkalmazottak aránya 10,5%-ponttal kisebb az országos átlagos arányánál, az internet használók részesedése 3,1%-ponttal és a mobilinternetet igénybe vevők hányada 2,6%-ponttal alacsonyabb.

4 Munkaerő-piaci kereslet-kínálat Bács-Kiskun megyében

4.1 Munkaerő-piaci folyamatok

4.1.1 Országos munkaerő-piaci kitekintés

A gazdaságban és a társadalomban lezajlott folyamatok következtében az elmúlt években jelentősen megváltozott a népesség gazdasági aktivitása. Szűkült a munkaerőpiac, módosult a foglalkoztatás struktúrája és megjelent a munkanélküliség. A népesség öregedése és a korai nyugdíjazás lehetőségeinek megteremtődése pedig az inaktív állományát szélesítette ki, növelve ezzel az aktív lakosságra háruló terheket. A Magyarországon zajló demográfiai tendencia egyre aggasztóbb méretű. A népesség előregeredését és fogyását támasztja alá a 2011. évi népszámlálás eredménye is. A népesség száma már 10 millió alá süllyedt, amely a született gyermekek számának mérséklődésének és a várható élettartam növekedésének következménye. A nemzetközi vándorlás 2001 és 2011 közötti pozitív egyenlege mindössze a

³⁴ A több mint 10 fő feletti vállalkozások adatai.

³⁵ A több mint 10 fő feletti vállalkozások adatai.

³⁶ A több mint 10 fő feletti vállalkozások adatai

³⁷ Az internet használók arányában.

³⁸ A több mint 10 fő feletti vállalkozások adatai

fogyás egyharmadát tudta ellensúlyozni, középtávon pedig várhatóan nem befolyásolja érdemben a demográfiai folyamatokat.

A munkavállalási korú (15-64 éves) népesség száma 145 ezerrel esett vissza a két utolsó népszámlálás között, míg a 20-64 éves korcsoportéhoz tartozók száma 70 ezerrel mérséklődött. Mindemellett az aktív korú lakosságra nehezedő eltartási teher is nőtt. Egyértelmű, hogy mindezt csak a magasabb aktivitási és foglalkoztatási szint, illetve javuló termelékenység ellensúlyozhatja. A gazdasági válság következtében Magyarország 2009-ben rendkívül mély válságot élt át: a külső és belső piacok jelentősen beszűkültek, a fogyasztás és kibocsátás erőteljesen csökkent. Csak 2010 közepétől kezdett újból növekedni a gazdaság és az év második felében érte el a növekedés a válság előtti szintet. A válság előtti években Magyarországot kivéve minden uniós tagállamban csökkent a munkanélküliség, ezzel szemben a válság utáni időszakban mindenhol egyaránt romló tendencia volt megfigyelhető.

A 2008-as világválságot követően Magyarországon is emelkedett a munkanélküliség, amely - az európai tendenciához hasonlóan - elsősorban a fiatal korosztályt sújtotta. Hazánkban a munkanélküliség főként az alacsony végzettségűek körében jelentős, akiket még inkább érint az amúgy is jelentős problémát képviselő tartós munkanélküliség.

A gazdasági fejlődésnek jelentős fellendülést csak a hazai magas inaktivitás csökkentése biztosíthat. Bár az elmúlt időszakban fejlődés figyelhető meg, ennek ellenére a magyarországi foglalkoztatás szintje az egyik legalacsonyabb az Unióban. Ebben jelentős szerepe van a fiatalok és az 55 éven felüliek foglalkoztatási helyzetének: a 15-24 év közötti fiatalok foglalkoztatása jelentős elmaradást mutatott az uniós átlaghoz viszonyítva. Bár az 55 éven felüli népesség foglalkoztatottsága emelkedett a célzott beavatkozások következtében, az uniós átlaghoz mért különbség ugyanakkor továbbra is jelentős.

Mindezek mellett iskolai végzettségi szintenként is igen nagyok a különbségek a foglalkoztatottságban. Az alacsony végzettségűek foglalkoztatási aránya alacsonyabb, mint az EU-ban, míg a 20-64 éves diplomások hazai foglalkoztatási szintje már jóval kisebb elmaradást mutat az uniós átlagtól. A 30 éven aluli fiatalok aktivitási aránya csökkent, miközben növekedett az idősebb korosztályok aktivitása, mert a fiatalok később lépnek be a munkaerőpiacra a tanulmányi idejük meghosszabbodása miatt, míg a nyugdíjkorhatár emelkedése miatt az 55-59 éves nők és a 60 éven felüli férfiak egyre nagyobb része van még jelen aktívan a munkaerőpiacon.

A közelmúltbeli szakpolitikai kezdeményezések jelentősen javították a munkaerő-piaci helyzetet, noha a magánszektorbeli munkahelyteremtés továbbra is korlátozott. A munkanélküliségi ráta a 2010-2012 közötti mintegy 11 %-ról 2015-ben 6,75 %-ra csökkent, az aktivitási ráta pedig a 2010-2012 közötti mintegy 63 %-ról 2015-ben 69 %-ra nőtt. A kínálati oldalon egy sor szakpolitikai intézkedéssel, például a szociális ellátásokra vonatkozó politika szigorításával, a nyugdíjkorhatár emelésével és a korai nyugdíjba vonulás feltételeinek szűkítésével a munkaerő-piaci belépésre, illetve a munkaerőpiacon maradásra ösztönözték az embereket. A keresleti oldalon a közmunkaprogram inaktív vagy állás nélküli embereket vezetett vissza a munkaerőpiacra, noha nem a magánszektor szegmensébe. Emellett a határ menti (vagyis külföldön dolgozó, de Magyarországon lakó) munkavállalók aránya elérte a népesség 1 %-át, és úgy tűnik, hogy a munkavállalási célból külföldre távozóok száma is növekedett.

A foglalkoztatás ugyan a magánszektorban is élénkült, az általános javulás tekintélyes része azonban a közmunkaprogramnak tulajdonítható. A jövőben ezek a tényezők továbbra is

hozzájárulnak a munkanélküliség csökkentéséhez, de új kihívásokat is teremtenek. A gazdaság egyenletes bővülése mellett a munkanélküliség 2017-ig várhatóan 5 %-ra csökken.

A középtávú költségvetési terv a közmunkaprogram bővítését irányozza elő, ami segíti a foglalkoztatás növekedését, de a munkahelyteremtés tartóssága középtávon főként azon áll vagy bukik majd, hogy javul-e a program résztvevőinek magánszektorbeli foglalkoztathatósága. A határ menti és a külföldre távozó munkavállalók számának növekedése csökkentette a hazai munkanélküliséget, ugyanakkor a kialakulóban lévő strukturális munkaerőhiányhoz is hozzájárult. Emellett az aktivitási ráta az elmúlt évek dicséretre méltó fejlődése ellenére még mindig elmarad a regionális versenytársak értékeitől, és mintegy 5 százalékponttal alacsonyabb az uniós átlagnál.

2014-ben és 2015-ben a stabil gazdasági növekedésre épülve folytatódott a munkaerőpiac talpra állása. 2015 harmadik negyedében a piaci szektorban a foglalkoztatottság növekedésének, a közmunkaprogram bővülésének és a munkakeresők határon átnyúló mobilitásának köszönhetően a munkanélküliség 6,4 %-ra csökkent, 2015 harmadik negyedében éves szinten a foglalkoztatottság körülbelül 107.000 fővel nőtt, a munkanélküliség pedig körülbelül 60.000 fővel csökkent. A foglalkoztatottsági ráta 2015. harmadik negyedében éves szinten 2,2 százalékponttal 64,8 %-ra nőtt, ezáltal csökkent a különbség a 66,1 %-os uniós átlaghoz képest. 2015. harmadik negyedében a 20-64 éves népesség körében a foglalkoztatottsági ráta 69,7 % volt. Ezek a fejlemények a munkaerő-piaci részvételi ráta erőteljes növekedésével magyarázhatóak, ami egyes elbizonytalanodott munkások munkaerő-piaci visszatérésének, demográfiai változásoknak és korai nyugdíjba menetelt és rokkantnyugdíjba-menetelt korlátozó régebbi reformoknak tudható be. 2014 óta csökken a tartós munkanélküliség, és mostanra visszatért a válság előtti szintre.

A tartós munkanélküliségi ráta, amely a 2008-as 3,6 %-ról 2010-re 5,5 %-ra nőtt, azóta fokozatosan csökkenő pályán van, 2014-ben elérte a 3,7 %-ot, majd 2015 harmadik negyedében a 3 %-ot. 2014-ben a tartósan munkanélküli személyek száma 163.000 fő volt, ebből 94.300 fő volt nagyon régóta (több, mint 24 hónapja) munkanélküli. A romák foglalkoztatottsági rátája alacsony (29 %), és körükben jóval magasabb a tartós munkanélküliség aránya, amely több tényezőnek tudható be, ideértve az alacsonyabb szintű iskolázottságot, a hátrányos helyzetű régiókban a roma népesség magasabb koncentrációját, a területi szegregációt, valamint a közvetlen és közvetett diszkriminációt.

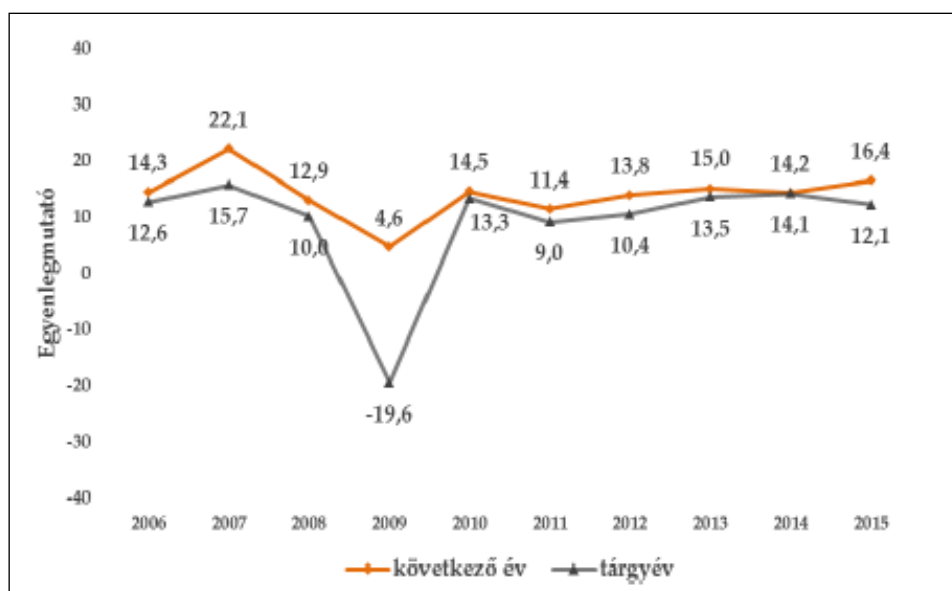
Csökkent az ifjúsági munkanélküliség, ám a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya továbbra is magas. Az ifjúsági munkanélküliségi ráta gyors ütemben javult, megközelítette a válság előtti szintet, majd először 2014-ben az EU-s átlag alá süllyedt (az uniós átlag 22,2 %-hoz képest 20,4 %), és 2015 harmadik negyedében elérte a 16,7 %-ot. A NEET-fiatalok aránya 2014-ben 13,6 %-ra csökkent, ám továbbra is valamivel a válság előtti szint és az uniós átlag (12,5 %) felett maradt. Az arány 12,1 % a férfiak, és 15,3 % a nők esetében. Magyarország teljes NEET-fiatal népességének többségét inaktív NEET-fiatalok alkotják, ideértve a családi kötelezettségekkel rendelkezők és az elbizonytalanodott munkavállalók jelentős részét, főleg a nőket. Különösen kockázatnak vannak kitéve a fiatal romák. A munkanélküli fiatalok átlagon felüli aránya azt mutatja, hogy a politikai intézkedések továbbra is nehézkesen érik el a megcélzott népesség jelentős részét.

Magyarország fő aktív munkaerő-piaci intézkedése a közmunkarendszer. Az elmúlt években jelentősen nőtt a közmunkarendszerre fordított összeg. Meghaladta a álláskeresői járadékra fordított kiadásokat. 2014-ben a ráfordítás elérte a GDP 0,8 %-át, 2015 és 2018 között pedig várhatóan meg fog duplázódni. Az elmúlt években az aktív munkaerő-piaci intézkedésekre

szánt költségvetési kiadások 80%-át a „közvetlen munkahely-teremtésre” fordították. E kategóriában a fő eszköz a közmunka, amelyet egyre több munkanélküli számára ajánlanak fel, és amelynek célja a szociális juttatások fokozatos kiváltása. A rendszerből sikeresen kilépők aránya 2014-ben 12,6 %, 2015 első felében pedig 13,1 % volt. A rendszert 2015 első felében elhagyók 60,5 %-a 180 napon belül ismét közmunkát vállalt. A rendszer sikeres elhagyásának megkönnyítésére az elmúlt évben elfogadott intézkedéseken túl a kormány nemrég anyagi ösztönzőket vezetett be azon közmunkások számára, akik nyílt munkaerő-piaci ajánlatot fogadnak el. A résztvevők képzést kapnak, ám ez legtöbbször az alapvető, a közmunkákhoz szükséges technikai készségek fejlesztésére korlátozódik. Noha a közmunkások nem tartoznak a Munka Törvénykönyvének hatálya alá, és a havi juttatásuk körülbelül 25 %-kal kevesebb a minimálbérnél, a rendszer bizonyos résztvevők számára vonzóbb lehet a képzésnél, mivel a képzés során elérhető jövedelemtámogatás sokkal alacsonyabb, mint a közmunkával elérhető kereset.

A munkaerő-piaci várakozásokat tekintve az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet 2015-ben rövidtávú munkaerő-piaci prognózist készített 2016-ra vonatkozóan, melynek alapjául szolgáló vállalati adatfelvételre a Nemzetgazdasági Minisztérium és a Gazdaság és Vállalkozáskutató Intézet együttműködésében került sor. A létszámvárakozásokat tekintve továbbra is enyhén pozitív létszámfelvételi szándékkal jellemezhető a magyar versenyszféra következő évi várakozása. 2015-ben 12 százalékponttal több vállalat bővítette létszámát, mint amennyi csökkentette, ugyanez az arány 2014-ben 14 százalékpont volt. A korábbi évek tendenciáit vizsgálva látható, hogy a gazdasági válság 2009-es mélypontja óta, most először alakult ki olyan gazdasági helyzet, amiben a következő évre vonatkozó egyenlegmutató jelentősen felülmúlná a tárgyévi létszám-bővülést. Az alábbi ábrán 2006-tól követhető a tárgyévi és következő évre vonatkozó foglalkoztatási egyenlegmutatók értékeinek változása.

13. ábra: A tárgyévre és a következő évre vonatkozó egyenlegmutató³⁹

Forrás: Rövidtávú munkaerő-piaci prognózis 2016.

³⁹ Egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek százas skálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a létszámnövelő és létszámcsökkentő vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég létszámcsökkenésben és +100-at akkor, ha minden cég létszám-bővülésben pozitívan ítéli meg a helyzetét

A 2016-os évre a vállalati egyenlegmutató 16,4 pontos értéket vesz fel – 16 százalékpontos többségen vannak létszámbővítést tervező vállalatok a létszámleépítőkkal szemben. A jelenség megfelel a korábbi évek tapasztalatainak, amikor a vállalatok enyhén optimista várakozásokat fogalmaznak meg, amiknek csak egy része fog teljesülni (grafikusan a fenti ábrán a narancssárga vonal a szürke fölött halad).

4.1.2 A Bács-Kiskun megyei munkaerőpiacot érintő folyamatok

A megyei munkaerő-piaci folyamatok bemutatása előtt szükséges azon Bács-Kiskun megyében történő, vagy országos folyamatokat, változásokat is figyelembe venni a foglalkoztatási együttműködések során, amelyek a megyei munkaerőpiacra az elkövetkező időszakban hatással lehetnek.

4.1.2.1 Új szakképzési intézménytípusok

A Bács-Kiskun Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság Bács-Kiskun megyei szakképzés-fejlesztési stratégiája bemutatja, hogy a módosított 2011. évi CLXXXVII. szakképzési törvény nemcsak a fenntartót módosította 2015-ben, illetve az intézmény-szerkezetben hozott változásokat, amelynek eredményeképp a különböző modelleket követő korábbi TISZK-eket felváltották a megyei, területi elven létrehozott szakképzési centrumok, hanem 2016-ra előírányozva további, már szakmai tartalmi elemeket is érintő döntések születtek. Ezek tartalma egyelőre nem ismert részleteiben, csak a struktúra körvonalazódott a törvényt módosításban. A legfontosabb változás, hogy a 2016/17. tanévtől átalakulnak a szakképző iskolák az alábbiak szerint:

- A jelenlegi szakközépiskola szakgimnáziummá alakul (4+1 éves képzés);
- A jelenlegi szakiskola pedig szakközépiskolaként (3+2 éves képzés) működik 2016 őszétől.

Tartalmát tekintve ez azt jelenti, hogy a jövőbeli szakgimnáziumban (jelenleg még szakközépiskola) a képzés továbbra is az érettségit megelőző 9-12. évfolyamokból, valamint érettségit követő szakképzési évfolyam(ok)ból áll majd.

Változás, hogy **növekszik a szakmai, azon belül is elsősorban a gyakorlati képzés aránya.** Ennek eredményeképp az érettségi mellett szakképesítést is meg tud szerezni majd a tanuló. Az érettségit követően pedig – a jelenlegi rendszerhez hasonlóan – érettségire épülő emelt szintű szakképesítés szerezhető. A jelenlegi szakiskola elnevezésében szakközépiskolává alakul. A lényeges változás, hogy a 3 éves szakmai képzést, majd az azt lezáró komplex szakmai vizsgát követően a tanuló továbbtanulási lehetősége automatikus: kétéves képzés keretében folytathatja tanulmányait az érettségi megszerzése érdekében. Ekkor a tanuló 4 közismereti tárgyból tesz érettségit a kétéves képzés végén (3+2 éves képzés).

4.1.2.2 Megyére ható tervezett beruházások

Egyetem Kecskeméten

A Kecskeméti Főiskola és a Szolnoki Főiskola integrációjával 2016 júliusától négy karral kezdi meg működését az új alkalmazott tudományok egyeteme Kecskeméten és Szolnokon⁴⁰.

⁴⁰ <http://www.szolfportal.hu/julius-tol-negy-karral-kezdi-meg-mukodeset-a-pallasz-athene-egyetem>

A Pallasz Athéné Egyetem keretei között a Kecskeméti Főiskola jelenlegi három kara a profilt pontosabban kifejező elnevezésekkel folytatja a munkát. Így lesz GAMF műszaki és informatikai kar, kertészeti és vidékfejlesztési kar, valamint pedagógusképző kar. A Szolnoki Főiskola három tanszékéből létrejövő gazdálkodási karral csatlakozik az új intézményhez.

A kecskeméti egyetem létrejöttével, és ezen belül a kutató és a tudományos tevékenység átalakításával egy, az eddigieknél magasabb szintű képzési formával és még több végzett hallgatóval lehetővé válik a város és a régió munkaerőpiacának még célzottabb segítése. A jövőben a képzési kínálat szélesítése a cél, tovább folytatódik a duális képzés fejlesztése is.

A terveik szerint 2017-18-ban a műszaki és informatikai karból kiválva létrejöhet - a Pallasz Athéné Domus Mentis Alapítvány támogatásával - egy gazdaságtudományi kar is, szintén kecskeméti központtal. Az alapítványtól már eddig is sok támogatást kaptak, egyebek mellett tananyagfejlesztésre és az oktatók továbbképzésére, valamint a leendő hallgatókat, vendégoktatókat és a kutatókat segítő ösztöndíjak formájában. Az alapítvány hozzájárul továbbá egy XXI. századi campus felépítéséhez és működtetésének finanszírozásához is. Az építés feladatát a Kecskeméti Duális Oktatás Zrt. látja el. Az oktatási épületeket - a volt kórház területén - várhatóan 2017-ben adják át.

A két főiskola integrációjával kialakuló új intézménnyel Kecskemét egyetemi várossá válik. Ez pedig egy olyan rang, ami kifejezi: itt találkozik a hagyomány, a tudás, a megújulás és a jövő.

A négy karon összesen 17 szakon, kilenc felsőoktatási szakképzés, illetve egy mesterkurzus keretében indulhat meg a tanítás 2016. szeptembertől. 2016 februárjában 1815 fő jelölte meg első helyen a felsőoktatásba való felvételi eljárás során a Pallasz Athéné Egyetemet. Mindez csaknem 100 fővel több, mint amilyen létszámot az előző évben elért a Kecskeméti Főiskola és a Szolnoki Főiskola együttevén. Összesen 1147-en nyertek felvételt, államilag támogatott képzésre 950-en, míg önköltséges formára 197-en. A legtöbben a műszaki és informatikai karon fognak majd tanulni, közel 600-an. Kétszáz fölötti létszámmal indul majd a pedagógus, illetve a gazdálkodási kar, a kertészeti és vidékfejlesztés képzésre pedig 85-en jutottak be.

Iparterület-fejlesztési elképzelések

A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program TOP-1.1.1-15 Ipari parkok, iparterületek fejlesztése c. pályázati felhívásának célja a vállalkozások munkahelyteremtő képességének ösztönzése, illetve a helyi gazdaság működését segítő helyi/térségi feltételek biztosítása. A támogatási konstrukció a vállalkozói környezet és az üzleti infrastruktúra fejlesztése érdekében az önkormányzati tulajdonú iparterületek, ipari parkok, tudományos és technológiai parkok fejlesztésére, iparterületek kialakítására, alpinfrastruktúra kiépítésére, bővítésére, az iparterületek elérhetőségét és feltárását segítő vonalas infrastruktúrák fejlesztésére fókuszál.

TOP helyi gazdaságfejlesztési intézkedéséhez kapcsolódóan 2017-2018-ban tervezett térségi fejlesztési elképzelések között Mélykúton víziszárnyas-vágóhíd létesítési, Bócsán vegyipari fejlesztési, Kalocsán városüzemeltetés-fejlesztési, Jánoshalmán élelmiszeripari feldolgozóüzem-létesítési, Kiskunfélegyházán pedig iparterület infrastruktúra-fejlesztési elképzelések szerepelnek.

Turisztikai fejlesztések

A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program TOP-1.2.1-15 Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés pályázati felhívás célja a turizmus területi adottságaiban rejlő potenciál kibontakoztatása révén a térségi és helyi gazdaságfejlesztés. Az intézkedés célja térségi szintű, turisztikai termékcsomagok és kisléptékű tematikus turisztikai fejlesztések támogatása, melyekkel megyei szintű turisztikai vonzerő elemekre épülő, koordinált fejlesztések valósíthatók meg. Ennek keretében a helyi, térségi jelentőségű, turisztikai vonzerőt képező kulturális, épített, természeti örökség turisztikai hasznosítására, fejlesztésére nyílik lehetőség a térség gazdaságának diverzifikációja, a helyi gazdaság élénkítése, és a foglalkoztatás növelése érdekében. Az intézkedés azokra a fejlesztési igényekre kíván reagálni, amelyek elsősorban helyi, illetve térségi jelentőségűek, nem részei országos vagy nemzetközi hálózatoknak, de a térségben, illetve helyben tartózkodási időt hosszabbító lehetőséget jelentenek, ezáltal – közvetett módon – jelentős helyi-térségi foglalkoztatás-bővítési potenciált hordoznak magukban.

A turizmusfejlesztési intézkedéshez kapcsolódóan tervezett térségi önkormányzati turisztikai fejlesztések között érintett többek között a Szelidi és a Soltvadkerti-tó, Kiskunhalas, Felsőszentiván, Szank települések. Felsőszentivánon szélmalom, Szankon Kiskun emlékhely és látogatóközpont, Bugacon az Aranymonostorhoz látogatóközpont, kiállítóhely fejlesztése tervezett. Kiskunhalason látogatóközpont kialakítást, valamint a csipkemúzeum fejlesztését irányozták elő. Dunapataj, Akasztó-Dunatető és Solt érintésével összeköthetővé válnak a Dunántúl és Bács-Kiskun megye turisztikai kerékpárújtjai. Hajós-Pincefaluban turisztikai központ kialakítása várható, amely várhatóan látványos fejlődést hoz majd az ottani idegenforgalomban. Ezekon kívül számos új fejlesztés kezdődhet el 2017-ben is, amelyeknek az előkészítő munkálatai szintén megindultak. A gyógyhelyek fejlesztése kapcsán Kiskunmajsa, Kiskunhalas, Tiszakécske települések érintettek.

Egyéb, TOP forrásból tervezett kapcsolódó fejlesztések

A megyei foglalkoztatási helyzet javítását segítik elő közvetett módon a Bács-Kiskun megyei alábbi, Terület- és Településfejlesztési Operatív Programból finanszírozni tervezett települési projekttervezések is.

16. táblázat: TOP kapcsolódó fejlesztési elképzelések

Pályázati felhívás	Célja	Fejlesztési szándékot jelző települések
TOP-1.3.1-15 Gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés	A munkanélküliek 50%-a kistelepülésen él, ahol a közlekedési hálózat leromlott állapota a munkaerő mobilitását is nehezíti, ezért a beavatkozás célja a jellemzően alacsonyabb rendű, országos közutak felújítása és fejlesztése annak érdekében, hogy a kisebb települések munkavállalói számára a betelepülő vállalkozások és a fejlesztett üzleti infrastruktúra elérhetősége javuljon. A beavatkozások nem pontszerűen, hanem a térségek integrált gazdaság- és foglalkoztatás fejlesztését szolgáló fejlesztési csomagjainak a részeként valósulhatnak meg.	Lajosmizse- Kunszentmiklós ök. út Kalocsa-Bácsalmás ök út Kecskemét -Kalocsa Jánoshalma-Borota ök út Bugac összekötő út Dunafalva bekötő út Harta-Nagykékesi bekötő út Rémi bekötő út Kelebia-Baja ök út Tassi bekötő út Tassi bekötő út

		<p>Örkény-Tass összekötő út Örkény-Tass összekötő út Kiskunlacháza-Izsák összekötő út Kiskunlacháza-Izsák összekötő út Dusnoki bekötő út Kiskunhalas-Csávolyök út Kiskunhalas-Kiskunfélegyháza ök. út Kiskunhalas - Kiskunfélegyháza ök. út</p>
<p>TOP-1.4.1-15 A foglalkoztatás és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével</p>	<p>Cél a gyermekellátó kapacitások fejlesztése a gyermeket vállalók foglalkoztathatósága érdekében; a gyermekjóléti alapellátásokhoz (bölcsődei ellátás), valamint az óvodai ellátáshoz való hozzáférés javításának és a szolgáltatások minőségi fejlesztésének megvalósítása.</p>	<p>Apostag, Baja, Bácsalmás, Dunavecse, Felsőlajos, Fülöpszállás, Helvécia, Kerekegyháza, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunmajsa, Kunszentmiklós, Lajosmizse, Nyárlőrinc, Orgovány, Petőfiszállás, Solt, Tataháza, Tompa, Akasztó, Ágasegyháza, Baja, Ballószög, Balotaszállás, Bácsszentgyörgy, Csávoly, Ersekhalma, Felsőszentiván, Gátér, Géderlak, Harta, Imrehegy, Kalocsa, Kaskantyú, Kiskunhalas, Kisszállás, Kunadacs, Kunszállás, Mélykút, Öregcsertő, Szabadszállás, Szeremle, Tiszaug, Vaskút</p>
<p>TOP-3.1.1-15 Fenntartható települési közlekedésfejlesztés</p>	<p>Célja, hogy olyan, a fenntartható közlekedés feltételeit megteremtő és erősítő közlekedésfejlesztési intézkedések valósuljanak meg településeken és települések között, melyek hozzájárulnak az éghajlatváltozás mérsékléséhez, a széndioxid kibocsátás csökkentéséhez, az elérhető városi és települési környezet</p>	<p>Akasztó, Császártöltés, Foktő, Imrehegy, Jakabszállás, Kaskantyú, Kecel Lakitelek, Orgovány Petőfiszállás, Soltvadkert, Baja,</p>

	<p>kialakulásához, valamint az EU2020 és a Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia fenntartható fejlődésre és közlekedésre vonatkozó céljainak a teljesüléséhez. A projekteknek a települési mobilitás környezetileg (levegőszennyezés, zajterhelés) és pénzügyileg (működtetők és a közlekedők oldalán) fenntarthatóbbá tételét kell szolgálniuk, és hozzá kell járulniuk a TOP 3. prioritási eredményindikátor („A napi utazások esetén fő közlekedési eszközként gyalogos, kerékpáros vagy közösségi közlekedési módot választók részaránya”) értékének közvetlen települési, és közvetve országos növekedéséhez.</p>	<p>Ballószög, Bátmonostor, Bugacpusztaháza, Csátalja, Csólyospálos, Fajsz, Gara, Géderlak, Helvécia, Kelebia, Kéleshalom, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kisszállás, Kunfehértó, Kunszállás, Madaras, Mélykút, Nyárlőrinc, Páhi, Pálmonostora, Soltszentimre, Szabadszállás, Szeremle, Tázlár, Tiszaalpár, Tiszakécske, Tompa, Uszód, Vaskút.</p>
--	---	---

Forrás: www.palyazat.gov.hu alapján saját szerkesztés

Vállalkozói fejlesztések

Az OTP Bank kecskeméti vállalkozói üzletágának vezetőjével készített interjú alapján megállapítható, hogy 2016-ban az új vállalkozói hitelfelvételek az alábbiak szerint alakultak hitelcél szerint:

- 40% agrárvállalkozók – ez nagyon megnövekedett az állami földek eladása miatt
- 30% termelő beruházás
- 20% könnyűipari, kereskedő, csomagolóipari, stb. fejlesztés
- 10% egyéb szolgáltató fejlesztése.

Iparág szerinti megoszlásban:

- 35% agrár
- 30% gyártó cég (gép, eszköz, könnyűipari gépek)
- 15% kereskedők, logisztikai cégek, fuvarozók
- 20% vegyes, egyéb ágazat.

A pénzügyi szerepe nagyon erős az agrárterületen működő cégek körében. A bank ügyfélkörét egyharmad arányban agrár (ebből 30% állattenyésztés, 70% szántóföldi növénytermesztés, feldolgozás (malom, stb.)), kétharmad arányban ipari, szolgáltató cégek teszik ki. Utóbbi 20%-a kereskedelmi (autó, autóalkatrész kereskedő, kenőanyagok, könnyűipari termékek, textilipari termékek, stb.), 30%-a ipari (autógyártás, fóliagyártó gépek, élelmiszersomagoló anyagok, autóalkatrész, építőanyag gyártás, stb.), 50%-a szolgáltató (vagyonvédelme, biztonsági szolgálat, pénzügyi tanácsadó, közműszolgáltató, székhelyszolgáltató, vagyon kezelő, ingatlanszolgáltató stb.) szektorban működik.

Nagy számban fordulnak pénzügyi segítségért, akik fejleszteni szeretnének, főként a könnyűipari, vegyipari, gyógyszeripari és fémipari cégek közül. A nagy mezőgazdasági gépkereskedő cégek általában agrár- vagy gépészmérnök végzettségű munkavállalókat keresnek, akik az értékesítés és szaktanácsadás során kellő információval, tudással rendelkeznek, azonban sajnos viszonylag kevés, ilyen képesítéssel rendelkező munkaerő található a piacon. A logisztika területén is problémák tapasztalhatók, mert kevés az olyan munkavállaló, aki a fuvarozó cégeknek dolgozna, mint gépkocsivezető. Az építőiparban sincs munkaerő, az építési vállalkozók nem tudják kapacitás hiányában a felkéréseket teljesíteni.

Egyéb tervezett nagyberuházások a megyében:

Mercedes új gyáregysége⁴¹

Három üzemcsarnokból álló, rugalmas gyártásra képes gyárat épít Kecskeméten a Daimler AG. A bruttó 300 milliárd forintból (1 milliárd euró) megvalósuló létesítményekben várhatóan 2500 főt foglalkoztatnak majd. Az új beruházás nem a korábban bejelentett, már meglévő gyárfejlesztést egészíti ki, hanem teljesen új forrásokat biztosít rá a cégcsoport. Az új üzemcsarnokok átadása 2018-ban várható. A gigaberuházás piaci információk szerint teljesen felborítja majd az amúgy is komoly problémákkal küzdő munkaerőpiacot. Az új gyárban ugyanis várhatóan 2500 főt foglalkoztatnak majd közvetlenül, és további párszáz főt közvetve.

Az új gyár építéséről szóló bejelentés előtt már a meglévő gyárban is megkezdődött a technológiafejlesztés, valamint a termelőkapacitások bővítése is 2016 tavaszán⁴². Új generációs kompakt autókat is gyárt majd a Mercedes-Benz Manufacturing Hungary Kft. A vállalat csak az új, 99 ezer négyzetméter alapterületű, csúcstechnológiával felszerelt karosszériaüzem felépítésére 80 milliárd forintot fordít. A teljes beruházás keretében a már meglévő üzemekben is fejlesztések történnek; mint például a présüzemben, illetve különböző módosítások mellett új robotokat is elhelyeznek a felületkezelési folyamatok kiszolgálására.

Lökhárítógyár⁴³

Négyszáz-ötyszáz főt foglalkoztató lökhárítógyárat épít az indiai Samvardhana Motherson Group autóipari beszállító Kecskeméten. 100 ezer négyzetméter nagyságú telken, zöldmezős beruházással építik fel a gyárat, amely 2017-re készül el. Az első időszakban a Mercedes-gyár Kecskeméten készülő egyik típusához fognak 2018-tól lökhárítókat gyártani. Az új gyár közvetlenül a Mercedes-gyár mellett épül. Az új kecskeméti gyárban mintegy 96 ezer négyzetméter alapterületen, 44 ezer négyzetméteres gyártóegységben lökhárító és hűtőrács elemeket, műszerfal modulokat, ajtó paneleket és középkonzolokat gyártanak majd, közel 400-450 dolgozó foglalkoztatását tervezik itt.

Kuhn Center Magyarország⁴⁴

Ünnepélyes keretek között, mintegy 270 vendég részvételével avatták fel a KUHN hivatalos magyarországi forgalmazójának telephelyét Kecskeméten 2016 tavaszán. A cég vezetése az

⁴¹ http://www.penzcentrum.hu/vallalkozas/hivatalos_uj_autogyar_epul_magyarorszagon.1050713.html
2016.július 29.

⁴² www.aipa.hu/hirek

⁴³ <http://autopro.hu/beszallitok/Lokharitogyar-jon-Kecskemetre/15899/>

⁴⁴ <http://bacsmegye.hu/kecskemets/kuhn-kft-mezogazdasag-talajmuvelo-novenyvedelem/felavattak-kuhn-center-magyarorszag-uj> 2016.03.11.

elkövetkező években az értékesítés és ezzel együtt a magyar piaci részesedés jelentős növekedésére számít. A jelenleg 15 főt foglalkoztató cég a jövőben jelentős létszámbővítést is tervez.

A francia KUHN vállalatot Josef Kuhn alapította 1828-ban. Jelenleg 9 gyárból több mint 100 országba szállítanak mezőgazdasági eszközöket. A magyarországi leányvállalat létrehozásával Kelet Európában elsőként Magyarország csatlakozott a Kuhn globális hálózatába, ezzel a lépéssel kívánja a magyar gazdák igényeit hatékonyabban kiszolgálni a vállalat. A 2014-ben kezdődött 620 millió forintos beruházás eredményeként a mintegy 12.000 négyzetméternyi telephelyen két épület kapott helyet. Az adminisztrációs központ, üzlet és raktár, valamint a szervizcsarnok mellett a széles géppaletta bemutatására szolgáló kinti teleppel állnak a vevők rendelkezésére.

Üdítőgyár Felsőlajoson⁴⁵

Új, 10.300 m²-es saját üzem építésébe kezdett a Márka üdítőitalokat készítő Márka Üdítőgyártó Kft. a felsőlajosi ipari parkban, amelyet logisztikai elhelyezkedése (az M0-s és M5-ös sztráda közelsége), a vízbázis stabilitása és mennyisége, valamint az önkormányzati segítség miatt választottak ki. A háromhektáros telket megvették, a jövőbeni fejlesztés lehetősége miatt ugyanennyi megszerzésére opciós megállapodást kötöttek. Az építkezést a közelmúltban elkezdték, s várhatóan 2017. nyár elején a termelés is elkezdődik, amely 50 új munkahelyet jelent a településen. A beruházás értékének felét ingatlanfejlesztésre, a másik felét a technológia, a gyártósor beszerzésére fordítják. Így az üzem éves kapacitása 55 millió kétliteres palack megtöltésére lesz elegendő. 2019. január 1-től a létszámot 100 fő fölé kívánják emelni az új gépsorok beüzemelésével. A munkaerő felvétele 2017 elején indul, s bíznak benne, hogy zökkenőmentesen meg tudják oldani. Ha a szakképzett munkaerő a régióból nem biztosítható, akkor fel vannak arra is készülve, hogy más régióból is biztosítsák az emberek munkába járását.

A paksi beruházás várható hatása a megye szakképzésére⁴⁶

A megye gazdaságára és a szakképzésére a paksi atomerőmű tervezett bővítésének pozitív hatása várható. A tervek szerint a leendő beruházás 40 százalékát magyar vállalkozások végezhetik, ami a becslések szerint 10 ezer munkahelyet teremthet, és várhatóan 1 százalékkal növelheti a GDP-t. Az építkezés a terv szerint 2015-ben kezdődik és az első blokk 2023-ban készül el. Ebből következően már most meg kell erősíteni a megyében az építőipari, az ipari és a szerelő-ipari szakképesítéseket. Figyelembe kell venni azt is, hogy most még nem áll rendelkezésre elég gyakorlati hely, hiszen várhatóan a vállalkozások bővülésére is ösztönzőleg fog hatni a projekt beindulása. Ezért ebben az időszakban a fenti szakképesítésekben a gyakorlati képzés biztosítására az iskolai tanműhelyekre is támaszkodni kell. A megyének meg kell tervezni a projekt hosszú távú szakember igényének utánpótlását a középfokú képzés és a felsőoktatás feladatainak összehangolásával.

4.1.2.3 Bács-Kiskun megyei rövidtávú munkaerő-piaci prognózis⁴⁷

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet 2016-ra vonatkozó rövidtávú munkaerő-piaci prognózisában a területi különbségeket vizsgálva megállapításra került, hogy az üzleti helyzet megítélésében a korábbi években tapasztalt területi egyenlőtlenségek mérséklődtek,

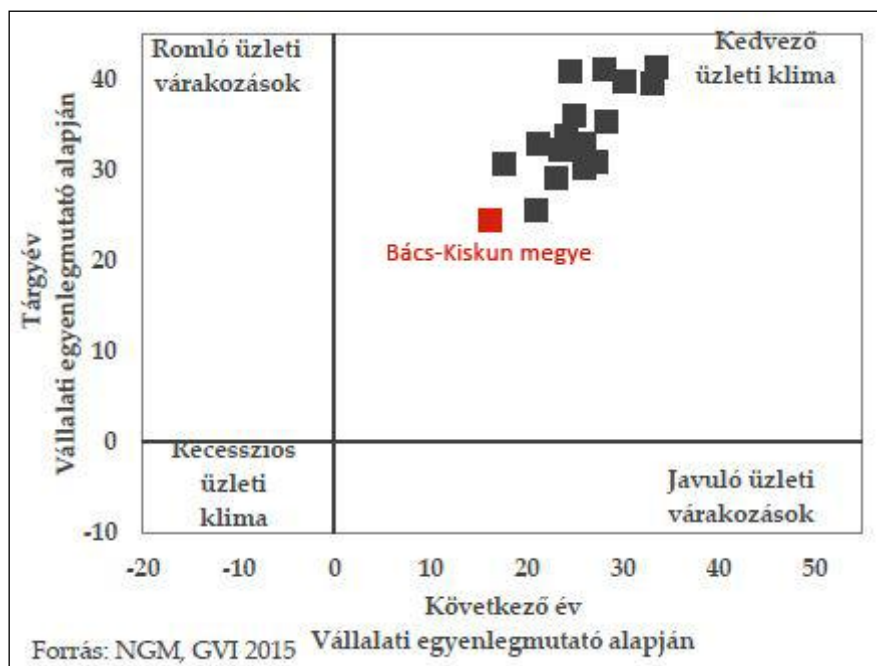
⁴⁵ <http://www.baon.hu/bacs-kiskun/gazdasag/marka-uzem-epul-felsőlajoson-680968>

⁴⁶ Bács-Kiskun megye szakképzés-fejlesztési stratégia

⁴⁷ MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet: Rövidtávú munkaerő-piaci prognózis – 2016

2015-ben is minden megyében kedvező üzleti klímát lehetett mérni. A jelenlegi és jövőbeli üzleti helyzetet mérő egyenlegmutatók Győr-Moson-Sopron (53 és 47 pont) és Komárom-Esztergom megyékben (49 és 41 pont) a legmagasabbak, illetve Bács-Kiskun megyében (25 és 16 pont) a legalacsonyabb.

14. ábra: A jelenlegi és a jövőbeli üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutatók⁴⁸ értékei megyei bontásban

Forrás: Rövidtávú munkaerő-piaci prognózis – 2016 (saját módosítás)

17. táblázat: Egyenlegmutató (2016)

Egyenlegmutató	Tárgyév	Várakozások
	pont	pont
Győr-Moson-Sopron	53,0	46,6
Komárom-Esztergom	49,2	41,2
Veszprém	45,1	36,2
Zala	41,3	33,6
Vas	39,6	33,2
Pest	39,9	30,3
Békés	35,4	28,3
Budapest	41,3	28,1
Somogy	30,9	27,4
Tolna	30,2	26,0
Heves	32,8	26,0
Fejér	36,0	25,1

⁴⁸ Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató –100 és +100 közötti értékeket vehet fel. –100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét. Ezért egy pontnyi elmozdulás egy százalékpontos változásnak feleltethető meg.

Egyenlegmutató	Tárgyév	Várakozások
	pont	pont
Csongrád	41,0	24,6
Szabolcs-Szatmár-Bereg	33,8	24,1
Jász-Nagykun-Szolnok	32,3	23,6
Nógrád	29,2	23,1
Baranya	32,9	21,2
Hajdú-Bihar	25,6	21,0
Borsod-Abaúj-Zemplén	30,6	17,7
Bács-Kiskun	24,5	16,1

Forrás: NMH, GVI 2015, Rövidtávú munkaerő-piaci prognózis – 2016

A foglalkoztatási várakozásokat tekintve Komárom-Esztergom (29,5 pont) és Szabolcs-Szatmár-Bereg (25,9 pont) megyékben bizonyultak legoptimistábbak a vállalatok, a 2016-ra vonatkozó egyenlegmutató⁴⁹ értéke ezekben a térségekben a legmagasabb. Velük szemben Fejér megyében (5,5 pont) és Budapest (0,7 pont) a legrosszabbak a létszámmozgásokkal kapcsolatos várakozások, de ezzel együtt is minden megyében pozitív a mutató értéke. **Bács-Kiskun megye a rangsorban a 14. helyen áll foglalkoztatási várakozásaival, összhangban a megyei pesszimista üzleti várakozásokkal.**

18. táblázat: Egyenlegmutató – megyei sorrend (2016)

Egyenlegmutató	n	pont
Komárom-Esztergom megye	278	29,5
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	263	25,9
Nógrád megye	228	24,1
Heves megye	301	23,3
Győr-Moson-Sopron megye	304	22,0
Csongrád megye	333	21,6
Vas megye	236	21,2
Pest megye	647	21,2
Veszprém megye	291	20,6
Zala megye	289	19,4
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	552	19,0
Baranya megye	309	17,8
Békés megye	221	17,6
Bács-Kiskun megye	278	16,9
Jász-Nagykun-Szolnok megye	283	16,6
Hajdú-Bihar megye	362	16,6
Somogy megye	268	13,8
Tolna megye	247	11,7
Fejér megye	345	5,5
Budapest	1025	0,7

⁴⁹ Egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek százas skálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a létszámnövelő és létszámcsökkentő vállalatok arányának különbsége. Így a mutató –100 és +100 közötti értékeket vehet fel. –100-at akkor, ha minden cég létszámcsökkenésben és +100-at akkor, ha minden cég létszám-bővülésben pozitívan ítéli meg a helyzetét.

4.1.2.4 EFOP pályázati lehetőségek

Bács-Kiskun megye számára a foglalkoztatási helyzet közvetlen és közvetett javítására kiváló lehetőséget jelentenek a Széchenyi 2020 program EFOP (Emberi Erőforrás Operatív Program) pályázata, melynek fő beavatkozási irányai az alábbiak.

- Társadalmi felzárkózás
- A család társadalmi szerepének megerősítése és a társadalmi összetartás erősítése
- Egészségfejlesztés és betegségmegelőzés, egészségügyi fejlesztések
- A köznevelés minőségének fejlesztése, kiemelt tekintettel a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentésére
- A munkaerő-piaci változásokhoz alkalmazkodni képes felsőfokú végzettséggel rendelkezők számának növelése
- Utánpótlás mennyiségi és minőségi megerősítése a humán intézményekben dolgozók körében és a kutatás-fejlesztésben.

Mindezeket áthatja a lelki egészség és megújulás horizontális kezdeményezés, melynek célja a lelki egészség fejlesztése, a mentális betegségek megelőzése és ezáltal az életminőség javítása.

A Programban a következő prioritásokkal és célkitűzésekkel kívánják elérni a fenti eredményeket, hatásokat.

1. prioritás: Együttműködő társadalom, melynek célja a munkaerő-piacról tartósan kiszorult személyek munkaerő-piaci programba való belépésének növelése, a család és ifjúság társadalmi részvételének növelése, az egészségtudatosság növelése elsősorban a hátrányos helyzetű emberek és térségek tekintetében, a hátrányos helyzetű személyek, kifejezetten romák szociális gazdaságban való részvételének növelése

- Az aktív befogadás, többek között az esélyegyenlőség és az aktív részvétel előmozdítása, valamint a foglalkoztathatóság javítása érdekében
- A marginalizálódott közösségek – például a romák – társadalmi-gazdasági integrációja
- A megfizethető, fenntartható és minőségi szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférés biztosítása, beleértve az egészségügyi szolgáltatásokat és a közérdekű szociális szolgáltatásokat
- A foglalkoztatáshoz való hozzáférés megkönnyítése érdekében a társadalmi vállalkozói szellem, a társadalmi vállalkozásokba történő szakmai integráció és a szociális és szolidáris gazdaság előmozdítása.

2. prioritás: Infrastrukturális beruházások a társadalmi együttműködés erősítése érdekében, melynek célja a gyermekeket sújtó nélkülözés elleni programok által nyújtott szolgáltatásokhoz való hozzáférés növelése, illetve a marginalizált feltételek között élők életkörülményei infrastrukturális feltételeinek javítása

- A nemzeti, regionális és helyi fejlődést szolgáló egészségügyi és szociális infrastruktúrába történő beruházás, az egészségi állapotbeli egyenlőtlenségek csökkentése, a társadalmi, kulturális és rekreációs szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférés megteremtésével a társadalmi együttműködés előmozdítása, valamint az intézményi szolgáltatásokról a közösségi alapú szolgáltatásokra való áttérés

- A városi és vidéki területeken élő, rászoruló közösségek fizikai rehabilitációjának, valamint gazdasági és társadalmi fellendülésének támogatása.

3. prioritás: Gyarapodó tudástőke célja a korai iskolaelhagyók számának csökkentése és a végzettség nélküli iskolaelhagyás megelőzése, valamint a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés előmozdítása, illetve a felsőfokúnak megfelelő szintű oktatásban való részvétel növelése.

- A korai iskolaelhagyók számának csökkentése és a végzettség nélküli iskolaelhagyás megelőzése, valamint a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés előmozdítása a kora gyermekkori nevelésben, az alap- és középfokú oktatásban, ideértve az oktatásba való visszatérést ösztönző formális, informális és nem formális tanulási formákat is.
- A felsőfokú vagy annak megfelelő szintű oktatás minőségének, hatékonyságának és hozzáférhetőségének javítása az oktatásban való részvétel növelése érdekében, különösen a hátrányos helyzetű csoportok számára.

4. prioritás: Infrastrukturális beruházások a gyarapodó tudástőke érdekében, melynek célja a minőségi közneveléshez és felsőoktatáshoz való hozzáférés infrastrukturális fejlesztése

- Az oktatásba, a készségekkel kapcsolatos képzésbe, szakképzésbe és az egész életen át tartó tanulásba történő beruházás oktatási és képzési infrastruktúrák kifejlesztésével.

5. prioritás: Pénzügyi eszközök alkalmazása a társadalmi együttműködés erősítése érdekében, valamint társadalmi innováció és transznacionális együttműködések

- A marginalizálódott közösségek – például a romák – társadalmi-gazdasági integrációja
- A megfizethető, fenntartható és minőségi szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférés biztosítása, beleértve az egészségügyi szolgáltatásokat és a közérdekű szociális szolgáltatásokat.

A foglalkoztatást elsősorban az 1. prioritás támogatja, ezek közül az alábbi meghirdetett és még nyitott pályázatok lehetnek hatással közvetve vagy közvetlenül Bács-Kiskun megyére:

Pályázati felhívás	Célja	Támogatást igényelhet
EFOP-1.1.1-15 - Megváltozott munkaképességű emberek támogatása	A felhívás elsődleges célja a megváltozott munkaképességű személyek nyílt munkaerő-piaci integrációjának és foglalkoztatásának elősegítése és képzettségi szintjének növelése foglalkozási rehabilitációs szolgáltatások nyújtásával és munkaerő-piaci aktív eszközök alkalmazásával. Továbbá a projekt célja a munkaadók szemléletének formálása a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatása érdekében.	Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal
EFOP-1.1.2-16 Nő az esély - képzés és foglalkoztatás	Célja a társadalmi előítélettel és munkaerő-piaci diszkriminációval küzdő munkanélküli romák (kiemelten roma nők) képzésének és a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi, köznevelési szolgáltatásokat végző intézményekben való foglalkoztatásra történő felkészítésének, társadalmi befogadásuk erősítésének megvalósítása.	Türr István Képző és Kutató Intézet (TKKI) valamint a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság (SZGYF) és az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) konzorciuma

<p>EFOP-1.3.1-15 Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás</p>	<p>A kiemelt projekt átfogó célja, összhangban az Európa 2020 stratégia társadalmi kohéziót erősítő szándékával, a közösségek és ezeken keresztül az egyének önálló cselekvési szándékának és képességének erősítése, továbbá a közösségi, együttélési konfliktusok oldása, elsősorban szakmai módszertani támogatás folyamatos biztosításával. A kiemelt projekt rész célja a kulturális intézmények felkészítése működésük társadalmasítására, a közösségfejlesztési folyamatok és önkéntes programok eredményeinek fenntartására, továbbiak megvalósítására, mentorhálózat működtetése, szakmai módszertani tanácsadás, folyamatos helyszíni jelenlét, képzések, továbbképzések biztosításával.</p> <p>A projekt megvalósítása megteremti a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (a továbbiakban: TOP) közösségfejlesztési beavatkozásainak egységes módszertani alapját, amelyhez a helyi fejlesztések eredményességét biztosító képzési és mentorálási háttérrel biztosít. A beavatkozás részét képezi továbbá az önkormányzatok és helyi kulturális intézmények képessé tételése az aktivitásukban megerősített közösségek és kezdeményezéseik befogadására, támogatására, a közösségi aktivitás fenntartására. Az intézmények erre való felkészítése egyben a helyi fejlesztések fenntarthatóságának garanciája is.</p>	<p>Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ, a Nemzeti Művelődési Intézet és az Országos Széchényi Könyvtár konzorciuma</p>
<p>EFOP-1.3.5-16 Társadalmi szerepvállalás erősítése a közösségek fejlesztésével</p>	<p>A helyi igényekre, lehetőségekre reflektálva új formalizált vagy nem formalizált kisközösségek létrehozása vagy a már létező kisközösségek kapacitásainak és aktivitásának, szervező erejének fejlesztése, a kisközösségek szervezett programjai tárházának bővítése a társadalmi integráció és együttműködés területein,</p> <p>Az önkéntességre való hajlandóság növelése, az önkéntes tevékenység általános társadalmi megbecsültségének emelése és ezzel együtt az önkéntesség helyi/térségi szintű népszerűsítése konkrét önkéntes programok megvalósítása.</p> <p>A társadalmi felelősségvállalás erősítése, a generációk közötti együttműködés és kapcsolat javítása, a családok és a társadalmi összetartás erősítése, civil társadalom megerősítése, társadalmi integráció és társadalmi szolidaritás megerősítése</p>	<p>Egyházi és civil szervezetek</p>
<p>EFOP-1.4.2-16 Integrált térségi gyermekprogramok</p>	<p>Átfogó cél a 2007-2013 közötti programozási időszakban indított integrált térségi gyermekprogramok továbbfejlesztése, újabb célterületekre való kiterjesztése az alábbiakban megfogalmazott specifikus célok elérésével:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ a szegénység csökkentése érdekében családi gazdálkodási stratégiák átalakítása, jövőképek kialakítása, a szegény családokban élő gyerekek 	<p>Család – és gyermekjóléti központot fenntartó helyi önkormányzatok, helyi önkormányzatok társulásai önállóan vagy azoknak más</p>

	<p>fokozott támogatása, szocializációjuk segítése; körükben a Biztos Kezdet⁹ szemlélet elmélyítése, elterjesztése,</p> <ul style="list-style-type: none"> □ az alacsony képzettség hosszú távú csökkentése, a hátrányos helyzetű gyerekek iskolai és iskolán kívüli képesség- és készségfejlesztése, továbbtanulási arányuk növelése, a korai iskolaelhagyás csökkentése, □ egészségtudatos életmód elterjesztése a hátrányos helyzetű gyerekek és szüleik körében, melynek keretében az egészségi állapot javítása, tinédzserszülések csökkentése, szenvedélybetegségek, egyéb devianciák csökkentése, □ a humán szolgáltatások kapacitásbővítése a támogatott hátrányos helyzetű területeken, □ a szociális, pedagógiai, kulturális, egészségügyi ellátórendszer intézményei közötti együttműködések javítása, □ szakemberek számának növelése, hiányzó szakember-kapacitás pótlása (pl.: iskolapszichológus, szociális munkás, gyógytornász, fejlesztő pedagógus), □ cselekvőképes helyi közösségek kialakítása, önszerveződések ösztönzése és megerősítése. <p>Az átfogó és specifikus célok elérését olyan eszközök szolgálják, mint az innovatív módszerek kidolgozása helyi szakemberek bevonásával, szakmai műhelyek megtartása, jó gyakorlatok átadása, célcsoport számára szolgáltatások és képzések nyújtása, szabadidős és fejlesztő programok megvalósítása, civil kezdeményezések és hálózatos együttműködések ösztönzése.</p>	<p>helyi önkormányzatokkal, helyi önkormányzatok társulásaival, helyi nemzetiségi önkormányzatokkal, egyházi, nonprofit szervezetekkel alkotott konzorciumai</p>
<p>EFOP-1.6.1-VEKOP/16 Felzárkózási együttműködések támogatása</p>	<p>Cél, hogy hozzájáruljon a szegregált lakókörnyezetben, mélyszegénységben élő, hátrányos helyzetű közösségek társadalmi felzárkózásához és az oktatási, szociális, gazdasági, munkaerő-piaci, egészség-egészségfejlesztési integráció elősegítéséhez, valamint a vidéki településeken tapasztalható, elvándorlással és elnéptelenedéssel összeköthető, kedvezőtlen gazdasági, társadalmi és demográfiai folyamatok megállításához és megfordításához.</p> <p>Elérendő részcélok:</p> <p>Az egyes területi programok országos szintű szakmai támogatása révén</p> <ul style="list-style-type: none"> - létrejöjjön az egyes települési, illetve területi felzárkózási programok megvalósításának egységessége, illetve a programok közötti kölcsönös tanulás, tapasztalatcsere („hálózatos működés”) - megvalósuljon a programok és szűkebb-tágabb környezetük közötti eredményes párbeszéd - a roma nők aktív szerepvállalásának erősítése, közösségeik, civil szerveződéssé válásuk szakmai ösztönzése - megvalósuljon a roma és nem roma személyek és közösségek közötti kohézió minőségi változása - kialakuljon a telepeken történő munkában az 	<p>Türr István Képző és Kutató Intézet (a továbbiakban: TKKI) és a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: SZGYF) konzorciuma</p>

	esetkezelés egységes alapokon létrehozott szakmaisága, amelynek gyakorlata beépüljön a helyi szociális ellátórendszer munkájába - megvalósuljon az egyes területi programok által elért eredmények rendszerszerű fenntartása.	
--	--	--

Forrás: www.palyazat.gov.hu

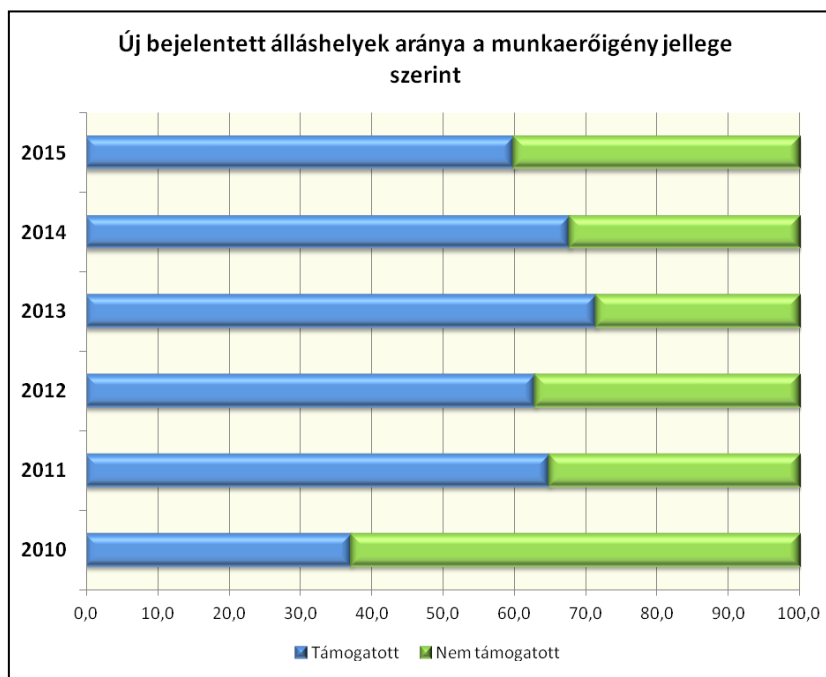
Az EFOP program 2016. éves fejlesztési kerete, a pályázatok listája a mellékletek között található.

4.2 Munkaerő-piaci kereslet a megyében 2010-2015 között

4.2.1 Bejelentett állások

2015 folyamán a munkáltatók **34.824 db új állást** jelentettek be a Bács-Kiskun megyében lévő foglalkoztatási osztályokon, ami nyolctizedével (15.639 darabbal) több a 2010. évi munkaerőigényeknél. Az újonnan bejelentett állások **60 %-a támogatott állás**, a többi (40 %-a) nem támogatott, ez utóbbi aránya 2010. évhez viszonyítva 22,7%-ponttal csökkent, azonban az elmúlt négy év adataihoz képest magasabb.

15. ábra: Új bejelentett álláshelyek aránya a munkaerőigény jellege szerint (2010-2015)

Forrás: Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály

A 2015. év folyamán bejelentett állások többsége (67,3%-a) legfeljebb általános iskolai végzettséghez kötött, a diplomás állások aránya 1,6 %. A munkaerőigények 94,8%-a teljes munkaidős foglalkoztatásra, valamint 61,1%-a határozott idejű munkaviszonyra vonatkozott. A foglalkoztatók vállalati mérete szerint többségében a 20-49 (16,8%), az 50-99 (13,3%-a), valamint a 200-249 (9,8%) és a 5-9 fővel (7,3%-a) működő cégek jelezték munkaerőigényüket.

2015-ben a bejelentett igények több mint **kétötöde (41,6%-a) a közigazgatás ágba**n, **16,6 %-a a feldolgozóiparban**, **7,6 %-a a kereskedelem, gépjárműjavításban**, **7,5 %-a a**

mezőgazdaságban és 6,6 %-a az adminisztratív, szolgáltatási tevékenységet támogató ágban kínál munkalehetőséget. 2010-ben az első három helyen ugyanezek a gazdasági ágak szerepelnek, bár a közigazgatás aránya nem volt ilyen meghatározó (17,2%-kal követi a feldolgozóipart (29,7%)). Jelentős számú munkaerőigény-bejelentés érkezett az ingatlanügyletek (aránya 10,4%) és az építőipar (8,9%) területéről is.

2010 és 2015 között a tárgyévben leggyakrabban bejelentett munkaerőigények összetétele az első húsz leggyakoribb szakmacsoport szerint a mellékletek között található. 2015-ben ez az alábbi szerint alakult:

19. táblázat: Bejelentett állások (2015)

Bejelentett állások	%
9239 Egyéb, máshova nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkozású	25,7
9310 Egyszerű ipari foglalkozású	5,3
9211 Szemétgyűjtő, utcaseprő	4,9
9331 Egyszerű mezőgazdasági foglalkozású	4,2
9321 Kubikos	4,1
4112 Általános irodai adminisztrátor	3,4
9332 Egyszerű erdészeti, vadászati és halászati foglalkozású	3,1
9225 Kézi csomagoló	2,7
9329 Egyéb egyszerű építőipari foglalkozású	2,6
9119 Egyéb takarító és kisegítő	2,6
5113 Bolti eladó	2,3
9112 Intézményi takarító és kisegítő	2,1
9223 Rakodómunkás	1,6
8417 Tehergépkocsi-vezető, kamionsofőr	1,1
8425 Targoncavezető	1,0
4190 Egyéb, máshova nem sorolható irodai, ügyviteli foglalkozású	0,9
7321 Lakatos	0,9
7511 Kőműves	0,9
9233 Hivatalsegéd, kézbesítő	0,8
5134 Szakács	0,8

Forrás: Munkaerő-piaci helyzetkép Bács-Kiskun megyében 2015.

A foglalkoztatási osztályokon leadott munkaerőigények foglalkozásra lebontott 2015-ös képe jelentős eltéréseket mutat a 2011-es megoszlásokhoz képest. A változásokat nagymértékben befolyásolják a közfoglalkoztatási programok munkaerőigényei. Bács-Kiskun megyében (Kecskemét Megyei Jogú Város kivételével) 2010-ben bejelentett új állásokra 25,3 %-ban segédmunkásokat, 11,7 %-ban kézi anyagmozgató, csomagolókat, 4,8 %-ban eladókat kerestek a munkaadók. A változások 2012-től figyelhetők meg és ez a megoszlás jellemezte a megyét 2015-ben is. Kecskemét kivételével, a bejelentett állások közel **harmada (8.743 fő) egyéb, máshová nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkozású, 1.423 fő kubikos és 1.331 fő egyszeri ipari foglalkozású, valamint 1.315 fő egyszerű mezőgazdasági foglalkozású egyént igényelt.**

20. táblázat: Betöltetlen álláshelyek átlagos száma Bács-Kiskun megyében (2010-2015)

Állománycsoport	2010		2011		2012		2013		2014		2015	
	Fő	%	Fő	%	Fő	%	Fő	%	Fő	%	Fő	%
Segéd munkás	124	34,07	954	92,44	581	2,21	668	2,62	637	3,07	920	4,87
Betanított munkás	82	22,53	446	43,22	245	0,93	304	1,19	438	2,11	502	2,66
Szakmunkás	184	50,55	345	33,43	288	1,09	373	1,46	556	2,68	556	2,95
Összes fizikai	266	73,08	791	76,65	1 114	4,23	1345	5,27	1631	7,85	1978	10,48
Összes szellemi	98	26,92	241	23,35	138	0,52	219	0,86	209	1,01	212	1,12
Mindösszesen	364	100	1032	100	1 252	100	1 564	100	1 840	100	2 190	100

Forrás: Munkaerő-piaci helyzetkép Bács-Kiskun megyében 2010-2015.

2010-ről 2015-re a betöltetlen álláshelyek száma Bács- Kiskun megyében a hatszorosára emelkedett. A legnagyobb növekedés a fizikai állományba tartozó betöltetlen munkahelyek tekintetében figyelhető meg, az eltelt időszak alatt számuk 1.712 db-bal emelkedett. A fizikai betöltetlen pozíciók esetében a legnagyobb kínálat a segéd munkás jellegű munkakörökben van, 2015-ben a kínált állások csaknem felét ez tette ki, míg a betanított munkás és szakmunkás állománycsoportba az álláshelyek további egy-egy negyede tartozott.

A bejelentett állások járási szintű bontása a 4.3.4 fejezetben található.

4.2.2 Önkormányzati információk

Az **önkormányzati kérdőívek alapján** legmarkánsabban az derül ki, hogy nagyon csekély ismerettel rendelkeznek a válaszadók a településen jelentkező foglalkoztatási, ill. képzési igényekről/hiányokról. A válaszokból a következő foglalkozások emelhetők ki: erdőmunkás, erdőgazdálkodó, motoros fűrészkezelő, kertészeti dolgozó, iparterület fejlesztéshez, agrárlogisztikai központhoz kapcsolódó szolgáltatási tevékenységek ellátásához szükséges képzések (takarítás, terület karbantartás, logisztika stb.), karbantartó, építőipari jellegű szolgáltatások bővítéséhez képzések, hegesztő lakatos, fémsajtoló, présgépező, állattenyésztő, kulturális munkatárs.

A felsorolásból az körvonalazódik, hogy szakmunkásokra és betanított munkásokra van elsősorban igény a tágabb értelemben vett közszférában és a vállalkozói körben is. Ugyanakkor a településeken tartott fórumokon az önkormányzati vezetők részéről megjelentek olyan jelzések is, amelyek pl. a polgármesteri hivatal működéséhez szükséges alapvető szakemberhiányt mutatják. Több helyen a pénzügyekben jártas köztisztviselők elvándorlásáról szóltak, és a speciális tudás miatti nehéz pótlásról. Az egészségügyi és szociális intézményekben szakápoló, idősgondozó hiányt tapasztalnak, stb.

A tartósan betöltetlen álláshelyekre kapott települési válaszokból a következők emelhetők ki: állattenyésztő, német nyelven beszélő mérnök (elsősorban gépész), szerkezetlakatos, minősített hegesztő, mezőgazdasági gépészmérnök, minőségellenőr, gazdasági ügyintéző, hegesztő, karbantartó, baromfigondozó, mezőgazdasági gépszerező, mentor, turisztikai szakértő, TDM menedzser.

4.2.3 Munkaerő-kölcsönzés és közvetítés keresleti oldala

Fenti képet kiegészíthetik a munkaerő-kölcsönző és magán munkaerő-közvetítő cégek által szolgáltatott adatok. A munkaerő-kölcsönzés egy speciális atipikus foglalkoztatási forma, a foglalkoztatás három fél megállapodásával valósul meg: a munkavállaló, a kölcsönvevő, valamint a kölcsönző cég által.

A Nemzetgazdasági Minisztérium Elemzési és Bérpolitikai Osztályán készített Összefoglaló a munkaerő-kölcsönzők 2014. évi tevékenységéről c. dokumentum szerint **2014 év végén Bács-Kiskun megyében összesen 19 db munkaerő kölcsönző működött, a dél-alföldi érték 27,5 %-a, az országos 1,7 %-a.** 2014-ben országosan összesen 7,5 ezer db belföldi foglalkoztatóval szerződtek a munkaerőkölcsönzők, közülük a legtöbben a feldolgozóipari cégek köréből kerültek ki, arányuk 42,7%-át jelentette az összes szerződöttnek, amely 3,2 ezer db céget jelent. Jelentősebb szerepe van továbbá az adminisztratív szolgáltatás (17,1%), a szállítás, raktározás (11,7%), a vendéglátás (6,5%) és az egyéb szolgáltatások (5,9%) területén működő foglalkoztatóknak, akik ily módon elégítették ki átmeneti vagy tartós munkaerőigényüket. A feldolgozóiparban négy ágazat emelhető ki ebből a szempontból: az egyéb feldolgozóipari (foglalkoztatók 3,5%-a), villamos berendezés gyártása (együttesen a foglalkoztatók 4,4%-a), a gép, gépi berendezés (foglalkoztatók 10,9%) és a fémalapanyag és fémfeldolgozási termék gyártása (foglalkoztatók 10,9%-a) ágazatokban volt a legmagasabb a munkaerő-kölcsönzőkkel szerződő foglalkoztatók aránya. **A munkaerő-kölcsönzőkkel országos szinten 7555 db belföldi foglalkoztató szerződött, ebből Bács-Kiskun megyében 45 db, ami 0,6 %-ot jelent, ezzel a megyék közötti rangsorban a 11. Az előző évhez képest a főváros súlya nagy mértékben nőtt, a többi területen pedig csökkent a kölcsönzőkkel szerződő foglalkoztatók száma. Az egy szerződött foglalkoztatóra jutó foglalkoztatottak száma 2014-ben Bács-Kiskun megyében 24,7 fő volt, míg Békés megyében 13,3 fő, Csongrád megyében pedig 12,1 fő.**

2014-ben országosan összesen 1558 munkavállaló kölcsönzése történt meg külföldre, tehát az összes kölcsönzött 1,5%-át sikerült külföldi foglalkoztatónál elhelyezni. 2011-ben 0,6 ezer fő kölcsönzése történt meg külföldre, amelyhez képest a 2012. évi adat több mint háromszoros növekedést jelentett 1,8 ezer fővel, míg 2013-ra tovább folytatódott a növekedés és 20,2%-os gyarapodást realizálható a külföldre kölcsönzött munkavállalók számában. A külföldre kölcsönzött munkaerő száma 2014-ben jelentősen visszaesett és bár még mindig magasabb 2011-ben és az azt megelőző időszakban, a tárgyévi létszám a 2012-es létszámot sem érte el. A kölcsönzött munkavállalók számával együtt azoknak az országoknak a száma is visszaesett, amelyek területére valamely munkavállalót sikerült az év folyamán kölcsönbe adni. A korábbi 9 potenciális ország helyett 2013-ról 2014-re már csak 6 maradt.

21. táblázat: A külföldre történő kölcsönzések esetében a célországok és a kölcsönzött munkavállalók száma (2008-2014)

Év	Külföldre történő kölcsönzésnél a célországok száma (db)	Munkavállalók száma (fő)
2008	11	206
2009	12	290
2010	9	235
2011	5	579
2012	13	1 846
2013	9	2 216
2014	6	1 558

Forrás: Összefoglaló a munkaerő-kölcsönzők 2014. évi tevékenységéről

2014-ben a 7555 db belföldi foglalkoztató mellett 623 db a külföldi kölcsönző vállalkozások száma. A legtöbb foglalkoztató cég Franciaországban (277 db) és Németországban (220 db)

működött, a harmadik legfontosabb célország Ausztria volt, ahol 104 db cég vett igénybe kölcsönzésen keresztül magyar munkaerőt. Tovább folytatva az országok sorát, történt még kölcsönzés Csehországba, Hollandiába, és Máltára, ugyanakkor az Európai Unión kívüli országok egyikébe sem kölcsönöztek munkavállalókat.

A legtöbb külföldi foglalkoztató az építőipar (343 db), a feldolgozóipar (175 db), a szállítás, raktározás (45 db), az energiaipar (15 db) és az információ, kommunikáció (17 db) területén működött. A feldolgozóiparban a fémalapanyag és fémfeldolgozási termék gyártása és az egyéb feldolgozóipari; ipari gép, berendezés üzembe helyezése, javítása ágazatban működő cégek voltak a meghatározók.

A külföldre kölcsönzött munkavállalók 97,9%-a fizikai foglalkozású volt, ezen belül a szakmunkások aránya a meghatározó (69,4%), másodsorban a segédmunkásoké (19,3%), harmadsorban pedig a betanított munkásoké (9,1%). Megjegyzendő, hogy a belföldre irányuló munkavállalóhoz képest a szellemi foglalkozásúak súlya rendkívül alacsony (2,1%).

A szóban forgó munkavállalók több mint 60%-a ipari és építőipari, 22,8%-a szakképzettséget nem igénylő (egyszerű), 7,4%-a pedig gépkezelő, összeszerelő, járművezető foglalkozásban végzett munkát kölcsönzött munkaerőként.

A nemzetgazdasági ágakat tekintve elmondhatjuk, hogy a kölcsönzött munkaerő 46,0%-a a feldolgozóipar, 20,9%-a az adminisztratív szolgáltatás, 20,7%-a az építőipar, 5,6%-a a vendéglátás területén került kölcsönzésre 2014-ben.

A kölcsönzött munkavállalók demográfiai adatait az alábbiakban foglaljuk össze:

- A külföldre kölcsönzöttek döntő többsége férfi (95,7%-a) volt 2014-ben, amely erőteljesen eltér a belföldre kölcsönzöttek nemek szerinti szerkezetétől.
- A munkavállalók több mint háromnegyede 25 és 49 év közötti, e korcsoport súlya itt jóval nagyobb a belföldre kölcsönzöttekéhez képest (79,6%-os e korc kategória aránya). Ezzel párhuzamosan a legfiatalabb és a legidősebb korcsoport aránya nagyobb a belföldre kölcsönzöttekénél.
- Az iskolai végzettséget nézve elmondható, hogy a külföldre kölcsönzöttek között 2014-ben közel kétszer akkora volt a szakiskolával, szakmunkásképzővel rendelkezők aránya (64,1%), mint a belföldre kölcsönzött munkavállalók (37,7%) esetében. A legfeljebb 8 általánossal rendelkezők esetén éppen fordított a viszony, ugyanis míg a külföldre kölcsönbeadottak csupán 7,3%-ának volt ilyen végzettsége, addig a belföldre kölcsönzött munkaerő 25,9%-ának.

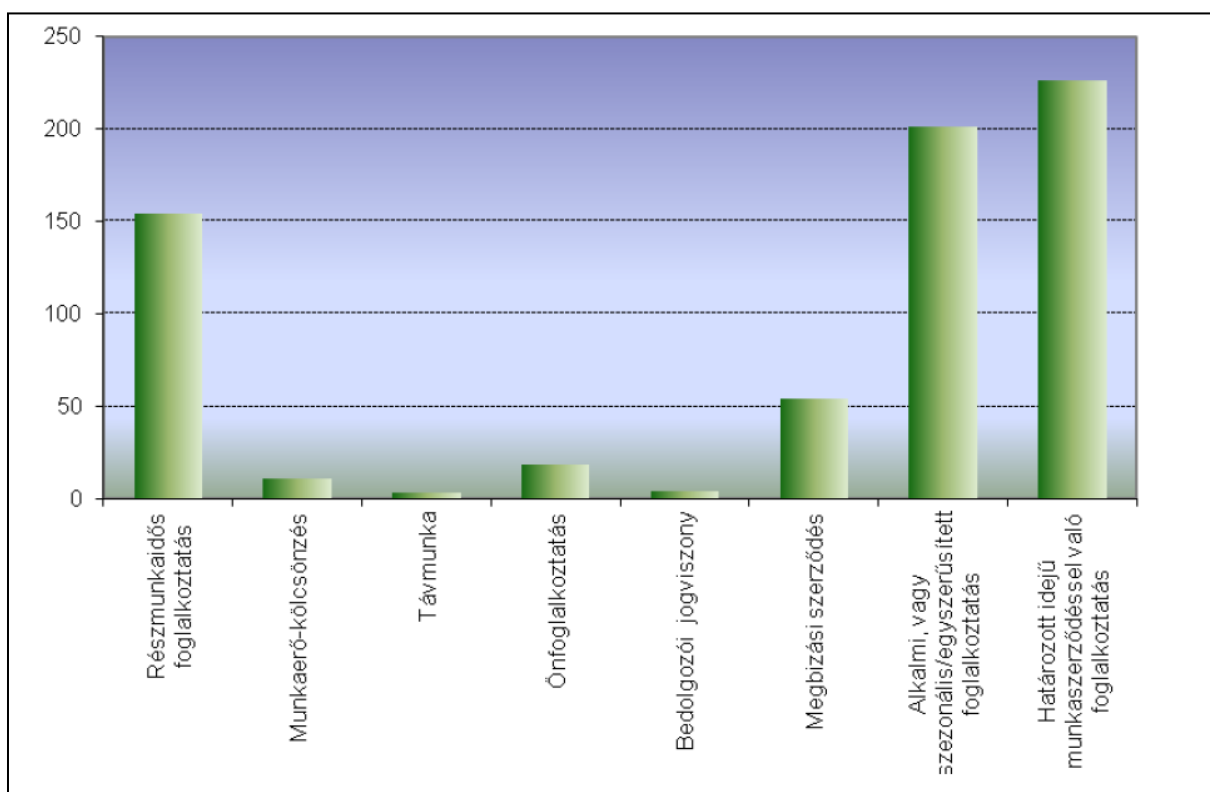
A munkaerő-kölcsönzés tekintetében járási szintű adatok nem készülnek, így nem állnak rendelkezésre.

4.2.4 Atipikus foglalkoztatás

Az atipikus foglalkoztatási formák eltérnek a határozatlan idejű, hagyományosan alkalmazott munkaviszonyban történő teljes munkaidős foglalkoztatástól. Elterjedésük Bács-Kiskun megyében és országos szinten is lassú növekedést mutat, mely hozzájárulhat a foglalkoztatási helyzet javításához. Az elmúlt évek tendenciáit figyelemmel kísérve a leggyakoribb atipikus foglalkoztatási forma a megyében a határozott idejű szerződéssel történő foglalkoztatás, mely alkalmazása évről-évre kis mértékben növekszik.

A Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztályának 2015. II. negyedévi felmérése során a munkáltatók 29,4%-a jelentette ki, hogy a határozott idejű munkaszerződés keretében foglalkoztatna munkavállalókat, mely az előző évi adatokhoz képest a legnagyobb növekedést mutatja. A második leggyakoribb változatot, az alkalmi, vagy szezonális/egyszerűsített foglalkoztatási formát 26,1%-uk alkalmazná, mely szintén emelkedést mutat. Részmunkaidős munkavégzést a szervezetek ötöde alkalmazna, megbízási szerződés keretében 7%-uk adna munkát. A többi atipikus foglalkoztatási formát lényegesen kevesebben vennék igénybe, az önfoglalkoztatást biztosan alkalmazók aránya 2,3%, a munkaerő-kölcsönzést 1,4%-uk, a bedolgozói jogviszonyt 0,5%-uk választaná. Legkevésbé távmunkával dolgoztatnának, a cégek 0,4%-a jelezte, hogy emellett döntene.

16. ábra: Atipikus foglalkoztatási formában biztosan alkalmazást jelző válaszok száma, 2015. II. negyedév

Forrás: Negyedéves munkaerő-gazdálkodási felmérés eredménye Bács-Kiskun megyében, 2015. II. negyedév

Járási szintű adatok nem készülnek, így nem állnak rendelkezésre.

4.3 Munkaerő-piaci kínálat és foglalkoztatás a megyében 2010-2015 között

4.3.1 Foglalkoztatás

Magyarországon a gazdaságilag aktív népesség⁵⁰ 5%-a él Bács-Kiskun megyében, a konvergencia régiókat⁵¹ tekintve a 4. legnagyobb népességű. Ugyancsak a konvergencia

⁵⁰ Gazdaságilag aktív népesség: 15-64 év közöttiek, adatforrás: NFSZ adattárház

régiók tekintetében a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat nyilvántartása szerint a 2015. évi átlag adatokat tekintve, a *Legfeljebb alacsony végzettséggel* rendelkezők száma 20%-kal magasabb az országos átlagnál, a *25 év alatti fiatalok* száma is 20%-kal magasabb az országos átlagnál, az *50 év feletti*ek aránya 7%-kal, valamint a *tartós (legalább 6 hónapja nyilvántartott) álláskeresők* aránya 8%-kal magasabb.

22. táblázat: Foglalkoztatottság és álláskeresők átlagos adatai megyénként (2015)

Területi egység	Gazdaságilag aktív népesség, 15-64 évesek (ezer fő)	Legfeljebb alacsony végzettségű	25 év alattiak	50 év feletti	Legalább 6 hónapja nyilvántartott
02 Baranya megye	163,9	7671	3003	5254	8646
03 Bács-Kiskun megye	231,4	9317	3608	6546	10743
04 Békés megye	151,1	5430	2656	3820	5380
05 Borsod-Abaúj-Zemplén megye	281,8	21468	8109	12392	19923
06 Csongrád megye	182,1	4236	2013	4010	5492
07 Fejér megye	201,9	5436	1890	4702	5226
08 Győr-Moson-Sopron megye	215,3	1538	645	1739	1437
09 Hajdú-Bihar megye	236,5	14661	5785	9677	15636
10 Heves megye	128,7	7326	2358	4202	6381
11 Komárom-Esztergom megye	143,4	3028	1007	2767	2917
12 Nógrád megye	82,7	7198	2318	4157	6998
14 Somogy megye	128,5	8499	2978	5265	8033
15 Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	251,1	19714	8678	8343	16656
16 Jász-Nagykun-Szolnok megye	167,2	9677	3469	5985	8923
17 Tolna megye	99,4	4336	1685	2516	4176
18 Vas megye	124,6	1861	763	1730	2078
19 Veszprém megye	162,6	3574	1312	3413	3492
20 Zala megye	125,4	4082	1581	3465	4216
Országos	3 078	139 052	53 859	89 983	136 350

Forrás: NFSZ adattárház

A **foglalkoztatottak száma** Bács-Kiskun megyében a megfigyelt időszakban (2010-2015) **folyamatosan emelkedik**. Az évenkénti növekedés üteme 0,3-4,2 % mértékű, az előbbi 2011. évet, az utóbbi 2015. évet jellemzi. 2015-ös évben a **foglalkoztatottak száma 215,2 ezer fő**⁵² volt, 11,8%-kal több (22,7 ezer fővel), mint 2010 évben. Miközben a munkanélküliek száma⁵³ az egyes években ingadozott, 2015. évben számuk 18,3 ezer fő, 17,6 %-kal kevesebb a 2010. évinél. A folyamatok eredményeként a gazdaságilag aktívak száma emelkedik, s az inaktívak közül pedig egyre többen kerülnek be, vissza a munkaerőpiacra. Ugyanakkor meg kell említeni, hogy a 15-74 éves népesség is fogyatkozik. 2010 óta mind a foglalkoztatási arány,

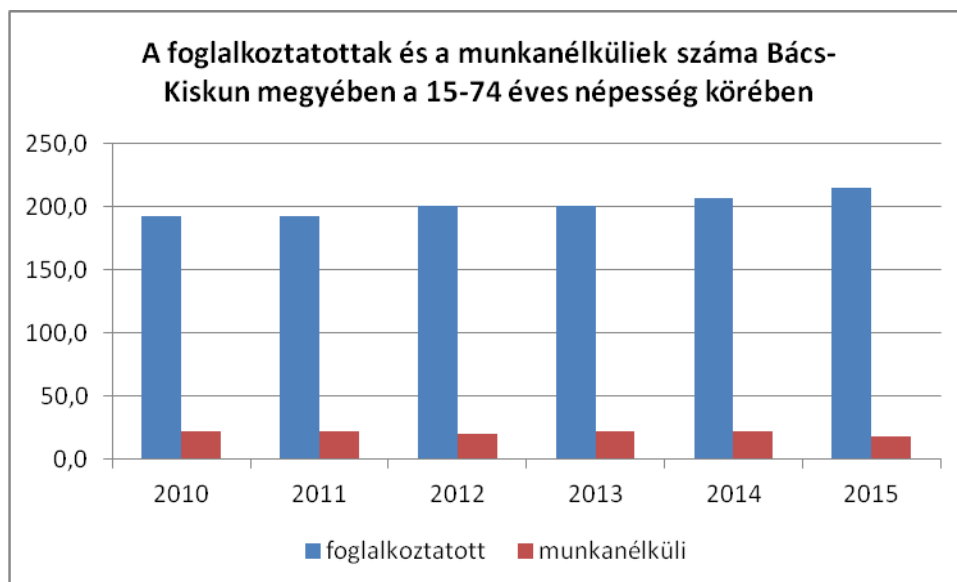
⁵¹ Azon régió, ahol az egy főre jutó GDP kevesebb az EU-25 átlagának 75%-nál. Ezek a régiók az Európai Unió regionális politikájának 1. fő célkitűzése („A legelmaradottabb régiók támogatása és fejlesztése”) alá tartoznak. A Közép-magyarországi régió kivételével Magyarország összes régiója e kategóriába tartozik, forrás: Területi Kohéziós Kézikönyv

⁵² Forrás: KSH Bács-Kiskun megye Statisztikai Évkönyve (utolsó adat); KSH Munkaerő-felmérés.

⁵³ ILO kritérium szerint. Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO International Labour Organization).

mind a munkanélküliségi ráta kedvezően alakult a megyében. 2015. évben a **foglalkoztatási mutató elérte az 54,6%-ot**, a **munkanélküliségi ráta 8 % alatti (7,8%)** volt. A **foglalkoztatottsági mutató javítható az atipikus foglalkoztatási formák, valamint a családbarát munkakörülmények kialakításának ösztönzésével** is, mivel így a hátrányosabb helyzetben levő munkanélküli rétegek is állást tudnak vállalni.

17. ábra: A foglalkoztatottak és munkanélküliek száma Bács-Kiskun megyében a 15-74 éves népesség körében (ezer fő)

Forrás: NFSZ adattárház

A 15-64 éves népesség körében még kedvezőbbek a gazdasági aktivitási mutatók, itt a foglalkoztatási arány 2015. évben meghaladta a 60%-ot (62,7%), szemben a 2010. évi 54,1%-kal. A munkanélküliségi ráta 2015. évre 7,9%-ra süllyedt a 2010. évi 10,4%-osról.

A munkaerő-piaci helyzet 2015. évben is tovább javult a megyében, a foglalkoztatottak száma 2015. IV. negyedévében⁵⁴ 219,1 ezer fő volt, 4,5%-kal több mint előző év azonos időszakában. Az 55,8%-os foglalkoztatási ráta, előző év azonos időszakához mérten 2,8%-ponttal javult, de kissé elmarad az országos átlagtól. A munkanélküliek száma 3,4 ezer fővel csökkent az egy évvel korábbihoz viszonyítva, számuk 17,5 ezer fő. A munkanélküliségi ráta 7,4%-os, az egy évvel korábbi 9,1%-kal szemben (országosan 6,2%).

A megfigyelt években az **alkalmazásban állók** száma is – a 2011. év kivételével – évenként bővült. Legnagyobb gyarapodás, 3,4%-os 2014. évben következett be. A **versenyszférában az átlagosnál szerényebb a növekedés üteme**, de a 2011-es évre jellemző visszalépés is kisebb mértékű. A költségvetési szférában – 2012 kivételével – átlagot meghaladó bővülés tapasztalható, azonban 2011-ben átlagon felül csökkent az alkalmazottak száma.

⁵⁴ KSH Munkaerő-felmérése, legutolsó megyei adat.

23. táblázat: Az alkalmazásban állók száma gazdasági áganként Bács-Kiskun megyében

Ágazati kód	Gazdasági ág	2011	2012	2013	2014	2014
A	Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	7 706	8 157	7 855	8 060	5,34%
B+C+D+E	Ipar	40 763	41 400	42 074	43 424	28,79%
F	Építőipar	7 657	7 537	7 644	8 303	5,51%
G	Kereskedelem, gépjárműjavítás	22 960	23 085	23 757	23 757	15,75%
H	Szállítás, raktározás	8 578	8 893	9 228	9 428	6,25%
I	Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	4 915	4 772	4 566	4 534	3,01%
J	Információ, kommunikáció	1 389	1 383	1 424	1 898	1,26%
K	Pénzügyi, biztosítási tevékenység	2 145	2 127	2 086	1 665	1,10%
L	Ingatlanügyletek	1 382	1 217	1 403	1 563	1,04%
M	Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	3 243	3 625	3 883	3 889	2,58%
N	Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	3 311	3 412	3 550	3 181	2,11%
O	Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	9 607	10 376	10 349	10 822	7,18%
P	Oktatás	11 322	11 116	10 635	10 864	7,20%
Q	Humán-egészségügyi, szociális ellátás	13 388	13 651	14 779	16 846	11,17%
R	Művészet, szórakoztatás, szabad idő	1 535	1 375	1 519	1 530	1,01%
S	Egyéb szolgáltatás	1 197	1 180	1 160	1 055	0,70%
A-S	Összesen	141 096	143 307	145 913	150 819	100,00%
	Ebből					
	Versenyszféra	106 588	108 381	109 998	111 802	74,13%
	Költségvetési szféra	32 365	32 673	33 453	36 201	24,00%

Forrás: KSH Bács-Kiskun Megyei statisztikai évkönyv 2014.

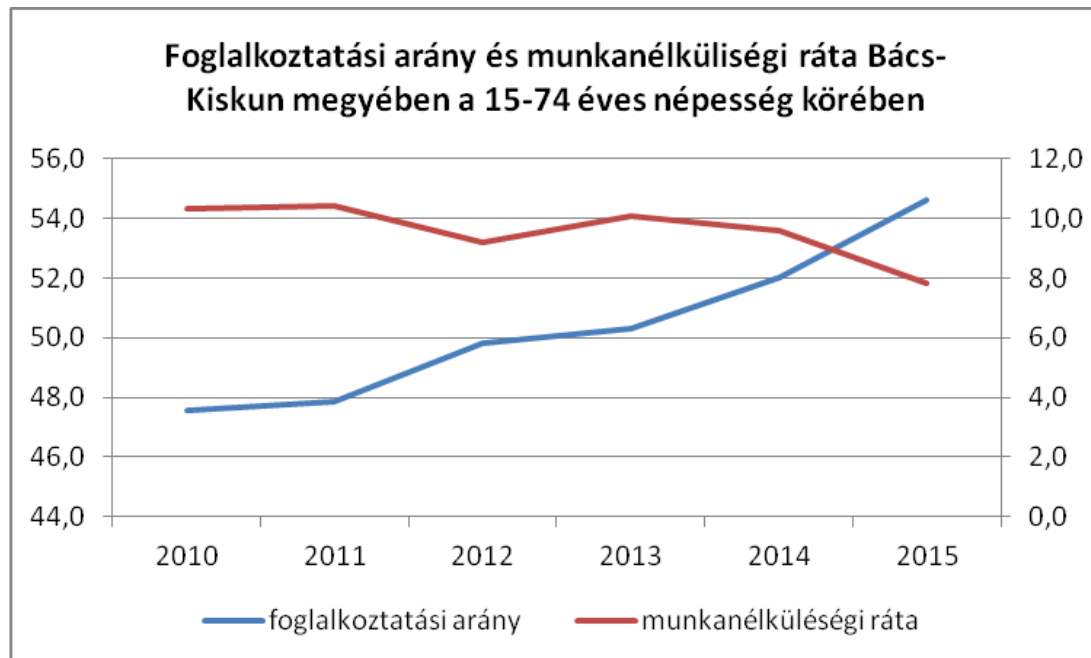
Bács-Kiskun megyében az alkalmazásban állók száma 2014. évben megközelítette a 151 ezer főt, mely 6 %-kal több, mint 2010. évben. A megfigyelt időintervallumban az alkalmazottak **háromnegyede a versenyszférában, a költségvetési intézményeinél 23% körüli aránya** dolgozott. A megyében a **legnagyobb foglalkoztatási gazdasági ág az ipar**, az alkalmazottak háromtizedének munkahelye, a kereskedelem, gépjárműjavítás további hatoduknak ad munkát. Az **oktatásban az alkalmazottak 7-8%-a, a humán-egészségügyben, a szociális ellátásban 10 %-uk** áll munkaviszonyban. A **mezőgazdaság az alkalmazottak 5-6 %-ának** nyújt megélhetést.

Az önkormányzati kérdőívek alapján megállapítható, hogy a városokban és nagyközségekben a legnagyobb árbevételű cégek és a legnagyobb foglalkoztatók 80-90 %-ban közös halmazt alkotnak. **Kisebb lélekszámú helyeken a település szempontjából - pl. helyi adó bevétel -**

ugyan meghatározó cég lehet egy kisüzem, vagy szolgáltató üzem, de a foglalkoztatás nagy részét mégis (intézményeivel együtt) az önkormányzat biztosítja.

18. ábra: Foglalkoztatási arány és munkanélküliségi ráta Bács-Kiskun megyében a 15-74 éves népesség körében (2010-2015)

Forrás: NFSZ adattárház

Bács-Kiskun megyében a legalább 5 főt foglalkoztató megyei székhelyű munkáltatóknál 2015. I-IV. negyedévben átlagosan 119 ezren álltak alkalmazásban, kétezer fővel többen, mint előző év azonos időszakában. Az alkalmazottak 69%-át foglalkoztató versenyszférát 3 %-os létszámnövekedés jellemezte, míg a költségvetési szerveknél 1,3%-kal csökkent az alkalmazottak száma. A gazdasági ágak közül a legjelentősebben, 40%-kal az energiaipar területén dolgozók létszáma bővült. Az alkalmazottak 35%-át foglalkoztató iparban 3%-kal dolgoztak többen, mint egy évvel korábban.

4.3.2 Munkaerő-kölcsönzés kínálati oldala

A foglalkoztatás munkaerő-kölcsönzési oldalát vizsgálva a Nemzetgazdasági Minisztérium Elemzési és Bérpolitikai Osztályán készített, Összefoglaló a munkaerő-kölcsönzők 2014. évi tevékenységéről c. dokumentum szerint országos szinten 2014-ben 103.968 munkavállalónak volt munkajogi kapcsolata a munkaerő-kölcsönzőkkel, ez 13,9%-kal (16,7 ezer fővel) kevesebb, mint 2013-ban. A nemzetgazdasági ágakat tekintve a munkavállalók 63,0%-át a feldolgozóiparba, 13,2%-át az adminisztratív szolgáltatás területekre kölcsönözték. A kereskedelem, az információ, kommunikáció, a vendéglátás és a szállítás, raktározás ágak esetében ezek az arányok 2-6,5% között alakultak. 2014-ben az előző évhez képest a bányászat, a vízellátás, a szakmai tudományos tevékenységek és az oktatás ágazatokban nőtt a kölcsönzött egyének száma. A felsorolt területek mindegyikében meghaladta a létszámnövekedés a 40%-ot. A 2013-ban még gyarapodó feldolgozó iparba és mezőgazdaságba ugyanakkor 2014-ben kevesebb embert kölcsönöztek. Csökkent a kölcsönzött munkaerő továbbá a kereskedelem (18,9%) a szállítás - raktározás (10,8%) és a vendéglátás (48,1%) ágazatokban is. A közigazgatásban 2013-ban jelentős növekedés volt tapasztalható, ez 2014-ben nem folytatódott és 2013-hoz képest 95,1%-kal csökkent a

kölcsönzött munkaerő létszáma. A feldolgozóiparba a tárgyévben 65,5 ezer főt kölcsönöztek a munkaerő-kölcsönzők, ebből a legtöbb munkavállalót, 11,8 ezer főt egyéb feldolgozó ipari; 9,8 ezer egyént a számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása, 8,2 ezer munkavállalót a járműgyártás és 7,2 ezer embert a fémalapanyag és fémfeldolgozási termék gyártása ágazatokba kölcsönözték ki. **A foglalkozási főcsoportok vizsgálatánál három főcsoportot kell kiemelni a 2014. év tekintetében, melyekbe összességében a kölcsönzött munkaerő 77,7%-a.** Az összes kölcsönzött munkavállaló 39,4%-a (40,9 ezer fő) a szakképzettséget nem igénylő (egyszerű) foglalkozások, 27,8%-a (28,9 ezer fő) a gépkezelők, összeszerelők, járművezetők főcsoportba került kölcsönzésre. Kereskedelmi és szolgáltatási foglalkozásokba a munkavállalók 10,6%-át (11,0 ezer főt) sikerült kölcsönbe adni.

24. táblázat: A kölcsönzött munkavállalók száma állománycsoportonként és a munkaszerződés típusa szerint (2014)

Állománycsoport	Munkaszerződés típusa szerint		
	Határozatlan idejű munkaszerződéssel rendelkezik (fő)	Határozott idejű munkaszerződéssel rendelkezik (fő)	Összesen
Szakmunkás	23 625	3 087	26 712
Betanított munkás	36 330	15 496	51 826
Segédmunkás	10 404	3 051	13 455
Fizikai összesen	70 359	21 634	91 993
Ügyintéző, ügyviteli alkalmazott	8 187	3 345	11 532
Vezető, felső vezető, irányító	403	40	443
Szellemi összesen	8 590	3 385	11 975
Mindösszesen	78 949	25 019	103 968

Forrás: Összefoglaló a munkaerő-kölcsönzők 2014. évi tevékenységéről

25. táblázat: A kölcsönzött munkavállalók száma iskola végzettség és a kölcsönzés iránya szerint (2014)

Iskolai végzettség	Kölcsönzés iránya szerint		
	Belföldre kölcsönzött munkavállalók száma (fő)	Külföldre kölcsönzött munkavállalók száma (fő)	Összesen
8 általános vagy kevesebb	26540	114	26654
Szakiskola, szakmunkásképző	38645	999	39644
Szakközépiskola	22615	325	22940
Gimnázium	9339	51	9390
Technikum	1644	27	1671
Egyetem, főiskola	3627	42	3669
Összesen	102410	1558	103968

Forrás: Összefoglaló a munkaerő-kölcsönzők 2014. évi tevékenységéről

A kölcsönzött munkavállalók 60,3 %-a a 25-49 éves, 25,7 %-a a 25 év alatti, és 14 %-a az 50 éves és afeletti korosztályból került ki. Iskolai végzettség szerint nézve a munkavállalókat azt mondhatjuk, hogy a kölcsönzöttek 38,1%-ának (39,6 ezer fő) szakiskolai, szakmunkásképző végzettsége volt, a második domináns csoportot azok alkották, akik legfeljebb 8 osztályos általános iskolai végzettséggel rendelkeztek. Ez utóbbi csoport a munkavállalók 25,6%-át (26,7 ezer fő) tette ki. A szakközépiskolai végzettséggel rendelkezők 22,1%-át, a gimnáziumi végzettséggel rendelkezők 9,0%-át, a felsőfokú végzettséggel rendelkezők 3,5%-át, a technikummal rendelkezők 1,6%-át tették ki az összlétszámnak.

Bács-Kiskun megyében 2014-ben 1109 fő közvetítésére került sor, amely az országos adat 1,7 %-a, a dél-alföldi 3161 fős létszám 35 %-a. A munkaerő-közvetítés keretében teljesített Bács-Kiskun megyei munkanapok száma 730.767 nap, amely a regionális adat 63,14 %-a, ugyanakkor a kifizetett keresetösszeg csupán a regionális összeg 39,42 %-a.

A 2013. évi, magán-munkaközvetítőhöz forduló munkát keresők adatait vizsgálva (a Nemzeti Munkaügyi Hivatal által készített Összefoglaló a magán-munkaközvetítők 2013. évi tevékenységéről c. elemzés alapján) megállapítható, hogy 2005-től kezdve a munkaközvetítőken keresztül munkát keresők száma növekedett, 2008-tól a válságot követően csaknem az előző évi kétszeresére, az érték 2010-ben volt a legmagasabb, országos szinten 1.494.842 fő. 2011-től ismét csökkenés figyelhető meg, 2013-ban az érték már csak 454.673 fő. A munkát keresők számának ily mértékű csökkenése elsősorban a fővárosban (40,5 ezer fővel) és Győr-Moson-Sopron (70,7 ezer fővel) megyében koncentrálódott 2013-ban. **Bács-Kiskun megyében 9218 fő keresett munkát közvetítőken keresztül, közülük 39,2 % nem rendelkezett, 60,8%-uk pedig rendelkezett munkaviszonnyal a jelentkezés időpontjában.** Országos szinten a munkát keresőknek több mint a fele a felsőfokú végzettséggel rendelkezők közül került ki 2013-ban, a második legnagyobb csoportot pedig azok alkották, akik szakiskolai, szakmunkásképző végzettséggel rendelkeztek. Ettől arányaiban alig elmaradva következnek a gimnáziumi végzettséggel rendelkezők és a szakközépiskolában végzettek, akik 11, illetve 11,1%-át tették ki az összlétszámnak. A technikai végzettségűek aránya 5,3% volt, míg a legfeljebb 8 általánossal rendelkezőké 3%. **2013-ban a magán munkaerő-közvetítők összesen több mint 105,4 ezer közvetítést (sikeres és sikertelen együtt) végeztek, ebből a sikeres közvetítések száma 24,8 ezer volt. 15,3%-kal csökkent a sikeres közvetítések száma 2013-ban az előző évhez képest, ez a csökkenés kizárólag a belföldre történő sikeres közvetítéseknek a mérséklődéséből fakad, a külföldre történt sikeres közvetítések száma nőtt, 17,9%-kal. Az összes sikeres közvetítés több mint háromnegyede (70%-a) a fővárosban történt, míg Bács-Kiskun megyében csupán 0,93 % (220 fő), a dél-alföldi arány 7,57 %.**

Országos szinten a legtöbb elhelyezett munkavállaló szakiskolai, szakmunkásképző (25,6%), felsőfokú (38,1%) és szakközépiskolai (12,4%) végzettséggel rendelkezett. A legfeljebb 8 általános iskolai végzettséggel rendelkezők valamivel több mint 5%-os arányt képviseltek, a gimnáziumi érettségizettek aránya 15,1%-os volt. A magán-munkaközvetítőknek a legtöbb munkavállalót a korábbi évekhez hasonlóan a feldolgozóiparba sikerült kiközvetíteni, a tárgyévben a munkavállalók 33,7%-a volt ide sorolható (11,2 ezer fő). A 2012. évvel megegyezően a vendéglátás (18,7%) és az adminisztratív szolgáltatás (8,5%) területén történt meg a feldolgozóipar mellett a legtöbb munkavállaló elhelyezése.

Iskolai végzettség tekintetében lényegi jellemzőként emelhető ki, hogy a 2013-ban külföldre kiközvetített magyar állampolgárok jelentős hányada (35,09%-a) szakiskolai, szakmunkásképző végzettséggel rendelkezett. A gimnáziumi és szakközépiskolai

érettségivel rendelkezők aránya 21 és 17,5% volt, a felsőfokú végzettséggel rendelkezőké pedig 18,8%.

A Magyarországon dolgozó külföldi munkavállalókra vonatkozik a Nemzetgazdasági Minisztérium Elemzési és Bérpolitikai Osztálya által készített A külföldi állampolgárok magyarországi munkavállalásának főbb sajátosságai 2015. évben c. elemzés, amelyben megállapításra kerül, hogy „2015-ben a külföldi munkavállalók részére országos szinten kiadott engedélyeket a nemzetgazdasági ágak szerint vizsgálva azt láthatjuk, hogy az engedélyek döntő többsége a feldolgozóipar (27,4%), az információ kommunikáció (14,4%) és a kereskedelem, gépjárműjavítás (9,2%) területén került kibocsátásra. Ez a három gazdasági ágazat szívta fel a munkavállalási engedéllyel rendelkező külföldi állampolgárok 51,0%-át.”

26. táblázat: Külföldi munkavállalók részére országos szinten kiadott engedélyek száma és aránya a nemzetgazdasági ágak szerint (2015)

Nemzetgazdasági ág (TEÁOR'08)	Kiadott engedélyek száma, db	Kiadott engedélyek számának megoszlása, %	Index, % - 2015. év/ 2014. év
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	237	4,5	57,2
Bányászat, kőfejtés	324	6,2	3 240,0
Feldolgozóipar	1 437	27,4	121,4
Villamos energia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	-	-	-
Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés	3	0,1	150,0
Építőipar	72	1,4	87,8
Kereskedelem, gépjárműjavítás	485	9,2	57,7
Szállítás, raktározás	472	9,0	251,1
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	338	6,4	72,2
Információ, kommunikáció	754	14,4	162,9
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	25	0,5	131,6
Ingatlanügyletek	19	0,4	79,2
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	236	4,5	107,3
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	90	1,7	101,1
Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	2	0,0	50,0
Oktatás	63	1,2	87,5
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	46	0,9	148,4
Művészet, szórakoztatás, szabadidő	359	6,8	119,7
Egyéb szolgáltatás	242	4,6	99,2
Ismeretlen	41	0,8	241,2
Összesen	5 245	100,0	112,3

Forrás: A külföldi állampolgárok magyarországi munkavállalásának főbb sajátosságai 2015. évben

2014-hez képest jelentősen csökkent a külföldi munkavállalók foglalkoztatása az közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás területén (50%-kal), de jelentősen csökkent a kibocsátott munkavállalási engedélyek száma a kereskedelem, gépjárműgyártás (42,3%-kal) és a mezőgazdaság (42,8%-kal) területén is.

A korcsoportok körében a 25-34 éves (41,5%) és a 35-44 éves (24,4) kohorsz esetében adták ki a legtöbb engedélyt. Ezen kívül pregnáns csoportként voltak jelen a 20-24 éves (14,2%) és a 44-54 éves (13,2%) külföldi munkavállalók is.

2015-ben a legtöbb engedélyt a legalább 8 általános iskolai végzettségű külföldi állampolgárok számára bocsátották ki. Ezenkívül jelentős volt az egyetemet vagy főiskolát végzett munkavállalók (32,4%), és a szakiskolát vagy szakmunkásképzőt elvégző külföldi állampolgárok (16,3%) száma is.

Bács-Kiskun megyében 2014-ben 144 db egyéni engedélyt adtak ki, 2015-ben az egyéni és összevont engedélyek száma 219 db-ra nőtt. 2014-ben a foglalkoztatók 1161 külföldi állampolgár munkavállalását jelentették be, 2015-re számuk 7 %-kal 1242 főre emelkedett. 2015. december végén 271 db érvényes munkavállalási engedély volt a megyében.

4.3.3 Regisztrált álláskeresők⁵⁵

Bács-Kiskun megyében az elmúlt öt évben fokozatosan **csökkent a nyilvántartott álláskeresők évi átlag létszáma.** 2010-ben átlagosan 35.125 fő álláskereső szerepelt a megye nyilvántartási rendszerében, 2015-re ez a létszám több mint harmadával csökkent. **2015-ben az álláskeresők átlag létszáma 22.171 fő volt.** A nyilvántartott álláskeresők átlagos aránya 9,7% volt a megyében, 5,9%-ponttal alacsonyabb, mint 2010-ben. 2015-ben a nyilvántartott álláskeresők **13%-a volt pályakezdő** (2.889 fő), számuk 16,1%-kal kevesebb, mint öt évvel ezelőtt. 2015. évben a 2010. évinél lényegesen kevesebben léptek be a nyilvántartott álláskeresők állományába (34.083 fő), számuk ötödével esett vissza. A 2011-es növekedő belépő forgalom a következő évtől már folyamatosan enyhült.

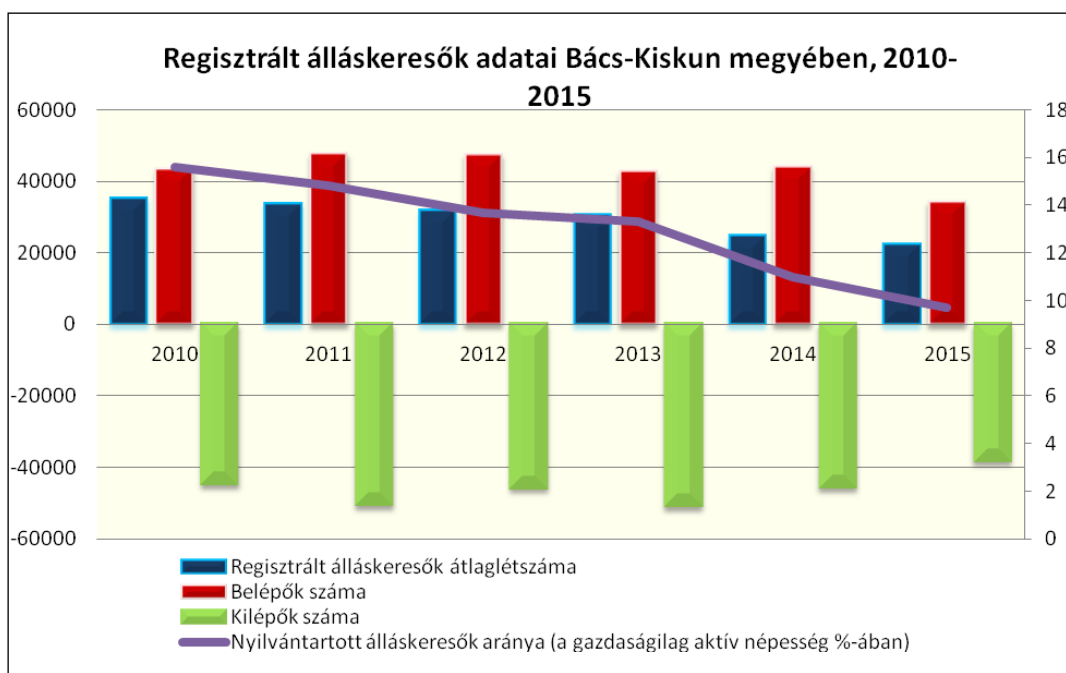
2010-ben az **állástalanok** közel kétötöde alacsony végzettségű (8 általános vagy annál is kevesebb), további egyharmada szakmunkás, több mint ötöde középiskolai és 4,3 %-a felsőfokú végzettségű egyén. Öt év alatt a **szakmunkások (29,8 %) és a diplomások (4,2 %) aránya csökkent,** a többi iskolai szint aránya némiképp emelkedett (legfeljebb általános iskolát végzettek aránya 42,1 %, míg az érettségizetteké 23,9 %).

2015-ben **25-50 év közé eső korcsoportokba tartozik az álláskeresők 53,8 %-a,** a 25 év alatti korosztály részaránya 18,7%, míg az 50 év felettieké háromtized közeli. 2010-hez képest a 25-50 év közöttiek aránya 8,6 %-ponttal csökkent, a fiatalabbaké 0,4 és az idősebbeké 8,2 %-ponttal emelkedett.

---

⁵⁵ NFSZ (Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat) adatai.

19. ábra: Regisztrált álláskeresők adatai Bács-Kiskun megyében (fő, 2010-2015)

Forrás:NFSZ

A Bács-Kiskun megyében nyilvántartott álláskeresők nemenkénti megoszlására **2011 óta női többlet jellemző**. 2015-ben a férfi hányad 46,1%-os, szemben a 2010. évi 50,2 %-kal. A 2010-es adatokhoz viszonyítva a férfi álláskeresők száma 42 %-kal (7.401 fővel), a nők száma 31,7 %-kal (5.553 fővel) visszaesett.

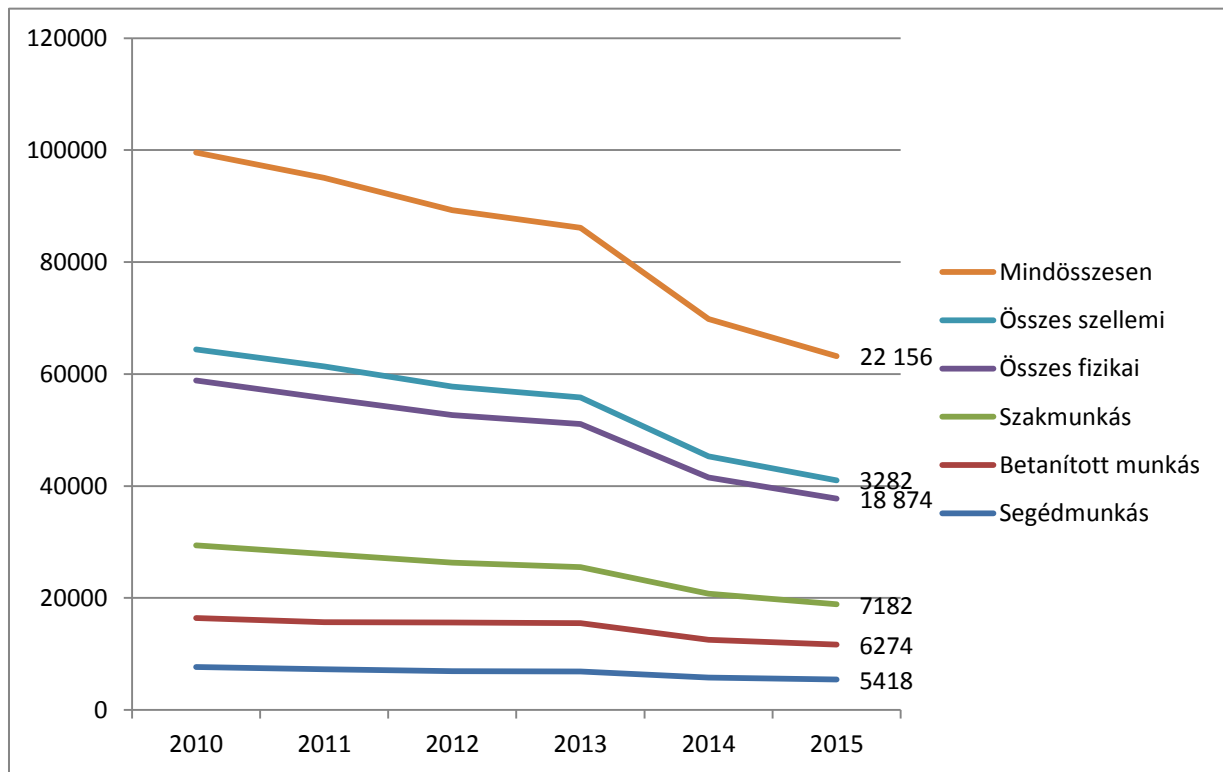
A megyében 2015-ben a nyilvántartott álláskeresők **29,5 %-a, 6.549 fő tartósan regisztrált álláskereső**, azaz egy éve, vagy ennél régebben szerepel folyamatosan a nyilvántartásban. Számuk öt év alatt kétötödével kevesebb és arányuk 1,1 %-ponttal alacsonyabb, mint 2010-ben.

A **kínalati oldalt** vizsgálva a nyilvántartott álláskeresők foglalkozás szerinti megoszlása szinte nem változott az elmúlt öt év folyamán. Bács-Kiskun megyében (Kecskemét kivételével) az **első helyen**, 2010-ben szereplő (24,7 %-ot képviselő) segédmunkások⁵⁶ helyett 2012 óta **az egyéb, máshova nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkozásúakat** találjuk. 2015-ben átlagléttszámuk 5.175 fő volt, arányuk 28,6 %. A vizsgált időszakban **8 % körüli az eladó/bolti eladók** aránya, őket követik az **általános irodai adminisztrátorok (2015-ben 5,2 %)**. 2012 óta **2,5 % körüli** aránnyal rendelkeznek az intézményi **takarítók és kiségitők** és **alig 2 %-os a tehergépkocsi-vezetők, kamionsofőrök részaránya**.

⁵⁶ FEOR'03 szerint segédmunkásnak, 2012-től FEOR'8 szerint már egyéb, máshova nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkoztatásúnak nevezik.

20. ábra: A nyilvántartott álláskeresők átlag létszámának alakulása Bács-Kiskun megyében (fő) (2010-2015)

Forrás: Bács-Kiskun megyei munkaerő-piaci helyzetkép 2010-2015.

A nyilvántartott álláskeresők átlagos létszáma az elmúlt években folyamatosan csökkent Bács-Kiskun megyében, az 5 év alatt összesen 13.005 fővel, 37 %-kal. A fizikai állományba tartozók aránya a 2010-es 83,65 %-ról 2015-re 85,19 %-ra növekedett, legtöbben a szakmunkás állománycsoportba tartoznak.

A nyilvántartásba került álláskeresők legjellemzőbb foglalkozásai 2010 és 2015 között a mellékletek között találhatóak.

A nyilvántartott álláskeresők között megkülönböztethetünk halmozottan hátrányos vagy kiemelt figyelmet érdemlő rétegeket, ide tartoznak az:

- alacsony iskolai végzettségűek (legfeljebb általános iskolai végzettségűek, ISCED 1-2 szakképzés nélkül),
- 25 év alatti fiatalok, vagy 30 év alatti pályakezdő álláskeresők,
- 50 év feletti,
- foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők,
- GYED-ről, GYES-ről, ápolási díjról visszatérők, vagy legalább egy gyermeket egyedül nevelő felnőttek,
- tartós munkanélküliséggel veszélyeztetettek (a munkanélküliségben töltött időtartamba az álláskeresés és a közfoglalkoztatásban történő részvétel időtartama is beszámítható),
- megváltozott munkaképességű személyek,
- roma nemzetiséghez tartozó személyek.

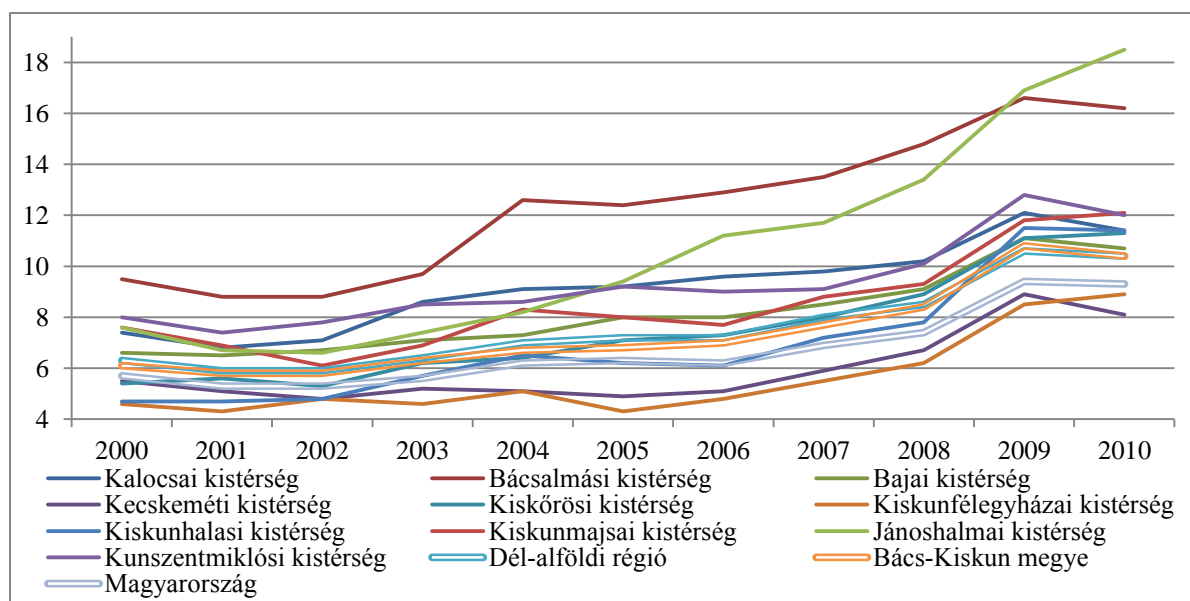
A nyilvántartott álláskeresők között a halmozottan hátrányos vagy kiemelt figyelmet érdemlő rétegek munkaerőpiacra történő integrálása jelenti a legnehezebb feladatot,

eredmény a munkaerő-piaci szolgáltatások hatékonyságának növelésével, személyre szabásával érhető el.

4.3.4 Járási adatok

2000 és 2010 között a munkanélküliségi ráta megyei adatai 0,1-0,3 %-os eltéréssel szorosan követték a dél-alföldi, és 0,5-1 %-os elmaradással az országos trendet. Miután ez az adat kistérségi bontásban is rendelkezésre állt, megállapítható, hogy változások trendje minden kistérség esetében azonos volt, a ráta nagyságában azonban lényeges különbség tapasztalható. A kecskeméti és kiskunfélegyházai kistérség országos összevetésben is kedvező adatokkal rendelkezett. E térségek munkanélküliségi rátája a válság időszakában sem haladta meg a 9%-ot. A bajai, kiskunhalasi és kiskunmajsai kistérség helyzete az elmúlt évtizedben mindvégig országos és megyei átlag között mozgott. A kalocsai és kunszentmiklósi kistérség az évezred elején inkább a megye hátrányosabb térségeihez volt sorolható, a válság időszakának mérsékeltebb visszaesése miatt azonban 2010-re ezek a kistérségek is az átmeneti, megyei átlag körüli munkanélküliséggel rendelkező kistérségek közé sorolódtak. A megye munkanélküliségi szempontból is leghátrányosabb területe ebben az időszakban a délnyugati periféria, a bácsalmási és Jánoshalmi kistérség volt. Mutatói 6-8%-kal rosszabbak a megyei és regionális, illetve majd 10%-rosszabbak az országos átlagnál, egyúttal szoros hasonlóságot mutatva a Dél-Alföld további hátrányos helyzetű határ-menti kistérségeihez (mezőkovácsházai, sarkadi).

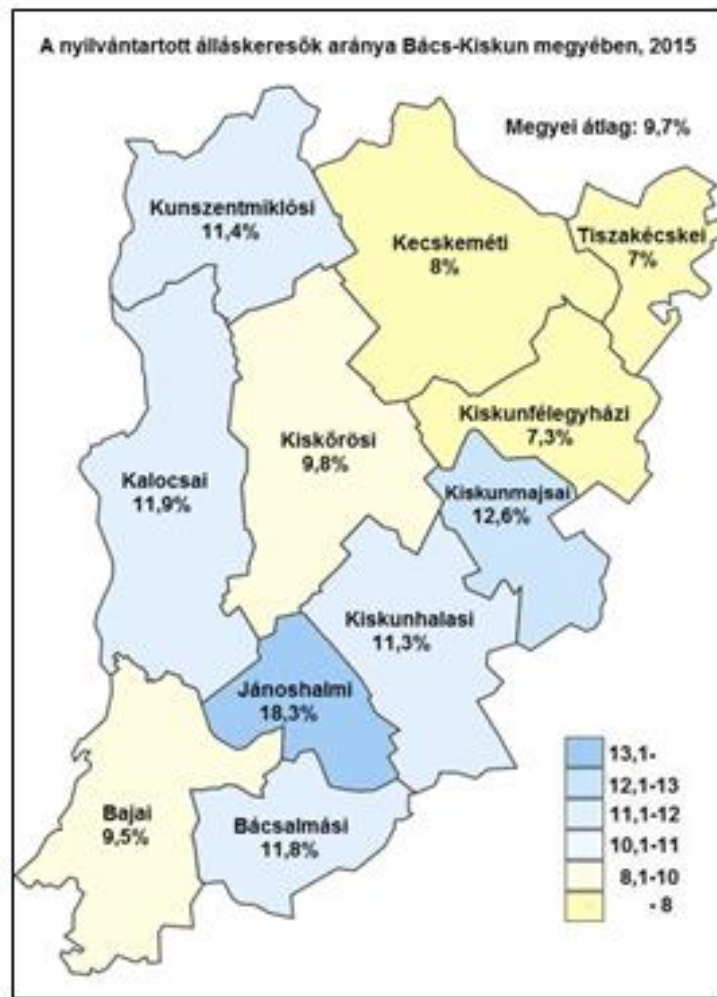
21. ábra: A munkanélküliségi ráta Bács-Kiskun megye kistérségeiben (2000-2010)

Forrás: TEIR, Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Konceptiója

2015. évben a megyében **az összes foglalkoztatási osztályon csökkent a nyilvántartott álláskereső átlagos aránya** az előző évhez képest. A legkedvezőbb helyzetűnek továbbra is a Tiszakécskei (7%) és a Kiskunfélegyházi járás mutatkozott (7,3%), harmadik helyen a Kecskeméti (8%), negyedik helyen a Bajai járás (9,5%) szerepelt. Legkedvezőtlenebb foglalkoztatási helyzetet a Jánoshalmi (18,3%), a Kiskunmajsai (12,6%), valamint a Kalocsai járásban (11,9%) maradt.

11. térkép: A nyilvántartott álláskeresők aránya Bács-Kiskun megyében (2015)

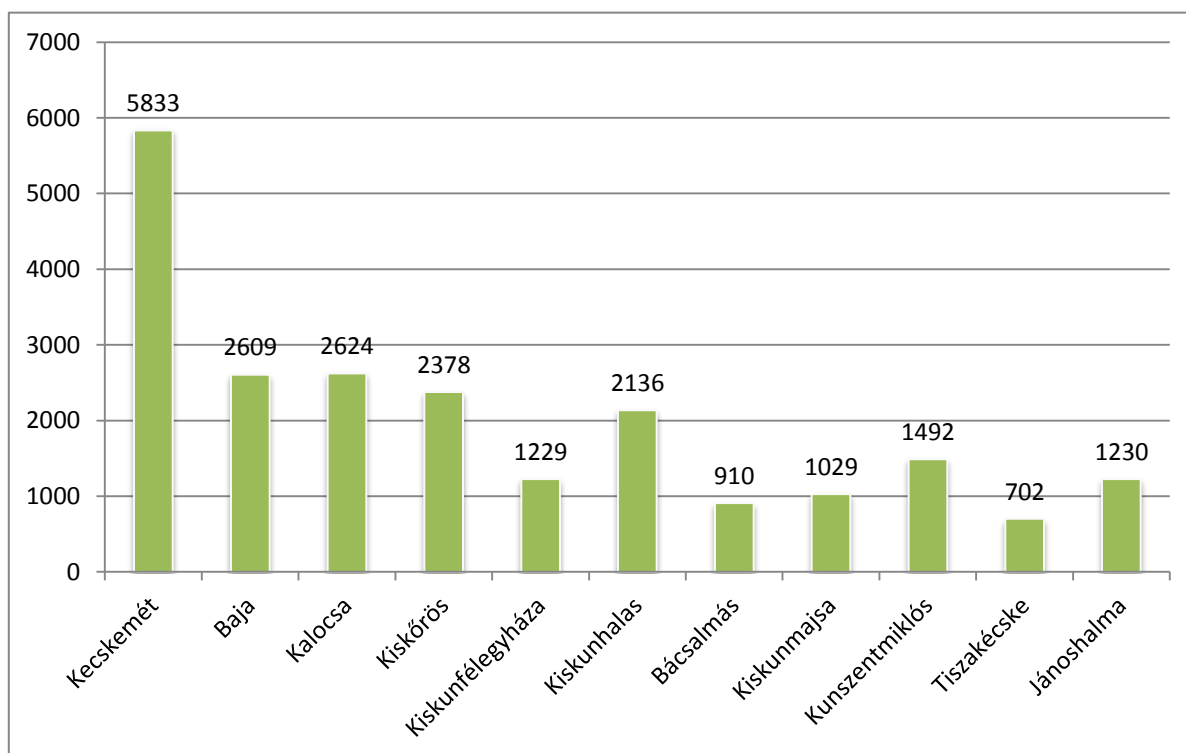

Forrás: Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal

A Bács-Kiskun megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztálya által készített Munkaerőpiaci helyzetkép Bács-Kiskun megyében 2015. évben c. elemzés szerint 2015. év átlaga alapján a megye összes járási hivatal foglalkoztatási osztályán (2015. április 1-jétől a munkaügyi kirendeltségek átalakultak a járási hivatalok foglalkoztatási osztályává) csökkent az álláskeresők száma 2014. év átlagához képest, melynek mértéke 4,6-15,3% közötti. A két évvel azelőtti állapothoz képest a nyilvántartott álláskeresők átlagos létszáma a foglalkoztatási osztályok mindegyikében fogyott (21,5 és 37,1% közötti mértékben). A legnagyobb visszaesés a Bajai foglalkoztatási osztályon volt észlelhető, 37,1%-os a fogyás 2013. évi átlaghoz képest.

2015-ben átlagosan a Kecskeméti járást (5833 fő) követően a Kalocsai járásban tartották nyilván a legtöbb álláskeresőt, ezt követte a Bajai, majd a Kiskunhalasi járás. Átlagosan a legkevesebb álláskereső a Tiszakécskei járásban volt (702 fő), ennél valamivel több a Bácsalmási járásban.

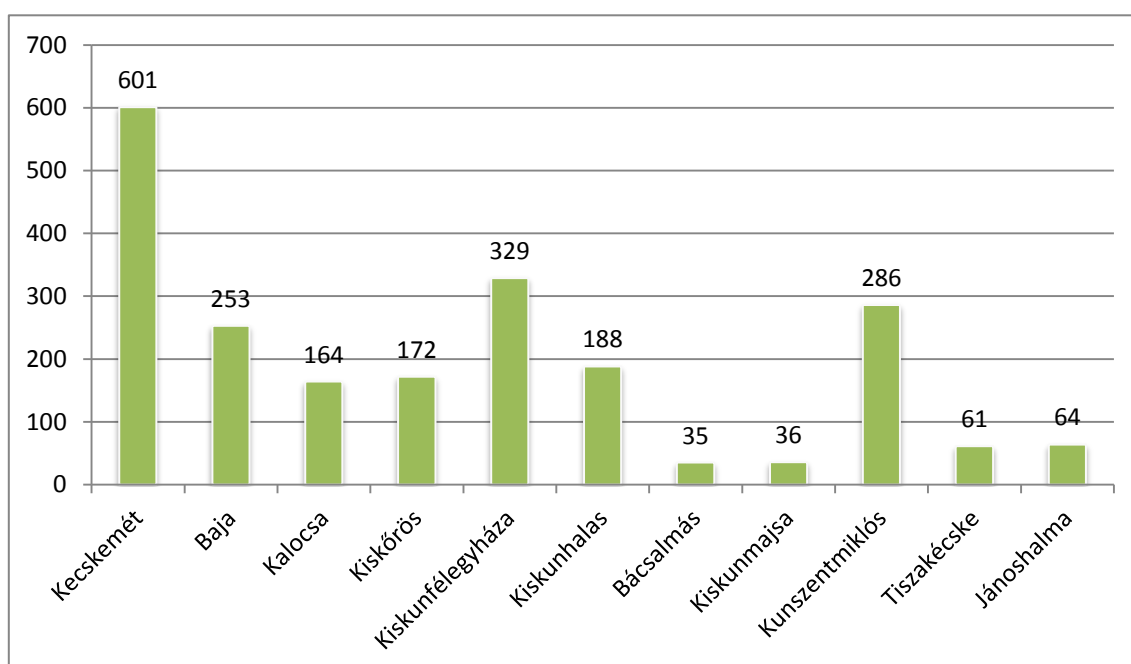
22. ábra: Nyilvántartott álláskeresők átlagos száma járásonként Bács-Kiskun megyében (fő, 2015)

Forrás: Munkaerő-piaci helyzetkép Bács-Kiskun megyében 2015. évben

A betöltetlen állások átlagos számát tekintve megállapítható, hogy a legtöbb álláslehetőség, 601 db a Kecskeméti járásban volt, amit a Kiskunfélegyházi (329 db), majd a Kunszentmiklói járás (286 db) követett.

23. ábra: Betöltetlen állások átlagos darabszáma Bács-Kiskun megyében (2015)

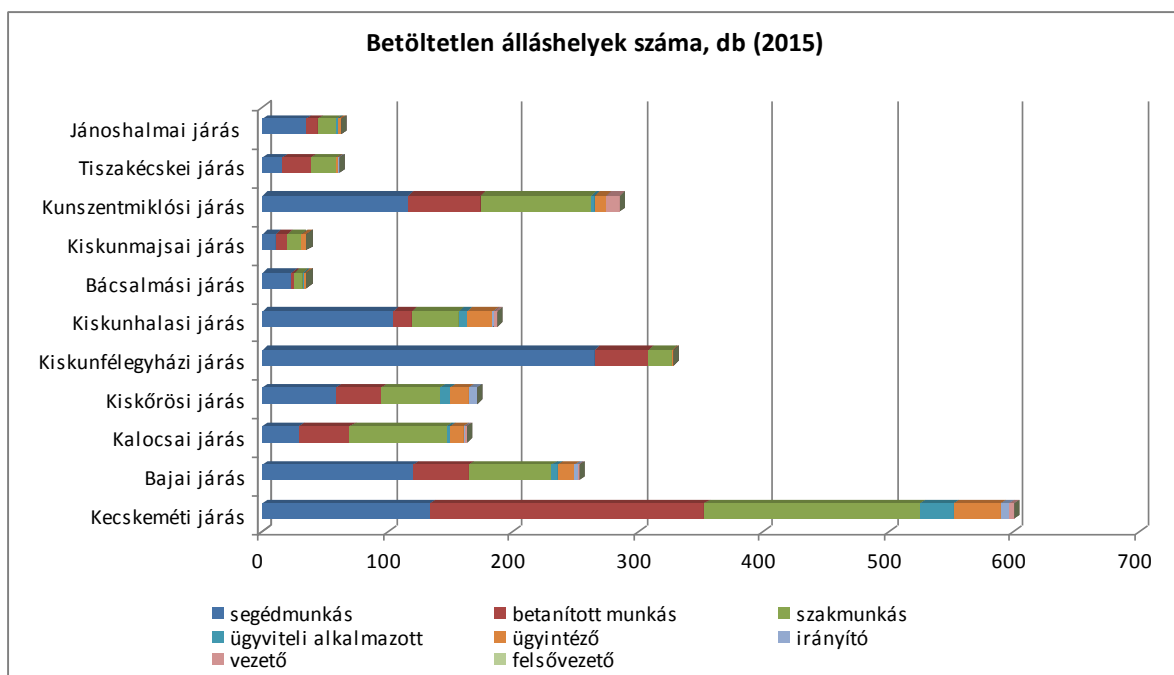

Forrás: Munkaerő-piaci helyzetkép Bács-Kiskun megyében 2015. évben

A hó végén még betöltetlen állások átlagos száma térségenként szintén eltérő, ez alapján a 100 regisztrált álláskeresőre jutó állások átlagos száma: 3,5 és 26,7 közötti.

Az álláslehetőségek állománycsoportonkénti megoszlását szemlélteti járásokként a következő ábra. Látható, hogy a Kecskeméti járás kivételével leginkább a segédmunkás, szakmunkás állománycsoportba tartozó álláshelyek maradnak üresen.

24. ábra: A betöltetlen álláshelyek száma Bács-Kiskun megyében állománycsoportonként (2015)

Forrás: Munkaerő-piaci helyzetkép Bács-Kiskun megyében 2015. évben

A pályakezdő álláskereső fiatalok is különböző mértékben vannak jelen az egyes járasok munkanélküli állományában. Hasonlóan a nyilvántartott álláskeresők létszámváltozásához, szinte valamennyi járasban csökkent a nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma is. Legnagyobb mértékben (26,8%-kal) a Tizsakécske járasban mérséklődött a számuk, kis mértékben emelkedett Bácsalmáson (3,3%-kal). 2015-ben a nyilvántartott álláskeresők 13%-a pályakezdő fiatal, arányuk egy év alatt alig változott (1,1%-ponttal). A foglalkoztatási osztályok közül a pályakezdők aránya a kecskeméti járasban a legalacsonyabb és a jánoshalmiban a legmagasabb.

27. táblázat: A nyilvántartott pályakezdő álláskeresők átlagos számának alakulása (2015)

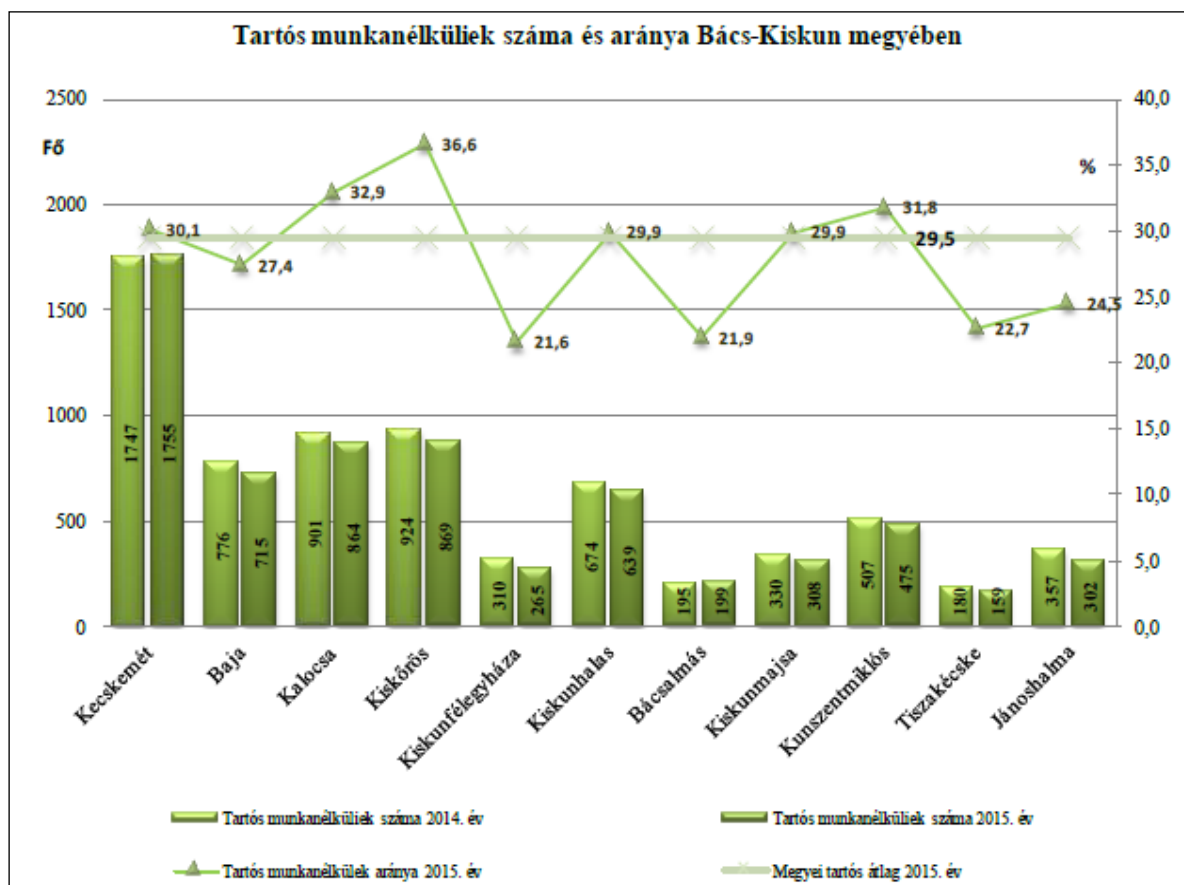
Megnevezés (járás)	A nyilvántartott pályakezdő álláskeresők átlagos száma			
	2015. évben	előző évi %-ában	aránya az összes álláskeresőből, %	
			2015.	2014.
Kecskemét	630	83,3	10,8	12,4
Baja	341	77,4	13,1	14,3
Kalocsa	354	79,0	13,5	15,0

Megnevezés (járás)	A nyilvántartott pályakezdő álláskeresők átlagos száma			
	2015. évben	előző évi %-ában	aránya az összes álláskeresőből, %	
			2015.	2014.
Kiskőrös	308	86,7	13,0	13,3
Kiskunfélegyháza	157	82,4	12,8	14,0
Kiskunhalas	339	86,6	15,9	16,6
Bácsalmás	141	103,3	15,5	13,9
Kiskunmajsa	155	83,5	15,0	16,2
Kunszentmiklós	179	78,2	12,0	13,4
Tiszakécske	84	73,2	11,9	14,0
Jánoshalma	202	98,5	16,4	15,4
Megye összesen	2 890	83,7	13,0	14,1

Forrás: Munkaerő-piaci helyzetkép Bács-Kiskun megyében 2015. évben

2015-ben szinte valamennyi foglalkoztatási osztályon kevesebb lett a **tartós, egy évnél hosszabb ideje nyilvántartásban lévők száma**. Legnagyobb mértékű mérséklődés a Jánoshalmi (15,5%-os), Kiskunfélegyházi (14,6%-os) és Tiszakécskei járásban (11,7%-os) következett be.

25. ábra: Tartós munkanélküliek száma és aránya Bács-Kiskun megyében (2015)

Forrás: Munkaerő-piaci helyzetkép Bács-Kiskun megyében 2015. évben

2015-ben a nyilvántartottak 42%-a *legfeljebb alacsony szintű végzettséggel* rendelkező, ahol a megyei átlag feletti létszámú járások: Kiskunhalasi, Kalocsai, Kiskőrösi és Kecskeméti. A 25 év alattiak száma a Kiskőrösi, Kiskunhalasi, Bajai, Kalocsai és Kecskeméti járásokban

magasabb a megyei átlagnál, az *50 év felettek* száma a Kiskőrösi, Kalocsai, Bajai és Kecskeméti járásokban magasabb a megyei átlagnál, valamint a *tartós (legalább 6 hónapja nyilvántartott) álláskereső* száma a Kiskunhalasi, Bajai, Kiskőrösi, Kalocsai és Kecskeméti járásokban magasabb a megyei átlagnál.

28. táblázat: Hátrányos helyzetűek száma a regisztrált álláskeresők között (2015)

Regisztrált álláskeresők száma zárónapon (fő)	Nyilvántartottak száma	Legfeljebb alapfokú végzettségű	25 év alattiak	50 év felettek	Legalább 6 hónapja nyilvántartott	Inaktívak
0301 Kecskeméti Járási Hivatal	5833	2297	856	1803	2833	
0302 Bajai Járási Hivatal	2609	838	402	813	1209	
0303 Kalocsai Járási Hivatal	2624	1042	432	756	1351	
0304 Kiskőrösi Járási Hivatal	2378	1072	387	700	1286	
0305 Kiskunfélegyházi Járási Hivatal	1229	445	205	391	474	
0306 Kiskunhalasi Járási Hivatal	2136	938	395	529	1085	
0307 Bácsalmási Járási Hivatal	910	397	168	277	380	
0308 Kiskunmajsai Járási Hivatal	1029	534	178	272	522	
0309 Kunszentmiklósi Járási Hivatal	1492	830	239	472	753	
0310 Tiszakécskei Járási Hivatal	702	303	108	236	287	
0311 Jánoshalmi Járási Hivatal	1230	621	240	298	563	
03 Bács-Kiskun megye	22172	9317	3608	6546	10743	108500

Forrás: NFSZ adattárház

A versenyszféra munkaerő kereslet-kínálatáról a megyei foglalkoztatási szervezet és MKIK GVI⁵⁷ által közösen készített rövidtávú munkaerő-piaci prognózis felmérésből nyerhetők adatok. Az elmúlt években, Bács-Kiskun megyében **egyre kevesebb fő felvételét** tervezeték a felmérésben részt vett munkaadók, **emellett egyre magasabb a létszámleadásaik** létszámvonzata. 2015-re 1.348 fő (többnyire fizikai állomány-főcsoportú) felvételét és 1.903 fő leadását prognosztizálták a cégek. **A létszámleadások és- felvételek egyenlege a 2015-ös évre való előrejelzéskor fordult negatív irányba.**

A 2015-re történő prognózis felvétel eredményei alapján **a leadások és felvételek által érintett létszám közel kétharmada mindkét esetben, a feldolgozóiparban munkaviszonyban állókat érintette, ezt követően a kereskedelem, gépjárműjavítás (létszámfelvétellel érintettek 12,6%-a és a leadással érintettek 14,2%-a) és a szállítás, raktározás területén dolgozókat (leadás esetén 9,2%, felvétel esetében 6,8%).**

⁵⁷ MKIK GVI: Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet

A 2015-ös évre prognosztizáló cégek közül 105 foglalkozást is megjelölt a létszámcsökkenést illetően, nekik a felmérés módszertana alapján a három leggyakoribb foglalkozás megnevezésére volt lehetőségük. Eszerinti előrejelzésük alapján **a létszámcsökkenéssel érintett 684 fő 14%-a bolti eladó, továbbá egyaránt egytized körüli az egyszerű ipari foglalkozásúak a pékek, a kézi csomagolók és a tehergépkocsi-vezetők részaránya.** Hasonló a létszámnöveléssel érintettek foglalkozások szerinti megoszlása is. A foglalkozást megnevező 190 cég 130 fő egyszerű ipari foglalkozásút, 101 fő bolti eladót tervezett felvenni. További 7 % körüli volt a pultfeltöltő, árufeltöltő, a pék és az egyéb termék-összeszerelő foglalkozások részaránya.

4.4 Összegzés

Összefoglalásként elmondható, hogy míg a teljes és a munkavállaló korú népesség, a gazdaságilag aktívak, inaktívak, valamint a foglalkoztatottak – az országosnak – 5 % körüli aránya található Bács-Kiskun megyében, sőt a nyilvántartott álláskeresők 5,8%-a, addig az alkalmazottaknak 4 %-a talál munkahelyet a megyén belül.

Bács-Kiskun megyében a fejlett országokhoz hasonlóan a **legtöbb foglalkoztatott a szolgáltatási szektorban** dolgozik. Az **iparban** foglalkoztatottak az alkalmazottak harmadát teszik ki (**31,9 %**). A legkisebb arányban (**9,49 %**) **a mezőgazdaságban foglalkoztatottak vannak, amely a megyére vonatkoztatva így is kétszerese az országos átlagnak (4,83%).** A **gazdaság teljes átalakulása** és modernizációja irányába mutatnak viszont azok a megyei gazdasági mutatók, amelyek a **tercier szektor I. (szolgáltató) és terciar szektor II. (kereskedelmi, szállítási, stb.) szférában** jelentkeznek. A megye e téren prognosztizálható szerepe kitüntetett fontosságúvá teszi ezeket a kedvező jeleket (főiskolák integrációja, ipari parkok létesítése, autóipar megjelenése, a banki fiókhálózat bővülése, logisztikai és ingatlanközvetítő vállalkozások fejlődése).

Általánosságban elmondható, hogy a javuló foglalkoztatási mutatók ellenére **a nyilvántartott álláskeresők száma több mint tízszerese a betöltetlen álláshelyek számának, a megyei munkaerő-kereslet és kínálat szerkezetében tér el, strukturális munkanélküliség tapasztalható. A vállalkozói és termelő szektorban is súlyos gondot jelentő szakemberhiány egyik legfőbb oka a szakmai/technikai/gyakorlati képességek hiánya.**

A munkaerőhiány kapcsán fontos megjegyezni, hogy **egyre csökken a magyar munkaképes korú (15 - 74 éves) népesség, ami szintén súlyosbítja a helyzetet.** Ennek oka egyrészt a természetes fogyás, illetve az utóbbi években mind nagyobb arányt öltő elvándorlás. A regisztrált munkanélküliek jelentős többsége képzetlen munkaerő, vagyis nehezen foglalkoztatható. Körülbelül 42 százalékuk maximum az általános iskolát járta ki, míg 28 százalékuk szakiskolát, szakmunkásképzőt végzett, ám érettségivel nem rendelkezik. Nagyjából egynegyedüknek érettségi a legmagasabb végzettsége, míg 6 százalék körül van a diplomások aránya.

A **Bács-Kiskun megyei szakképzés-fejlesztési stratégia szerint az** alkalmazásban állók ágazatok szerinti struktúráját a munkaerőpiac igényeivel összehasonlítva azonosítható, hogy milyen arányú az egyes ágazatok foglalkoztatási potenciálja és mely területeken milyen mértékű a betöltetlen álláshelyek száma. Mindezek alapján követhető az elmúlt évek fejlődési íve az ipar területén, amely a szakképzés irányába elvárásokat fogalmaz meg. **Stabil munkaerő szükséglet látszik a kereskedelem, vendéglátás és az építőipar ágazatokban is. A humán-egészségügy területén növekszik az alkalmazotti arány és magas a betöltetlen állások száma is.**

A szakképzés-fejlesztési stratégiában megállapításra kerül, hogy a megyében betöltetlen állások számát összevetve a munkanélküliek foglalkozás szerinti összetételével, jelenleg **a megyében nyilvántartott fő hiányszakmák nagyrészt kívül esnek a szakképzés rendszerén**, ami azt is jelenti, hogy a szakképzés szerkezetének és fókuszpontjainak kialakítása során **nem szükséges elsődleges szempontként kezelni a munkaerőpiac pillanatnyi elvárásait**, sokkal inkább célszerű figyelembe venni a központi és a megyei/regionális közép- és hosszútávú gazdaság- és társadalomfejlesztési stratégiákban megfogalmazottakat, valamint a kitűzött stratégiai célok megvalósulásának mértékét és ütemét. (Megjegyzendő, hogy **mindemellett a térségbe érkező tervezett nagyberuházások, egyéb előre jelzett beruházások alapján várható nagyobb léptékű munkaerő-igénnyel is tervezni szükséges.**)

A jelenleg érvényes közép- és hosszú távú stratégiák közös vonása a **fenntartható, megújuló és zöld** technológiák és gyakorlatok alkalmazásának beindítása és ösztönzése. Minden tervnek része a **decentralizáció és a regionális sajátosságok** fokozott kihasználása a jövő gazdasági folyamatainak kialakítása során. A gazdasági ágak közül hangsúlyos a területi hagyományokra támaszkodó **agrár és élelmiszeripari terület, a környezet és a természetvédelem, valamint a vízgazdálkodás** is.

Az ehhez vezető folyamatok során jelentős szerepe lesz a **közlekedésfejlesztésnek**, a tranzitszerepből adódó lehetőségeknek az **áru- és a személyszállítás** területén egyaránt. A turizmus fejlődésének fontos, és egyik legígéretesebb ága az **egészségipari** (gyógyító-megelőző és rehabilitációs) szolgáltatások, valamint az egészségtudatos életmódhoz kapcsolódó **termékek gyártása és forgalmazása**.

A gazdasági ágakon belüli együttműködésekkel (pl. a turizmus területén) fokozható a tevékenységek hatékonysága.

5 Munkaerő-piaci és gazdasági szempontból összetartozó területi egységek Bács-Kiskun megyében

5.1 Megyei területfejlesztési programban kiemelt térségek a megyében

Bács-Kiskun megye munkaerő-piaci/gazdasági szempontból összetartozó területi egységei igazodnak a megyei területfejlesztési programban és az integrált területi programban is kiemelt fejlesztési célterületekhez.

Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Koncepciójának egyik alapelve a területi szemlélet, melynek megfelelően a megye fejlesztésére vonatkozó célrendszere 5 területi célt határoz meg:

1. A táji jellemzőkre koncentrálnó integrált fejlesztések a Homokhátságon kiemelt figyelemmel a klímaváltozásra
2. Kecskemét fejlesztési körzet kiegyensúlyozott növekedését elősegítő fejlesztési stratégia megvalósítása
3. Várostérségi funkcionális és infrastrukturális kapcsolatok fejlesztése
4. A Duna mente természeti és logisztikai potenciáljának kiaknázását szolgáló integrált fejlesztések
5. A határ-menti térségek határon átnyúló szervezeti és térkapcsolataira alapozó kohézió erősítő fejlesztések.

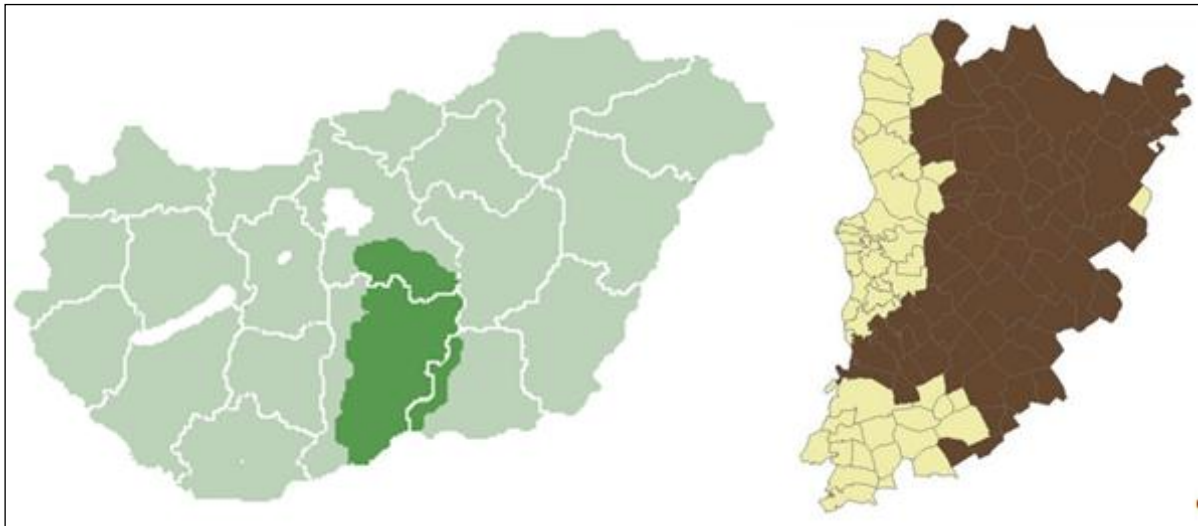
A fenti területi lehatárolások Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Konceptiója alapján az alábbi egyedi jellemzőkkel bírnak.

5.1.1 Homokhátság

A Homokhátság Bács-Kiskun megyei települései:

Felsőlajos, Lajosmizse, Kunadacs, Kunbaracs, Ladánybene, Kerekegyháza, Szentkirály, Nyárlőrinc, Lakitelek, Fülöpháza, Ballószög, Helvécia, Izsák, Ágasegyháza, Orgovány, Jakabszállás, Fülöpjakab, Kunszállás, Csengőd, Tabdi, Páhi, Kaskantyú, Bócsa, Bugacpusztaháza, Bugac, Kiskőrös, Kecel, Soltvadkert, Pirtó, Tázlár, Szank, Móricgát, Jászszentlászló, Imrehegy, Kéleshalom, Kiskunhalas, Kunfehértó, Harkakötöny, Kiskunmajsa, Kömpöc, Csólyospálos, Kisszállás, Balotaszállás, Zsana, Kelebia, Szabadszállás, Fülöpszállás, Tiszakécske, Városföld, Tiszaalpár, Kiskunfélegyháza, Petőfiszállás, Pálmonostora, Császártöltés, Hajós, Nemesnádudvar, Érsekhalma, Sükösd, Érsekcsanád, Csávoly, Rév, Borota, Jánoshalma, Mélykút, Tompa, Bácsszőlős, Csikéria, Kunbaja, Madaras, Kunpeszér.

26. ábra: A Homokhátság országos és Bács-Kiskun megyei elhelyezkedése

Forrás: Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Konceptiója

Természeti és tájvédelmi szempontból a nemzeti parkok értékes területei (homokbuckák, homokos puszták, mocsarak) találhatóak a Homokhátság területén. A felszín alatti vizeknél a száraz időjárás és a megnövekedett vízkivétel együttes hatására nagymértékű vízszintsüllyedés volt megfigyelhető, amely azonban már lényegesen kisebb mértékű, mint korábban.

Mindezekből is látszik, hogy a környezetileg érzékeny Duna-Tisza közti Homokhátság területén a környezeti veszélyek fokozottabban jelentkezhetnek/jelentkeznek (talajvízszint-süllyedés, légszennyezettség, deflációra érzékeny talaj), ezért a jövőben a megyének és a megyeszékhelynek gazdaságfejlesztési döntései során kiemelt figyelmet kell fordítani a környezeti fenntarthatóság biztosítására.

A Homokhátság vegyes szórványtanyáin élőkre, vagy a klasszikus kunsági tanyák lakosaira, szociális szempontból pedig a tanyai lakosok mintegy 30-40%-át kitevő hátrányos helyzetű csoportokra, az idősekre, vagy a szociálisan rászoruló családokra különösen jellemző, hogy a

városi, községi intézményeket nehezebben tudják elérni, mint a falvakban, városokban lakók. Tanyák szinte az egész megyében vannak, de a megye homokhátsági térségeiben sokkal intenzívebben vannak jelen.

Mezőgazdasági szempontból a Homokhátságon egyfajta vegyes struktúra maradt fenn a szakszövetkezetek kialakításával. Az 1960-as években meginduló általános vidéki modernizáció, majd a felfutó vidéki iparosítási hullám okozott kisebb térszerkezeti változásokat. A megye középső területein a homokhátsági sajátosságokra, hagyományokra alapozva, kialakult egy erős kis- és középvállalkozásokkal (élelmiszeripar, műanyagipar stb.) jellemezhető térség, melyet a szakirodalom a Duna-Tisza közti vállalkozói hátságnak definiál (Matolcsy et al., 2007).

A Duna-Tisza Közi Homokhátság Fenntartható Fejlesztése Program előzetes megvalósíthatósági tanulmánya 2007-ben készült el. A program két átfogó célkitűzést fogalmaz meg: 1. A táji értékek és erőforrások védelme és fenntartható hasznosítása; 2. A népességmegtartó képesség javítása.

A megye jövőképe szerint: **„A környezeti problémákra adott válaszoknak köszönhetően a Homokhátság gazdasági leszakadása megáll, az elvándorlás csökken, a táj sajátos arculata turisztikai, környezetvédelmi és letelepedési szempontból is vonzó lehetőségeket kínál.”**

A helyzetelemzés megállapításaira alapozva Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Koncepciójában **„a táji jellemzőkre koncentrálnó integrált fejlesztések a Homokhátságon kiemelt figyelemmel a klímaváltozásra”** területi cél keretében a beavatkozási területek elsősorban a környezetre és a természeti kincsekre ható infrastrukturális fejlesztésekre (energetikai beruházások, energiafelhasználás racionalizálása, vízügyi beruházások); a problémák érintettjei közötti együttműködések, szemléletformáló akciók támogatására; kutatás-fejlesztés-innováció támogatására; és alternatív, fenntartható, környezettudatos gazdálkodási formák és termékportfóliók fejlesztésére irányulnak.

Bács-Kiskun Megye Integrált Területi Programjában földrajzi célterületként a Homokhátság és a szabad vállalkozási zóna területek kerültek kiemelésre. A Homokhátságon zajló gazdasági folyamatok átalakulásából látható, hogy az éghajlatváltozás miatt a magas kertészeti kultúrával rendelkező térségek az ipar és mezőgazdasági termékfeldolgozás irányában mozdultak. A munkahelyteremtés a foglalkoztatásbővítés mellett egyben a terület elnéptelenedéséhez vezető elvándorlás csökkentésének is eszköze. A Homokhátság gazdaságának diverzifikációjában a táji és környezeti örökség hasznosítása fontos szerepet kap. A hasznosítás elsődlegesen a turisztikai célú fejlesztéseken keresztül valósulhat meg.

Kecskemét fejlesztési körzet

Kecskemét az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció meghatározása szerint nemzeti jelentőségű nagyvárosi térség, a Budapestet tehermentesítő belső gyűrű egyik kiemelt fejlesztési központja. A termelés és a logisztika területén vállalhat át feladatokat a fővárostól.

Kecskemét és környékének fejlettsége kettősséget tükröz. Bács-Kiskun megye mutatóival összevetésben a térség helyzete kedvező képet mutat, ugyanakkor az infrastruktúra állapota (pl. úthálózat), valamint a szolgáltatások/ellátórendszerek iránti igény és a kapacitások összevetése (pl. bölcsődei férőhelyek) jelentős hiányokat mutat, ami a fejlesztési potenciál kihasználását is gátolja (pl. foglalkoztatás). Tehát a kettősség ennek megfelelően a

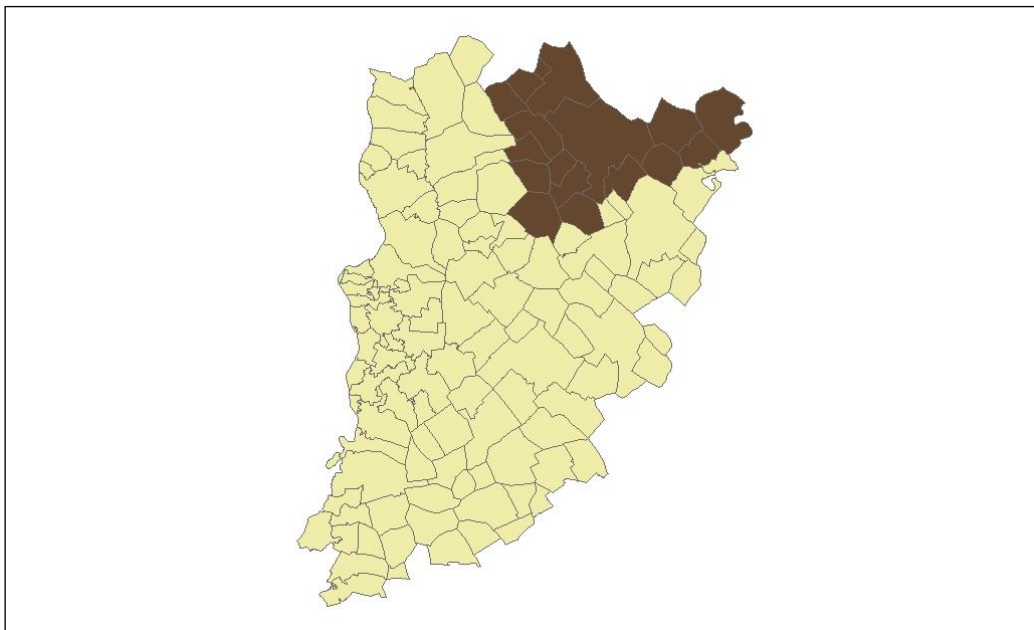
felzárkóztató jellegű és a versenyképességet erősítő beavatkozások egyidejű szükségességét igazolja.

A megye legnagyobb városa számára kihívást jelent az életminőség javítását célzó, a megfelelő színvonalú munkaerő biztosítását szolgáló folyamatos fejlesztési igények kielégítése mellett a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok leszakadásának megakadályozása, integrációjának elősegítése. Ez a lakhatás és az oktatás, szakképzés terén változatos megoldásokat és beavatkozásokat kíván.

A város és környéke kapcsolatrendszere funkcionális együttműködések révén formálódik (pl. az agglomerációra kiterjedő közlekedésfejlesztés).

Az OFTK funkcionális térségi lehatárolásától eltérően Kecskemét és környéke turisztikai fejlesztési funkciói és lehetőségei is kiemelésre és fejlesztésre érdemesek, különös tekintettel pl. a szecessziós épített örökség megőrzésére és turisztikai hasznosítására.

12. térkép: A Kecskeméti fejlesztési körzet lehatárolása

Forrás: Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Konceptiója

Az országos jelentőségű központ (OFTK) szerepkör vonatkozásában erőteljesebb súlypontok kiépítésére módot kínáló megyehatárokon átnyúló együttműködés kiaknázása is hozzájárul a cél eléréséhez.

Kecskemét és környéke tradicionális kertkultúráját, mezőgazdasági kultúráját az élelmiszeripar beszállítói háttérének megerősítését megcélózva, az ágazati-szakmai célok mellett az együttműködési készség megerősítése oldaláról is támogatni kívánják.

Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Konceptiójában **„Kecskemét fejlesztési körzet kiegyensúlyozott növekedését elősegítő fejlesztési stratégia megvalósítása”** területi cél keretében a beavatkozási területek elsősorban a városi oktatási, egészségügyi és szociális ellátórendszer igényeinek és kapacitásainak az összehangolására; a környezetterhelés és a hagyományos energiafelhasználás csökkentésére; a közösségi közlekedésre; a design,

alkotótevékenység, épített örökség országos és nemzetközi vonzerőinek fejlesztésére; az egészséges, magas hozzáadott értékű helyi élelmiszer előállítására koncentrálnak.

Várostérségi funkcionális és infrastrukturális kapcsolatok

Bács-Kiskun megye a **Várostérségi funkcionális és infrastrukturális kapcsolatok fejlesztése a népességmegtartó-képesség javítása érdekében** cél keretében a megye hatékony közszolgáltatásra és funkcionális központ szerepre alkalmas településeit kívánja megerősíteni, figyelemmel mindazokra a feltételekre (szervezési, közlekedési, kommunikációs), melyek a szolgáltatások igénybe vevői szempontjából a megfelelő elérést és szolgáltatási minőséget garantálják a város-vidék kapcsolat harmonizálása érdekében.

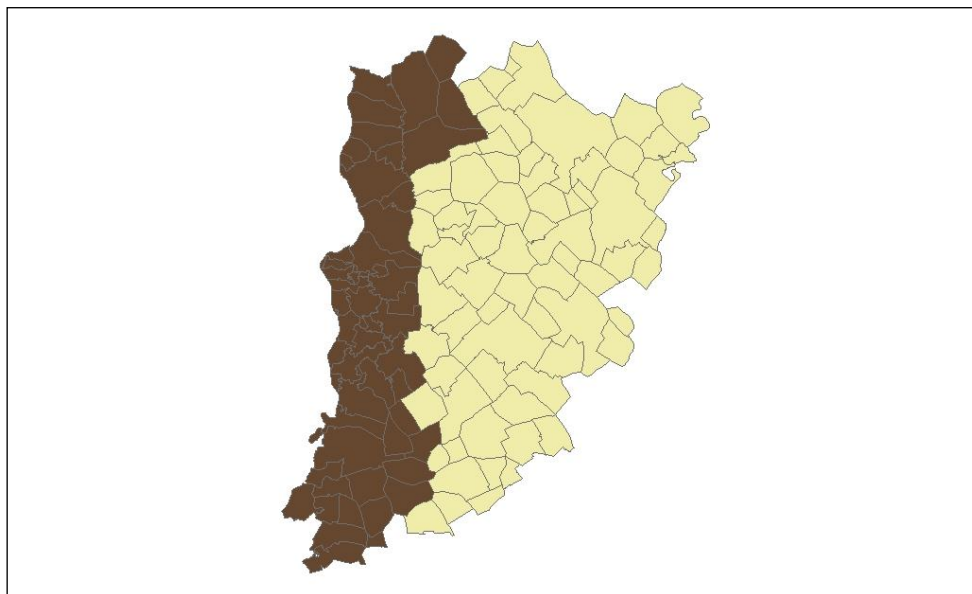
A városok sokoldalú szolgáltató és intézményi struktúráját, épített örökségét további kitörési pontként értelmezzük az oktatás, egészségipar, örökségturizmus, rekreáció területén, úgy, hogy a vidékkel való szerves kapcsolatát ezeken a területeken megerősítse (pl. egészséges, biztonságos élelmiszerek, szabadtéri rekreációs formák, hagyományokra alapuló rendezvények, fesztiválok). A funkciók fejlesztése során enyhíteni kell az egyenlőtlen intézményi infrastrukturális feltételeket az oktatási, egészségügyi és szociális területeken.

Ezen cél keretében tervezett beavatkozási területek Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Koncepciójában: várostérségi integrált és komplex programok kidolgozása és megvalósítása, ahol a helyi közösségekre építő térségi programok valósulnak meg, többek között a térségi foglalkoztatási programok kidolgozása és megvalósítása is ide tartozik. Továbbá esélyteremtő programok kidolgozása és a sokoldalú szolgáltató- és intézményrendszerre épülő kitörési pontokra alapuló fejlesztések megvalósítása jelenik meg beavatkozási területként.

A Duna mente természeti és logisztikai potenciáljának kiaknázása

A Duna menti síkság egy jól elkülöníthető, nagy részben kedvező természeti adottságokkal rendelkező természetföldrajzi terület, melynek egy része Bács-Kiskun megyében található.

13. térkép: Duna menti fejlesztési körzet lehatárolása

Forrás: Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Koncepciója

A Duna menti fejlesztési körzet három járást érint: Bajai, Kalocsai és Kunszentmiklósi járásokat.

A Duna mente országos jelentőségű integrált fejlesztési térségnek minősül, mivel európai jelentőségű ökológiai, közlekedési tengely. Szűkebb értelemben nagy jelentősége van Budapest kapuvárosi szerepének erősítésében és a térségben magas hálózati potenciállal rendelkező települések (Solt, Kalocsa, Baja) lehetőségeinek kibontakoztatásában, mind az Európai Unió, mind a Balkán felé. Az OFTK szerint a városok közötti funkciómegosztás elengedhetetlen feltétele a közlekedési kapcsolatok jelentős javítása a közúti és a vízi közlekedés területén is. Igaz, hogy az M5-ös és a Duna nyugati oldalán futó M6-os autópálya teljesen elkészült, megfelelően csatlakozva a nemzetközi autópályákhoz, de az M8 és M9-es autópálya építése nem halad, pedig mindkét autópálya megépítése pozitívan hatna a folyó mentén elhelyezkedő települések gazdasági életére és fejlődésére. A közlekedési szemponton kívül kitüntetett szerep jut a komplex tájgazdálkodási, környezet- és természetvédelmi, területfejlesztési és vidékfejlesztési beavatkozásoknak. Mivel Bács-Kiskun megye nyugati határát a Duna alkotja, kiemelkedően fontos a tájhoz alkalmazkodó területfejlesztési, tájgazdálkodási programok indítása, a mezőgazdasági, halászati, erdő- és vadgazdálkodási, ökoturisztikai- és infrastruktúra-fejlesztések összehangolása, a természeti területek, tájak, természeti és kulturális értékek, Natura 2000 területek megőrzése, fenntartása, a biodiverzitás megőrzése, az árvízvédelem és vízkészlet-gazdálkodási rendszerek kiépítése.

Az Európai Unió Duna régióra vonatkozó stratégiájának célja, hogy lendületet adjon a legkülönbözőbb helyi problémák kezelését, a gazdasági fejlődés ösztönzését, a közlekedés és szállítás, valamint az energiahálózatok javítását, a környezet védelmét és a biztonság növelését célzó hosszú távú együttműködésnek. A stratégiában vázolt cselekvési terv négy pillérre és a hozzá kapcsolódó 11 cselekvési területre épül: a Duna régió összekapcsolása a többi régióval (pl. a mobilitás fejlesztése, a fenntartható energiahasználat ösztönzése, valamint a kultúra és az idegenforgalom előmozdítása); a környezet védelme a Duna régióban (pl. a vizek minőségének helyreállítása, a környezeti kockázatok kezelése, a biodiverzitás megőrzése); gyarapodás és jólét teremtése a Duna régióban (pl. a kutatási kapacitás, az oktatás és az információs technológiák fejlesztése, a vállalkozások versenyképességének támogatása, valamint az emberi erőforrásba és képességekbe való befektetés); a Duna régió megerősítése (pl. intézményrendszer kibővítése és az együttműködés erősítése a szervezett bűnözés leküzdése érdekében).

Bács-Kiskun megye nyugati határa a Duna folyó így jelentős mértékben érintett a Duna-stratégia szinte valamennyi témakörében. A közlekedési kapcsolatokban jelentős előrelépés a két új Duna-híd elkészülése, melyek Bács-Kiskun megyét összekötik a Dunántúllal. Ugyanakkor a Duna, mint közlekedési folyosó, messze nincs kihasználva ezen a szakaszon sem. A kulturális sokszínűség jellemző a megye Duna menti településeire is és a hagyományok jelentős része a folyóhoz kötődik. A Duna megyei szakasza mentén található Natura 2000 területek európai szintű természeti értékeket őriznek. Különösen fontos megtalálni az összhangot a természet és a különböző fejlesztési elképzelések között (kikötő- illetve turizmusfejlesztés). A Duna régióban nagyon különböző gazdasági fejlettségű területek találhatóak, Bács-Kiskun megye a gazdaságilag fejletlenebbek közé tartozik. Nemzetközi viszonylatban is igen fontos a Duna Régió, mint európai makrorégió megyei térkapcsolatokra ható szerepe, lévén a megyehatárhoz szorosan közel több jelentős közlekedésfejlesztési és logisztikai elképzelések megvalósulása is várható (dunai vízi infrastruktúrára vonatkozó projektek, kikötők, multimodális logisztikai központok, folyami információs rendszer).

Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Konceptiója „**A Duna mente természeti és logisztikai potenciáljának kiaknázását szolgáló integrált fejlesztések**” területi cél keretében a beavatkozási területek elsősorban a környezetvédelemre, a tájegység sajátos természeti adottságaira épülő gazdaságfejlesztésre, vízi infrastruktúra fejlesztésére (beruházás, oktatás, munkahelyteremtés) irányulnak.

A határ menti térségek

Szerbia és Magyarország határ menti térségeinek adottságai nagyon hasonlóak, mivel egy történelmileg összetartozó térségről van szó. Bács-Kiskun megyének korábban hagyományosan jó társadalmi, gazdasági és kulturális kapcsolatrendszere alakult ki a Vajdasággal. Ezen kapcsolatok ápolásának illetve fejlesztésének fontos gátja volt a dél-szláv háború. A gazdasági kapcsolatok egyes területeken teljesen megszűntek. A háború befejeződésével és Szerbia EU-hoz való közeledésével lehetővé válik az együttműködések újraélesztése.

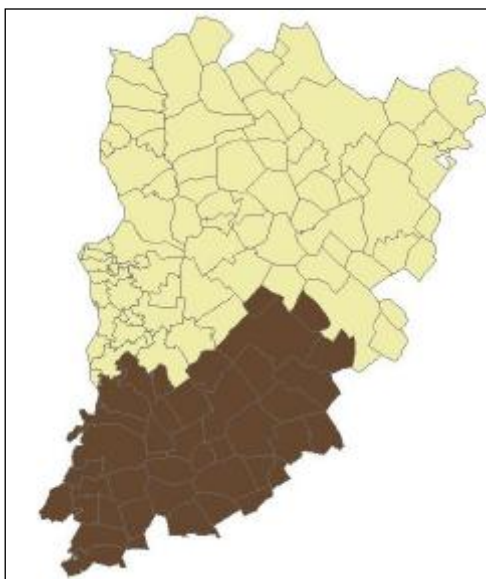
Magyarországon a szerb határ menti perifériákon hiányoznak a nagyobb, 5000 fő feletti települések, sőt az egész Duna menti sávban találunk olyan „foltokat”, ahol nincs ilyen település. Nincs egyáltalán 10 ezer fő feletti város a Bácsalmási, Jánoshalmi és a Kunszentmiklósi kistérségben.

29. táblázat: Bács-Kiskun megye Szerbiával határos települései

Bajai járás	Hercegszántó, Bácsszentgyörgy, Gara
Bácsalmási járás	Bácsborsód, Katymár, Madaras, Kunbaja, Csikéria
Kiskunhalasi járás	Tompa, Kelebia

Forrás: saját szerkesztés

14. térkép: Határ menti fejlesztési körzet lehatárolása

Forrás: Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Konceptiója

A határ menti fejlesztési körzethez a Bajai, Bácsalmási, Kiskunhalasi és Jánoshalmi járás tartozik.

A szomszédos Szerbiával határos **déli területek minden tekintetben elmaradottabbak**, míg a megye északi részén fekvő városok kedvezőbb helyzetben vannak. A gazdasági és társadalmi különbségek, eltérések megkövetelik a folyamatos, eszközeiben változatos beavatkozások megtételét.

A „település-hierarchia” nagymértékben függ a település földrajzi elhelyezkedésétől, és közúthálózati elérhetőségétől, így egyértelmű, hogy a megyében a kapcsolatok kialakítása szempontjából a legjobb helyzetben azok a települések vannak, melyek az M5 autózstrádáról, azaz Budapestről, Kecskemétről (vagy esetleg Szegedről) jól megközelíthetők, és a legrosszabb helyzetben azok, melyek délen, a magyar-szerb határ mentén találhatóak. Még Baja, a saját potenciálja alapján „térési funkcionális központ” város is egy kategóriával „lejjebb csúszott”, és nem bír kiemelkedő hálózati potenciállal. A határ menti térségben fájdalmasan hiányzik az a kapcsolati háló, mely korábban virágzóvá tette Bácska ma államhatárral megosztott, de történelmi, földrajzi, gazdasági és kulturális szempontból organikus egységet képező térségét. Baja nem maradt egy olyan nagyobb térség központja, mely elhúzódik a Duna mentén Zomborig, Apatinig, míg egyes határ menti települések „elvesztették” természetes vonzasközpontjukat, Szabadkát, miközben - miután Újvidék lett a Vajdaság központja - maga Szabadka is a „perifériára” került. Az elmúlt években Szerbia uniós csatlakozásra való felkészülésével megélnkültek a szerb-magyar kapcsolatok, de ez egyelőre érdemi változást nem hozott a településközi kapcsolatokban, és elsősorban kulturális, testvérvárosi és tervezési együttműködésekre korlátozódik. Ezen kívül több megyei település tagja a Bánát-Triplex Confinium EGTC-nek, mely eredetileg a magyar, román és szerb határ menti települések közötti együttműködés érdekében jött létre, sajnos azonban eddig a szerb oldal hivatalos formában még nem vehet részt benne. A megye déli, délnyugati területein a fejlődés záloga egyértelműen csak a magyar-szerb határ menti kapcsolatok megélnkülése és a települések közötti intenzív együttműködés lehet. Csak reménykedhetünk, hogy Szerbia valóban uniós tagállam lesz, mely enyhíthet a határ elválasztó jellegén.

A Magyarország-Szerbia IPA Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013 céljaként tűzte ki egy olyan fenntartható és biztonságos környezetben együttműködő régió létrehozását, ahol az együttműködés hangsúlya a közös kulturális és természeti örökség megőrzésén, a gazdasági lehetőségek hatékony kiaknázásán, valamint a közös oktatási, kutatási tevékenységek erősítésén volt. Ezen célok teljesülése elősegítheti a munkahelyteremtést, valamint a Schengeni külső határ okozta periféria-helyzet negatív hatásainak mérséklését. A program keretében támogatást nyert magyarországi projektrészek száma összesen 167, ebből 40 db Bács-Kiskun megyei kedvezményezetté.

A térségben a leginkább fejlesztendő területek: környezetvédelmi tevékenységek összehangolása, határon átívelő felsőoktatás és tudományszervezés (kutatói és felsőoktatási intézmények hálózatos tevékenysége), turizmus összehangolt fejlesztése (közös turisztikai termékek, együttműködések).

Az együttműködések felélesztésének folyamatát segíti az is, hogy 2014-2020 közötti időszakban a határon átnyúló együttműködések prioritást kapnak. Az együttműködés jelenlegi fázisában Bács-Kiskun megye és a Vajdaság vonatkozásában összehangolt terület- és vidékfejlesztési tervezés folyik, mely a későbbiek során eljuthat akár egy határon átnyúló Európai Gazdasági Térség létrehozásáig is. Ennek jelenleg a legfőbb adminisztratív akadálya, hogy a szerbiai jogszabályok nemzetközi együttműködésekkel kapcsolatos része még nincs összhangban az EU vonatkozó szabályozásaival. A határ mindkét oldalán jobbra olyan térségek vannak, melyek súlyos gazdasági és ezen belül foglalkoztatási problémákkal

küzdének. **A Jánoshalmi és a Bácsalmási járások magyar viszonylatban is kiemelkedően hátrányos helyzetűek, a kormány ezért jelölte ki a területet szabad vállalkozási zónának.**

A helyzetelemzés megállapításaira alapozva Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Koncepciójában „**a határ menti térségek határon átnyúló szervezeti és térkapcsolataira alapozó kohézió erősítő fejlesztések**” területi cél keretében a beavatkozási területek elsősorban a határon átnyúló gazdasági tengelyek fejlesztésének megalapozására (Kiskunhalas-Szabadka, Baja-Zombor), a határon átnyúló turisztikai hálózatok és kapcsolatok erősítésére, a határ menti vidékies térségek gazdasági alapjainak erősítésére (élelmiszergazdaság, feldolgozóipar), és a szabad vállalkozási zónák gazdaságfejlesztésére irányulnak. A Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Programban a határ menti térségek fejlesztésére vonatkozóan IKOP forrásra alapozott infrastrukturális projektek szerepelnek, melyek a határon átnyúló kapcsolatok erősítéséhez elengedhetetlenek.

A határ menti térségekkel összefüggésben tárgyalja Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Koncepciója a **szabad vállalkozási zónákat, bár a 2015-ös bővítéssel már nem csak a déli határ közelében lévő járások tartoznak ebbe a kategóriába.**

1996. évi LXXXI. törvény a társasági adóról és az osztalékadóról definiálja, hogy mit kell szabad vállalkozási zóna fogalma alatt érteni: „4. §. (31). szabad vállalkozási zóna: a fejlesztési adókedvezmény iránti kérelem, illetve bejelentés benyújtásának időpontjában a térség fejlődése érdekében, a Kormány által kijelölt, térségi gazdaságfejlesztő szervezet által koordinált, közigazgatási határokkal, illetve helyrajzi számokkal lehatárolt, a fejlesztés szempontjából együtt kezelt térség.”

A szabad vállalkozási zónákról szóló 27/2013. (II. 12.) Kormányrendeletben rögzített települések felsorolása között megtalálható Bács-Kiskun megye munkaerő-piaci szempontból két leghátrányosabb járásának, a Bácsalmásinak és a Jánoshalminak valamennyi települése, illetve **a 361/2015 (XII.2.) Korm. rendelet módosítással a Kiskunmajsai járás mind a 6, a Kunszentmiklósi mind a 9 településével bővült a lista.**

A szabad vállalkozási zónák Bács-Kiskun megyei települései: Apostag, Bácsalmás, Bácsbokod, Bácsborsód, Bácsszőlős, Borota, Csikéria, Csólyospálos, Dunaegyháza, Dunavecse, Jánoshalma, Jászszentlászló, Katymár, Kéleshalom, Kiskunmajsa, Kömpöc, Kunadacs, Kunbaja, Kunpeszér, Kunszentmiklós, Madaras, Mátételke, Mélykút, Móricgát, Rém, Szabadszállás, Szalkszentmárton, Szank, Tass, Tataháza.

15. térkép: Szabad vállalkozási zónák területe Bács-Kiskun megyében

Forrás: saját szerkesztés

Az, hogy egy terület szabad vállalkozási zónának minősül, pozitív hatással lehet az itt működő, illetve betelepülni szándékozó vállalkozások számára, ugyanis a kormányrendelet értelmében az alaptámogatáson és a kiegészítő támogatásokon kívül többlettámogatást igényelhetnek, fejlesztési és egyéb adókedvezményeket kaphatnak.

Mivel a szabad vállalkozási zónák a leghátrányosabb helyzetű térségeket fedik, ezért egyértelmű feladat ezen térségek gazdaságfejlesztéséhez szükséges eszközök megtalálása. A **legnagyobb probléma, hogy a periférikus, rossz infrastrukturális ellátottságú területekre nagyon nehéz munkahelyteremtő beruházásokat vonzani, így ezeken a területeken még kiemeltebben fontos a megfelelő befektetésösztönzési rendszer kialakítása, a már ott lévő és betelepülni vágyó vállalkozások számára a megfelelő képzettségű munkaerő biztosítása.**

Bács-Kiskun megye a területfejlesztési programjában a területfejlesztésről és területrendezésről szóló törvény alapján célul tűzte ki a komplex megyei gazdaság-fejlesztési menedzsment és marketing tevékenység prioritáson belül a szabad vállalkozási zónák fejlesztésének koordinációját, mely kiterjed a fejlesztési elképzelések gazdaságpolitikával való összehangolására és térségi koordinációjára. A szabad vállalkozási zóna területén megvalósuló fejlesztések ösztönzése tekintetében a megye GINOP forrásokra is támaszkodni kíván, továbbá a koordinációt a helyi gazdaságfejlesztő szervezeteken keresztül kívánja ellátni. Bács-Kiskun Megye Integrált Területi Programjában „**a határ menti térségek határon átnyúló szervezeti és térkapcsolataira alapozó kohézió erősítő fejlesztések**” területi cél keretében szerepel a „**Szabad vállalkozási zónák gazdaságfejlesztése**” beavatkozási terület, melynek keretében **új munkahelyek teremtését célzó KKV beruházások támogatása, befektetés ösztönzési eszközrendszer kidolgozása és működtetése, KKV-knak nyújtott szakma-specifikus tanácsadási szolgáltatások működtetése és alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programok** szerepelnek kitűzött célokként.

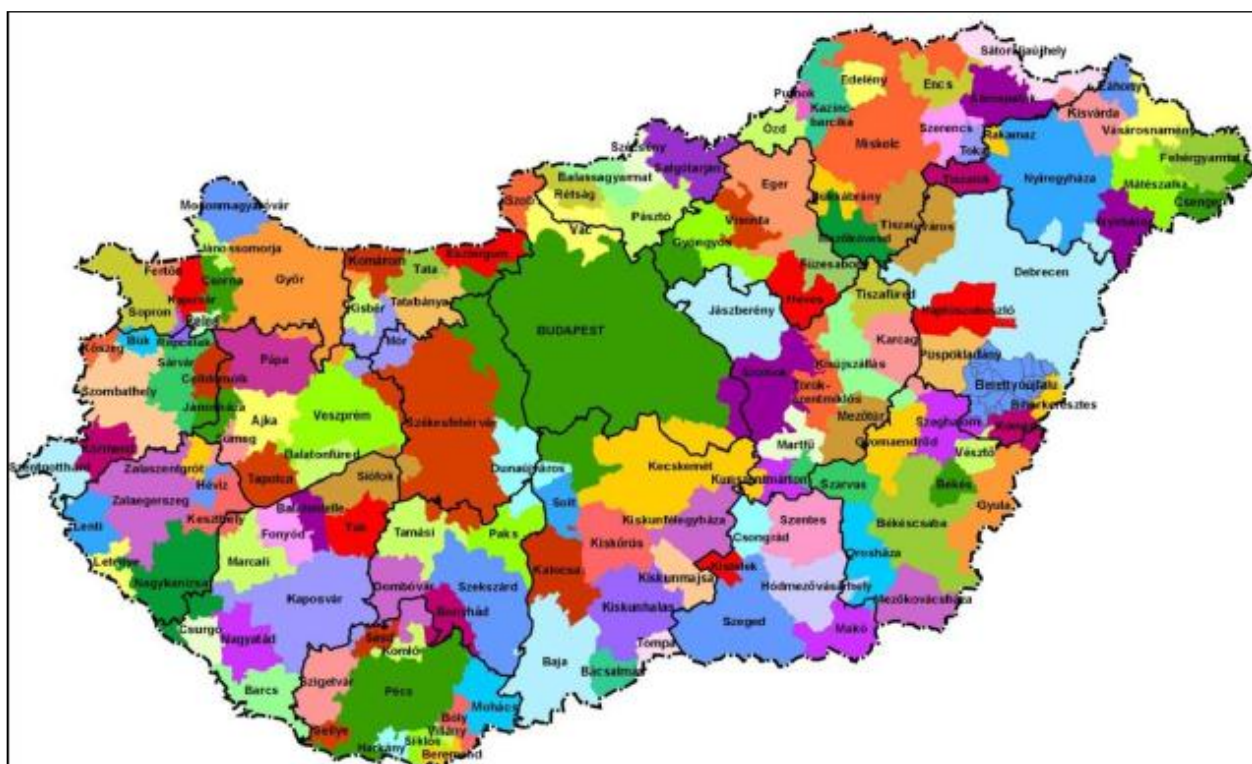
Mivel Bács-Kiskun megye kiemelkedő szerepet vállalt a Homokhátság integrált fejlesztésének megvalósításában, a Szerbiával és Vajdasággal való társadalmi, kulturális és gazdasági kapcsolatok kiépítésében, működtetésében, továbbá a Duna mente integrált fejlesztésében, így a megyei foglalkoztatási paktum esetében sem kihagyható a **hozzájárulás vizsgálata ezen területek fejlesztéséhez, leszakadásának csökkentéséhez vagy lehetőségeinek kiaknázásához. A fenti térségek elsősorban földrajzi elhelyezkedésük és/vagy táji jellemzőik alapján képeznek területi egységet**, (valamint önmagukban sem mondhatók teljesen homogén területnek), ezek azonban nem azonosak a foglalkoztatási, munkaerő-piaci szempontból kialakult vonzáskörzetekkel, amelyek a helyi foglalkoztatási paktumok területi hatókörét lényegében meghatározzák. A fent meghatározott térségekben található településekre vonatkozó **foglalkoztatási paktumok tervezett tevékenységei (képzések, programok, stb. tervezése) során azonban mindenképp szükséges figyelembe venni a fentebb bemutatott szükségleteket és célokat.**

Mind a Homokhátság, a szabad vállalkozási zónák és a Duna mente településeinek fejlesztésénél **a gazdaságfejlesztés fontos eleme a hiányzó infrastrukturális elemek fejlesztése, de a sikerhez ugyanilyen fontos a humán erőforrás fejlesztése** is. A megye hátrányos helyzetű térségei esetében a felzárkózás és a belső kohézió erősítése a cél, vagyis hogy a térségek fejlődése közeledjen a megye átlagához és integrálódjanak a megye társadalmi-gazdasági kapcsolatrendszerébe. **Minden beavatkozás célja pedig végső soron a vidéki térségek népességmegtartó-képességének javulása és az elvándorlás, valamint az elöregedés csökkenése.** Kecskemét Megyei Jogú Város külön foglalkoztatási együttműködési projektet indít, így megyeszékhely foglalkoztatási szempontú igényeivel a megyei paktumban nem foglalkozunk, a cél az, hogy egymást kiegészítő, erősítő programok tudjanak kialakulni.

5.2 Megyei munkaerő-piaci vonzáskörzetek

Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Konceptiójának helyzetelemzése bemutatja a VÁTI 2008. évi helyi munkaerő-piaci rendszerek elemzésére támaszkodva, hogy „Bács-Kiskun megyében nagyjából 10 település formált ki maga körül **ingázó övezetet**. Ezek közül a legkiterjedtebb Kecskemété, mely az 52-es út mentén jócskán nyugatra is elnyúlik, miközben északi és keleti irányban a megyehatárt is átlépi Pest, valamint Jász-Nagykun-Szolnok felé. A közepes méretű városok közül Baja, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, a kisvárosok közül Kalocsa, Kiskőrös, Kiskunmajsa, Bácsalmás alapvetően saját térségét, vagy annak nagyobb részét fedi le munkaerő-piaci vonzásával.

16. térkép: Helyi munkaerő-piaci rendszerek hazánkban

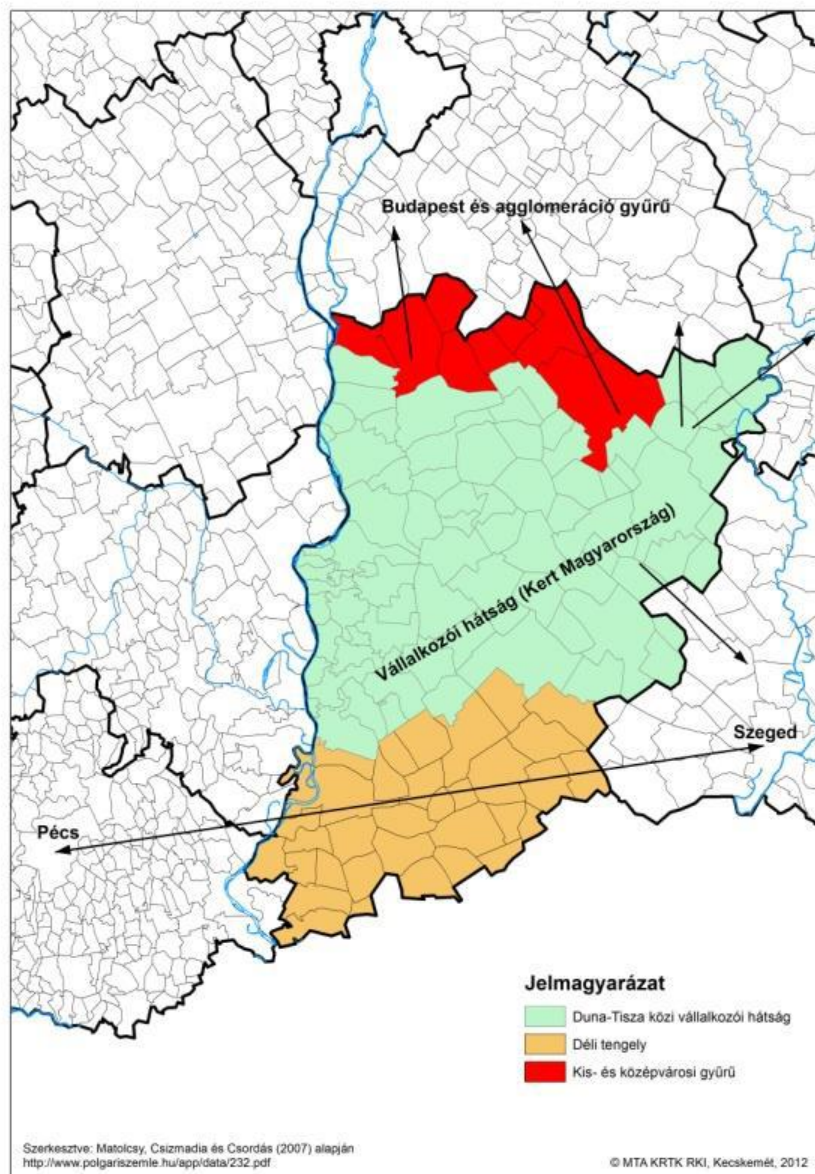
Forrás: Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Konceptió (VÁTI, 2008)

A járási központi szerepet betöltő Kunszentmiklós és Jánoshalma e vizsgálat szerint nem rendelkezik önálló vonzástérséggel, előbbi esetében **Budapest szívóhatása** érvényesül, utóbbinál Tompa erőteljesebb munkaerő kínálata miatt a vonzáscentrum áthelyeződését figyelhetjük meg. A kisebb, térségi centumszerepet be nem töltő városok közül (Tompa mellett), csupán Solt formált ki kisméretű ingázó övezetet. A megye települései közül a főváros mellett - a paksi atomerőmű bővítés nyomán - **Dunántúl munkaerő-piaci átvonzása** is érvényesül.”

A helyzetelemzés szerint „az 1960-as években a megyei népesség a nagyobb városokba áramlott (Kecskemét, Baja), a mezőgazdaság fokozatosan elvesztette meghatározó szerepét, és helyette az ipar és szolgáltatások fejlődése volt meghatározó. Ennek eredményeként a falvak egy-egy vonzáskörzetbe csoportosultak a mezővárosok körül, Kecskemét kiemelkedő vonzása mellett.

A rendszerváltás után a mezőgazdaság és az ipar válsága, valamint a szolgáltatási szektor fejlődése szintén a városi központoknak kedvezett. Ez a folyamat egyrészt funkcióbővülést hozott (pénzügyi, ipari, adminisztratív tekintetben) másrészt funkcióvesztést is, hiszen Kecskemét teljesen elveszítette korábbi regionális agrárközponti szerepkörét. Emellett jelentős fejlődési tényező volt a 2000-es évek első felében az M5 autópálya Szegedig történő kiépítése is. Meghatározó volt a megye északi területei számára Budapest és agglomerációjának gyors fejlődése, melynek döntő folyamata a lakosság és a vállalkozások szuburbanizációja volt e térségben.

17. térkép: Térszerkezeti elemek Bács-Kiskun megyében Matolcsy et. al. 2007 alapján

Forrás: Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Koncepciója

Napjainkban a megye északi peremterületei (Kunszentmiklós-Kecskemét vonal) egyre szorosabb közlekedési, gazdasági kapcsolatba kerülnek az agglomerációs gyűrűvel. A megye középső területein a homokhátsági sajátosságokra, hagyományokra alapozva, kialakult egy erős kis- és közép vállalkozásokkal (élelmiszeripar, műanyagipar stb.) jellemezhető térség, melyet a szakirodalom a Duna-Tisza közti vállalkozói hátságként definiál (Matolcsy et al., 2007). A Bács-Kiskun jelenlegi harmadik térszerkezeti egysége a Pécş-Szeged közötti déli tengelyhez tartozik. Jellemzője a térségnek, hogy a délszláv háború miatt az 1990-es években a fejlődése lelassult a bizonytalanság és határon átnyúló kapcsolatok megszűnése miatt. Jelenleg a déli autópálya térségi szakaszának megépítése adhatna lendületet a térség további növekedéséhez. A 2010-es évek elején tehát három térszerkezeti elemet azonosíthatunk Bács-Kiskun megyében, melyek közül kettő – a megye északi peremén található kis- és középvárosi gyűrű, valamint a Pécş-Szeged közötti térség megyei része „a déli tengely” - az országos nagyobb térszerkezeti elemekhez kapcsolódik, míg a Duna-Tisza közti vállalkozói

hátság alapvetően a megye területén található, de kapcsolattal Csongrád és Jász-Nagykun-Szolnok megye határ menti területeihez is (összességében a Kert Magyarország térségeként definiálhatjuk).”

A munkaerőpiac vonzerejének, a települési lakosság ingázásának bemutatásához egységes adatok a járásközpont települések Integrált Településfejlesztési Stratégiájának Megalapozó Vizsgálataiban találhatóak, amelyek a 2011. évi KSH adatokon alapulnak. Az napi szintű ingázás két célja a munkahely elérése, illetve a közintézményekbe (iskolába, óvodába, bölcsődébe) járás.

30. táblázat: Járásközpontok ingázási adatai

Járásközpont	Bejáró	Otthonát napi gyakorisággal elhagyó
		fő
Bácsalmás	687	432
		Baja 334 ⁵⁸
		Szeged 55
Baja	8149	1566
		Szeged 157
		Pécs 100
		Szekszárd 68
Jánoshalma	470	947
		Kiskunhalas 420
		Kunfehértó 120
		Baja 100
		Szeged 60
Kalocsa	3600	1015
		Szeged 75
		Baja 68
Kecskemét	3 510	1 227
Kiskőrös	1295	631
		Kiskunhalas 63
		Kecskemét 50
Kiskunfélegyháza	4385	2540
	Tiszaalpár 407	Kecskemét 1257
	Kecskemét 391	Szeged 314
Kiskunhalas	4317	1593
	Jánoshalma 420	Szeged 365
		Kecskemét 143
Kiskunmajsa	775	1272
		Kiskunhalas 278
		Kiskunfélegyháza 275
		Szeged 230

⁵⁸ Szürkével a legjelentősebb céltelepüléseket, illetve kiindulási településeket jelöljük.

Járasközpont	Bejáró	Otthonát napi gyakorisággal elhagyó
		fő
Kunszentmiklós	945	932
Tiszaújváros	534	1 115
		Kecskemét 552

Forrás: KSH, 2011.

Az adatok tartalmazzák a munkaerő-piaci mozgásokat és a közintézményekbe történő ingázás adatát is. A közép- és felsőfokú intézményekbe történő napi szintű utazás a tapasztalatok alapján gyakran a munkavállalók munkába járásának a helyét is meghatározza a későbbiekben.

A járási központokba a bejárók száma általában magasabb, mint az eljárók száma. Az eljárók és bejárók közötti különbség a város nagyságától függ, a nagyobb térségi szereppel bíró városok esetében (pl. Baja és Kecskemét) többszöröse a bejárók száma az eljárók számának.

Jánoshalma és Kiskunmajsa esetében jellemző, hogy az eljárók száma magasabb, mint a bejárók száma. Ennek oka a kevesebb munkalehetőségben keresendő, az itt lakók nem vagy sokkal inkább másik településen találnak munkát.

A kisebb járásközponti városokban elsősorban a szomszédos kistelepülésekről járnak be nagyobb számban a szélesebb körű szolgáltatások, oktatási intézmények, közszolgáltatások elérése, ügyintézési lehetőségek miatt. Ezek a települések fontos gazdasági és igazgatási szereppel bírnak, valamint jelentős az oktatással kapcsolatos térségi szerepük is.

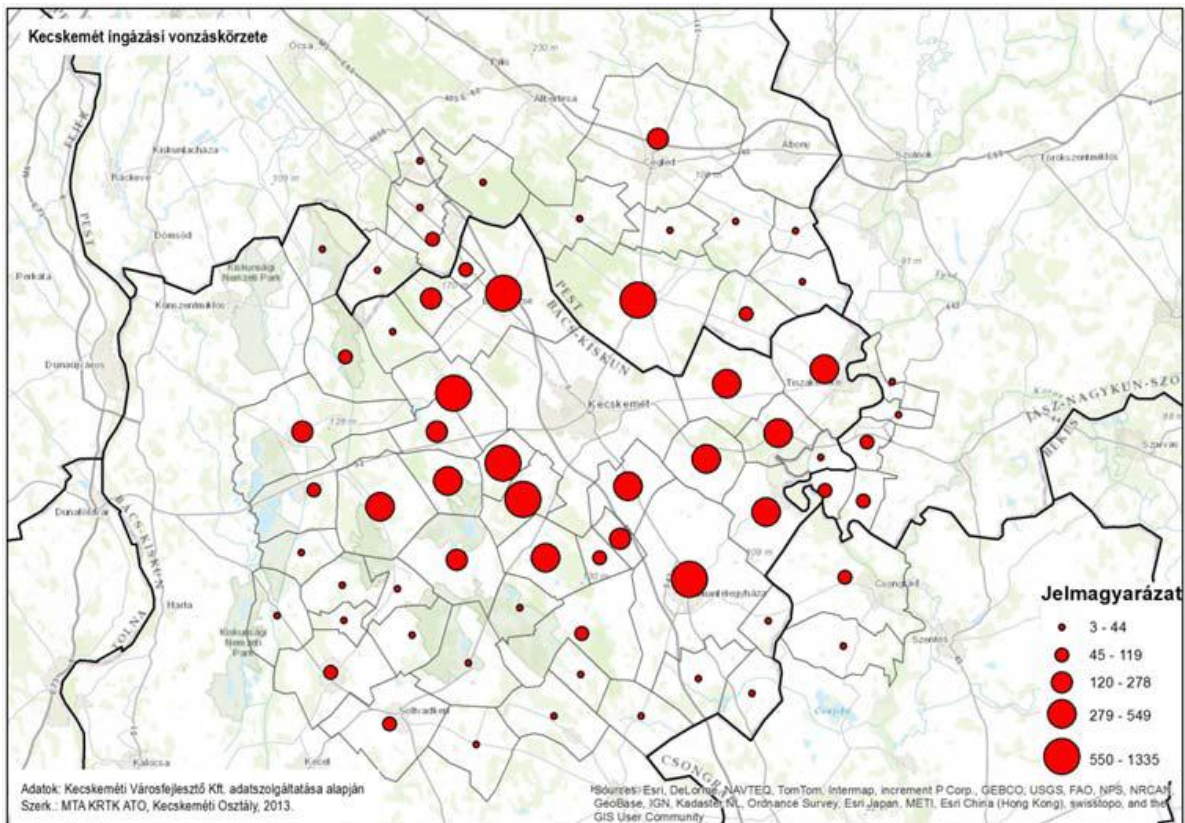
A Bács-Kiskun megye déli részén található települések közül a térségi központba ingázók vannak a legtöbben. Így a megyében meghatározóan sokan utaznak napi szinten Kecskemétre és Bajára.

A megyén belüli ingázáson kívül még két meghatározó körzet különíthető el. A déli részen Pécs és Szeged vonzása tapasztalható. Pécsre a Bajai Járásból ingáznak sokan, míg Szegedre a Bácsalmási, Jánoshalmi, Kiskunfélegyházi és Kiskunmajsaiból ingáznak. Az észak területen pedig Budapest és Dunaújváros vonzása érezhető erősen, így ide a Kunszentmiklói járásból ingáznak sokan (Budapestre az ingázók egyharmada). Kunszentmiklósról az eljárók száma 932 fő naponta. Háromnegyedük munkába, negyedük iskolába, óvodába, bölcsődébe jár.

Bács-Kiskun megyében a legjelentősebb vonzáskörzettel Kecskemét MJV rendelkezik, egyrészt a megyeszékhely funkcióknak, másrészt az ide települt foglalkoztatóknak köszönhetően. Mivel vonzáskörzete túlmutat Kecskemét MJV foglalkoztatási együttműködése által lefedett területen, ezért ez is bemutatásra kerül.

Kecskemét Megyei Jogú Város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának Megalapozó Vizsgálata szerint „Az elmúlt évek napi ingázással kapcsolatos városi felmérései (pl. KÖZOP-3.4.0-09-2010- 0015) rámutattak arra, hogy a környező települések lakosainak Kecskemétre történő utazásában, a kecskeméti munkalehetőségek és ezzel kapcsolatban a napi hivatásforgalmi ingázás, továbbá az oktatás, a kereskedelem, az egészségügyi ellátás és a hivatali ügyintézés van a legnagyobb hatással. Ez az ingázási körzet körülbelül egy 40-50 km sugarú körrel határolható le, ezen a távolságon belül a legintenzívebb a foglalkoztatási célú ingázás.

18. térkép: A napi ingázás jellemző értékei és kibocsátó települései Kecskemét térségében

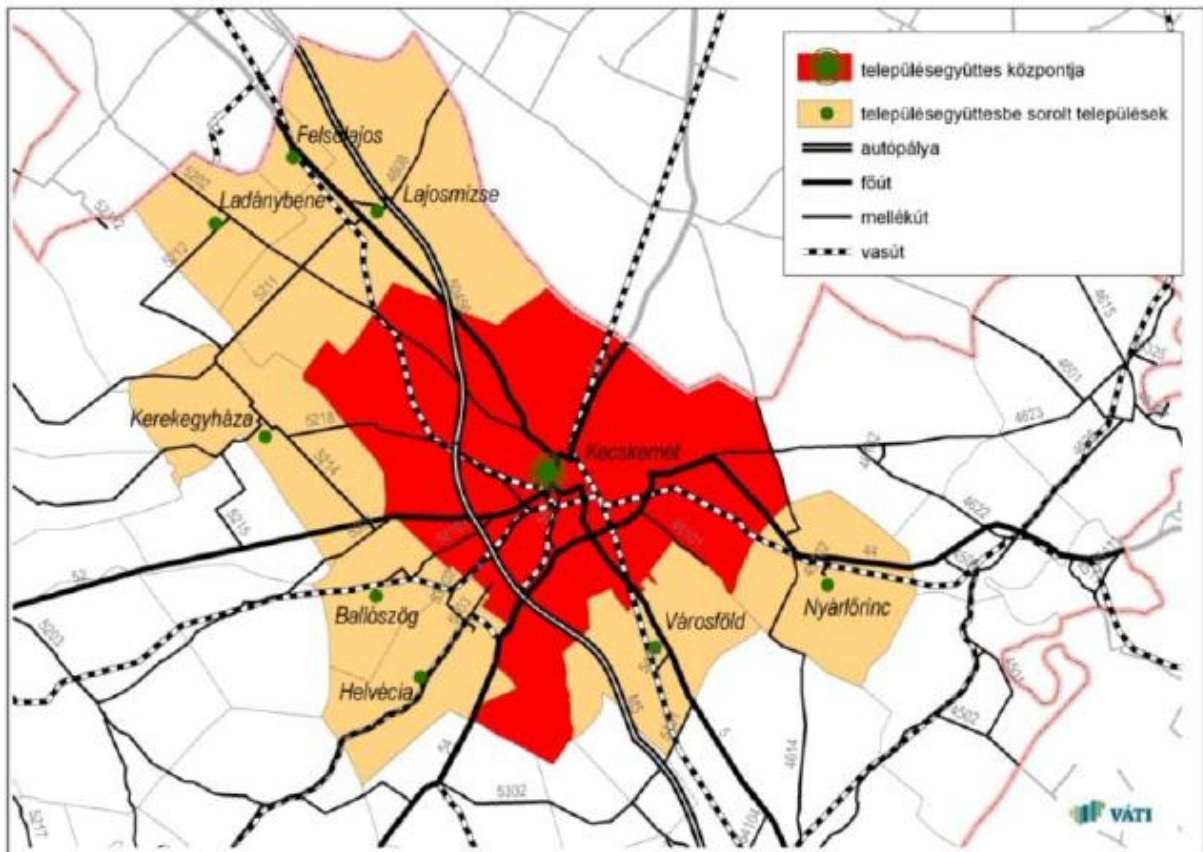
Forrás: Kecskemét város térségi elérhetőségének javítása - Megvalósíthatósági Tanulmány 2011.

Az említett területről ingázók száma meghaladja a 12 ezer főt, de Kecskemét szűkebb 5-10 km-es belső várostérségi körzetéből érkezők száma is mintegy 4-5 ezer fő. Várható azonban, hogy a jövőben még tovább emelkedhet a várostérségből ingázók száma, így megoldást kell találni Kecskemét elővárosi közösségi közlekedésének javítására, valamint a város bekötő úthálózatának minőségi és keresztmetszeti problémáinak megoldására.

A felsorolt tényezők, ellátórendszerek és szolgáltatások mellett, a város környezetéhez képest magas szintű **szolgáltató és kereskedelmi funkciókkal** is rendelkezik, amely Kecskemét ellátó szerepkörét erősíti a város mintegy 25-30 km-es környezetében. Az elvégzett vonzáskörzet vizsgálatok alapján megállapítható, hogy a legerősebb településközi kapcsolatok a Kecskeméti település-együttes érintett települései között figyelhetők meg.

19. térkép: Kecskeméti település-együttes

Forrás: Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Kon koncepció

A közigazgatási, az oktatási, az egészségügyi ellátási körzeteket, a közműszolgáltatók szolgáltatási területét és a napi ingázást is magába foglaló vonzáskörzeti felmérés azt igazolta, hogy **Kecskemét elsődleges vonzáskörzete**, egy K-Ny-i irányban elnyújtott ellipszis alakú, körülbelül 4600 km²-nyi területre terjed ki, ami 34 település mintegy 170.000 lakosát foglalja magában. A jelzett elsődleges vonzáskörzeten belül meghatározhatunk még egy magterületet is, amely 18 település mintegy 117.000 lakosára terjed ki. Ez egy 27-30 km sugarú kört jelent, ezen belül mutatható ki a legerőteljesebb napi hivatásforgalmi, kereskedelmi és oktatási célú ingázás, illetve a hivatali ügyintézés és egészségügyi szolgáltatások igénybevétele. A körön kívül eső területekről elsősorban az oktatási, illetve a megyén belül az egészségügyi és közigazgatási szolgáltatások igénybevétele történik. A kapott vonzáskörzeti adatok alapján, az alábbi településekkel indokolt a szorosabb várostérségi kapcsolatok kialakítása:

Lajosmizse, Kerekegyháza, Jakabszállás, Tiszakécske, Kunszállás, Városföld, Ballószög, Szentkirály, Ladánybene, Fülöpháza, Helvécia, Orgovány, Nyárlőrinc, Lakitelek, Kunbaracs, Kiskunfélegyháza, Nagykőrös, Tiszaalpár.”

5.3 Helyi foglalkoztatási együttműködésekre javasolt területek

A TOP-5.1.2 – Helyi foglalkoztatási együttműködések keretében a foglalkoztatás növelése, és ezzel együtt a kistelepülések népességfogyásának megállítása cél érdekében megvalósítani tervezett helyi foglalkoztatási együttműködések, paktumok területi lehatárolására az érintett szereplőkkel folytatott konzultációk, fórumok során körvonalazódott elképzelések alapján az alábbi 7 helyi paktumterület kialakítása javasolt.

A járási lehatárolás, a földrajzi elhelyezkedés és Bács-Kiskun megye sajátosságai mellett a 7 célterület meghatározásakor az alábbi hasonlóságokat vettük figyelembe:

1. Kunszentmiklósi járás

A Kunszentmiklósi járás több oknál fogva is sajátos helyzettel bír a megyében. Egyrészt a 361/2015 (XII.2.) Korm. rendelet 2015-ben szabad vállalkozási zónának minősítette a járás 9 települését, másrészt egy 2016-os elemzés szerint a gazdasági és társadalmi mutatók alapján a megyében (a Kiskunhalasi járás mellett) a leginkább romló helyzetű járasok közé tartozik. Kunszentmiklós nem rendelkezik egyértelműen kimutatható önálló vonzástérséggel, a járás jelentős részén a Dunántúl munkaerő-piaci átvonzása mellett Budapest munkaerő-piaci szivóhatása is nagy mértékben érvényesül a Budapesttel és az agglomerációs gyűrűvel kialakuló, egyre szorosabb közlekedési és gazdasági kapcsolatnak köszönhetően. A járás már rendelkezik tapasztalattal a foglalkoztatási együttműködés területén, mivel a ROP-3.2.1 konstrukció keretében bonyolított már le ilyen típusú projektet, amely mindenképpen kiindulási alapot és gyakorlati tapasztalatot jelent.

2. Kecskeméti – Tiszakécskei járás (Kecskemét Megyei Jogú Város és a foglalkoztatási együttműködéséhez csatlakozott 4 település – Fülöpháza, Jakabszállás, Kunszállás, Városföld – kivételével)

A megyei foglalkoztatási megállapodás területi hatálya a megye egészére kiterjed, kivéve Kecskemét Megyei Jogú Várost és a megyei jogú város paktumához csatlakozott 4 települést (Fülöpházát, Jakabszállást, Kunszállást és Városföldet). A lehatárolásra Kecskemét Megyei Jogú Várossal egyeztetve, a járás településeinek igényfelmérésével került sor, a térszerkezeti, szolgáltatási, munkaerő-piaci sajátosságokat figyelembe véve. Így a Kecskeméti – Tiszakécskei járás helyi együttműködése ennek az öt településnek az együttműködésétől elkülönülve fog megvalósulni. Mivel a Kecskeméti járás helyzetét alapvetően a megyeszékhely fejlettsége határozza meg, ezért nehéz Kecskemét nélkül tekinteni a többi területre, de egyértelmű, hogy a megye északi részén elhelyezkedő két szomszédos járás jóval fejlettebb, mint a déli területek. A Kecskeméti járás gazdaságát és foglalkoztatási helyzetét mindenképpen meghatározzák a megyeszékhelyre települt autóiipari nagy beruházások és a beszállító cégek, amelyek további bővülése is várható. Ez mindenképpen hatással van nemcsak a járás egészére, de annál jóval nagyobb munkaerő-piaci vonzáskörzetet is létrehoz. Szintén hat a térségre, a munkaerő képzettségére a megyeszékhelyen működő felsőoktatás, középfokú oktatás, a szakképzési centrum intézményei. A járás országos összevetésben is kedvező munkanélküliségi rátával rendelkezik, de pl. az álláskereső átlagos aránya alapján a Tiszakécskei járás birtokolja a legkedvezőbb helyet és a nyilvántartott pályakezdő álláskereső száma is itt csökkent a leginkább az utóbbi időszakban. Árnyalja a pozitív képet, hogy a foglalkoztatást gátló infrastrukturális hiányok is jellemzőek a térségre (pl. bölcsődei férőhelyek). Fontos fejlesztési irány lehet Tiszakécske számára a gyógyhely-fejlesztés, foglalkoztatási szempontból pedig fontos, hogy a Kecskeméten kívüli települések is minél inkább hozzá tudjanak járulni a megyeszékhelyen jelentkező munkaerő-piaci igény megfelelő színvonalú biztosításához, vagy pedig megtalálják saját településükön a megfelelő foglalkoztatási lehetőségeket.

3. Kiskőrösi járás

A Kiskőrösi járás a megye közepén elhelyezkedő nagy kiterjedésű, lakónépessége alapján a harmadik legnagyobb járás Bács-Kiskun megyében, mely két települése (Akasztó, Soltszentimre) kivételével a Homokhátság területén fekszik, viselve annak minden sajátosságát, így itt is jelentős célként jelenik meg a térség népességmegtartó képességének

javítása. Ehhez elengedhetetlen a munkahelyteremtő beruházásokat végrehajtó cégek betelepülése és a helyi adottságokra épülő mezőgazdaság megerősítése is. Gazdasági fejlődésében fontos tényezőt jelenthet a Paksi Atomerőmű bővítéséhez kapcsolódó gazdasági tevékenységben való részvétel. A járás helyi foglalkoztatási együttműködése keretében tapasztalatként támaszkodhat a munkahelymegőrző támogatások keretében folytatott aktív tevékenységére, ugyanis a megyei támogatások 17,6%-át erre a járásra fordították.

4. Kiskunfélegyházi – Kiskunmajsai járás

A Kiskunfélegyházi és a Kiskunmajsai járás együttműködését szomszédos földrajzi elhelyezkedésük, méretük mellett indokolja az is, hogy a két járás szinte egész területe (Gátér kivételével) a Homokhátság területén helyezkedik el, így sok szempontból hasonló problémákkal küzdenek. Míg a Kiskunmajsai járás munkaerő-piaci szempontból a kedvezőtlenebb helyzetű járások közé tartozik, ezt ellensúlyozza valamelyest, hogy turisztikai szempontból a kiskunmajsai termálfürdő kiemelt célpontnak számít, és a gyógyhelyé minősítés miatt ebben további potenciál lakozik. A munkanélküliségi ráta és nyilvántartott álláskeresők átlagos aránya szempontjából a Kiskunfélegyházi járás országos összevetésben is kedvező adatokkal rendelkezik, a Kiskunmajsai járásban viszont - azzal együtt, hogy a munkanélküliség tekintetében hosszú ideje az országos és a megyei átlag között helyezkedik el - a nyilvántartott álláskeresők átlagos aránya magas. A Kiskunmajsai járás települései 2015-től szabad vállalkozási zónának minősülnek. Ebben a térségben is fontos az elvándorlás csökkentése, a két járásszékhely munkaerő-piaci vonzása nagyjából lefedi a saját térségét, bár Kiskunmajsa esetben is jellemző, hogy az eljáró ingázók száma magasabb, mint a bejárók száma. Ebben a térségben a szomszédos járásközpontokon kívül Szeged elszívó ereje jelentős.

5. Kalocsai járás

Bács-Kiskun megye negyedik legnépesebb járása, szinte teljes egészében a Duna menti síkság kedvező adottságokkal rendelkező területén helyezkedik el. A járás nyugati határát végigkísérő Duna európai jelentőségű ökológiai és közlekedési tengely, mely a járás nagyobb településeinek nyújt lehetőséget a fejlődésre. A térség gazdasági fejlődésében fontos tényező a főváros, illetve az országhatár közötti kedvező elhelyezkedése, az észak-déli irányban húzódó autópálya könnyű elérhetősége, illetve a Paksi Atomerőmű bővítéséhez kapcsolódó gazdasági tevékenységekben való részvétel. Kalocsa, a járás központja szinte teljes egészében lefedi munkaerő-piaci vonzásával saját térségét, a munkanélküliség aránya a megyei átlag körüli értéket mutat, jellemzően a munkaerő-piaci viszonylatban hátrányos helyzetűek találnak nehezebben munkát. A közfoglalkoztatás aránya az országban itt a legmagasabb, a foglalkoztatási támogatások eszközeit igénybevevők között is az elsők között jár a térség, különösen sikeresek voltak a TÁMOP és GINOP programok.

6. Bácsalmási – Jánoshalmi – Kiskunhalasi járás

A három járás helyi foglalkoztatási együttműködési szempontból egy térségként kezelését a méretükön és elhelyezkedésükön kívül hasonló adottságaik indokolják. Bács-Kiskun megye munkaerő-piaci szempontból két leghátrányosabb helyzetű járásának, a Bácsalmási és Jánoshalmi járásnak valamennyi települése szabad vállalkozási zónának is minősül, továbbá 2012-2014 között a Járási Fejlettségi Mutató alapján ezt a két járást a legfejletlenebb járások közé sorolták (amellett, hogy ezek a legnagyobb mértékben javuló járások is), Kiskunhalas pedig a leginkább romló helyzetű járások közé tartozik ebben a besorolásban. A nyilvántartott álláskeresők aránya 2015-ben a Jánoshalmi járásban a legmagasabb, de a másik két járás is kedvezőtlen számokkal bír. A járások hátrányos helyzetét fokozza a fővárostól, autópályától való távolság, továbbá a Bácsalmási járás határ menti elhelyezkedése is. Így a megyének ezen

a részén is nagyon fontos cél, hogy csökkenjen a munkanélküliség, megálljon az elvándorlás. Bácsalmáson már korábban is létrehoztak foglalkoztatási együttműködést, 2005-2007 között valósították meg a Bácsalmási Foglalkoztatási Partnerséget (ROP forrásból), amelynek keretében befektetési kézikönyv, képzési stratégia készült. Kiváló tapasztalatot jelent a Bácsalmáson 2014-től működő Bácsalmásért Szociális Szövetkezet is. Mindezek jó alapként szolgálhatnak a most kialakítandó helyi foglalkoztatási együttműködéshez is, amelyhez hozzájárulhat még a Kiskunhalasi Szakképzési Centrum is 6 intézményével.

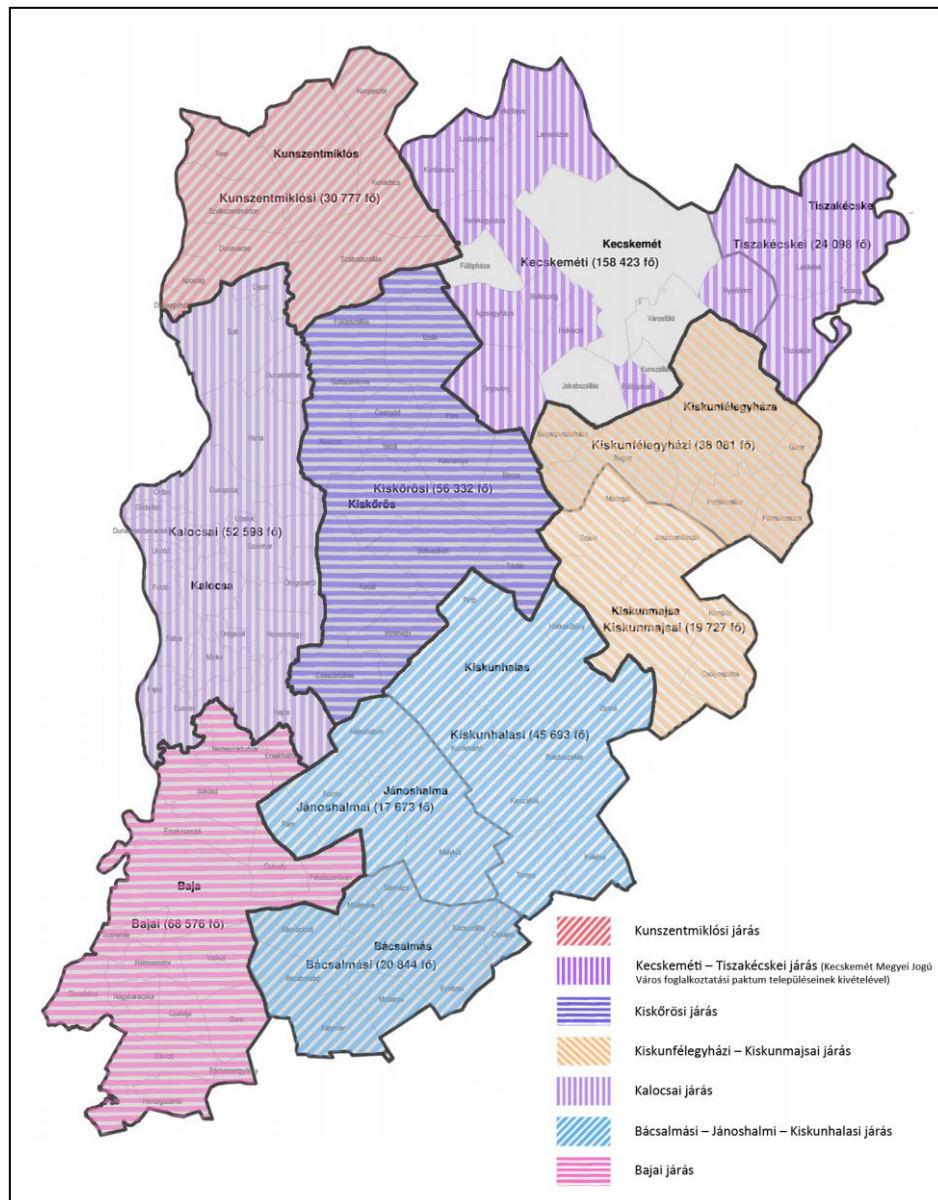
7. Bajai járás

Lakónépszerűség alapján a megye második legnagyobb járása. Elhelyezkedése miatt kettős a helyzete, magán hordozza mind a Duna menti, mind a határtérségek sajátosságait. Míg a Duna mente térség tekintetében Baja magas hálózati potenciállal rendelkezik, amely lehetőségeket rejt mind az EU, mind a Balkán felé való nyitásban, addig a másik oldalt tekintve a határ menti elhelyezkedés és a fővárostól való távolság miatt a megye déli területeivel együtt a Bajai járás is elmaradottabb, mint a megye északi része. Annak ellenére, hogy térségi funkcionális központként működik a járásszékhely, az északi és az autópálya melletti városokhoz képest mégsem bír kiemelkedő hálózati potenciállal. Az ingázást tekintve, Bajára, mint járási központba bejárók száma mindenképpen magasabb, mint az eljárók száma, de a járás tekintetében erős Pécs vonzása is.

Mindezek foglalkoztatási szempontból a térség egyedi igényeinek megfelelő beavatkozásokat követelnek meg. Ennek erős pillére lehet a megye 3 szakképzési centrumának egyike, az 5 intézménnyel alakult Bajai Szakképzési Centrum, valamint a Bajai járás foglalkoztatási együttműködési területen szerzett tapasztalata, hiszen 2005-ben sikeresen pályázott az EQUAL keretében az „Új, személycentrikus, kistérségi Foglalkoztatási Paktum modell” c. projektjével, amelynek keretében a rehabilitációs intézményeket és a potenciális munkaadói rétegeket kapcsolták össze. Fontos a magyar-szerb határ menti kapcsolatok (gazdasági, turisztikai hálózatok, feldolgozóipar) élénkítése is, mely Szerbia uniós csatlakozásra való felkészülésével részben már elindult.

A fenti hét helyi foglalkoztatási együttműködéshez tartozik a megye lakosságának 77%-a, a maradék 23%-ot Kecskemét és a hozzá csatlakozó Városföld, Fülöpháza, Jakabszállás és Kunszállás teszi ki. A helyi együttműködésekre javasolt területek elhelyezkedését mutatja be az alábbi térkép.

20. térkép: Helyi foglalkoztatási együttműködésekre javasolt területek

Forrás: saját szerkesztés

6 Korábban létrejött foglalkoztatási és gazdaságfejlesztési megállapodások Bács-Kiskun megyében

6.1 LEADER szervezetek Bács-Kiskunban

6.1.1 LEADER program

A LEADER az Európai Unió vidékfejlesztési politikájának egy sajátos módszere, célja a vidéki szereplők ösztönzése és támogatása a térségük hosszú távú lehetőségeiről történő együttgondolkodásban és a térség fenntartható fejlődésének integrált, innovatív stratégiák mentén történő megvalósításában helyi partnerségeken keresztül. A LEADER program koncepciója, hogy földrajzilag összefüggő, 10 és 100 ezer közötti lakosságszámú településcsoportokat hoz létre az érintettek által kidolgozott térség-, vidékfejlesztési stratégiák megvalósítására.

A LEADER program helye a 2014 és 2020 közötti időszakban a Vidékfejlesztési Programban „a társadalmi befogadás elősegítése, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben” prioritáson belül van.

6.1.2 A LEADER Helyi Akciócsoportok Bács-Kiskun megyében

A 2007-2013 programozási időszakban Bács-Kiskun megye 10 kistérségében 5 LEADER Helyi Akciócsoport (HACS) jött létre kezdetben non-profit társasági, illetve egyesületi formában, végül pedig kizárólag egyesületi formában működve:

- Homokhátság Fejlődéséért Vidékfejlesztési Egyesület,
- Kiskunok Vidékéért Egyesület,
- ÜDE-KUNSÁG Vidékfejlesztési Egyesület,
- Felső-Bácska Vidékfejlesztési Egyesület,
- Dunamelléki LEADER Egyesület.

Ezek a szervezetek egész Bács-Kiskun megye jogosult területét lefedve működtek közre a LEADER források jogoszerű, hatékony és eredményes felhasználásában.

2014-ben, a programozási időszak elején minden HACS tagjai lehetőséget kaptak arra, hogy átgondolják, milyen partnerségben kívánják folytatni helyi vidékfejlesztési tevékenységüket. A területi lehatárolásra vonatkozó döntésüket néhány kormányzati alapelv korlátozta, emellett a Kunszentmiklósi járásból hat település önálló területet alakítva kilépett a Dunamelléki LEADER Egyesület által koordinált HACS-ból, és a Szabadszállási Gazdakör gondozásában új, önálló HACS-ot hozott létre. 2015 óta továbbra is hat helyi akciócsoport működik, azonban ezek járásnyi szintű területi változásokon mentek át. A jelenleg működő HACS-ok az alábbiak (célrendszerük, fejlesztési irányaik a mellékletek között megtalálhatók).

Homokhátság Fejlődéséért Vidékfejlesztési Egyesület (Tiszától a Homokhátságig LEADER Fejlesztési Csoport)

„Hagyomány és fejlődés, hogy unokáink is megláthassák.” Ez a mottója a megyeszékhely vonzáskörzetében működő helyi akciócsoportnak. Célja, hogy kihasználja a gazdaságföldrajzi helyzetéből eredő előnyöket, miközben egyensúlyt tart a hagyományok és a modernség, illetve a gazdasági növekedés és környezetünk védelme között úgy, hogy teljesíteni tudja a jövő generációival szemben fennálló kötelezettségeit. Különösen fontosnak tartják a turizmusfejlesztést, a helyi civil szervezetek és vállalkozások fejlesztését, a

közösségfejlesztést, a megelőző, egészségmegőrző programokat, valamint a külterületi utak karbantartását, fejlesztését.

A térség szabadidős tevékenységeinek támogatására, a mozgásra való ösztönzésre és a helyi kulturális, hagyományőrző események támogatására az eddigiek során is nagy hangsúlyt fektetett az Akciócsoport, de ezen kívül kiemelten kezeli még a kisvállalkozásokat, kistermelőket, akik számára fejlesztési lehetőséget ad eszközbeszerzésre, az értékesítési lehetőségeik kiszélesítésére, hogy önfenntartó módon gazdálkodhassanak.

A térségben korábban nem működött LEADER-szerű, alulról épülő program. Esetükben a 2007-13 közötti ciklus tanulási időszak is volt, melynek során az Egyesület prosperáló és LEADER-szerűen működő helyi közösséget tudott kialakítani. Az innováció kritériuma háttérbe szorult, hiszen a LEADER módszer már maga innovatív volt a térségben, így további magas szintű innovációt magában hordozó projektek megvalósítására a következő tervezési ciklusban kerülhet majd sor.

Ágasegyháza, Fülöpháza, Ballószög és Helvécia Kolon Menti LEADER Egyesülethez történő átlépésével az akciócsoport működési területe 18 településről 14-re csökkent 2015-ben, a jogosult terület lakosság száma a 65 %-ára csökkent. Illetékességi területe Felsőlajos, Fülöpjakab, Kerekegyháza, Kunbaracs, Kunszállás, Ladánybene, Lakitelek, Nyárlőrinc, Szentkirály, Tiszaug, Városföld településekre tejed ki. Külterületükkel jogosult települések Kecskemét, Lajosmizse és Tiszakécske.

A Vidékfejlesztési Program Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap Irányító Hatóságának tájékoztatása alapján a Homokhátság Fejlődéséért Vidékfejlesztési Egyesület a 2014-2020 tervezési, fejlesztési időszakban az alábbi forráskerettel működik: 2014-2020 között felhasználható indikatív forráskeret 452.000.000.- Ft. Ebből az indikatív fejlesztési forráskeret 384.200.000.- Ft. Ekkora fejlesztési forrással – úgy gondolták – nem várható el új munkahelyek teremtése a támogatott szervezetektől, ilyen hatással várhatóan nem bír a Helyi Fejlesztési Stratégiájuk.

A Tiszától a Homokhátságig LEADER Fejlesztési Csoport átfogó célként a helyi vállalkozásokat, turizmust, mezőgazdaságot, életminőséget fejlesztené, valamint a társadalmi tőkét erősítené a LEADER program keretében. A mikrovállalkozások technológiai és infrastrukturális fejlesztésére és energetikai hatékonyságának növelésére, valamint a turisztikai szolgáltatások fejlesztésére a forráskeret 50 %-át kívánják fordítani.

Kiskunok Vidékéért Egyesület (Kiskunok Vidékéért Egyesület LEADER Helyi Akciócsoport)

A Kiskunhalasi járáshoz tartozó 9 település 2015 óta a Felső-Bácska Vidékfejlesztési Egyesületben folytatja LEADER tevékenységét. Ez jelentős változás a Kiskunok Vidékéért Egyesület számára, mert a települések és a jogosult terület lakosságának megközelítőleg felét érinti. 22 településről 13 településre csökkent az Egyesület működési területe.

Illetékességi területe Bugac, Bugacpusztaháza, Csólyospálos, Gátér, Jászszentlászló, Kömpöc, Móricgát, Pálmonostora, Petőfiszállás, Szank, Tiszaalpár településekre tejed ki. Kiskunfélegyháza és Kiskunmajsa a külterületével jogosult részt venni a LEADER programban.

A Kiskunok Vidékéért Egyesület a 2014-2020 tervezési, fejlesztési időszakban az alábbi forráskerettel működik: 2014-2020 között felhasználható indikatív forráskeret: 392.000.000.- Ft. Ebből a felhasználható indikatív fejlesztési forráskeret: 333.200.000.- Ft.

A térség egyik legfőbb igénye az itt működő vállalkozások, gazdaságok, termelők működésének elősegítése, eszközkészletének bővítése, termékeik piacra jutásának elősegítése, amely megszilárdíthatja a gazdasági helyzetet, a munkahelyeket. A hagyományőrzéssel, a kulturális és sportolási lehetőségek javításával, a közösségi terek rendbetételével és

védelmével, valamint a turisztikai célú fejlesztésekkel, a civil szervezetek támogatásával a hétköznapi élet válik tartalmasabbá.

Az előző időszak tapasztalatai alapján fontosnak tartja céljai közé emelni a tanyás térségek, a külterületi utak fejlesztését, a határon átnyúló kapcsolatok erősítését, megújuló energia alkalmazását, energiahatékonysági beruházások támogatását lakossági, önkormányzati és a vállalkozói szférában, valamint a humánerőforrás fejlesztését, különös tekintettel a hátrányos helyzetűekre.

Jövőképe szerint a mezőgazdaság, az élelmiszeripar, az ipar, a turizmus és a szolgáltató szektor kiegyenlített arányban van jelen a gazdaságban, melyek versenyképesek és megélhetést biztosítanak a vállalkozóknak. Erős civil szervezeteket működtető közösségek alakulnak ki. A települési szolgáltatások európai színvonalúak. A modern zöldtechnológia általánosan elterjedt a térségben.

Átfogó célja a megélhetés biztosítása és az elvándorlás mérséklése, a magas színvonalú települési szolgáltatások biztosítása és a helyi közösségek aktivizálása. A gazdaságfejlesztési beruházások kiválasztási szempontja, hogy környezetkímélő technológiát valósítsanak meg a beruházók és a beruházás növelje a hozzáadott értéket, valamint a helyi erőforrásokra építsen. A helyi mikrovállalkozások fejlesztésének támogatása révén – melyre fejlesztési forrásuk 25 %-át használják fel – 5 új munkahely létráhozására számíthatnak.

Felső-Bácska Vidékfejlesztési Egyesület (Felső-Bácska Helyi Akciócsoport)

2005 óta ismerkednek a LEADER+ programmal. Célkitűzései a lakosság életminőségének javítását, a helyi gazdaság fejlődését, a helyi turisztikai potenciál növelését, illetve a „Bácskai identitás” megőrzését tartalmazzák. Településeinek jelentős része a leghátrányosabb kategóriába sorolható. A térség népessége sokszínű nemzetiségi összetételű. Németek, horvátok, szerbek élnek együtt a több hullámban a környékre települt székelyekkel is gyarapodó magyarsággal. Ez utóbbi sajátosságot még kiaknázatlan fejlesztési potenciálnak tekintik. Stratégiájukban a gazdaságfejlesztésre és a helyi termék előállításra helyezték a hangsúlyt.

A Bács-Kiskun megyében lezajló nagymértékű átszerveződés az Egyesületet is jelentős mértékben érintette. Több országgyűlési képviselő indította el azt a folyamatot, ami eredményeként a választókerületekhez igazodik most több LEADER HACS területe. 9 település a Kiskunok Vidékéért Egyesülettől, 3 település a Dunamelléki LEADER Egyesülettől, kettő pedig az ÜDE-KUNSÁG Vidékfejlesztési Egyesülettől csatlakozott hozzájuk. Településeinek száma 14-gyel emelkedett. Az így kialakuló 46 településből álló csoportosulás koordinációja, a településekkel való személyes kapcsolattartás kihívást jelent.

A Felső-Bácska Vidékfejlesztési Egyesület által koordinált a legnagyobb, legösszetettebb és legdifferenciáltabb helyi akciócsoport Bács-Kiskun megyében. Működési területe hat járás területét érinti. Bácsalmás, Bácsbokod, Bácsborsód, Bácsszentgyörgy, Bácsszőlős, Balotaszállás, Bátmonostor, Borota, Császártöltés, Csátalja, Csávoly, Csikéria, Dávod, Dunafalva, Dusnok, Érsekcsanád, Érsekhalma, Fajsz, Felsőszentiván, Gara, Hajós, Harkakötöny, Hercegszántó, Jánoshalma, Katymár, Kecel, Kelebia, Kéleshalom, Kisszállás, Kunbaja, Kunfehértó, Madaras, Mátételke, Mélykút, Nagybaracska, Nemesnádudvar, Pirtó, Rév, Sükösd, Szeremle, Tataháza, Tompa, Vaskút, Zsana települések tartoznak hozzá. Külterületével jogosult még Baja és Kiskunhalas. Ezek közül nyolc település rendelkezik városi ranggal. A térséget a 290/2014. (XI.26.) Kormányrendelet szerint 2 komplex programmal fejlesztendő, illetve 4 kedvezményezett járás alkotja, ezért céljuk a hátrányos helyzetű lakosság életkörülményeinek javítása.

A 2014-2020 tervezési, fejlesztési időszakban 1.130.000.000.- Ft. indikatív forráskerettel rendelkeznek, melyből a fejlesztési forráskeret 960.500.000.- Ft.

A Felső-Bácska Helyi Akciócsoport területén olyan fejlesztések tervezettek, melyek kihasználva a helyi adottságokat javítják a térség lakosságának életminőségét, társadalmi-gazdasági jólétét, hozzájárulnak a helyi gazdaság és turizmus fellendítéséhez, erősítik a térségi identitástudatot és együttműködési hajlandóságot, mindezekkel a térség népességét megtartó területté válik. Átfogó céljaik is ezt tükrözik, de mindezekhez nem kapcsolódik munkahely-teremtési célkitűzés.

Rendelkezésre álló forrásaik felét turizmusfejlesztésre, helyi termékek előállításának, feldolgozásának, értékesítésének támogatására, mikrovállalkozások fejlesztésére fordítják. A térségben jelentős mértékben jelenlévő helyi termék és turisztikai vonzerő innovatívan történő összekapcsolásával létrejön egy turisztikai attrakció, ami gazdasági növekedéshez vezethet. A vállalkozók támogatása a társadalmi felelősségvállalás jegyében került meghatározásra, illetve a szférák közötti együttműködés és a civil szervezetek erősítése érdekében.

Kolon Menti LEADER Egyesület (korábban Dunamelléki LEADER Egyesület)

A Bács-Kiskun megye LEADER helyi akciócsoportjai területét érintő átszervezés leginkább a Dunamelléki LEADER Egyesületet területét, működését, arculatát mintázta át. Az eredeti 28 településből mindössze öt maradt meg. Három a Felső-Bácska Vidékfejlesztési Egyesülethez, 20 pedig az ÜDE-KUNSÁG Vidékfejlesztési Egyesülethez csatlakozott. Ez utóbbi települések szintén az országgyűlési képviselőjük választókerületéhez igazodtak.

E LEADER helyi akciócsoportot a megszűnéstől a 4 Homokhátság Fejlődéséért Vidékfejlesztési Egyesülettől átlépő település mentette meg. Így a 28 település helyett 9 településsel (Ágasegyháza, Ballószög, Bócsa, Fülöpháza, Fülöpszállás, Helvécia, Izsák, Jakabszállás, Orgovány) működnek. A jogosult területük lakosságszáma a harmadára csökkent. Itt teljesen új alapokra kellett helyezni a céljaikat, működésüket. A jelenlegi 9 település alkotta helyi akciócsoport területe teljesen más adottságokkal, jellemzőkkel, problémákkal, szükségletekkel rendelkezik, mint az eredeti 28, melynek zöme Duna menti, illetve a Duna völgye által meghatározott település volt. A változások az Egyesület nevének kényszerű módosítását is magával vonta. 2015-től Kolon Menti LEADER Egyesület néven működik a helyi akciócsoport, mely a 2014-2020 tervezési, fejlesztési időszakban 347.000.000.- Ft felhasználható indikatív forráskerettel, ezen belül 294.950.000.- Ft fejlesztési forráskerettel rendelkezik.

Céljuk, hogy csak olyan fejlesztéseket támogassanak, amelyek erős katalizátor-hatással bírnak, fenntartható eredményeket produkálnak, hatásuk hosszú távon is érzékelhető, illetve amelyek megsokszorozhatják az egyéb programokból finanszírozott fejlesztések hatásait. A Helyi Fejlesztési Stratégia átfogó célja a helyi gazdaságfejlesztés, ezáltal innovatív, versenyképes gazdaság és agrárium megteremtése, valamint a vállalkozások munkahelyteremtő képességének erősítése. Erre hajlandóak is áldozni, hiszen forrásaik több, mint 70 %-át fordítják a nem mezőgazdasági mikrovállalkozások fejlesztésére, a helyben megtermelt mezőgazdasági termékek feldolgozásának, értékesítésének és hálózatba szervezésének támogatására, valamint az aktív turizmushoz kötődő szolgáltatások fejlesztésére, 7 új munkahelyet teremtve ezzel.

A HFS kiemelt fontossággal kezeli a térség gazdaságának fellendítését, ezáltal az inaktivitás leküzdését, azaz a helyi jövedelemtermelő lehetőségek bővítése érdekében a foglalkoztatási helyzet javítását. Nélkülözhetetlen a vállalkozások versenyképességének és innovációs potenciáljának erősítése, valamint termelékenységének javítása is. A HFS értelmében a gazdasági aktivitás fenntartása méretgazdaságosságból adódó hatékonysági problémákkal küzdő mikrovállalkozások fejlesztésével, a helyi szükségletekre alapuló gazdasági

tevékenységek ösztönzésével és fenntartásával, mezőgazdaságon kívüli kiegészítő jövedelemszerzési lehetőségek, mint kisléptékű élelmiszerfeldolgozás és turisztikai fejlesztések ösztönzése révén érhető el.

ÜDE-KUNSÁG Vidékfejlesztési Egyesület

Az ÜDE szó szimbólumként jelenik meg a HACS területén. Az Ügyes Dolgos Emberek (ÜDE) megújuló és megerősödő gazdasági környezetet teremtenek azáltal, hogy növelik a termékek feldolgozottságának szintjét, így annak hozzáadott termelési értékét, fejlesztik gazdasági és szolgáltatási tevékenységüket, javítják versenyképességüket, jövedelmezőségüket. Hangsúlyt fektetnek termékeik minőségbiztosítására, különösen a helyi termékek tekintetében. A turisztikai szolgáltatások fejlesztésével, valamint a természeti és kulturális örökségek megőrzésével Üdülést, Derűt és Egészséget (ÜDE) biztosít a térségbe látogató vendégek számára.

Az ÜDE-KUNSÁG Vidékfejlesztési Egyesület pozitívan értékeli az elmúlt időszakot, hiszen jelentős, több mint 1 milliárd 200 millió forint mérték forrás került lekötésre az illetékességi terület fenntartható fejlődését szolgáló fejlesztésekre, projektekre, így a térség vidékfejlesztési motorjává vált.

Településeinek száma 2015-ben közel háromszorosára emelkedett. Jogosult területének lakosság száma pedig több, mint kétszeresére nőtt. Illetékességi területe Akasztó, Apostag, Bátya, Csengőd, Drágszél, Dunaegyháza, Dunapataj, Dunaszentbenedek, Dunatetőtlen, Dunavecse, Foktó, Géderlak, Harta, Homokmégy, Imrehegy, Kaskantyú, Miske, Ordas, Öregcsertő, Páhi, Solt, Soltszentimre, Soltvadkert, Szakmár, Tabdi, Tázlár, Újsolt, Újtelek, Uszód településekre terjed ki. Külterületével még kapcsolódik hozzá Kalocsa és Kiskőrös.

2014-2020 közötti működésükhöz a Vidékfejlesztési Program Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap Irányító Hatóságának tájékoztatása alapján 651.000.000.- Ft-ot fordíthatnak, melyből 553.350.000.- Ft a felhasználható indikatív fejlesztési forráskeret.

A Közösség jövőképe, hogy a tervezési területen egy élhetőbb, vonzóbb ÜDE térséget teremtsen, amely jobb gazdasági, társadalmi és természeti környezetet eredményez. Átfogó céljai között a gazdasági eredményesség elősegítése és a vonzóbb élettér kialakítása szerepel a hagyományok ápolásával. Specifikus céljai között szerepel a helyi vállalkozás fejlesztés, mellyel a támogatott projektek által létrehozott új munkahelyek számát 4 főben határozta meg.

Az ÜDE-KUNSÁG Vidékfejlesztési Egyesület folytatva az elmúlt fejlesztési időszak jól működő tevékenységét, prioritását, kiemelten kívánja támogatni a gazdasági együttműködések által létrejött fejlesztéseket. A helyi termék előállításának, feldolgozásának, értékesítésének támogatására, valamint a civil szervezeteket támogató nem mezőgazdasági tevékenységet végző vállalkozások fejlesztésére a fejlesztési forrásuk felét fordítják.

Szabadszállási Gazdakör

Az Irányító Hatóság 2014-ben hagyta jóvá a Szabadszállási Gazdakör új LEADER HACS-ként való működését a Dunamelléki LEADER Egyesületről történő leválással. Működési területük Kunadacs, Kunpeszér, Kunszentmiklós, Szabadszállás, Szalkszentmárton, Tass településekre terjed ki.

A 2014-2020 tervezési, fejlesztési időszakban 319.000.000.- Ft. indikatív forráskerettel rendelkeznek, melyből a fejlesztési forrás 271.150.000.- Ft.

A Helyi Fejlesztési Stratégiában megfogalmazott jövőkép: A térség egészére vonatkozóan megfogalmazódott az a törekvés, mellyel a jövőben a települések lakosságának helyben tartása, lehetőségeik szélesítése, helyzetük erősítése közösségi céljaik elérésével, környezetük

formálásával, fejlesztésével megvalósulhat. Mindez a térség adta gazdaságfejlesztő adottságok kihasználásával erősítve.

Átfogó cél a gazdaság és foglalkoztatás élénkítése és a települések közösségi igényeinek teljesülése. A helyi gazdaság, a hagyományokra és táji örökségre épülő falusi turizmus élénkítése, és a hátrányos helyzetben lévők felzárkóztatásának előmozdítása specifikus célok megvalósításától 5 új munkahelyet remélnek. A rendelkezésre álló fejlesztési forrást figyelembe véve ez jelentős vállalásnak tűnik. Különösen úgy, hogy azokra az intézkedésekre, melyektől ezeket az eredményeket várják (Szálláshelyek létrehozása, turisztikai építmény, szolgáltatás fejlesztése, eszközbeszerzése, turisztikai vonzerő kihasználása; Mikroállalkozások fejlesztése; Helyi termék piacra juttatásának támogatása) a felhasználható forrás mindössze 38 %-át allokálták.

A Vidékfejlesztési Program által keretbe foglalt 2014-2020 közötti időszakra a LEADER Helyi Akciócsoportok elkészítették a Helyi Fejlesztési Stratégiájukat, melyeket 2016. júliusban hagyott jóvá a Miniszterelnökség, mint Irányító Hatóság.

6.1.3 LEADER program a 2014 és 2020 közötti fejlesztési időszakban

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény alapján a megyei önkormányzatok feladata a vidékfejlesztési stratégiák összehangolása, azok elfogadásában egyetértési jogkör gyakorlása; a helyi akciócsoportok tevékenységének a fejlesztéspolitikával és a területfejlesztéssel történő összehangolása. A helyi akciócsoportok nem vonták be a Helyi Fejlesztési Stratégia tervezési folyamatba a megyei önkormányzatot. A Bács-Kiskun megyei helyi közösség részvételével megvalósuló, LEADER alapelvekre épülő 2014-2020 fejlesztési programokat 2016. júliusban jóváhagyta a Miniszterelnökség.

Mint ahogy az ország, úgy Bács-Kiskun megye helyi akciócsoportjairól is elmondható, hogy az előző időszakhoz, és reményeikhez képest jóval csekélyebb mértékű LEADER forrás áll rendelkezésükre a 2014-2020 közötti fejlesztési időszakban. Ebből kiindulva nem áll módjukban jelentős, nagyméretű projekteket támogatni, melyektől biztosan remélhetnék az új munkahelyek megteremtését. A kevesebb fejlesztési forráshoz igazodva, valamint a LEADER program legfontosabb alapelveiből kiindulva kisebb méretű, jelentőségű, esetleg kiegészítő jellegű beruházások, fejlesztések kerülnek előtérbe. Olyan projektek, melyek egyéb operatív programokkal nem kompatibilisek, máshonnan nem remélhetnek támogatást. Így az igényelhető maximális támogatási összeg csökkentésre került, és költséghatékony fejlesztések által kívánják elérni a térség fenntartható fejlődését. A projektméretet maximumát jellemzően 5-10 millió Ft-ban határozták meg.

Az egyesületek vidékfejlesztésért felelősen dolgozó tagjainak hangsúlyosabb munkája az lesz, hogy egyéb programok támogatásait feltérképezzék, és ezek megszerzésében támogassák a működési területük szereplőit.

Bács-Kiskun megye vidéki településein a mezőgazdaság a legjelentősebb húzóágazat, így a helyi termékek előállításával foglalkozó gazdálkodók támogatása a továbbiakban is elengedhetetlen, általánosan megjelenik a megyei Helyi Fejlesztési Stratégiákban. A nem mezőgazdasági tevékenységet végző gazdasági társaságok támogatása is folytatódik, hiszen a GINOP által megkövetelt feltételeknek, kötelezettségeknek a kisebb vállalkozások nem tudnak megfelelni, továbbá a tapasztalatok szerint a projektek összköltsége nem haladja meg a GINOP-ban meghatározott minimum támogatási összeget.

Az összesen 2.797.350.000.- Ft fejlesztési forrás a Helyi Fejlesztési Stratégiák szerint csupán 21 új munkahelyet teremt majd Bács-Kiskun megyében. Az új munkahelyek létrehozására vonatkozó megyei vállalás a helyi akciócsoportok közötti megoszlása nagy aránytalanságot mutat. 17 új munkahelyet a három legkisebb működési területű, legkevesebb fejlesztési forrással rendelkező helyi akciócsoport kívánja létrehozni. Stratégiai céljaikban, intézkedéseikben nincs akkora eltérés a HACS-ok között, ami indokolná a helyi vállalkozás-, gazdaságfejlesztésben elért eredményeik ilyen mértékű differenciálódását.

31. táblázat: A helyi akciócsoportok által vállalt új munkahelyek száma

Helyi akciócsoport	Vállalt új munkahelyek száma*
Homokhátság Fejlődéséért Vidékfejlesztési Egyesület	0
Kiskunok Vidékéért Egyesület	5
ÜDE-KUNSÁG Vidékfejlesztési Egyesület	4
Felső-Bácska Vidékfejlesztési Egyesület	0
Kolon Menti LEADER Egyesület	7
Szabadszállási Gazdakör	5
Összesen	21

*A támogatott projektek által létrehozott új munkahelyek száma teljes munkaidő egyenértékben

Forrás: A Helyi Fejlesztési Stratégiák alapján saját szerkesztés

A Bács-Kiskun megyei LEADER Helyi Akciócsoportok 2014-2020 fejlesztési időszakban alkalmazott specifikus céljait és intézkedéseit a Helyi Fejlesztési Stratégiák alapján a mellékletekben mutatjuk be.

A 2014-2020-as időszakban a delegált kifizető ügynökségi feladatok megszűnnek, a munkaszervezetek irodái megnyílnak a helyi szereplők előtt, így a munkaszervezetek aktívabb és szerteágazóbb térségfejlesztési feladatokat látnak el. Cél a helyi szintű kapacitásfejlesztés, bevonás, aktivizálás, képzések, szemléletformálás, közösségi akciók szervezésén keresztül.

A 2014-2020-as időszakban egyértelműen erősebb hangsúly helyeződik az animációra, amelynek célja, hogy a LEADER új embereket, ötleteket és erőforrásokat érjen el. Ennek a tevékenységnek a megtervezése a felkészülés egyik legfontosabb feladata.

Az elmúlt programozási ciklus tapasztalatai alapján egyes vélemények szerint a legnagyobb szükség a közösségfejlesztésre lenne a LEADER alapelvek mentén, hiszen élő kapcsolatok kialakításával tehető élhetővé és élővé a vidék. A helyi és a helyközi partnerkapcsolatok elmélyítésével, megerősítésével őrizhetik meg a jövő nemzedékei számára a vidéki életformát, teremthetik meg a helyi értékekre büszke vidéki ember számára megfelelő gazdasági-társadalmi környezetet.

Közösségvezérelt helyi fejlesztés

A 2014–2020-as uniós fejlesztéspolitika területi megközelítésen alapuló eszközei az integrált területi beruházás (Integrated Territorial Investment, ITI) és a közösségvezérelt helyi fejlesztés. Ez utóbbi módszertanilag teljes mértékben a LEADER megközelítésre épül, ugyanakkor jelen időszak vidékfejlesztési politikáját érintő egyik legjelentősebb újításaként a keretjogszabályok lehetőséget teremtenek a Helyi Fejlesztési Stratégiák több fejlesztési alaphoz való finanszírozására (multifund CLLD). A 2014 és 2020 közötti fejlesztési időszakban Magyarországon kísérleti jelleggel a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program keretében meghirdetett TOP-7.1.1-16 Kulturális és közösségi terek infrastrukturális

fejlesztése és helyi közösségszervezés a városi helyi fejlesztési stratégiához kapcsolódva c. pályázati felhívás teremt lehetőséget a 10.000 fő feletti népességű városokban, hogy helyi közösségi szinten tervezzék és valósítsák meg a városi Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégiákban foglalt, elsődlegesen kulturális és közösségi tartalmú helyi fejlesztési elképzeléseiket. Ezek lehetnek a Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégia elkészítése mellett ERFA forrásból finanszírozott kulturális és közösségi tér fejlesztések és/vagy ESZA forrásból megvalósítható helyi közösségszervezési tevékenységek.

6.2 Helyi foglalkoztatási együttműködések

A foglalkoztatási együttműködések a térségi foglalkoztatáspolitikai fontos eszközei, segítségükkel keretek teremthetők a munkaerő-piaci szereplők hatékony együttműködéséhez. A foglalkoztatási együttműködés (paktum) a térségi szereplők szerződésben rögzített összefogása. A partnerség lényege, hogy az önkormányzatok, a munkaügyi szakemberek, a vállalkozók, a civilek, illetve a képző intézmények vezetői együtt gondolkodnak és dolgoznak a térség foglalkoztatási problémáinak megoldásán. Stratégiát alkotnak, és ennek mentén különböző programokat valósítanak meg. Ezek a programok lehetnek többek között a munkanélküli és inaktív helyi lakosság munkaerőpiacra belépését, foglalkoztathatóságuk növelését és vállalkozóvá válásukat segítő programok, figyelembe véve az adott térség munkaerő-piaci sajátosságait.

Az Európai Unióban a foglalkoztatási paktum már bizonyított jó gyakorlat, és a hazai programok korábbi eredményei is biztatóak. A tapasztalatok szerint a térségi összefogás és kooperáció erősödhet, fellendülhet a gazdasági szereplők, az állami, az önkormányzati és a civil szféra párbeszéde, nőhet a pályázati aktivitás, az adott térség forrásszerző képessége. Újabb csatlakozók léphetnek be a paktumokba, felmérések készülhetnek a térség foglalkoztatási helyzetéről, a vidékfejlesztéssel összefüggő szándékokról, továbbá a partnerek közösen fogalmazhatnak meg összehangolt foglalkoztatási stratégiákat, akcióterveket.

A paktumok három szinten jönnek létre: megyei, megyei jogú város és helyi szinten.

Bács-Kiskun megyében foglalkoztatási együttműködésre korábban több településen voltak kezdeményezések, különösen azon a területen, ahol az együttműködés formáinak, kereteinek kialakítására pályázati forrás is rendelkezésre állt. Bács-Kiskun megyében a lemaradással küszködő szerb határ közeli területen a 2000-es évektől hatványozottabban jelentkezett a munkaerő elköltözésével együtt járó elöregedés és a lakosság elszegényedése. A megye **déli részén**, ahol az elvándorlás megállítására, a munkanélküliség csökkentésére nagy erőket mozgósítottak, a tapasztalatok szerint a foglalkoztatási programok rendre nem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket. Több foglalkoztatási paktumot indítottak 2006-2008 között (pl. Bácsalmáson, illetve a Kunszentmiklósi kistérségben), a programban megvalósíthatósági tanulmányok születtek, képzési tematikákat állítottak össze, és átfogó foglalkoztatási stratégiát készítettek. Erre alapozva létrehoztak egy vezető testületet, akiknek feladata a stratégia alapján a gyakorlati megvalósítás lett volna, azaz a munkavállalókat és a munkaadói igényeket összehangolva képzéseket szervezni, és gondoskodni a munkahelyek betöltéséről. Sajnos anyagi források híján ezek a programok elhaltak.

Ezek a programok a következők voltak:

32. táblázat: Megvalósult helyi foglalkoztatási együttműködések

Térség	Kunszentmiklósi kistérség	Bácsalmási kistérség	Bajai kistérség
Projekt	Kistérségi Foglalkoztatási Megállapodás létrehozása a Kunszentmiklósi Kistérségben c. ROP-3.2.1.-2004-10-0002/34 projekt	Bácsalmási Foglalkoztatási Partnerség ROP-3.2.1-05/1.-2005-03-0007/34	Új, személycentrikus, kistérségi Foglalkoztatási Paktum modell EQUAL-2.1.1.-2005-10-0014/1.0
Projektgazda	Felső-Kiskunsági Gazdaságfejlesztő Alapítvány	Bácsalmás város Önkormányzata	Bajai Kommunális és Szolgáltató Kht.
Tevékenység	Képzéseket, stratégiaalkotást, társadalmi tőke kutatást, bel- és külföldi tanulmányutakat bonyolított le. 31 szervezet írta alá 2007 májusában a paktumot. A projekt 2009 júliusáig tartott.	A projekt 2005-2007 között tartott. A támogatási program befejeztével létrejött a Bácsalmási Kistérségi Foglalkoztatási Társulás, amely az operatív intézkedések, feladatok megvalósítására hivatott. A projekt keretében elkészült egy befektetési kézikönyv és egy képzési stratégia.	A project célja olyan működőképes, személy-centrikus struktúra kialakítása volt, amelyben a rehabilitációs intézmények, valamint a potenciális munkaadói rétegek összekapcsolódnak. A célcsoport munkaerő-piaci aktivitásának növelése, pszichés-mentális állapotának és szociális helyzetének javítása, társadalmi elfogadottságuk elősegítése munkaerő-piaci re-integrációjukkal, a társadalmi kommunikáció beindítása a periférikus és marginalizálódott rétegekkel. A projekt 2008-ban zárult. Keretében 2007-ben foglalkoztatási paktum aláírására került sor. Tevékenysége során foglalkoztatási fórumokat is rendeztek.

Forrás: saját szerkesztés

Ugyanakkor pozitív eredményről is beszámoltak: a Bácsalmási kistérség szintjén működtettek egy Tranzit Foglalkoztatási Programot, aminek keretében 50-100 főt képeztek elsősorban építőipari munkák elvégzésére, akiket utána a kistérség önkormányzatai alkalmazni tudtak. Komoly vívmánya volt a programnak, hogy a projekt végén a kiképzett emberek 40 %-a el tudott helyezkedni a versenyszférában.

A korábbi évek tapasztalatait leszűrve a települések jelentős része várja azt, hogy új alapokra helyezve elindíthassanak újra foglalkoztatási paktumokat, mert jól látják, hogy hiába kezd a településükön vállalkozás új fejlesztésbe, ha nincs hozzá munkaerő. Jól látják azt is, hogy a kettő csak együtt működhet eredményesen. A program sikeréhez véleményük szerint elengedhetetlen, hogy a munkaadók megfelelő jövedelmeket kínáljanak a munkavállalóknak, mert a képzés, a munkaerő toborzás hosszú távú eredményességéhez olyan bérszint szükséges, amivel a megélhetés biztosítható.

A Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat a 2014-2020-as Európai Unió tervezési és költségvetési időszakra vonatkozó tervdokumentumok készítésekor, azok megalapozása érdekében együttműködési megállapodásokat kötött a Bács-Kiskun Megyei Építész Kamarával és a Bács-Kiskun Megyei Mérnöki Kamarával, hogy azok tagjai szakmai tudásukkal és tapasztalataikkal tudják segíteni Bács-Kiskun megye hosszú távú területfejlesztési koncepciójának és fejlesztési programjának magas színvonalon történő előkészítését, támogatva a megye számára az Európai Unió fejlesztési források minél nagyobb arányú megszerzését.

6.3 Termelői együttműködések, helyi termékek

A megyében jelentős szereppel bíró mezőgazdaság az önfoglalkoztatáson keresztül nagymértékben hozzájárul a megyei foglalkoztatottsághoz.

6.3.1 Helyi termék/kistermelő fogalmának tisztázása

Az elmúlt 6-8 évben vált szakmai körökben általánossá a **helyi termék** elnevezés használata, bevezetése a közbeszédbe. Általában kistermelői termék értendő alatta, de a helyi termék fogalmának meghatározása a mai napig nem jutott nyugvópontra. Elmondható, hogy ugyanarra a termékköre használjuk a helyi termék, kistermelői termék, háztáji, hagyományos, tájjellegű termék és legújabban a kézműves termék kifejezést, bár ez utóbbi már egy prémium kategóriát fémjelez. Jelen helyzetelemzésben helyi terméknek/kistermelői terméknek az egy adott településen, tájörzetben megtermelt/előállított élelmiszert tekintjük. Itt kell leszögezni, hogy a statisztikai adatok gyűjtése a helyi termékekre nem terjed ki, erre vonatkozóan csak közvetett/becsült adatok léteznek.

A **helyi terméket előállítók** köre is nehezen körülhatárolható gazdálkodói csoport, ide tartozik a

- kistermelő
- őstermelő
- családi gazdálkodó
- mezőgazdasági vállalkozó
- kisüzem/kisüzemi élelmiszertermelő.

Jelen helyzetelemzésben az EU által elfogadott Vidékfejlesztési Program szerinti fogalmat értjük a kistermelő szóhasználat fogalma alatt: mikrovállalkozásnál nem nagyobb termelő.

Más megközelítésben a helyi termék kategorizálható a **felhasználás/értékesítés iránya** szerint:

- önellátásra termelt termék, gyakran szociális összefüggéseket tapasztalhatunk, a felesleg kerül értékesítésre,
- „megbízható gazdatermék”, közvetlen értékesítéssel kerül a végső fogyasztóhoz,

- magas hozzáadott érték, egyedi termék, rés piac termék, prémium termék, jól szegmentálható fizetőképes fogyasztói/tudatos vásárlói kör.

A helyi termékek értékesítésekor a közvetlen értékesítési mód a tipikus, de nem általános. **A közvetlen értékesítés történhet:**

- direkt értékesítéssel, amikor a termelő közvetlenül a fogyasztónak ad el,
- rövid értékesítési lánc esetén általában a közvetlen direkt értékesítés történik, de a termelő és a vásárló közé egy közvetítő beiktatása még elfogadott,
- közösségi értékesítési rendszer alatt azokat a kistermelői csoportosulásokat értjük, amelyek értékesítési céllal, valamilyen közös módszert/eladási technikát alkalmaznak Pl.: szatyor klub, közös internetes portál, közös értékesítésösztönzési akciók.

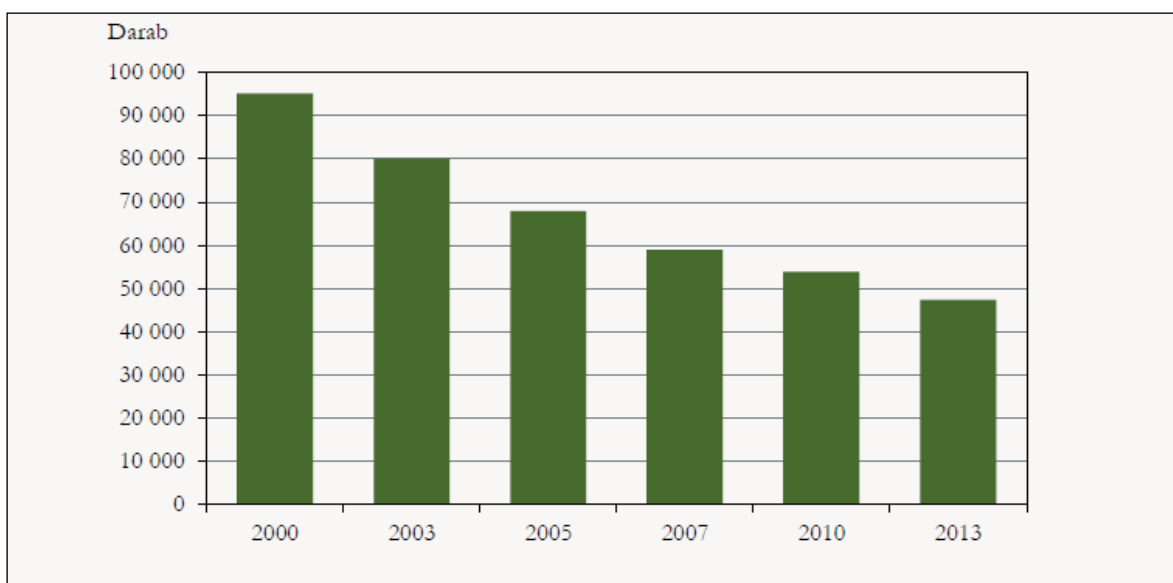
A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Helyi termék kézikönyv 2016. c. dokumentuma szerint a helyi élelmiszer rendszerek, helyi termékek:

- támogatják a helyi és regionális gazdaságot;
- alapvető szintű élelmiszer-önellátást biztosítanak;
- önfoglalkoztatási lehetőséget, munkahelyeket teremtenek;
- autentikus, hagyományos, eredeti, fenntartható, szezonális, vagy egyéb, a helyi lakosság által nagyra értékelt tulajdonságai révén kínálatuk erősíti a társadalmi kohéziót és a közösségi szellemet, környezetbarát magatartásra, aktív állampolgári részvételre ösztönzi a helyi közösséget;
- a helyi termékek értékesítése révén a fogyasztók és a termelők szorosabb kapcsolatban állnak egymással, a személyes ismeretség révén bizalmi kapcsolat jön létre;
- értékesítése során a termelési rendszerek környezetileg fenntarthatóbbak, csökken az élelmiszerek szállítási útja, egyúttal lehetőség nyílik a szerves hulladékon, maradékanyagokon és megújuló energián alapuló körfolyamatok létrehozására; hozzájárulnak a biológiai sokféleség fenntartásához és a kipusztulóban lévő gyümölcs, zöldségfélék, valamint állatfajok fennmaradásához.

6.3.2 Termelői oldal helyzetének bemutatása

Bács-Kiskun megyében az országos helyzethez hasonlóan birtokkoncentráció zajlik, a gazdaságok száma folyamatosan csökkenő tendenciát mutat.

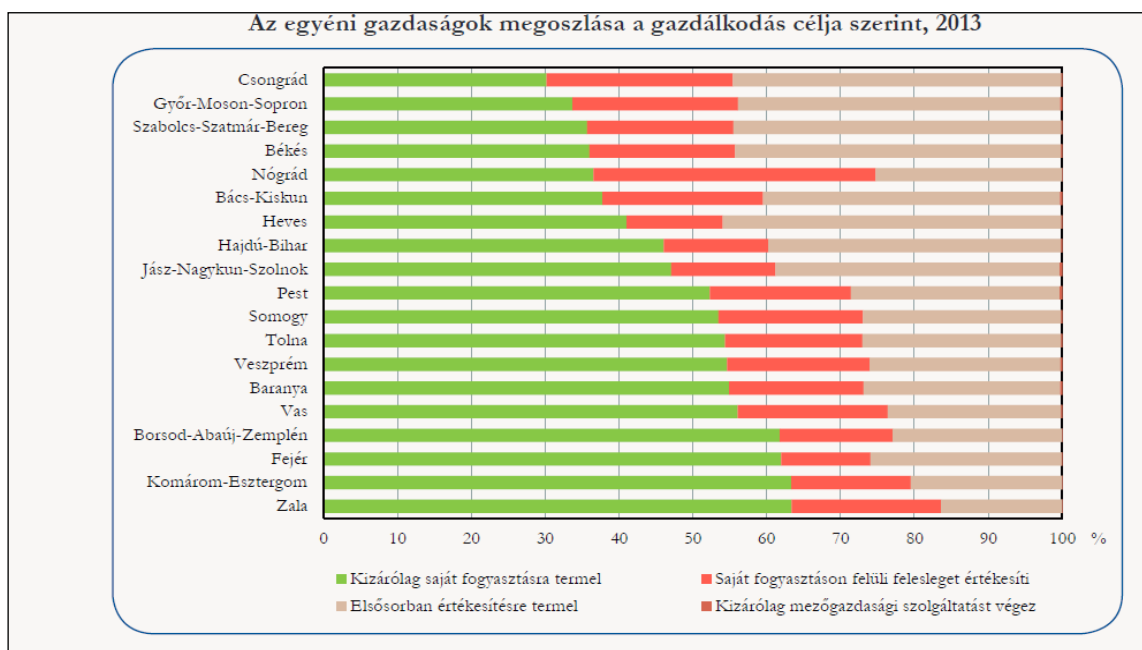
27. ábra: Egyéni gazdaságok száma Bács-Kiskun megyében (2000-2013)

Forrás: KSH; 2013 évi GSZÖ alapján

Az egyéni gazdaságok közel fele saját ellátásra termel, a saját ellátáson felül a felesleget értékesítő gazdaságok száma alig több mint 20 %. Ez utóbbi értékkel országos összehasonlításban a megyék között a hatodik helyet foglaljuk el.

28. ábra: Az egyéni gazdaságok megoszlása a gazdálkodás célja szerint (2013)

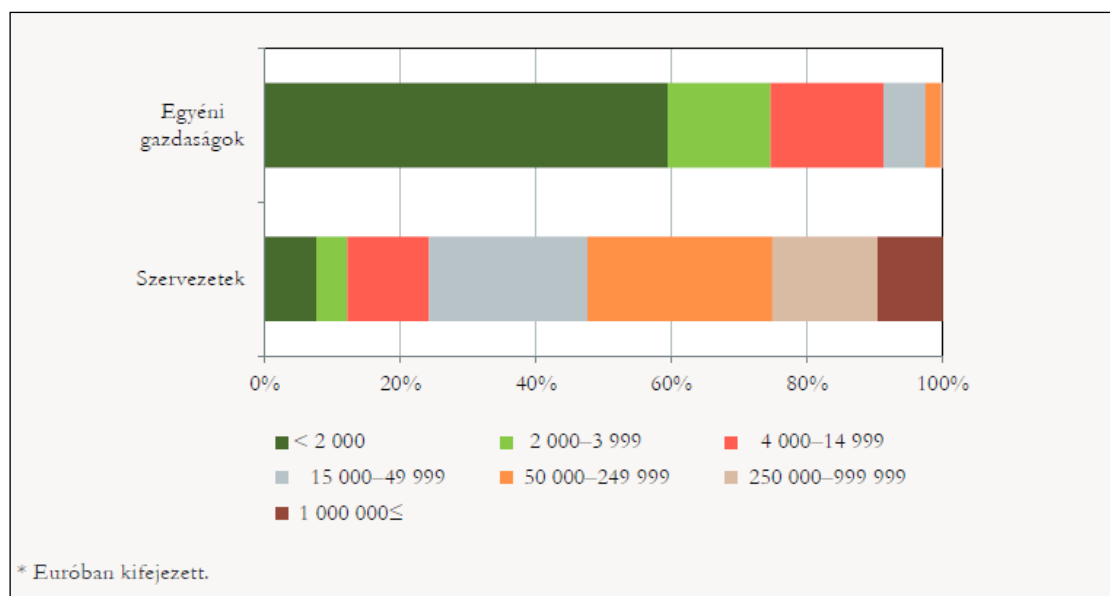

Forrás: KSH; 2013 évi GSZÖ alapján

Az egyéni gazdaságok termelési értékét vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a gazdaságok közel 60%-a 2000 Euro alatti termelési értékkel bír, ami éves szinten 600 000 Ft alatti árbevételt jelent. Ez összefüggést mutat azzal a ténnyel, hogy ezen árbevétel-határ alatt a termelő nem köteles adóbevallást benyújtani a mezőgazdasági árbevételéről. Sajnálatos, hogy a KSH által a

2013. évi gazdaságszerkezeti összeírás során közzétett adatok nem tartalmazzak <4000 STÉ és 6000 STÉ (Standard Termelési Érték) bontású adatot a gazdaságokról, mivel az Európai Unió a 6000 STÉ feletti gazdaságokat preferálja elsődlegesen.

29. ábra: A gazdaságok szám megoszlása a standard termelési érték* nagyságkategóriái szerint, gazdálkodási formánként (2013)

Forrás: KSH; 2013 évi GSZÖ alapján

6.3.3 Helyi termékek Bács-Kiskun megyében

A mezőgazdasági hagyományok és az előállított speciális élelmiszeripari termékek tekintetében gazdag örökséggel rendelkezik a megye. Hosszú hányattatás után ismét teret nyert a pusztai legelőkön a tradicionális magyar állatfajták tartása (szürke marha). Kultúrtörténeti jelentőséggel is rendelkezik a homoki szőlőtermesztés és a hozzá kapcsolódó borkultúra. Speciális – kisüzemi, több lábon álló – mezőgazdasági kultúrát őriz a kiskunsági tanyavilág, amely egyúttal néprajzi és tájképi értelemben is értéket képvisel.

Bács-Kiskun megyében a megyei és a települési önkormányzatok, a gazdasági kamarák, a civil szervezetek korán felismerték a kistermelői összefogás jelentőségét, a helyi termékek piacra jutása segítésének fontosságát. Ezt támasztja alá, hogy hazánkban az első kistermelői gazdahálózat a Homokhátságon (három megyét érintően) az Agrárgazdasági Kamra szervezésében jött létre.

A sikeres kezdeteket fémjelzi, hogy a HÍR program indításakor Bács megye volt képes a legnagyobb számban terméket regisztrálni/bemutatni a Hagyományok Ízek Régiók kiadványban.

Ezzel egyidejűleg adta közre a Bács-Kiskun Megyei Agrárkamara a Gazdasági Minisztérium támogatásával 2002 évben összeállított gyűjteményét a Duna-Tisza köze kiemelkedő termékeiről, Hungarikumokról. A gyűjtemény 36 termék tudományos igényű leírását tartalmazza (1. sz. melléklet: Terméklista). Ez a két gyűjtési munka ugyan több mint 10 évvel megelőzte az „értéktárak” kialakításának gondolatát, de máig tartó hatásuk érzékelhető.

Napjainkra elmondhatjuk, hogy települések jelentős részének vezetői és gazdálkodói igyekeznek megtalálni „zászlós” helyi terméküket, és megtenni az első lépéseket a közösségi promóció területén.

Kézenfekvő, hogy a helyi termékek a települések ünnepein (falunap, búcsú, szüreti fesztivál) egyre nagyobb szerepet kapnak a helyi/térségi művészeti csoportok bemutatkozása és a szórakoztató programok mellett. Ezek közül jó néhány országos jelentőségű attrakciót is növelte ki magát: Bajai halászlé-, Hajósi bor ünnep és a különböző szüreti fesztiválok sora.

Bács-Kiskun megyében az élelmiszeripari termékek közül mindenképp az agrárium két hungarikumát, a kecskeméti fűtölős barackpálinkát, valamint a kalocsai fűszerpaprikát kell kiemelni. A helyi termékek sorából mennyiségi szempontból kiemelkedő a szőlő, mivel itt található az országos szőlőültetvények 29%-a, melynek 85%-át egyéni gazdaságokban művelik.

A sárgadinnye 44%-át a megyében termelik, a sárgadinnyét termelő települések sorából kiemelkedik Szentkirály, a település zászlós terméke a dinnye.

A bodza ültetvény több mint 900 ha területet teszi ki, ez az ország bodza ültetvényének negyedét adja, a Homokhátság teljes területén magas a termelési kedv.

A gyümölcsök sorából már a termesztési hagyományok okán is kiemelkedik a sárgabarack és a meggy (kecskeméti kajszai, a keceli meggy), a gyümölcsültetvények területe csökkenő tendenciát mutat, kivételt képez a meggy, az őszibarack, a körte és a szamóca termőterülete, melyek növekednek.

A statisztika az egyéb gyümölcsök közé sorolja a feltörekvő homoktöviset, ami várhatóan olyan ívet fog mutatni, mint a bodza.

A zöldségtermő terület Bács-Kiskun megyében folyamatos csökkenést mutat, különösen igaz ez a megállapítás a fokhagyma, hagyma, fűszerpaprika termesztésére. Ezzel együtt több település vezérterméke a zöldségféléből kerül ki, hagyományosan a kalocsai paprika vagy a feltörekvő zöldségfélék sorából a kelebiai spárga.

Bács-Kiskun megye élen jár az állattartásban, bár a viszonyszámok nagysága miatt a 100 ha mezőgazdasági területre jutó állatállomány alacsonyabb értéket mutat. Az állatállomány több mint felét egyéni gazdaságokban tartják.

Az ország kacsállóományának 2/3-a Bács-Kiskun megyéből kerül ki, Kiskunhalas, Kiskunmajsa környékén, Duna menti településeken kedvelt szárnyas.

A liba állomány szerényebb, a libatartás élőlovas települései a Kiskun települések, ezek közül is Kiskunfélegyháza.

A juh állomány közel 20%-át Bács-Kiskun megyében tartják, 210 ezer db-ot, 2000 egyeddel kevesebb csupán, mint az egész Dunántúlon tartott létszám. Tartása a sziki gyepekhez köthető (Szabadszállás, Kunszentmiklós, Kiskörös, Akasztó környéke stb.).

Az állati termékek sorából a kistermelői tejtermékeket, a tojást célszerű kiemelni, ez utóbbi Kerekegyháza vezértermékének tekinthető.

A helyi termékek sorából külön meg kell említeni a növekvő mennyiségű mézet, és a jól szervezett méztermelőket.

Összességében elmondható, hogy nyilvánvalóan minden település rendelkezik helyi termékkel, de azok településen belüli gazdasági értéke igen különböző, a helyi termékek piaci pozíciója pedig igen változó (2. sz. melléklet: Kimutatás a helyi vezértermékekről).

A Bács-Kiskun Megyei Értéktár tartalmazza a Bács-Kiskun megyei és a megyei települési értékeket, amelyek aktuális listája a mellékletek között található (3. sz. melléklet: Megyei és települési értékek).

Helyi termékek direkt értékesítése

A helyi terméket előállítók jellemzően direkt értékesítést folytatnak, melynek elsődleges színtere a helyi piac. Bács-Kiskun megyében a NAK BKM Igazgatósága által 2016 júniusában végzett felmérés szerint nyolc településen működik termelői piac. (4. számú melléklet: Bács megyei termelői piacok)

A termelői piacok kialakításának, megújításának jelentős lökést adott a Tanyafejlesztési Program nyújtotta támogatási lehetőség. A program keretében az alábbi településeken létesültek/korszerűsödtek kistermelői piacok.

33. táblázat: Tanyafejlesztési program által támogatott kistermelői piacok

2011	2012	2013
Fülöpháza	Solt	Csolyospálos
Kerekegyháza		Fülöpszállás
Kiskunfélegyháza		Kelebia
Kiskunmajsa		Lakitelek
Kunszentmiklós		Orgovány
Szabadszállás		Soltvadkert
Tiszaalpár		Petőfiszállás
		Tiszakécske
		Tompa

Forrás: saját szerkesztés

Egyre népszerűbbek a fővárosban nyíló termelői piacok, ahol a kistermelői áruk ára, a fizetőképes keresletre figyelemmel magasabban pozícionálható. Az elérhető árbevétel többlet fedezi a szállítási kiadásokat és a többlet munkaidő ráfordítást.

6.3.4 Kistermelői együttműködések

Bács-Kiskun megyében a kistermelői együttműködések kialakulása/működése változatos képet mutat. Találhatók köztük olyanok, melyek létrejötte fölött „ernyőszervezet” bábáskodott és vannak tipikus fogyasztói- és gazdakezdeményezéseken alapuló. Egyet azonban ki kell emelni, hogy mindig áll mögöttük egy meghatározó személyiség, aki a kezdeményezés élére áll, és a működtetés motorja. Szerencsés esetben a kezdeményezéshez csatlakoznak segítők, akik magukénak érzik az ügyet, de találkozhatunk olyannal is, amikor a csoport a meghatározó személyiség visszalépésével nem igazán működik vagy nem képes a fejlődésre.

Kamra-túra Homokháti Gazdaudvar Hálózat

A Hálózat a BKM Agrárkamara gesztorságával a Homokháti Speciális Vidékfejlesztési Célprogram keretében szerveződött 2004-2005. évben. A Hálózat tagjainak száma 100-120 gazdaság között mozog. A gazdaságok zöldség-, gyümölcsstermesztéssel, állattartással, kistermelői élelmiszer-feldolgozással foglalkoznak.

A Hálózat „vezér gazdái” és az őket segítő szervezetek, természetes személyek összefogásával 2013. évben megalakult a Kamra-túra Egyesület. Ezzel a lépéssel a gazdálkodói csoport „önjáróvá” vált, de mind a mai napig élvezi az Agrárgazdasági Kamara és annak nonprofit társasága támogató közreműködését.

A hálózat tagjai termékeiket, a BKM Agrárkamra által létrehozott Homokhátság védjegy alá rendezhetik. A védjegy működtetéséhez kötődő feladatokat, a kialakított védjegyhasználat szabályzat mentén az Egyesület látja el.

A Hálózat tagjainak termékei a www.kamra-tura.hu oldalon érhetők el. A www.homokhatsag.hu oldalon pedig a közösséget összefogó/támogató tevékenységekről lehet információt szerezni (képzések, szakmai kiadványok, tanulmányutak stb.).

A Hálózat tagjai önállóan jelennek meg termékeikkel a piacon, az értékesítést a védjegy népszerűsítését szolgáló közösségi marketing akciók támogatják (termékbemutató, kóstoltató, facebook oldal működtetése, kiadványok, reklámanyagok stb.) A termékek egy része folyamatosan megtalálható a Kecskeméti Főtéri Kistermelői Piacon, amit a NAK BKM Igazgatósága működtet a Kecskemét Megyei Jogú Város, a Homokháti Kistérségi Társulásból létrejött Egyesület, valamint a Kamra-túra Egyesület partnerségével.

Szatyor közösség

A Szatyor egy közösségi kezdeményezés, melyet elhivatott természetes személyek/fogyasztók hoztak létre, éveken keresztül működött anélkül, hogy valamilyen hivatalos formációt hoztak volna létre. A fogyasztók és termelők, mint közösséget alkotók száma folyamatosan változik.

Hitvallásuk szerint azért jött létre, hogy a közösség tagjai olyan táplálékot szerezzenek be, amely két feltételnek is megfelel: egyrészt helyi, másrészt organikus vagy kémia-mentes termelésből származik. A tagok tudják, hogy a termékeket ki és hogyan termeli, állítja elő, a kapcsolat kölcsönös bizalmon alapul.

A működtetést **önkéntes** alapon végzik, és **minden tag** ereje és lehetőségei szerint vesz részt ebben a munkában, az értékesítési pont működtetésében.

A Szatyor nem végez kereskedelmi tevékenységet és nem is szolgáltató egység. A Szatyor egy kapcsolat a termelő és a fogyasztó között, fogyasztó és fogyasztó között.

A Szatyor Kecskeméti Bevásárlói Közösség napjainkra egyesületi formában működik, és önálló honlappal rendelkezik www.kecsekemetiszatyor.hu. A termelői oldal széles termékínálattal áll rendelkezésre, a termelők száma változó, 35-45 gazdaság között mozog.

Szükséges még megemlíteni, hogy a Szatyor közösség és a Kamra-túra Egyesület a promóció és a lehetséges fejlesztési irányok területén együttműködik.

Bácsalmási finomságok

Bácsalmáson a szociális szövetkezet megalapításának előzményeként közfoglalkoztatási alapon, a Bácsalmási Önkormányzati Közszolgáltatási Közhasznú Nonprofit Kft. keretében Zöldség-Gyümölcs Feldolgozó Üzemet alakítottak ki 2013-ban, ahol elsősorban saját termelésű alapanyagokból különféle, egészségre kedvező hatású, egységes Bácsalmási Finomságok logóval ellátott termékek (krémek, lekvárok, befőttek, szörpök, savanyúságok stb.) készülnek. Munkájuk eredményeképpen megépült az Egészséges Bácsalmásért Mintabolt és hűtőkamra-rendszer.

A feldolgozáshoz szükséges alapanyagokat nagyrészt maguk állítják elő, mert a Kft. 50 hektár önkormányzati tulajdonú földterületen folytatja a gazdálkodást, alapvető zöldségféléket és vetőmagot termesztnek.

2013 évben a Start programot bonyolító szakemberekből, Bácsalmás Város Önkormányzata és két közfoglalkoztatott részvételével megalakult a Bácsalmásért Szociális Szövetkezet, amely aktív tevékenységét 2014-ben kezdte el.

A szövetkezet bérértékesítést folytat, az ehhez szükséges eszközöket beszerezték, az infrastruktúrát pedig átvették az Önkormányzattól. Erre alapozva közvetlen értékesítési hálózatot, a „Bácsalmási Portéka Szatyorközösséget” működteti, ahol a saját termelésű termények és feldolgozott termékek széles skálája mellett, helyi őstermelők és vállalkozók „portékáit” is értékesíti. Céljuk a szövetkezet tevékenységi területének fokozatos bővítése.

Adacs-Bábonny Szociális Szövetkezet

A Szövetkezetet 2011-ben hozták létre, kunbábonnyi, kunszentmiklósi, kunadacsi tagokkal. A tagságot olyan emberek adják, akik előtte több mint tíz évig dolgoztak együtt különböző közösségi tevékenységekben. Legfőbb céljuk, hogy a munkanélküli és a munkaerőpiacon valamilyen szempontból hátrányt szenvedők számára munkalehetőséget és jövedelmet biztosítsanak. Emellett azt is fontosnak tartják, hogy biztonságos, szolidáris közösségként működjenek, amely minden tagnak lehetőséget ad az értelmes, élhető életre.

A szövetkezet központját a Civil Kollégium Alapítvány által képzési, közösségi céllal működtetett régi iskolaépület adja, amely 1997 óta ad otthont képzéseinek, rendezvényeinek. Az Alapítvány megbízásából 2011 óta a Szociális szövetkezet üzemelteti a közösségi tereket is, és minden évben igyekszik gazdagítani környezetét. A Községi Öngyógyító Kertben növénytársítással termelnek zöldséget, fűszer- és gyógynövényt. A termést a szövetkezeti tagok saját célra feldolgozzák. A Szövetkezet Kunbábonnyban vásárolt telket gyümölcsstelepitési céllal. Hosszú távú terveik között szerepel egy feldolgozó kisüzem létesítése. A vendégházuk ebédlőjében nemrég nyitottak egy rendhagyó, Le Mat kávézót. (A Le Mat egy franchise alapon működő hotellánc, különlegessége, hogy szövetkezetek működtetik, valamilyen szempontból hátrányos helyzetű személyeknek biztosítva munkalehetőséget.)

Kiskunmajsai helyi termék

A Kiskunmajsai helyi termék védjegyet a Tanyafejlesztési program keretében Kiskunmajsa Város Önkormányzata hozta létre 2012. évben, az Önkormányzat által működtetett Projektiroda közreműködésével. A védjegy a promóciós eszközön túl, a térségben működő 31 kistermelő között jelent összekötő kapcsolatot.

Tiszaalpári helyi termék

A Tiszaalpári helyi termék védjegyet szintén a Tanyafejlesztési program keretében Tiszaalpár Önkormányzata hívta életre 2012. évben. A védjegy használatának jogát 19 helyi kistermelő szerezte meg, termékeik friss zöldség-, gyümölcs-, tejtermékek, méz, savanyúság, húskészítmények.

Kiskun helyi termék

A védjegy tulajdonosa és működtetője a Felső-Kiskunsági Gazdaságfejlesztő Alapítvány Kunadacs központtal. A védjegy használatának jogát a Kiskun településen termelő magán –és

jogi személyek szerezhetik meg. Az eddigiek során 45 mezőgazdasági termelő szerezte meg a védjegy használata jogát. Termékeik: zöldség, gyümölcs, gabonafélék, tojás, húskészítmények.

Bácskai Becses

A Bácskai Becses egy helyi termék védjegy, amely Tompa és Kelebia települési önkormányzatok összefogásával született meg a Tanyafejlesztési Program keretében 2014 évben. A védjegy mintegy harminc helyi termelőt köt össze, a közös védjegy alá rendezett termékek piacra jutását, a fogyasztói bizalom erősítését kívánják előmozdítani.

A termékkínálat a friss zöldségen, gyümölcsön kívül, mézből, tejtermékekből, sertéshúskészítményből tevődik össze. A kínálat a www.bacskaibecses.hu honlapon megtekinthető. (4. számú melléklet: Védjegyek).

6.3.5 Helyi szolgáltatások, népi mesterségek

A helyi termékek körébe soroljuk a hagyományos népi mesterségek termékeit, a kézműves termékeket, a helyi építészeti értékek közé pedig a hagyományos, tájra jellemző lakóházakat, gazdasági épületeket, egyéb építményeket. Ezek fennmaradásához, megőrzéséhez, valamint turisztikai hasznosíthatóságához szükséges az ezeket előállító mesterségek, tudás megőrzése. A népi mesterségek kialakulása, megmaradása általában visszavezethető a tájegység természeti adottságaira, ami nagyban meghatározta az ott folyó tevékenységeket és az azt kiszolgáló kézművességet.

A Népi Iparművészeti korábban Múzeum, ma Gyűjtemény kezelői sokat tettek és tesznek a népi mesterségek fennmaradásáért. Az általuk működtetett Duna-Tisza Közi Népművészeti Egyesület tagjai 25 féle népi mesterséget tartanak életben.

A népi gyökerű iparművészetnek nagy hagyományai vannak a megyében. A halasi csipke nem csak a magyar, hanem az európai iparművészetnek is elismert terméke. A halasi csipkéből készült alkotások több világkiállítás nagydíját is elnyerték, és a Magyar Köztársaság hivatalos ajándék listáján a legmagasabb rangú vendégek protokoll ajándékeként szerepelnek. A kalocsai hímzés – az 1930-as évek után – napjainkban újra virágkorát éli és szintén nemzetközi hírnévre tett szert. Jellegzetes virágmotívumai az elmúlt években számtalan ruházati és egyéb terméken jelentek meg. A hímzés mellett a népi hagyományban jelentős volt a hasonló motívumokkal készített fafaragás is.

A hagyományos népi mesterségek egy-egy tájkörzetben, településen akár évszázadokra visszanyúló gyökerekkel rendelkeznek, a fennmaradásuk gyakran dinasztiákhoz köthető. Ennek szép példája Tiszakécskén a Kovács család - több generáció óta működtetett - képfestő műhelye.

Bács-Kiskun megyében kétségtelenül a hímző- és pingáló asszonyok tevékenysége vált legismertebbé, a halasi varrott csipke, valamint kalocsai hímzés és pingálás révén.

A kosárfonás fellegvára Tiszaalpár, volt idő (a műanyag használati tárgyak elterjedését megelőzően) amikor a településen száznál is több portán foglalkoztak kosárfonással. A bútorfestés hagyományát ma is őrzik Hartán és környékén. Baja környékén még él a hálókötő mesterség.

A megyében számos településen működik fazekas és fafaragó műhely. A paszományos és a viseletkészítő mesterség feltámadóban van. Egyre több családnak jelent kiegészítő bevételt a

reneszánszát élő gyertyakészítés és szappanfőzés. A mézeskalácsos mesterséget, annak ellenére, hogy bőven van méz, kevesen űzik. Ennek oka visszavezethető az élelmiszerek forgalomba hozatalára vonatkozó szigorú szabályozásra.

A bőrművesek, szíjgyártók gyakran a nagyobb idegenforgalmat bonyolító lovas tanyákhoz kötődnek a jobb megélhetés reményében. A lovas tanyák és a fajtafenntartó ménesek biztosítják a kovácsmesterség fennmaradását is.

A tájra jellemző helyi épített értékek, emlékek (épületek, építmények) megőrzéséhez szükséges a hagyományos, népi építési módszerek ismeretének továbbadása is, napjainkban egyre kevesebben rendelkeznek ezzel a tudással. A helyi természeti és épített, valamint kulturális értékekre helyi szolgáltatások (pl. turisztikai jellegű), képzések (pl. mesterségek esetén) alakíthatók ki.

A népi mesterségek, kézműves tevékenységek fennmaradásának fontosságát számos helyi közösség felismerte és a művelődési/közösségi házak sora működtet gyöngyhímző, szövő, nemezkészítő, csuhéfonó, tojásfestő, játékkészítő klubokat, szakköröket. A népi mesterségek üzése, a helyi értékekre épülő szolgáltatások kialakítása a hagyományok, helyi értékek megőrzésén túl megélhetési lehetőséget is kínál a településeken élők számára.

6.3.6 Államilag elismert termelői csoportosulások Bács megyében

Hazánkban 1999-től kezdve nyílt meg a jogszabályi lehetősége az új típusú termelői csoportosulások megalakításának. A rendszerváltást megelőző szövetkezeti modell negatív tapasztalatai, és az eltelt átmeneti idő hatására, kevesen voltak, akik új típusú szövetkezők iránt elkötelezték magukat. Az elmúlt 15 év folyamatai sem tették igazán vonzóvá a gazdálkodók/kistermelők körében a termelői csoportosulásokat, annak ellenére, hogy Bács-Kiskun megyében jó néhány, jól működő szervezet található (pl.: Aranysárféher, Bácskai Méhészek, Gazda-tej TCS).

A zöldség-gyümölcs termesztőket összefogó TÉSZ-ek (Termelői Értékesítő Szervezetek) Bács-Kiskun megyében földrajzilag a Homokhátság termelési tájkorzethez köthetők. 2015. január 1-i állapot szerint a megyében 6 TÉSZ működik.

A nem kertészeti tevékenységet folytató gazdálkodók termelői csoportjai, termékekre, termékcsoporthoz szakosodva alakultak meg. Az elismert TCS-k (Termelői Csoportok) 12%-a működik Bács-Kiskun megyében, ami az adottságokat és a mezőgazdaságilag művelt terület nagyságát tekintve szerénynek mondható.

A megyében működő 25 TCS ötöde szőlő- és borértékesítéssel foglalkozik. Gabonatermesztők, sertés-, baromfitartók körében 3-3 csoport működik, 2-2 termelői csoport fogja össze az olajos mag termesztőket és szarvasmarhatartókat. A további termékek (szántóföldi kultúrák, cukorrépa, juh, tej, tojás, ló, méhek) tekintetében 1-1 csoport működik a megyében.

Az elismert TÉSZ és TCS működéséhez az állam támogatást nyújt. (5. mellélet: Kimutatás a Bács-Kiskun megyében működő TCS és TÉSZ termelői közösségekről)

Az elmúlt időszakban több kutatás/vizsgálat folyt a termelői közösségek működése tekintetében. A megkérdezett direkt értékesítéssel foglalkozó kistermelők, a termelői csoportosulásoktól való távolmaradásuk okát elsődlegesen az alacsonyabb átvételi árban és az áru ellenértékének késedelmes/bizonytalan kifizetésében jelölték meg.

6.3.7 Fejlesztési szükségletek

A helyi terméket előállító kistermelők post-harvest tevékenységhez (tárolás, marketing, logisztika) szükséges infrastruktúra- és eszközellátottsága hiányos, ugyanúgy a szállítási, raktározási, on farm értékesítési feltételek sem állnak sok esetben rendelkezésre.

A megyében az országos helyzethez hasonlóan kevés számú a kistermelői összefogás, ami az alábbi tényezőkre vezethető vissza:

- alacsony az összefogási hajlandóság, gyenge az önszerveződési képesség;
- kevés a jó gyakorlat, és annak megismertetésére kevés a meglévő kapacitás, a jól vagy jobban működő közösségek is forráshiánnyal küszködnek;
- a közös értékesítés szabályozása hiányos, illetve nem szolgálja a kistermelők piacra jutási céljait. Nevezetesen a közös értékesítés esetén pl.: TЭСZ nem tudják elérni azt az árat, mint a közvetlen értékesítésnél, mivel rárakódik a termékre a közvetítő költsége és az ÁFA.

A kistermelők számára is még elérhető eladásösztönző technikákat kevesen alkalmazzák, pl.: honlap, logó, facebook csoporthoz való csatlakozás, ennek okát a kedvezőtlen szemléletre, az ismeretek és a ráfordítandó idő hiányára vezetjük vissza. A marketing tevékenység szükségességét kevéssé ismerték fel, az igény felkeltésére elégtelenek az ösztönzők. A közösségi promóciós tevékenység gyakorlata kevéssé ismert a termelők körében. A kistermelők általában nem vezetnek ügyfélnyilvántartást, ami a célzott promóció eredményességét segíthetné.

A helyi- és hagyományos-termék védjegyek fogyasztói ismertsége és hitelessége gyenge, melynek oka a promóció és a minőségbiztosítás hiányosságaira vezethető vissza. A helyi termékek minőségbiztosítás nem megoldott, a magas működtetési költségek miatt a helyi termék védjegyet működtetők nem vagy szerény mértékben képesek felvállalni.

A kistermelők, értékesítő termelők élelmiszerbiztonsági felkészültsége (ismeretek, alkalmazás, önellenőrzés, eszközök) alacsony szintű.

A kistermelői közösségek működtetése nehéz, mivel az értékesítési tevékenység, mint új funkció erőforrás (tőke, kereskedelem, marketing, adminisztráció) igényes.

A kistermelői együttműködések generáló szervezetek tőkeszegények, működési kiadásukat nehezen tudják fedezni, a hiányt önkéntesek bevonásával igyekeznek pótolni. Az termelői közösségek szervezése és működtetése pedig professzionális szervezetek/menedzsmentek számára is kihívást jelent.

7 Foglalkoztatást elősegítő programok

A Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztálya által készített Bács-Kiskun megyei munkaerő-piaci helyzetkép 2015. c. dokumentum szerint a munkaerő-piaci támogatások, eszközök az alábbiak szerint alakultak 2015-ben.

7.1 A támogatási folyamatok alakulása

A nyilvántartott álláskeresők munkaerőpiacra történő visszajuttatását számos támogatás segíti, melyek nagy része munkaerő-piaci programok, különösen a TÁMOP és GINOP programok keretében valósul meg. A foglalkoztatás létesítését, bővítését további lehetőségek szolgálják

még, pl.: a munkahelyteremtő támogatások, a közfoglalkoztatás, a munkáltatók közterheinek enyhítése, a foglalkoztatást ösztönző programok.

Bács-Kiskun megyében 2015. évben a foglalkoztatási eszközökben *érintettek száma összesen 8017 fő volt*, közel felével kevesebb az egy évvel korábinál. Az összes támogatásból közel kétharmadát a TÁMOP programok képviselik, egy évvel ezelőtt részarányuk háromnegyedes volt.

Ezen felül a munkahelyteremtő beruházással érintett támogatottak megyei létszáma összesen 574 fő, ami negyedével múlta alul az előző évi létszámot. A munkahelyteremtő beruházás létszámával együtt 2015. évben a támogatással érintettek száma 8591 fő volt. A munkahelyteremtő beruházási támogatások révén foglalkoztatottak száma a megyei támogatott létszám közel hét százaléka.

A tárgyévben az aktív foglalkoztatási *eszközökben résztvevők létszáma* hullámzó, 2015 év első öt hónapjában csökkenést mutat, majd a nyári növekedési időszak után ismét mérséklődés következett.

Előző évhez képest minden támogatási forma esetében csökkent a támogatás által érintettek létszáma. Legkevésbé (egy százalékkal) a bérkötség támogatással érintettek létszáma fogyott. Munkahelymegőrző támogatást kétötöd felettivel kevesebb dolgozóra kértek a munkáltatók. A munkaerő-piaci támogatásokon belül a kiemelt *munkaerő-piaci programokban* (7069 fő) 2015-ben több mint kétötödével kevesebben vehettek részt, mint egy évvel korábban; a TÁMOP programok lezárása jelentős létszámcsökkenéseket eredményezett.

34. táblázat: Munkaerő-piaci támogatások eszközei

Foglalkoztatási eszközök	Érintett bruttó létszám				
	fő		az előző évi %-ában	megoszlása, %	
	2015	2014		2015	2014
Foglalkoztatást elősegítő képzés támogatása	3 676	9 172	40,1	45,9	60,2
Álláskereső klubban való részvétel idejére keresetpótló juttatás	0	46	0,0	0,0	0,3
Bértámogatás	675	1 776	38,0	8,4	11,7
Álláskeresők vállalkozóvá válását elősegítő támogatások	288	330	87,3	3,6	2,2
Bérkötség támogatás	2 687	2 731	99,0	33,5	17,8
Helyközi utazás támogatása	8	14	57,1	0,1	0,1
Munkaadós képzés támogatása	0	19	0,0	0,0	0,1
Munkahelymegőrző támogatás	586	1 086	54,0	7,3	7,1
Lakhatási támogatás	97	80	0,0	1,2	0,5
TÁMOGATÁSOK ÖSSZESEN *	8 017	15 236	52,6	100,0	100,0
Munkahelyteremtő beruházás **	574	772	74,4	6,7	4,8
MINDÖSSZESEN	8 591	16 008	53,7		

Forrás: Bács-Kiskun megyei munkaerő-piaci helyzetkép 2015.

Az aktív eszköztípusok struktúrája egy év alatt kissé eltolódott a bérkötség, a vállalkozóvá válást elősegítő támogatás és a munkahelymegőrző támogatás javára. Az előbbi 15,7%-ponttal, az utóbbi kettő 1,5 és 0,2 százalékponttal emelkedett. A foglalkoztatást elősegítő képzés részesedése mintegy 14,3; a bértámogatás 3,2 százalékponttal csökkent.

A legnagyobb létszámot képviselő foglalkoztatást elősegítő képzést a támogatottak 45,9 %-a vette igénybe, bér- és bérköltség támogatást 8,4, illetve 33,5%-uk. A munkahelymegőrzés közel 7,5 %-os, a munkahelyteremtő beruházás 6,7, a vállalkozóvá válás 3,6 százalékot képviselt. A kiemelt munkaerő-piaci programok 2015-ben az összes aktív eszköz 88,2%-át tették ki, szemben a 2014-es 81,3%-kal. A munkaerő-piaci programok többségét a TÁMOP 1.1.2-11/1 alkotja mindkét tárgyalt évben, 2015-ben a programok háromtizede volt. A TÁMOP 2.1.6 program negyedét, a nyári diákmunka 10,1%-át képezik az összes támogatásnak, valamint további újdonságként jelent meg a Visszatérő 2015 program, amely 2 %-ot képviselt. A 2015 második felében induló GINOP programok közül az „Út a munkaerőpiacra” elnevezésű 3,4%-ot, míg az Ifjúsági Garancia Rendszerben működtetett GINOP 5.2.1-es program 16,7 %-ot képviselt.

A **forgalmi adatok** intenzitása alulmúlta az egy évvel korábbit. A támogatási rendszerbe az év folyamán újonnan **5474 fő** lépett be, eközben **6323 fő** el is hagyta azt, a belépők és a kilépők száma is egy év alatt több mint kétötödével csökkent. Munkaerő-piaci programok keretében 2015-ben 4636 fő lépett be valamely támogatásba, s 5666 főnek járt le a program. Mindkettő létszáma egy év alatt több mint kétötödével mérséklődött. Legtöbben a **GINOP 5.2.1-es programba** jutottak be (1340 fő), mely a támogatásba belépők közel negyedét jelenti. Legnagyobb számban a TÁMOP 1.1.2 programot befejezők voltak (2431 fő), a támogatásokból kilépők közel kétötöde innen távozott.

A nagyobb létszámot érintő támogatások közül a **bérköltség támogatást** harmadával többen kezdték el, **helyközi utazásra** is előző évhez képest jelentősen többen kaptak támogatást. A munkaerő-piaci programok közül a **nyári diákmunka** belépései növekedtek, 11,9 %-kal. A kilépések száma szinte mindegyik támogatási formában csökkent. A kikerülő létszámváltozása legkisebb mértékben a bérköltség támogatást érintette, e támogatás 3,8%-kal kevesebb főnek fejeződött be.

A támogatási rendszerben 2015-ben **3145 fő 25 év alatti fiatal** vett részt, mely egy év alatt harmadával csökkent. Az aktív eszközök érintett létszámán belüli arányuk 2015-ben 36,9%, szemben az egy évvel ezelőtti 28,6%-kal. A fiatalok többsége 65,7%-a (2067 fő) bér- vagy bérköltség támogatás segítségével kapta meg élete első munkáját, ebből 342 fő bértámogatással, 1725 fő bérköltség támogatással; 32,9% (1036 fő) foglalkoztatást elősegítő képzésben vett részt. A kiemelt munkaerő-piaci programokban is érintett fiatalok száma 2015-ben 3122 fő volt, mely negyedével csökkent egy év alatt. A legtöbb fiatal a GINOP 5.2.1 program kedvezményezettje (1340 fő), de jelentős a száma a nyári diákmunka programban résztvevőknek is (808 fő).

7.2 A támogatások térségi jellemzői

A foglalkoztatási támogatások **eszközeit igénybevevők túlnyomó része** – érintett létszám alapján – Baja (19,1%-a), Kecskemét (18,7%-a), Kalocsa (13,8%-a) munkaerő-piaci körzethez tartozik, a három térség az összes érintett létszám közel felét (51,6%-át) teszi ki. Kiskunhalas, Kiskőrös, Bácsalmás és Kiskunfélegyháza részaránya: 10,3; 7,5; 7,1 és 6,1%; a többi kisebb.

A támogatások közül a legnagyobb létszámot megmozgató eszközök a foglalkoztatást elősegítő képzés, a bér- és bérköltség támogatás, valamint a munkahelymegőrző támogatás. Képzésben legtöbben Kecskeméten (22,5%: 827 fő), Baján (16,7%: 613 fő) és Kalocsán (11,3%: 416 fő) részesültek. Bértámogatásban Kalocsa (18,4%: 124), Baja (17,5%: 268 fő) és Kiskunhalas (11,3%: 76 fő) a foglalkoztatási osztályok sorrendje. Bérköltség támogatást

legtöbben a bajai (22,7%: 610 fő), a kalocsai (15,7%: 422 fő) és a kecskeméti (15,1%: 407 fő) térségben vettek igénybe 2015. évben. A munkahelymegőrző támogatás legnagyobb létszámában a kecskeméti (36,3%: 213 fő), a kiskőrösi (17,6%: 103 fő), a bajai (16%: 94 fő) foglalkoztatási osztály területét érintette. A kiemelt munkaerő-piaci programok együttes többségében Baja és Kecskemét (egyenként 19%), valamint Kalocsa (13,6%) körzet álláskeresőinek nyújtottak segítséget. A programok közül a legnagyobb létszámot érintő TÁMOP 1.1.2-11/1 keretében Baja (18%: 439 fő), Kecskemét (17,8%: 432 fő) és Kalocsa (13,6%: 331 fő) a sorrend.

A támogatások foglalkoztatási osztályon belüli érintett létszám szerinti megoszlásában szinte valamennyi osztályon a legjelentősebb – első helyen álló – aktív eszköz a képzés, ezt követően a bér- és bérköltség, valamint a munkahelymegőrző támogatás súlya a legnagyobb. A támogatási formák közül a képzés részaránya legmagasabb Bácsalmáson (54,3%-os), Kiskunfélegyházán (53,4%-os), valamint Kecskeméten (52,3%-os). Másodikként a bérköltség támogatás létszámvonzata Baja (40,8%-os), Jánoshalma (40,1%-os), valamint Kalocsa (38,3%-os) térségekben a legnagyobb hányadú. A bértámogatás esetében Tiszakécske (18,8%-os), Kunszentmiklós (12,1%) és Kalocsa (11,2%) létszámaránya a legmagasabb. A munkahelymegőrző támogatás legnagyobb hányadot Kiskőrös (15,8%-os), Kecskemét (13,5%) és Kunszentmiklós (8%) foglalkoztatási osztályain mutat. A kiemelt munkaerő-piaci programok osztályon belüli nagyságrendje Jánoshalmán, Tiszakécskén és Kiskunmajsán a legmagasabb, ez az összes kirendeltségi támogatás 98,6; 96,7; valamint 95,6%-a. Ezen belül a TÁMOP 1.1.2-11/1 programban Kiskunhalas (41,9%), Jánoshalma (33,6%) és Kiskunfélegyháza (33,2%) sorrendisége tapasztalható.

A foglalkoztatási eszközök körében összességében – az előző évihez képest a TÁMOP programok lezárulásával – 2015. évben a legtöbb foglalkoztatási osztályon létszámcsökkenés történt. A változás legkisebb mértékben a bajai, a tiszakécskei, a kiskunfélegyházi és a kalocsai térséget érintette.

35. táblázat: Munkaerő-piaci támogatásokban érintettek területi megoszlása (fő, 2015)

Foglalkoztatási osztályok	Képzés	Bér-támogatás	Vállal-kozóvá válás	Bérköltség támogatás	Mobilitás	Munkahely-megőrző	Összesen
Kecskemét	827	74	60	407	0	213	1 581
Baja	613	118	52	610	8	94	1 495
Kalocsa	416	124	53	422	0	88	1 103
Kiskőrös	252	39	36	221	0	103	651
Kiskunfélegyháza	248	31	15	152	0	18	464
Kiskunhalas	390	76	30	258	0	20	774
Bácsalmás	284	54	15	170	0	0	523
Kiskunmajsa	130	16	12	98	0	8	264
Kunszentmiklós	211	51	3	124	0	34	423
Tiszakécske	152	61	7	98	0	6	324
Jánoshalma	153	31	4	127	0	2	317
Megyeközpont	0	0	1	0	97	0	98
Összesen	3 676	675	288	2 687	105	586	8 017

Forrás: Bács-Kiskun megyei munkaerő-piaci helyzetkép 2015.

36. táblázat: Munkaerő-piaci támogatásokban érintettek területi megoszlása (% , 2015)

Foglalkoztatási osztályok	Képzés	Bér-támogatás	Vállalkozóvá válás	Bérbérlés támogatás	Mobilitás	Munkahely-megőrző	Összesen
Kecskemét	52,3	4,7	3,8	35,7	0,0	13,5	100,0
Baja	41,0	7,9	3,5	40,8	0,5	6,3	100,0
Kalocsa	37,7	11,2	4,8	38,3	0,0	8,0	100,0
Kiskőrös	38,7	6,0	5,5	33,9	0,0	15,8	100,0
Kiskunfélegyháza	53,4	6,7	3,2	32,8	0,0	3,9	100,0
Kiskunhalas	50,4	9,8	3,9	33,3	0,0	2,6	100,0
Bácsalmás	54,3	10,3	2,9	32,5	0,0	0,0	100,0
Kiskunmajsa	49,2	6,1	4,5	37,1	0,0	3,0	100,0
Kunszentmiklós	49,9	12,1	0,7	29,3	0,0	8,0	100,0
Tiszakécske	46,9	18,8	2,2	30,2	0,0	1,9	100,0
Jánoshalma	48,3	9,8	1,3	40,1	0,0	0,6	100,0
Megyeközpont	0,0	0,0	1,0	0,0	99,0	0,0	100,0
Összesen	45,9	8,4	3,6	33,5	1,3	7,3	100,0

Forrás: Bács-Kiskun megyei munkaerő-piaci helyzetkép 2015.

7.3 A foglalkoztatási támogatások összetétel jellemzői

A munkaerő-piaci támogatások összességét figyelembe véve 2015-ben férfi többség (50,9%-os) tapasztalható, ellentétben a 2014-es megoszlással. A tárgyévben – a képzés kivételével – valamennyi támogatási eszközben női többlet jellemző, főként a kis létszámú helyközi utazás (62,5%) terén, ahol többnyire nők veszik igénybe a munkába járáshoz a tömegközlekedési eszközöket. Ezt követően a bér- és a bérbérlés, valamint a vállalkozóvá válás támogatás esetében magas (52% feletti) a nők aránya.

37. táblázat: Munkaerő-piaci támogatások résztvevőinek iskolai végzettség szerinti megoszlása (2015)

Iskolai végzettség	Támogatási eszközök						
	Foglalkoztatást elősegítő képzés támogatása	Álláskereső klubban való részvétel idejére keresetpótló támogatás	Bér-támogatás	Álláskeresők vállalkozóvá válását elősegítő támogatások	Bérbérlés támogatás	Helyközi utazás támogatása	Munkaerő-piaci támogatás eszközei összesen
legfeljebb általános iskola	41,9	0,0	16,4	5,9	31,4	25,0	34,1
szakmai	27,4	0,0	33,0	34,7	22,9	25,0	26,5
érettségi	27,2	0,0	44,0	48,3	41,6	50,0	35,0
diplomás	2,8	0,0	5,6	10,4	3,7	0,0	3,7
nem ismert	0,6	0,0	0,9	0,7	0,4	0,0	0,6
Együtt	100,0	0,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: Bács-Kiskun megyei munkaerő-piaci helyzetkép 2015.

Az aktív eszközökben részesülők többsége, több mint hattizede középfokú végzettségű személy, de magas az alacsony iskolázottságúak aránya, a támogatottak több mint harmada legfeljebb általános iskolát végzett. Ezen belül 140 fő még a nyolc osztályt sem fejezte be, ez a támogatottak közel két százaléka, egy év alatt arányuk csökkent (2,7%-ponttal). A támogatással érintettek 35%-a valamely középiskolában érettségizett, 26,5%-a szakmai végzettséggel rendelkezik és 3,7%-a diplomás. Ezen belül többségük (2,8%-uk) főiskolai oklevél tulajdonosa.

2015-ben Bács-Kiskun megyében a támogatott cégek száma 1234, több mint egy százalékkal kevesebb, mint 2014-ben. Az általuk támogatással alkalmazottak száma 3,3 ezer fő szemben a 2014. évi 4,4 ezer fővel. A támogatások révén foglalkoztatást biztosító munkaadók többsége – létszám alapján - átlagosan a közigazgatásban (26,1%), a kereskedelem, gépjárműjavítás gazdasági ágban (egyötödöt meghaladóan), a feldolgozóiparban (10,8%), valamint az építőiparban és a vendéglátás területén (egyaránt 7,4%) tevékenykedik. Az aktív eszközöket külön-külön tekintve sem térnek el ettől lényegesen, a bértámogatást elsősorban a kereskedelemmel, gépjárműjavítással foglalkozó cégek igényelték, míg a bérköltség támogatás a közigazgatásban a leghangsúlyosabb (32,6%).

38. táblázat: Munkaerő-piaci támogatások megoszlása a munkaadó főtevékenysége alapján (2015)

Munkaadó gazdasági főtevékenysége	Bértámogatás	Bérköltség támogatás	Munkaerő-piaci támogatás eszközei összesen
			2015
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	8,5	2,5	3,7
Bányászat, kőfejtés	0,0	0,0	0,0
Feldolgozóipar	15,4	9,6	10,8
Villamos energia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	0,0	0,0	0,0
Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyvezékesztés	0,7	1,4	1,3
Építőipar	8,3	7,1	7,4
Kereskedelem, gépjárműjavítás	31,9	18,9	21,5
Szállítás, raktározás	1,5	1,8	1,7
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	9,8	6,8	7,4
Információ, kommunikáció	1,8	1,0	1,2
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	1,0	0,7	0,7
Ingatlanügyletek	1,9	1,1	1,3
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	6,5	5,1	5,4
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	1,8	1,7	1,7
Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	0,6	32,6	26,1
Oktatás	5,2	2,6	3,1
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	1,3	2,4	2,2

Munkaadó gazdasági főtevékenysége	Bértámogatás	Bérköltség támogatás	Munkaerő-piaci támogatás eszközei összesen
	2015		
Művészet, szórakoztatás, szabadidő	1,2	1,1	1,1
Egyéb szolgáltatás	2,5	3,5	3,3
Területen kívüli szervezet	0,0	0,0	0,0
Összesen	100,0	100,0	100,0

* tartalmazza a TÁMOP létszámát is

Forrás: NFSZ Adattárház

A támogatott munkáltatók közel héttizede vállalkozás, 28,9%-a költségvetési szerv és 3,8%-a nonprofit szervezet. Egy év alatt emelkedett a költségvetési szervek aránya, a nonprofit szféra és vállalkozásoké pedig mérséklődött. 2015-ben egyenlő arányban vannak a jogi személyiségű és a jogi személyiség nélküli vállalkozások. Az összes vállalkozás 49%-a egyéni vállalkozás.

A munkaerő-piaci támogatások munkaadói főleg kisebb méretű szervezetek. Ezen támogatásokat igénybe vett munkaadók vállalati méretét tekintve, átlagosan közel hattizede mikrovállalkozás, egyötöd része kis-, 18,1 százaléka középvállalkozás, a nagyvállalatok aránya pedig 3,1 százalék. Egy év alatt a közép- és kisvállalkozások aránya emelkedett (4 és 0,6%-ponttal) a mikrovállalkozások és a nagyvállalatok hátrányára.

7.4 Az aktív eszközök jellemzői

Foglalkoztatást elősegítő képzésben 2015-ben lényegesen kevesebben vettek részt, mint egy évvel korábban, számuk **3676 fő**. Közülük 2970-en a TÁMOP programok keretében vettek részt képzésben, akiknek többsége (68%-a) a TÁMOP 2.1.6; a többi TÁMOP 1.1.2-11/1 programon keresztül tanulhatott. Jelentős a GINOP programok létszáma is: 706-an képzésben vettek részt. A foglalkoztatást elősegítő képzésbe újonnan bekapcsolódók száma 2445 fő volt, a bázis év kétötöde, a kilépések száma 2951 fő.

Az érintett létszám alapján az aktív támogatási eszközöket igénybe vevők 45,9%-a részesült képzési támogatásban (14,3%-ponttal kevesebb, mint előző évben). Képzésben részesült 25 év alattiak aránya 18,2%, szemben az előző évi 25,8%-kal, érintett létszámuk 1036 fő.

A foglalkoztatást elősegítő képzésben érintettek többsége Kecskemét (22,5%), Baja (16,7%) és Kalocsa (11,3%) foglalkoztatási osztályokhoz tartozik, együttes arányuk: 50,5%.

Iskolázottságuk alapján az egy évvel korábbinál nagyobb arányban vettek részt képzésben az érettségizettek (6,9%-ponttal). A férfiak aktivitása a képzési támogatási formában 2015-ben 8,4 százalékponttal nagyobb volt a nőknél, arányuk a tárgyévben 57%, az elmúlt évben 48,6% volt.

Korcsoport szerint pedig leginkább a 25 év alattiak aránya emelkedett (3,5 százalékponttal) a másik két csoport hátrányára. A 60 év felettiak aránya 0,4%-pontos emelkedést mutat 2014-hez képest. A tanfolyamok hallgatóinak többsége továbbra is 26-50 év közötti (55%), háromtized körüli a 25 év alattiak, a 26-50 év közötti legtöbb korhossz hányada egytized feletti. Jelentős az 50 év felettiak 15,7%-os összevont aránya is.

A bértámogatás révén 2015. évben **675 fő** dolgozhatott, lényegesen kevesebb, mint egy évvel korábban. Az év folyamán ezen támogatás által 271 fő kezdett el dolgozni, s támogatásának lejártja miatt 509 fő lépett ki a rendszerből. Mindkét csoport létszáma közel hattizedével csökkent az egy évvel korábbihoz képest. 2015-ben 345 huszonöt év alatti fiatal dolgozott a bértámogatás segítségével, számuk egy év alatt több mint kétötödével csökkent.

Életkorukat tekintve a 21-25 éves korosztály kapott munkát legnagyobb hányadban (40,9%) e támogatási forma révén, arányuk előző évhez képest 12,6%-ponttal emelkedett. A 26-45 év közöttiek elhelyezkedésében is jelentős szerepe volt a bértámogatásnak, a támogatottak 7-11%-a tartozik ezen korosztályok öt éves korszámaiba.

Iskolai végzettségük alapján a tárgyévben az érettségizetteknek segített leginkább ez a támogatás, de a szakmai végzettségük és a legfeljebb általános iskolával rendelkezők is nagy hányadban a bértámogatás kihasználásával tudtak munkához jutni (arányuk 44; 33 illetve 16,4%). Egy év alatt az érettségivel és a szakmai középfokú végzettséggel rendelkezők aránya emelkedett (3, illetve 2,1%-ponttal) a bértámogatás által dolgozók körében.

A TÁMOP programok 2015-ben 565 fő munkavállalásához járultak hozzá bértámogatással.

Béreköltség támogatás segítségével 2015-ben **2687 fő** jutott munkalehetőséghez, mely közel azonos az előző évvel. Ezen belül a 25 év alattiak aránya 64,2%, számuk 1725 fő, mely egy év alatt 11%-kal emelkedett, köszönhetően az Ifjúsági Garancia Rendszerben induló GINOP 5.2.1-es programnak. E támogatásban 814 fő volt érintett, míg a kifutó TÁMOP 847 fő álláskereső elhelyezkedését tudta elősegíteni ezzel a támogatási formával. Iskolázottságuk szerint legnagyobb arányban szintén az érettségizettek és a legfeljebb általános iskolai végzettségük dolgozhattak a támogatás révén (41,6%, 31,4%).

Korcsoport alapján pedig leginkább a 21-25, a még fiatalabb 18-20 éves és a 17 év alatti korosztály tagjai tudtak visszakerülni a munkaerőpiacra a béreköltség támogatás útján (a béreköltség által támogatottak 28,1; 24,3 és 11,8%-a).

2015. évben a **vállalkozóvá válási támogatást 288 fő** vette igénybe, az előző évinél 12,7 százalékkal kevesebben. Ezen belül 73 álláskereső a TÁMOP programokon keresztül vált vállalkozóvá. 2015-ben 161 fő újonnan kezdett vállalkozni, míg a kilépők száma harmincnnyolccal volt több. A vállalkozók iskolai végzettség szerinti megoszlásában az érettségizettek vannak a legnagyobb arányban (48,3%), kor szerint a legtöbb (20,1%) vállalkozó 36 és 40 év közötti.

A helyközi utazás támogatás 2015-ben **8 fő** munkába járását segítette. A megyén belül a munkáltatók Baja járásban vették igénybe ezt a támogatást, mind a nyolc támogatott ehhez a foglalkoztatási osztályhoz tartozik.

Munkahelymegőrző támogatás révén a megyében **586 fő** maradhatott állásban korábbi munkahelyén, kétötödével kevesebben, mint tavaly. A munkahelymegőrző támogatás 2015. évi új kedvezményezettjeinek száma 328 fő, ugyanakkor 463 főnek le is járt a támogatása.

A legtöbben Kecskemét (36,3%), Kiskőrös (17,6%) és Baja (16%) térségében tarthatták meg munkájukat e támogatás segítségével.

A munkahelyteremtő beruházások létszám statisztikája tartalmazza a korábbi években megvalósult beruházások továbbfoglalkoztatási létszámát is. 2015. évben Bács-Kiskun megyében a munkahelyteremtő beruházások támogatásával létrehozott munkahelyeken **összesen 574 fő dolgozott**, számuk egy év alatt negyedével csökkent. A tárgyévben 171 főnek járt le a támogatása.

7.5 TÁMOP programok

2015-ben a támogatások 55,5 százaléka (4,4 ezer fő) a TÁMOP programok keretében valósult meg, azon belül is a TÁMOP 1.1.2-11/1 program segítette legnagyobb létszámban az álláskeresőket, az összes támogatás háromtizedében, a TÁMOP programok több mint felében. A legtöbb támogatott Kecskemét (21,9%), Baja (17,1%) és Kalocsa (12,3%) térségben részesült a TÁMOP program segítségével.

7.5.1 A TÁMOP 1.1.2-11/1 program

„A hátrányos helyzetűek foglalkoztathatóságának javítása (Decentralizált programok a konvergencia régiókban)” program 2011. május 1-jén indult és 2015. október 31-ig tartott. A projekt célja, hogy olyan komplex, szolgáltatási és támogatási elemekkel segítse a célcsoportjába tartozókat, amely a munkaerő piacon a helyi lehetőségekhez és igényekhez igazodik. A TÁMOP-1.1.2-11/1 keretében megvalósuló támogatások középpontjában a hátrányos helyzetű regisztrált álláskeresők szerepelnek.

A program hat célcsoportja az alábbi:

1. Alacsony iskolai végzettségűek,
2. Pályakezdők ill. 25 év alatti fiatalok,
3. 50 éven felüliek,
4. GYES-ről, GYED-ről, ápolási díjról visszatérők,
5. Foglalkoztatás helyettesítő támogatásban részesülők,
6. Legalább 3 hónapja regisztrált álláskeresők.

2015. évben TÁMOP 1.1.2-11/1 programban érintettek száma 2431 fő, mely a program lezárása következtében egy év alatt hattizedével mérséklődött. Közülük képzésben 39,2%-a részesült, közel egynegyede bértámogatás, több mint harmada bérköltség támogatás révén dolgozott. Ezen felül 73 egyén a támogatás segítségével vállalkozóként működött.

A TÁMOP 1.1.2-11/1 programba 2015 folyamán 752 fő lépett be újonnan, s e program több mint kétezer személynek be is fejeződött. A TÁMOP 1.1.2-11/1 program támogatottjainak többsége Baja (18%-a), Kecskemét (17,8%-a) és Kalocsa (13,6%-a) térségébe tartozik.

Munkaadók gazdasági ág szerinti besorolása alapján a TÁMOP 1.1.2-11/1 program résztvevőinek többsége, 27,1%-a a kereskedelem, gépjárműjavítás ágban, 12,4%-a a feldolgozóiparban dolgozik, ezen ágak aránya egy év alatt -4,6 és -1,4%-ponttal módosult.

7.5.2 A TÁMOP 2.1.6 program

A projekt célja, hogy javuljon a felnőttek képzés iránti motivációja, és a képzés által nagyobb eséllyel juthassanak be-, illetve vissza a munkaerőpiacra, valamint a foglalkoztatottak nagyobb eséllyel őrizhessék meg munkahelyüket.

Kiemelt célja az alacsony iskolai végzettségű, illetve szakképzetlen felnőttek képzése, akiket a hagyományos képzési programok nem, vagy csak nagyon korlátozottan érnek el. A projekt olyan szakképzéssel rendelkező munkavállalók képzését is célozza, akiknek a szakképzése elavulttá vált vagy alapul szolgál olyan egyéb új képesség, végzettség megszerzésére, amely valós munkaerő-piaci igényekre épül. A projekt teljes időszaka: 2012. április - 2015. november.

A programban 2018 fő vett részt 2015-ben, mindegyikük foglalkoztatást elősegítő képzési támogatást kapott. Területileg legtöbben Kecskemét (27%), Baja (15,9%) és Kalocsa (10,8%) térségben vesznek részt e programban. A belépők 1296 fős létszámát meghaladta a kilépőké, mely 2018 fő volt. A résztvevők között 435 fő 25 év alatti fiatal.

7.6 GINOP-programok

A Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal gondozásában jelenleg a GINOP-5.2.1-14 „Ifjúsági Garancia”, GINOP 5.1.1-15 „Út a munkaerőpiacra” valamint a GINOP 6.1.1-15 „Alacsony végzettségűek és közfoglalkoztatottak képzése” programok megvalósulása folyik.

7.6.1 GINOP 5.2.1-14 „Ifjúsági Garancia” program

Az Ifjúsági Garancia program lényege, hogy azon 25 év alatti fiatalok számára, akik se nem tanulnak, se nem dolgoznak, a foglalkoztatási szolgálatnak meghatározott időn belül valamilyen konkrét lehetőséget kell felajánlani az elhelyezkedésre, a munkatapasztalat-szerzésre, vagy a tanulásra. A program több lépcsőben valósul meg. Az első szakaszban elsődlegesen (de nem kizárólag) a legalább 6 hónapja álláskeresőként regisztrált 25 év alatti fiatalok kapnak segítséget.

A cél az, hogy a nem foglalkoztatott fiatalok minél rövidebb időt töltsenek munkanélküliségben, inaktivitásban vagy tanulás nélkül, illetve, hogy személyre szabott segítséget kapjanak a munkaerő-piaci helyzetük javításához. A szakképzetlen fiatalok esetében ez elsősorban azzal érhető el, ha visszatérhetnek a tanuláshoz, egy új lehetőséget kapnak a gazdaság igényeihez igazodó szakképzés megszerzésére. A szakképzett fiatalok esetében a munkatapasztalat megszerzésére, illetve a versenyszférában történő elhelyezkedés segítésére kell helyezni a hangsúlyt.

Az Ifjúsági Garancia Rendszer keretében megvalósuló GINOP 5.2.1 program szerepe, hogy az Ifjúsági Garancia célcsoportjába tartozó azon fiatalok számára, akiknek ajánlattételéhez az állami foglalkoztatási szerv eszköztárába tartozó támogatást is indokolt adni, ezt a támogatást - kiegészítő szolgáltatásokkal - szakmailag és pénzügyileg biztosítsa (a munkaerő-piaci program adott programszakasza időtartamában és forrásából legfeljebb egy alkalommal). Cél, hogy munkaerő-piaci program által nyújtottak segítségével javuljon a fiatalok munkaerő-piaci helyzete, s mihamarabb megvalósulhasson a támogatás nélküli munkaerő-piaci integrációja.

Az Ifjúsági Garancia Program keretében 2015-ben 1340 fő vett részt, akik közül 526 fő képzésbe került. E munkaerő-piaci program nagy jelentőséggel bír Kalocsa (18,9%), Kecskemét (16%) és Baja (15,9%) térségben.

7.6.2 GINOP 5.1.1 „Út a munkaerőpiacra”

A 2015. október 1-jén indult „Út a munkaerőpiacra” kiemelt projekt keretében megvalósuló munkaerő-piaci program célja egyrészt az álláskereső és inaktív, különösen az alacsony iskolai végzettségűek foglalkoztathatóságának javítása, nyílt munkaerő-piaci elhelyezkedésének támogatása, másrészt a közfoglalkoztatásból a versenyszférába való átlépés elősegítése azon közfoglalkoztatottak esetében, akik képessé tehetők és készek munkát vállalni a versenyszférában. A program megyei kerete 7.189 fő bevonását teszi lehetővé a projekt 2018. december 31-es zárásáig.

A programba 2015 folyamán 276 fő bevonására került sor, melynek negyede alacsony iskolai végzettségű és tartós álláskereső. Területileg legtöbben Baja (21,4%), Bácsalmás (18,1%) és Kiskunhalas (17,4%) térségben vesznek részt benne.

7.6.3 GINOP-6.1.1-15 „Alacsony képzettségűek és közfoglalkoztatottak képzése

A **GINOP-6.1.1-15 „Alacsony képzettségűek és közfoglalkoztatottak képzése”** című kiemelt projekt célja, hogy ösztönözze az alacsony iskolai végzettséggel, munkaerőpiacon keresett kompetenciával vagy szakképesítéssel nem rendelkező felnőtt lakosság, kiemelten a közfoglalkoztatottak részvételét az oktatásban, képzésben, és lehetőséget biztosítson számukra a munkaerő-piaci szempontból releváns képzettség, ismeretek, készségek, kompetenciák megszerzésére.

7.7 Egyéb programok

7.7.1 „A Nők 40 év szolgálati jogviszonyának megszerzésének elősegítése” program

„A nők 40 év szolgálati jogviszonyának megszerzésének elősegítése” elnevezésű országos munkaerő-piaci programban 32 fő volt az érintett létszám, amelyből mindegyik támogatottnak 2015-ben lejárt a támogatási időszaka. Legtöbben Kalocsa (21,9%), Baja (18,8%), valamint Kecskemét, Kiskunhalas és Kunszentmiklós (egyenként 9,4%) térségben dolgoztak e program révén.

A programban résztvevők legtöbbször (46,9%-a) általános iskolai végzettséggel rendelkezett, szakmai középfokú végzettsége közel ötödüknek volt. Jelentős volt az érettségizettek aránya (31,3%) is.

7.7.2 Nyári diák munka

A „Nyári diák munka elősegítése” c. központi munkaerő-piaci program indítására 2015-ben is sor került. A program prevenciós jelleggel indult, célja a korai munkatapasztalat és munkaszocializációs folyamat elősegítésével az inaktívvá válás megfékezése a fiatalok körében. A program ezen felül az önkormányzatoknál és 100%-ban önkormányzati intézményeknél a nyári szabadságolási időszakban jelentkező kiegészítő munkaerőigények kielégítését is szolgálta.

A program célcsoportjába azok a fiatalok tartoztak, akik 16-25 év közötti nappali tagozaton tanuló diákok, közvetítést kérőként nyilvántartásba vételüket kérték és foglalkoztatásra irányuló, vagy vállalkozói jogviszonnyal nem rendelkeztek. A fiatalok bérköltségének támogatását 2014. július 1-jétől lehetett kérni legfeljebb két hónap időtartamra. A diákok jellemzően olyan adminisztratív és zöldterület kezelési feladatokat kaptak, melyek nem igényelnek különösebb szakmai tapasztalatot, vagy speciális ismeretet.

A nyári diákmunka programban 808 diák vett részt, közülük 57,1% nő. A fiatalok közel fele 18-20 év közötti, több mint harmada 17 év alatti és 15,6%-a 21-25 éves volt. Iskolai szintjük alapján többségük (56%-uk) még nem végezte el a középiskolát.

7.8 Közfoglalkoztatás

A közfoglalkoztatási programok célja:

- az elsődleges munkaerőpiacról kiszorultak, különösen a munkaerőpiacon halmozottan hátrányos helyzetben lévő foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülő, illetve álláskeresővel összefüggésben egyéb ellátásra nem jogosult álláskereső, az alacsony iskolai végzettségűek, a tartósan munka nélkül lévők (kiemelten a megváltozott munkaképességűek, a hajléktalanok, a menekültek és oltalmazott jogállásúak, a roma nemzetiségű álláskereső) foglalkoztatásának és foglalkoztathatóságának növelése;
- a közfoglalkoztatottak, ezen belül különösen a fent meghatározott célcsoportok elsődleges munkaerőpiacra történő fokozatos (re)integrációjához leginkább szükséges és megfelelő, személyre szabott munkaerő-piaci szolgáltatásokhoz és képzésekhez való minél szélesebb körben történő hozzáférése;
- az értékteremtő, hasznos, a helyi sajátosságokon alapuló, a település önfenntartását elősegítő programok indításának támogatása;
- a természeti és épített környezet védelme;
- a vasúti pályahálózat, illetve az országos közúthálózat környezetének tisztántartását, a kapcsolódó területek növényzetének rendben tartása;
- a kulturális örökség elemeinek megóvása;
- a helyben megtermelt termények felhasználásával a közétkeztetés minőségének javítását, e tekintetben önellátó, önfenntartó települések kialakítását (ide értve a szociális földprogram megvalósítását is);
- a karitatív szervezetek közreműködésére fokozottan támaszkodva a rendezett közösségi terek, élhető települések megvalósítását;
- a helyi sajátosságokra, zártkerti területekre épülő fejlesztések megvalósítását;
- a roma lakosság lakhatását, társadalmi integrációját;
- a közfoglalkoztatottak fokozottabb bevonását a területi vízrendezési, vízkár-elhárítási és mezőgazdasági vízhasznosítási feladatokba;
- a szociális szövetkezetek alakulásához szükséges stabil gazdasági alap megteremtését;
- a területi és szezonális munkaerő-piaci különbségek kiegyenlítését, ezáltal a közfoglalkoztatásban résztvevők életminőségének javítását;
- az arra alkalmas közfoglalkoztatási programokban szociális szövetkezetek alakításának elősegítését;
- a vidék lakosságmegtartó képességének növelését;
- segítse elő a versenyszférába az elsődleges munkaerő piacra történő visszatérést, belépést.

Bács-Kiskun megyében 2015. évben a közfoglalkoztatási programokban foglalkoztatottak érintett létszáma 15.650 fő volt, közel negyedével kevesebb az egy évvel korábinál. A közfoglalkoztatásban a férfiak és a nők aránya 48,2 és 51,8%. Az előző évhez képest emelkedett a nők aránya (1,3 százalékponttal). Életkorukat tekintve többségük 51-55 (13,9%-a), 36-40 és 46-50 év közöttiek (egyaránt 13,2%-a) a 25-50 év közöttiek valamennyi tíz éves korszájában 10,3-13,2% közötti a részesedésük.

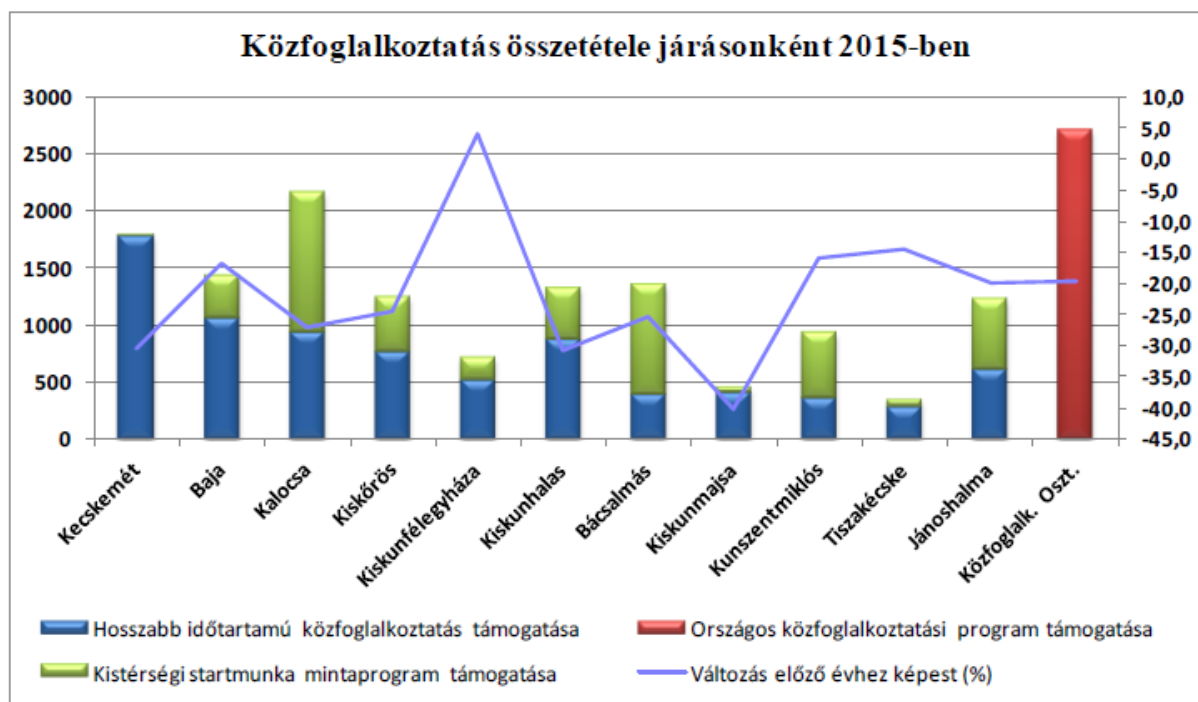
A közfoglalkoztatásban érintettek többsége (fele) alacsony végzettségű, ezen belül 6,5%-a a nyolc általános iskolát sem fejezte be. A résztvevők háromtizede szakmai -, és 17,1%-a érettségit adó középfokú végzettséggel rendelkezik, 1,9%-a diplomás, ezen belül is a főiskolások aránya 1,5 százalék.

A közfoglalkoztatásban érintettek több mint fele (7919 fő) hosszabb időtartamú, közel egyharmada kistérségi startmunka mintaprogram (5029 fő) által és 17,3 százaléka országos közfoglalkoztatásban (2,7 ezer fő) dolgozik.

Járási szinten 2015-ben egytized feletti megoszlási aránnyal két járás, Kalocsa (13,9%) és Kecskemét (11,4%) rendelkezett, a harmadik helyen Baja állt 9,2%-kal. Az országos közfoglalkoztatási program létszámából adódóan a Közfoglalkoztatási Osztály aránya 17,3 %.

30. ábra: Közfoglalkoztatás összetétele járásonként 2015-ben

Forrás: Bács-Kiskun megyei munkaerő-piaci helyzetkép 2015.

A közfoglalkoztatási programok hatása:

- a közösségbe integrálódás pozitív hatása, hogy a közfoglalkoztatottak a munka által hasznosnak érzik magukat,
- a közfoglalkoztatottak által elvégzett munka értékteremtő, amely által a résztvevők a társadalom teljes értékű tagjává válhatnak,
- hozzájárul a közfoglalkoztatott személyek munkavállalói képességeinek felélesztéséhez, fejlesztéséhez,
- a programok eredményei az egész településen, minden lakója által érezhető, mint pl.:
  - a javuló köz- és földúthálózat,
  - a közétkeztetés költségeinek csökkenése, esetenként gyermekek, rászorulóknak számára ingyenes biztosítása,
  - a lakókörnyezet, a kirándulóhelyek tisztasága, rendezettsége,
  - az energiafelhasználás csökkentése,
  - a keletkező hulladékok hasznosítása,
  - a termények, termékek, tüzelőanyagok szociális juttatásként való felhasználása,
  - idős, kiszolgáltatott emberekről való gondoskodás biztosítása által.

Elsősorban a hátrányos helyzetű településeken fordul elő, hogy a közfoglalkoztatás jelenti az egyetlen esélyt az álláskereső elhelyezkedésére, a családjuk és saját fenntartásukra fordítható jövedelem és a nyugdíjra jogosító szolgálati idő megszerzésére.

Összefoglalás

A munkanélküliek és a közmunkások munkaerő-piaci státusza nagyon hasonló, de közfoglalkoztatottként elhelyezkedni sokkal egyszerűbb megoldás, mint az elsődleges munkapiacra állást találni, a közmunkások bére ráadásul nem sokkal alacsonyabb, mint a nettó minimálbér. Ez a jelenség lehet az egyik fő oka annak, hogy nehéz elindítani a közfoglalkoztatottakat az elsődleges munkaerőpiacra való elhelyezkedés irányába, aminek következtében a közfoglalkoztatási programok csak részben tudják elérni a munkaerő elsődleges piacra való visszailleszkedésének célkitűzését.

8 Érintettek elemzése

Érintettnek (stakeholdernek) tekintendő minden olyan szervezet vagy személy, személyekből álló csoport, intézmény az állami, magán és a civil szektorból, mely

- valamilyen módon kapcsolatba kerülhet a foglalkoztatási paktum tevékenységeivel (pl. mint célcsoport, döntéshozó, partner, finanszírozó stb.)
- valamilyen módon befolyásolja, vagy befolyásolhatja a célkitűzések megvalósulását.

Befolyásuk, jelentőségük változó lehet a foglalkoztatási paktum tevékenységének sikere szempontjából, közvetlen vagy közvetett hatást gyakorolhatnak. Az alábbi elemző mátrix szerint meghatározott, a tevékenységeket akadályozó közepes vagy magas befolyással bíró, illetve semleges, de magas befolyással bíró érintettek kezelésére intézkedéseket szükséges meghatározni.

Érdekcsoportok	Nagyság	Hatásterület	Főbb jellemzők	Befolyásolási képesség és magatartás	Toborzási, bevonási stratégiák	
Foglalkoztatási és gazdaságfejlesztési együttműködés közvetlen célcsoportja						
1	Bács-Kiskun megyében lakcímmel rendelkező álláskeresők és inaktívak	1700 fő a 16306 álláskereső közül ⁵⁹	Bács-Kiskun megye	<p>A programba vont célcsoport aktuális munkaerő-piaci státusza meghatározásra kerül. A személyre szabott szolgáltatások és képzések révén az egyéni kompetenciái alkalmassá teszik az elsődleges munkaerőpiacon való elhelyezkedésre.</p> <p>A támogatott foglalkoztatás bevezeti vagy reintegrálja munkatapasztalat révén, így növelve esélyét a tartós elhelyezkedésre, valamint az önálló elhelyezkedésre.</p>	Befolyásolási képesség: magas Magatartás: támogató	A programba vont álláskereső Profiling szerinti besorolása alapján megfelelő szolgáltatásban részesül, ami alapján képzési vagy foglalkoztatási támogatásban vehet részt, azzal a feltétellel, hogy a támogatást követően az erősíti MEP státuszát, vagyis növeli elhelyezkedési esélyét az elsődleges munkaerőpiacon.
1.1	<i>ISCED1-2 végzettségűek</i>	7253 fő	Bács-Kiskun megye	A hangsúly a képzési támogatásokra tevődik. Motiváltsága nő az elhelyezkedésre.		
1.2	<i>25 év alatti</i>	2678 fő	Bács-Kiskun megye	A hangsúly a komplex szolgáltatásra tevődik. Motiváltsága nő az elhelyezkedésre.		
1.3	<i>55 év fölötti</i>	3131 fő	Bács-Kiskun megye	A hangsúly a támogatott foglalkoztatásra tevődik.		

⁵⁹ 2016. januári adatok alapján a megyei foglalkoztatási együttműködés területén (Forrás: Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály)

Érdekcsoportok		Nagyság	Hatásterület	Főbb jellemzők	Befolyásolási képesség és magatartás	Toborzási, bevonási stratégiák
				Motiváltsága nő az elhelyezkedésre.		
1.4	<i>tartós álláskereső</i>	4966 fő	Bács-Kiskun megye	A hangsúly az egyéni, személyre szabott szolgáltatásra tevődik. Motiváltsága nő az elhelyezkedésre.		
1.5.	<i>inaktívak</i>	155,4 ezer fő ⁶⁰	Bács-Kiskun megye	A hangsúly az egyéni, személyre szabott szolgáltatásra tevődik. Motiváltsága nő az elhelyezkedésre.		
Foglalkoztatási és gazdaságfejlesztési együttműködés közvetett célcsoportja						
2.	Profitorientált foglalkoztatók	Több száz	Magyarország	A foglalkoztatásban legnagyobb szerepet játszó, megyében jelenlevő vállalkozások. A térségben lévő, vagy ide érkező vállalkozások az igényeiknek megfelelő képzettségű munkaerő foglalkoztatását tudják biztosítani versenyképességük fenntartása, javítása érdekében.	Befolyásolási képesség: magas Magatartás: támogató	Kérdőíves igényfelmérés, nyilatkozatás
3.	Egyéb foglalkoztatók	Több ezer (Költségvetési	Bács-Kiskun megye	A foglalkoztatásban a profitorientált szféra mellett	Befolyásolási képesség: közepes	-

⁶⁰ 2016. I. negyedévi adatok alapján Kiskun megye egészén (Forrás: KSH munkaerő-felmérés)

Érdekcsoportok		Nagyság	Hatásterület	Főbb jellemzők	Befolyásolási képesség és magatartás	Toborzási, bevonási stratégiák
		szervek és költségvetési rend szerint gazdálkodó szervek összesen 579 db, nonprofit szervezetek 4937 db ⁶¹).		fontos szerepet játszó intézmények, nonprofit szereplők, társadalmi vállalkozások. Az igényeiknek megfelelő képzettségű munkaerő foglalkoztatását tudják biztosítani hatékony működésük érdekében vagy társadalmi, szociális jellegű célokkal.	Magatartás: támogató	
4.	Munkanélküli és inaktív népesség családja	400 család (1700 család)	Magyarország	A foglalkoztatási együttműködés során foglalkoztatott célcsoport-tagok családjában a munkavállalás következtében javul a szociális helyzet, csökkennek a feszültségek, változhat a munkavállalási szemlélet. A képzési programokba bevont személyek motivációja nő, elhelyezkedési esélyei javulnak, és foglalkoztatását követően fenti hatások érvényesülnek.	Befolyásolási képesség: alacsony Magatartás: támogató	-

⁶¹ 2014. évi KSH adatok alapján

Érdekcsoportok	Nagyság	Hatásterület	Főbb jellemzők	Befolyásolási képesség és magatartás	Toborzási, bevonási stratégiák	
Egyéb érintettek						
5.	Vállalkozások	97.746 ⁶² db	Bács-Kiskun megye	<p>1.A megyében jelenlevő profit és nem profitorientált vállalkozások.</p> <p>2.A Bács-Kiskun megyében befektetni szándékozó vállalkozások, (beleértve a TOP keretében fejlesztett ipari parkokban, ipari területeken ingatlan keresőket).</p> <p>A térségben lévő, vagy ide érkező vállalkozások a számukra nyújtott üzleti információk és infrastrukturális üzleti környezet hasznosításával munkahelyek létrehozását vagy fenntartását biztosítják.</p>	<p>Befolyásolási képesség: magas</p> <p>Magatartás: támogató</p>	<p>Kérdőíves igényfelmérés, nyilatkoztatás</p>
6.	Paktumszervezet tagjai	16 db	Bács-Kiskun megye	<p>A foglalkoztatási együttműködésben résztvevő szervezetek felkészültségük, szakmai tekintélyük, a helyi társadalomban betöltött szerepük alapján</p>	<p>Befolyásolási képesség: magas</p> <p>Magatartás: támogató</p>	<p>Foglalkoztatási együttműködési megállapodás aláírása.</p>

⁶²KSH Fókuszban a megyék 2016. I. negyedév Bács-Kiskun megye 2015.dec.31-i adat

Érdekcsoportok		Nagyság	Hatásterület	Főbb jellemzők	Befolyásolási képesség és magatartás	Toborzási, bevonási stratégiák
				területükön mozgósító erővel rendelkeznek, képesek társaikat megszólítani, illetve szerepük a munkaerőpiac adott szegmensén belül meghatározó.		
7.	Települési önkormányzatok	114 db	Bács-Kiskun megye	A gazdasági élet helyi, a térségi viszonyokat legjobban ismerő szereplői, irányítási funkciót töltenek be, tekintéllyel bírnak. A helyi gazdasági-társadalmi viszonyok javítását segítik eszközeikkel, kiemelkedő szerepet töltenek be a lakosság szemléletformálásában, a befektetők vonzásában. Céljuk a helyi lakosság helyben maradásának elősegítése.	Befolyásolási képesség: magas Magatartás: támogató	Kérdőíves igényfelmérés, nyilatkoztatás
8.	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat	-	Bács-Kiskun Megye	A megyei adottságokat leginkább ismerő szereplő, megye szintű döntéshozatali, koordinációs szereppel. A települési önkormányzatok, megyei intézmények és megyei lakosság szemléletformálásában hangsúlyos szerepe van.	Befolyásolási képesség: magas Magatartás: támogató	Foglalkoztatási együttműködésben részvétel konzorciumi partnerként.

Érdekcsoportok		Nagyság	Hatásterület	Főbb jellemzők	Befolyásolási képesség és magatartás	Toborzási, bevonási stratégiák
9.	Lakosság	394.602 fő ⁶³	Bács-Kiskun megye	Szociális feszültségek oldódnak, társadalmi fejlettségbeli különbségek mérséklődnek.	Befolyásolási képesség: alacsony Magatartás: támogató	Lakosság eredményes bevonása történhet lakossági fórumokkal, tájékoztatókkal, a településfejlesztés kérdéseiben aktív civil szervezetek és személyek partnerségével.
10.	Civil szervezetek, egyházak	5.023 nonprofit szervezet ⁶⁴ db	Bács-Kiskun megye	A hátrányos helyzetű célcsoport számára támogató szolgáltatásokat tudnak nyújtani, a célcsoport elérésében, szemléletformálásban is jelentős szerepet játszanak. A foglalkoztatási együttműködés minél szélesebb körben érdemes őket bevonni.	Befolyásolási képesség: közepes Magatartás: támogató	Foglalkoztatási együttműködésbe történő bevonás, véleménykérés.
11.	Képző szervezetek, intézmények	Felsőoktatási intézmények 5 db (ebből megyében 3 db) ⁶⁵ . TISZK 4 db Bács-Kiskun megyében. Szakképzési centrumok: 3 db	Dél-Alföld	Az alacsony iskolázottságú, valamint az elavult szakképzettséggel rendelkező álláskereső számára megfelelő színvonalú, piacképes tudást és tapasztalatot biztosító oktatás biztosítása felnőttképzés keretében. A képzési igények	Befolyásolási képesség: magas Magatartás: támogató	Foglalkoztatási együttműködésbe történő bevonás, véleménykérés.

⁶³ Bács-Kiskun megyei foglalkoztatási együttműködés területi hatálya alá tartozó települések lakónépessége 2014. évi adat

⁶⁴ KSH Fókuszban a megyék 2016. I. negyedév Bács-Kiskun megye 2015.dec.31-i adat

⁶⁵ 2014. évi KSH adat

Érdekcsoportok		Nagyság	Hatásterület	Főbb jellemzők	Befolyásolási képesség és magatartás	Toborzási, bevonási stratégiák
		Bács-Kiskun megyében. Jelentősebb felnőttképző szervezetek: 5 db.		meghatározásánál különös tekintettel kell lenni a hiányszakmákra.		
12.	Regionális, megyei szakmai, szervezetek (pl. kamarák)	Több tíz.	Dél-Alföld	A térség ágazati, egyéb szakmai területeinek irányításában, szemléletformálásában, a térségi szereplők versenyképességének javításában jelentős szereppel bírnak, kapcsolatrendszert, szakmai támogatást, információt tudnak nyújtani, közvetíthetnek a szereplők között.	Befolyásolási képesség: magas Magatartás: támogató	Foglalkoztatási együttműködésbe történő bevonás, véleménykérés.
13.	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Hivatala	1 db	Bács-Kiskun Megye	A megyei szintű foglalkoztatási együttműködés szakmai összehangolásában, kapcsolódó adminisztratív feladatok és a megyei szemléletformálási tevékenység ellátásában játszik szerepet.	Befolyásolási képesség: magas Magatartás: támogató	Foglalkoztatási együttműködésbe történő bevonás munkaszervezetként.

Érdekcsoportok		Nagyság	Hatásterület	Főbb jellemzők	Befolyásolási képesség és magatartás	Toborzási, bevonási stratégiák
14.	Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal	1 db szervezeten belül 17 fő szakmai megvalósító, melyből minden járás foglalkoztatási osztályán legalább 1 fő részt vesz.	Bács-Kiskun Megye	A munkaerőpiac strukturális egyenlőtlenségeit komplexen kezelve, esély teremtés a munkaerő-piaci programba kerültek elhelyezkedéseinek növelésére.	Befolyásolási képesség: magas Magatartás: támogató	Foglalkoztatási együttműködésbe történő bevonás konzorciumi partnerként.
15.	Máltai Szeretet Szolgálat	1 db szervezeten belül 15 fő munkaerő-piaci szolgáltatást nyújtó szociális mentor	Bács-Kiskun Megye	Bevonási stratégia, módszerek: Egyéni kíséréssel és fejlesztéssel személyre szabott munkaerő-piaci információk nyújtása, mentorálás	Befolyásolási képesség: magas Magatartás: támogató	Foglalkoztatási együttműködésbe történő bevonás konzorciumi partnerként.
16.	Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztés Nonprofit Kft.	1 db szervezet	Bács-Kiskun Megye	Szakmai információs szolgáltatás, befektetési célú szemléletformálás, üzleti infrastruktúra biztosításához hozzájárulás.	Befolyásolási képesség: magas Magatartás: támogató	Foglalkoztatási együttműködésbe történő bevonás konzorciumi partnerként.
17.	DAKK/MÁV	2 db vállalkozás	Bács-Kiskun Megye	Utazási lehetőséget biztosít a foglalkoztatási együttműködés célcsoport- tagjai számára (kb. 400 fő részére átlagosan).	Befolyásolási képesség: alacsony Magatartás: támogató	Vállalkozási jogviszony.
18.	Egészségügyi szakellátó helyek	5 db kórház (fekvőbeteg ellátás), 10 db	Bács-Kiskun Megye	Átlagosan 500 fő részére képzésbe kerülés előtti egészségügyi vizsgálatra	Befolyásolási képesség: alacsony Magatartás:	Vállalkozási/megbízási jogviszony.

Érdekcsoportok		Nagyság	Hatásterület	Főbb jellemzők	Befolyásolási képesség és magatartás	Toborzási, bevonási stratégiák
		térségi járóbeteg szakrendelő, 15 db kórházhoz integrált szakrendelő. ⁶⁶		lehetőség biztosítása	támogató	

Forrás: saját szerkesztés

⁶⁶ Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztálya: Bács-Kiskun megye egészségügyi helyzete (2015.06.16.)

39. táblázat: Érintetteket elemző mátrix

Befolyásolási képesség	Magas	1, 2,5,6,7,8,11,12,13,14,15,16		
	Közepes	3,10		
	Alacsony	4,9,17,18		
			Támogató	Semleges
		Magatartás		

Forrás: saját szerkesztés

Megállapítható, hogy az azonosított érintettek mindegyike támogató magatartást tanúsít a foglalkoztatási és gazdaságfejlesztési együttműködés iránt, túlnyomórészt magas befolyásolási képességgel, ezért érdemes őket az együttműködés minél korábbi szakaszába bevonni a hatékonyságnövelés érdekében. Akadályozni egy szereplő sem kívánja a célok megvalósulását, így külön erre vonatkozó kezelési stratégia kidolgozása nem szükséges.

9 SWOT elemzés

A SWOT analízis a stratégiaalkotás folyamatának egyik lépése, helyzetértékelésre és problémamegoldásra használt módszer. Mozaik szó, a következő angol szavak rövidítéséből adódik: Strengths (Erősségek), Weaknesses (Gyengeségek), Opportunities (Lehetőségek), Threats (Veszélyek, fenyegetések).

Az Erősségek alatt meghatározásra kerülnek azok a Bács-Kiskun megyei belső, pozitív adottságok, amelyek alapul szolgálhatnak a fejlesztési célok eléréséhez. Gyengeségek alatt a megyei belső, negatív adottságokat értjük, amelyek problémát jelentenek, amelynek megoldásán dolgozni szükséges. A Lehetőségek között a megyén túlmutató, a Megyei Önkormányzat hatókörén kívüli olyan pozitív folyamatok, külső adottságok szerepelnek, amelyeket a belső adottságokra építve hasznosítani lehet a célok elérése érdekében; míg a Veszélyek olyan külső kihívásokat jelentenek a megye számára, amelyekre nincs ráhatása, amelyekhez alkalmazkodni szükséges.

Az alábbi SWOT elemzés tartalmazza mindazon elemet, amely a megyei munkaerőpiacra közvetlen vagy közvetett hatással bír. A ráhatás miatt olyan elemek is szerepelnek benne, amelyeket a Bács-Kiskun Megye Településfejlesztési Konceptió részletes helyzetelemzése támaszt alá, ezeket félkövér betűtípussal jelöljük (pl. közlekedési infrastruktúra, részletes jellemzése, stb.).

40. táblázat: A Bács-Kiskun megyei munkaerőpiacot érintő fontosabb erősségek, gyengeségek, lehetőségek és veszélyek

Erősség	Gyengeség
<ul style="list-style-type: none"> • Kedvező földrajzi, logisztikai elhelyezkedés az ország középső területén • Turisztikai szempontból is vonzó, jellegzetes természeti és épített környezet (alföldi puszta és tanyavilág, nemzeti parkok, termálvizek és geotermikus adottságok, sok napsütés) • Gazdag, sokszínű kulturális örökség • Önfoglalkoztatásra is lehetőséget nyújtó, kiemelkedő élelmiszer és mezőgazdasági adottságok (pl. termőtalaj) és hagyományok (pl. helyi élelmiszerek) • Fejlett járműipar és erős gépipari tradíciók • Jól kiépült alap- és középfokú oktatási intézményrendszer • Szakképző, felnőttképző intézmények jelenléte • Megyei szakképzés erősségei (példamutató együttműködés, szolgáltató jelleg erősödése, gyakorlati képzőhelyek biztosítása kamarai garanciavállalás következtében stb.) • Gazdasági szakmai szervezetek jelenléte • Személyeket, családokat támogató szolgáltatásokat nyújtó intézmények és civil szervezetek jelenléte • Kutatás-fejlesztési tevékenység a gazdasági szereplőknél. • Megyei települések együttműködési hajlandósága • Foglalkoztatottak száma emelkedik • Csökkenő munkanélküliségi ráta, csökkenő tartós munkanélküliségi ráta 	<ul style="list-style-type: none"> • Strukturális munkanélküliség • Munkaerő-kereslet nem növekszik • Bizonyos szakmákban munkaerőhiány • Megyei központ munkaerő-elszívó hatása a térségi településekről • Munkavállalási célból külföldre távozóak száma növekedett • Turisztikai és térségmarketing, valamint komplex turisztikai termékcsomagok hiánya • Hagyományos mesterségek mesterei, ismerői kevesen vannak • Előregedő, csökkenő létszámú lakosság • A megye agrárképessége is előregedett • Közlekedési infrastrukturális problémák (pl. rossz állapotú alsóbbrendű utak, ingázási lehetőségek) • A megye járásainak fejlettségében jelentős különbségek • Tanyás térségek gazdasági, társadalmi és infrastrukturális leszakadása • Egyenlőtlen intézményi infrastrukturális feltételek az oktatási, egészségügyi és szociális területeken • Jelentősen szűkülő felsőoktatási tevékenység a megyében • Alacsony együttműködési szint és készség a gazdasági szektorban • Az elszegényedés és mélyülő foglalkoztatási problémák miatt a hátrányos helyzetűek köre bővül, és az életkörülményeik romlanak • Alacsony munkavállalási hajlandóság, közfoglalkoztatás előnyben részesítése bizonyos rétegekben • Szakképzésbe kerülő tanulók sokszor gyenge motivációja, mely következménye nagyfokú lemorzsolódás, a tankötelezettséget nem teljesítő tanulók egyre nagyobb aránya. • Célcsoport passzivitása, bizalmatlansága. • Személyre szabott szolgáltatások, támogatások hiánya • A megyében nyilvántartott fő hiányszakmák nagyrészt kívül esnek a szakképzés rendszerén • A kis- és középvállalkozások sok esetben nem érdekeltek a gyakorlati képzésben

Erősség	Gyengeség
	<p>való részvételben, több gyakorlati képzőhely nem tud tanulószervezéssel tanulót felvenni</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2015-ben 25-50 év közé eső korcsoportokba tartozik az álláskereső 53,8 %-a, a 25 év alatti korosztály részaránya 18,7%, míg az 50 év felettieké háromtized közeli. • Nyilvántartott álláskereső több mint fele nő 2011 óta • A nyilvántartott álláskereső 42,3%-a átlagosan legfeljebb 8 osztályt végzett, 30,5%-a szakmai középfokú végzettséggel rendelkezik. Ez az adat a kecskeméti járás nélkül még kedvezőtlenebb képet mutat, az átlagosan legfeljebb 8 osztályt végzettek aránya 43,87 %. • Foglalkoztatási szempontból a legrosszabb helyzetben a hátrányos helyzetű, a közép- és nagyobb városoktól, illetve a közlekedési folyosóktól távol lévő térségek alacsony iskolai végzettséggel rendelkező munkavállalói vannak. • A leghátrányosabb helyzetben továbbra is a kistérségeken élő pályakezdő fiatalok vannak • 2015-ben a nyilvántartott álláskereső 29,5 %-a, 6.549 fő tartósan regisztrált álláskereső • A nyilvántartott pályakezdő álláskereső száma 2016. januárban 2150 fő, a kecskeméti járást leszámítva 1369 fő. Arányuk a nyilvántartott álláskereső körében 10,6%-os. • A fiataloknak kevésbé vannak terveik egyéni életük alakítására, nincsenek kellően felkészülve az álláskeresőre. • Az 50 év feletti korosztály elhelyezkedése nagyon nehéz a munkaerőpiacon. A munkáltatók előszeretettel a fiatal korosztályt részesítik még mindig előnyben. • A fogyatékosok helyzete a munkaerőpiacon rosszabb, mint a nem fogyatékosoké, közöttük nagyobb százalékban találunk munkanélkülieket. • A roma népesség döntő többsége gyakorlatilag a tartósan munkanélküliek közé tartozik. • Az elmúlt években, Bács-Kiskun megyében egyre kevesebb fő felvételét

Erősség	Gyengeség
	tervezeték a felmérésben részt vett munkaadók, emellett egyre magasabb a létszámleadásaik létszámvonzata.
Lehetőség	Veszély
<ul style="list-style-type: none"> • Kecskemét MJV foglalkoztatási paktum pozitív szinergikus hatásai (pl. befektetők térségbe vonzása) • Szociális gazdaság térnyerése • Helyi termékek, bio termékek iránti kereslet növekedése • Atipikus foglalkoztatási formák térnyerése • Európai uniós és hazai foglalkoztatást és gazdaságfejlesztést, innovációt elősegítő pályázati lehetőségek • Határon túli térségekkel történő együttműködési lehetőségek (pl. Duna stratégiában részvétel, határ menti régiók) • Kecskemét és térsége kiemelt járműipari övezetnek minősül • A fővárosi agglomeráció közelsége, jó elérhetősége • Kedvező üzleti klíma 	<ul style="list-style-type: none"> • Kecskemét MJV foglalkoztatási paktum negatív szinergikus hatásai (pl. munkaerő-elszívása kisebb településekről) • Külföldi munkaerőpiac elszívó hatása, magasabb külföldi bérek • Közlekedési infrastruktúra fejlesztésének elhúzódása • Szerbia (és így a Vajdaság) Európai uniós csatlakozása elhúzódik • Elhúzódó nemzetközi és hazai gazdasági válság • A klímaváltozás, szélsőséges időjárás negatív hatásai a mezőgazdaságra • Pályázati rendszer negatív irányú változásai, pl. plusz adminisztratív terhek, előírások • Intézményi rendszer átalakulásából fakadó bizonytalanság (pl. oktatási rendszer) • Célcsoport tagok szakmai irányultsága nem egyezik meg a munkaerő-piaci igényekkel • A hátrányos helyzetű célcsoportba tartozók foglalkoztatásával szembeni előítéletek. • Azonos célú projektek egy időben történő megvalósítása, (ugyanazon célcsoport tagok több projektbe vonása)

10 Forrásjegyzék

Csoba Judit –Frey Mária – G. Fekete Éva – Lévai Márta – Soltész Anikó: Szociális gazdaság kézikönyv (szerk. Frey Mária) Országos Foglalkoztatási Közalapítvány 2007.

dr. Simkó János és Tarjányi Orsolya: A szociális szövetkezetek és a támogatásukat célzó programok vizsgálata Összefoglalás és javaslatok (2011. szeptember www.szocialisgazdasag.hu)

Dr. Tésits Róbert – Alpek B. Levente – Kun Antigoné: Az új típusú szociális szövetkezetek területileg eltérő foglalkoztatási szerepe (Kivonat) In: Területi Statisztika 2015, 55(3): 254–272. http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/terstat/2015/03/tesits_alpek.pdf

Máté Szilvia: A szociális szövetkezetek működésének tapasztalatai, pályázati lehetőségek c. prezentáció (Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft. 2012. október 24.)

Laczó Gyula: Közfoglalkoztatástól a szociális szövetkezetig c. prezentáció (Belügyminisztérium Szociális Szövetkezetek Programkoordinációs Iroda 2015.05.20.)

Bács-Kiskun 2020 Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Koncepciója (Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat 2012-2013.)

Bács-Kiskun Megye Integrált Területi Programja 2014-2020 (Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat 2016. április)

Kézikönyv a területi kohézióról (NFGM, VÁTI Nonprofit Kft., 2009)

Kecskemét Megyei Jogú Város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának Megalapozó Vizsgálata (Kecskeméti Városfejlesztő Kft. 2014.)

Helyi termék kézikönyv 2016. (Nemzeti Agrárgazdasági Kamara 2016.)

TOP 100 - A Dél-alföldi Régió Gazdasága 2015. (Készítette: Bács-Kiskun, a Békés és a Csongrád Megye Kereskedelmi és Iparkamara, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Adó Főigazgatósága és Vám- és Pénzügyőri Főigazgatósága, a Központi Statisztikai Hivatal Szegedi Főosztálya, Enterprise Europe Network Dél-alföldi Irodája, 2016.)

Bácsalmásért Szociális Szövetkezet mintamodell (BÖKK Nonprofit Kft., 2015.)

Munkaerő-piaci helyzetkép Bács-Kiskun megyében 2010. évben (Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központja 2011. február 09.)

Munkaerő-piaci helyzetkép Bács-Kiskun megyében 2011. évben (Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központja 2012.)

Munkaerő-piaci helyzetkép Bács-Kiskun megyében 2012. évben (Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központja 2013.)

Munkaerő-piaci helyzetkép Bács-Kiskun megyében 2013. évben (Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központja 2014.)

Munkaerő-piaci helyzetkép Bács-Kiskun megyében 2014. évben (Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központja 2015. március)

Munkaerő-piaci helyzetkép Bács-Kiskun megyében 2015. évben (Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központja 2016. április)

Munkaerő-piaci helyzetkép Bács-Kiskun megyében 2016. január (Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály 2016. február)

Negyedéves munkaerő-gazdálkodási felmérés eredménye Bács-Kiskun megyében 2015. második negyedévben (Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály 2015. május)

Rövidtávú munkaerő-piaci prognózis 2016. (MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet, 2016.)

Összefoglaló a munkaerő-kölcsönzők 2014. évi tevékenységéről (Nemzetgazdasági Minisztérium Elemzési és Bérpolitikai Osztálya 2015. június)

Összefoglaló a magán-munkaközvetítők 2013. évi tevékenységéről (Nemzeti Munkaügyi Hivatal Kutatási és Elemzési Főosztálya 2013. május)

A külföldi állampolgárok magyarországi munkavállalásának főbb sajátosságai 2015. évben (Nemzetgazdasági Minisztérium Elemzési és Bérpolitikai Osztálya)

Középiskolai tanulmányaikat Bács-Kiskun megyében 2015-ben befejezők várható megjelenése a munkaerőpiacon (Bács- Kiskun Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztálya 2015.)

Bács-Kiskun megye egészségügyi helyzete (Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztálya 2015. június 16.)

Bács-Kiskun megye Statisztikai évkönyve 2014. (KSH 2015.)

Fókuszban a megyék 2015. IV. negyedév Bács-Kiskun megye. (KSH 2016.)

Fókuszban a megyék 2016. I. negyedév Bács-Kiskun megye. (KSH 2016.)

Munkaerő-piaci folyamatok, 2016. I. negyedév Statisztikai Tükör (KSH 2016. június 10.)

Munkaerő-piaci folyamatok, 2015. I–IV. negyedév (KSH Statisztikai Tükör 2016. március 11.)

Gyorstájékoztató Foglalkoztatottság, (KSH 2015. november–2016. január)

Bács-Kiskun Megye Számokban 2013. c. tájékoztató (KSH 2014.)

Bács-Kiskun megyei szakképzés-fejlesztési stratégia 2015. évi jogszabályváltozások alapján felülvizsgált változata (Bács-Kiskun Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság Készítette: Mondolat Iroda Kft. 2015. november 20.)

1037/2016. (II. 9.) Korm. határozat az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program éves fejlesztési keretének megállapításáról

Bács-Kiskun megyei járásközpontok Integrált Településfejlesztési Stratégiái (2015.)

Bács-Kiskun megyei LEADER Helyi akciócsoportok Helyi Fejlesztési Stratégiái (2016.)

TOP-5.1.2-15 Helyi foglalkoztatási együttműködések c. pályázati felhívást

<http://kozfoglalkoztataskormany.hu/sui-generis-tagi-munkavegzes-jogviszonyra-vonatkozotudnivalok.pdf> (Letöltve:2015. szeptember14.)

http://www.recic.hu/bacs/szervezet_es_projekt/civil_informacios_centrum_celjai (Civil Információs Centrum Bács-Kiskun Megye Letöltve: 2016. augusztus 18.)

<http://www.szolfportal.hu/juliuistol-negy-karral-kezdi-meg-mukodeset-a-pallasz-athene-egyetem> (2016. június 30.)

http://www.penzcentrum.hu/vallalkozas/hivatalos_uj_autogyar_epul_magyarorszagon.1050713.html (2016. július 29.)

<http://www.aipa.hu/hirek/mercedes-benz-185-milliard-forintos-beruhazast-jelent-be-kecskemeten> (2016.április 29.)

<http://autopro.hu/beszallitok/Lokharitogyar-jon-Kecskemetre/15899/> (2015. augusztus 5.)

<http://bacsmegye.hu/kecskemetskuhn-kft-mezogazdasag-talajmuvelés-novenyvedelem/felavattak-kuhn-center-magyarország-uj> (2016.március 11.)

<http://www.baon.hu/bacs-kiskun/gazdasag/marka-uzem-epul-felsolajoson-680968> (2016.08.28.)

http://www.kormany.hu/download/6/ad/30000/Elismert_zoldseg_gyumlcs_termeloi_szervezetek_20150203.pdf

www.kormany.hu/download/6/.../WEB_Elismert_termeloi_csoportok_2016_07_01.xlsx

<http://www.efop-palyazat.hu/>

www.bacskiskunremeke.hu

www.e-cegjegyzek.hu

11 Mellékletek

1. sz. melléklet: Terméklista

Kimutatás

**a Duna-Tisza köze kiemelkedő termékei gyűjteményben (2002) leírt
termékekről**

NÖVÉNYTERMESZTÉS

Homoktövis
Bio homoktövis ital
Bio homoktövis szárítmány
Homoki spárga
Bio majoránna
Bio spárga
Szántóföldi pritaminpaprika
Bio pritamin szárítmány
Termesztett laskagomba
Szegedi szamóca
Kalocsai fűszerpaprika őrlemény
Szegedi fűszerpaprika őrlemény
Bugaci boróka
Keceli meggy
Kecskeméti kajszi
Kunfehértói körte
Szentkirályi dinnye
Szatymazi barack
Kadarka/Hajósi; Csátaljai, Kunsági
Cserszegi fűszeres/Nyárlőrinci
Aranysárfehér szőlő
Blan-sec pezsgő, Aranysárfehér bor
ÖKO 10® tönkölybúza

ÁLLATTENYÉSZTÉS

Mangalica

FELDOLGOZOTT ÉLELMISZER

Parenyica sajt
Bajai halászlé
Paprikás kácsi
Homokháti mézek: selyemkóró; akác; facélia; bio
„Róna” szárított zöldségek

EGYÉB

Hagyományos játékok öko terményekből
Toll, pehely

2. sz. melléklet: Kimutatás a helyi vezértermékekről

Települések kistermelői vezértermékei

Járás/Település	Termék
Bácsalmási járás	
Bácsalmás	Feldolgozott zöldségfélék (Bácsalmási finomságok)
Bácsbokod	
Bácsborsód	
Bácsszőlős	
Csikéria	Bor, szőlőtermesztés
Katymár	Bor, szőlőtermesztés
Kunbaja	Bor, szőlőtermesztés
Madaras	
Mátételke	
Tataháza	
Bajai járás	
Bácsszentgyörgy	
Baja	Hal, Bajai halászlé, méz
Bátmonostor	Méz
Csátalja	Hal
Csávoly	
Dávod	
Dunafalva	
Érsekcsanád	Hal, szőlő, borászat, fűszerpaprika
Érsekhalma	szőlő, borászat
Felsőszentiván	
Gara	
Hercegszántó	
Nagybaracska	Gyümölcs, hal
Nemesnádudvar	Bor, szőlő
Sükösd	Bor, szőlő, fűszerpaprika
Szeremle	Méz
Vaskút	
Jánoshalmi járás	
Borota	Laska gomba
Jánoshalma	Spárga, körte, méz
Kéleshalom	Boróka
Mélykút	Spárga
Rém	Baromfitartás
Kalocsai járás	
Bátya	Fűszerpaprika, fokhagyma

Járás/Település	Termék
Drágszél	
Dunapataj	
Dunaszentbenedek	
Dunatétlen	
Dusnok	Fűszerpaprika
Fajsz	Fűszernövények, bio
Foktő	
Géderlak	
Hajós	Bor (Cserszegi fűszeres, Rajnai rizling, Kékfrankos, Kékoportó)
Harta	Baromfitenyésztés, hagyma, fokhagyma
Homokmégy	
Kalocsa	Fűszerpaprika, méz
Miske	
Ordas	
Öregcsertő	
Solt	Bor, szőlőtermesztés, fűszerpaprika, méz
Szalmár	
Újsolt	
Újtelek	
Uszód	
Kecskeméti járás	
Ágasegyháza	Gyümölcs, zöldségfélék, homoktövis, meggy, mogyoró, őszibarack, burgonya, csemegekukorica, fokhagyma, tök, liba, kacska, pulyka
Ballószög	Csemegekukorica, gyöngytyúk
Felsőlajos	
Fülöpháza	Méz
Fülöpjakab	Görögdinnye és sárgadinnye, szamóca, homoktövis, ribizli, bio zöldségtermesztés, zöldbab, bimbóskel, brokkoli, cukkini, csemegekukorica, csicsóka, fejes saláta, kapor
Helvécia	Dió, kecskeméti kajszibarack, őszibarack, bor
Jakabszállás	Spárga
Kecskemét	Laska és csiperke gomba, paprika, kajszibarack, szamóca, spárga, bio homoktövis, meggy, szilva, méz, fűrtőjás
Kerekegyháza	Tojás, homoktövis, málna, szárazbab, burgonya, csicsóka, fokhagyma, batáta,
Kunbaracs	

Járás/Település	Termék
Kunszállás	Intenzív zöldségtermesztés termékei, spárga
Ladánybene	
Lajosmizse	Szamóca, paprika
Nyárlőrinc	Dinnye
Orgovány	Bor, bodza, kajszibarack, meggy, őszibarack, spárga
Városföld	
Kiskőrösi járás	
Akasztó	Sziki hal, bor, racka juh, szürkemarha,
Bócsa	Spárga, kacska
Császártöltés	Bor, dió, csicsóka
Csengőd	Aletta szőlő, spárga, csengődi meggy
Fülöpszállás	Racka juh
Imrehegy	Bor, homoktövis
Izsák	Arany sárféher szőlő, bor, habzóbor, pezsgő
Kaskantyú	Kalocsai fűszerpaprika őrlemény, bor (Olaszrizling, Cserszegi fűszeres)
Kecel	Keceli meggy, bodza, Szamóca, kajszibarack, bor
Kiskőrös	Bor (Cserszegi fűszeres, Kékfarnkos, Kövidinka), alma, szilva, kapor, torma, tök, méz
Páhi	Bor, fokhagyma
Soltszentimre	Bor (Cserszegi fűszeres, Olaszrizling)
Soltvadkert	Bor, szőlő, spárga, homoktövis, körte
Tabdi	Bor, szőlő
Tázlár	Bor, szőlő
Kiskunfélegyházi járás	
Bugac	Racka juh, bugaci boróka,
Bugacpusztaháza	
Gátér	Görögdinnye, mák, fűszerpaprika
Kiskunfélegyháza	Liba, hajtattott paradicsom, paprika, hajtattott zöldség, tejfeldolgozás, füstöltáru
Pálmonostora	Tejtermelés, tejtermék
Petőfiszállás	Tejtermelés, tejtermék
Kiskunhalasi járás	
Balotaszállás	Baromfi tenyésztés
Harkakötöny	
Kelebia	Spárga (Bácskai becses termékek)
Kiskunhalas	Szőlő, bor, méz, gyümölcs, spárga
Kisszállás	Spárga
Kunfehértó	Körte, szőlőtermesztés, borászat

Járás/Település	Termék
Pirtó	Szamóca, szilva
Tompa	Spárga, csicsóka, karfiol, paradicsom, tök, savanyúság, Bácskai becses termékek
Zsana	
Kiskunmajsai járás	
Csólyospálos	Zöldségfélék, burgonya,
Jászszentlászló	Csiperke és laska gomba, vízi szárnyas
Kiskunmajsa	Vízi szárnyas, zöldség, gyümölcs, fűszernövények
Kömpöc	Dió, kecskeméti kajszibarack, őszibarack, burgonya
Móricgát	Vízi szárnyasok
Szank	Vízi szárnyasok
Kunszentmiklósi járás	
Apostag	Apostagi üvegmeleggy
Dunaegyháza	
Dunavecse	Kajszibarack, meggy
Kunadacs	Virginiai típusú dohány, pritamínpaprika, juh,
Kunpeszér	
Kunszentmiklós	Juh, méz, juh tejtermék
Szabadszállás	Juh, cseresznye, dió, szamóca, szilva
Szalkszentmárton	Juh
Tass	
Tiszaécskei járás	
Lakitelek	Spárga, szőlő, bor
Szentkirály	Görögdinnye, sárgadinnye, spárga, paradicsom
Tiszaalpár	Hal
Tiszaécske	Paprika, fejes káposzta, cékla, karalábé, kelkáposzta
Tiszaug	

3. sz. melléklet Megyei és települési értékek

Járás/Település	Megyei érték	Helyi értékek
Bácsalmási járás		
Bácsalmás	<ul style="list-style-type: none"> Bácsalmási Gyapjas Gyűszűvirág Termőhelye Skorutyák kékfestő műhely, családtörténeti kiállítás 	
Bácsbokod	<ul style="list-style-type: none"> Bácsbokodi Árpád-házi Szent-Erzsébet plébániatemplom Bácsbokodi búbos tyúkólak Bácsbokodi Kegyeleti Park Bácsbokodi polgári és paraszt-polgári házbelsőik freskói 	
Bácsborsód	<ul style="list-style-type: none"> 3 db Kocsányos tölgy 	
Bácsszőlős		
Csikéria		
Katymár	<ul style="list-style-type: none"> Katymári téglavető földtani képződmény természeti emlék 	
Kunbaja		
Madaras	<ul style="list-style-type: none"> Madarasi téglavető földtani képződmény természeti emlék 	
Mátételke		
Tataháza		
Bajai járás		
Bácsszentgyörgy		
Baja	<ul style="list-style-type: none"> Bajai halászlé Bajai halászléfőző bogrács Bajai Városháza Halászati Mini Skanzen Inotai Csabáné bajai Grillázkészítő Mester tevékenysége és munkássága Türr István kilátó országzászlóval 	<ul style="list-style-type: none"> Bajai halászlé Bajai Városháza Halászati Mini Skanzen
Bátmonostor		
Csátalja	<ul style="list-style-type: none"> Bukovinai székely Istensegítsi Betlehemes Játék Bukovinai székely szálán varrott hímzések 	

Járás/Település	Megyei érték	Helyi értékek
Csávoly		
Dávod		
Dunafalva		
Érsekcsanád		
Érsekhalma		
Felsőszentiván		
Gara		
Hercegszántó		
Nagybaracska	<ul style="list-style-type: none"> Sobri Kupa Nemzetközi Halfőző Verseny 	
Nemesnádudvar	<ul style="list-style-type: none"> Nemesnádudvari pincesorok 	
Sükösd		
Szeremle	<ul style="list-style-type: none"> Szeremlei borsos kalács Szeremlei ladik, ladikkészítés Szeremlei pünkösdi ladikázás 	
Vaskút		
Jánoshalmi járás		
Borota		
Jánoshalma		
Kéleshalom		
Mélykút	<ul style="list-style-type: none"> Mélykúti feliratos téglatár és gépgyűjtemény Szvetnik Joachim Emlékháza Szvetnik Joachim hagyatékai 	
Rém		
Kalocsai járás		
Bátya		
Drágszél		
Dunapataj	<ul style="list-style-type: none"> A Dunapataj-Szent Tamás domb Árpád-kori templomrom és temető A dunapataji Duna-szakasz természeti környezete A dunapataji Kossuth-szobor A dunapataji községháza (volt városháza) A dunapataji Magyarok Nagyasszonya római katolikus templom és 	<ul style="list-style-type: none"> A Dunapataj-Szent Tamás domb Árpád-kori templomrom és temető A Dunapataj-Szent Tamás domb Árpád-kori templomrom és temető A dunapataji 1956-os emlékmű-fejfa A dunapataji Duna-szakasz természeti környezete A dunapataji Kodály Zoltán Művelődési Ház A dunapataji Kossuth-szobor

Járás/Település	Megyei érték	Helyi értékek
	<p>plébánia</p> <ul style="list-style-type: none"> • A dunapataji ő-ző nyelvi dialektus • A dunapataji pacalpörkölt-főzés hagyománya • A dunapataji polgári iskola, ének-zenei iskola, ma általános iskola • A dunapataji református templom és parókia • A dunapataji református tempom műemléki környezete • A dunapataji unitárius templom • A Szelidi-tó és természeti környezete • Dunapataj 1919-es hőseinek vértanúsága, és emlékművük • Dunapataj, Bem József utca 34. szám alatti lakóház • Dunapataj, Jókai u. 10. lakóház és istálló • Dunapataj, Jókai u. 8. lakóház és kovácsműhely • Dunapataj, Ordasi u. 21. cselédház 	<ul style="list-style-type: none"> • A dunapataji műemlék épületek • A dunapataji ő-ző nyelvi dialektus • A dunapataji pacalpörkölt-főzés hagyománya • A dunapataji polgári iskola, ének-zenei iskola, ma általános iskola • A Szelidi-tó és természeti környezete • Dunapataj 1919-es hőseinek vértanúsága, és emlékművük • Dunapataj 1919-es hőseinek vértanúsága, és emlékművük
Dunaszentbenedek		
Dunatetétlen		
Dusnok	<ul style="list-style-type: none"> • A dusnoki rác nemzetiségi hagyományokat őrző rendezvények: Rác Fonó és Rác Pünkösöd • Feketi Kápolna búcsúja 	
Fajsz	<ul style="list-style-type: none"> • Hagyományos halászat a Duna magyarországi alsó szakaszán 	
Foktő		
Géderlak		
Hajós		
Harta		
Homokmégy		
Kalocsa		
Miske		
Ordas		
Öregcsertő		

Járás/Település	Megyei érték	Helyi értékek
Solt		
Szalmár		
Újsolt		
Újtelek		
Uzód		
Kecskeméti járás		
Ágasegyháza		
Ballószög		
Felsőlajos		
Fülöpháza		
Fülöpjakab		
Helvécia	<ul style="list-style-type: none"> • Helvécia Bagolyvár • Helvéciai Hegede Kertészet • Helvéciai Református templom • Helvéciai Római katolikus Nagyboldogasszony templom • Helvéciai Wéber Tanya 	<ul style="list-style-type: none"> • Helvéciai Bagolyvár • Helvéciai Hegede Kertészet • Helvéciai Református templom • Helvéciai Római katolikus Nagyboldogasszony templom • Helvéciai Wéber Tanya
Jakabszállás		
Kecskemét	<ul style="list-style-type: none"> • Bohém Ragtime Jazz Band munkássága • Bozsó János festőművész, múzeomalapító életművéből álló gyűjtemény • Bóbis Gyula életműve • Buda Ferenc munkássága • Cífrapalota épülete • Csík zenekar munkássága • Csiperó Fesztivál • Katona József életműve • Katona József Színház épülete • Kálmán Lajos népzene kutató munkássága • Kecskeméti Animációs Filmfesztivál 	

Járás/Település	Megyei érték	Helyi értékek
	<ul style="list-style-type: none"> • Kecskeméti Arborétum fa- és cserjegyűjteménye • Kecskeméti barackpálinka • Kecskeméti Katona József Múzeum Képzőművészeti Gyűjteménye • Kecskeméti magyar kajsziarack • Kodály Zoltán életműve • Kodály Zoltán nevelési elvei (Kodály-módszer) • Magyar Népmesék rajzfilmsorozat • Messzi István életműve • Szemerey Andorné Törös Olga életműve • Tóth Menyhért életműve • Univer Erős Pista 	
Kerekegyháza		
Kunbaracs		
Kunszállás	<ul style="list-style-type: none"> • Gyöngyösi Mátyás Helytörténeti Gyűjtemény • Órák Háza • Történelmi Kun-szállás Foglалás 	<ul style="list-style-type: none"> • Gyöngyösi Mátyás Helytörténeti Gyűjtemény • Királyleányka borfajta • Órák Háza • Polyák Borászat Szent Vince Pincészet • Történelmi Kun-szállás Foglалás
Ladánybene		
Lajosmizse	<ul style="list-style-type: none"> • Benke László gasztronómiai munkássága • Geréby Kúria Hotel és Lovasudvar • Kiss Cukrászda– Kiss Zoltán cukrászati termékei • Ortan Patrik - szijgyártó és nyeregkészítő alkotói munkássága • Polyák Imre sportolói életműve • Pusztatemplom romjai • Rimóczi László – Grillázs termékei • Szent Lajos templom • Tanyacsárda 	<ul style="list-style-type: none"> • Benke László gasztronómiai munkássága • Cserényi István fajtamézei • Czigány Péter helytörténeti magángyűjteménye • Dr. Csire Géza kerámia magángyűjteménye • Dr. Svébisné Gombkötő Gizella bodzaszörpje és gyógynövényes termékei • Geréby Kúria Hotel és Lovasudvar • Gusto pálinka • Hortig Rezső és Bertók Zsuzsanna tehén- és kecsketejéből készült termékei • Kiss Cukrászda - Kiss Zoltán cukrászati termékei • Kiss Márta - Régimódi keksze • Kovács László - biogazdasága és biotermékei

Járás/Település	Megyei érték	Helyi értékek
		<ul style="list-style-type: none"> • Lajosmizse Római Katolikus Templom • Lajosmizsei Helytörténeti Gyűjtemény • Lajosmizsei református templom • Lajosmizsei számóca • Ortan Patrik - szíjgyártó és nyeregkészítő alkotói munkássága • Ószirózsa Népdalkör és a Rózsa Sándor Citerazenekar • Polyák Imre sportolói életműve • Pusztatemplom romjai • Régi Városháza - Földeáki Csárda • Rimóczi László - Grillázs termékei • Skultéti Árpád festőművész alkotói munkássága • Skultéti Jánosné - hímző és szövő alkotói munkássága • Tanyacsárda • Tóth Rozália festőművésznő alkotói munkássága • Vinnainé Csurpek Ágnes fazekas munkássága és termékei
Nyárlőrinc		
Orgovány		
Városföld		
Kiskőrösi járás		
Akasztó		
Bócsa		<ul style="list-style-type: none"> • Huley Alfréd Helytörténeti Gyűjtemény • Szüreti felvonulás
Császártöltés		
Csengőd		
Fülöpszállás		
Imrehegy		
Izsák	<ul style="list-style-type: none"> • Gedeon Birtok borai • Izsáki Arany sárfehér bor és pezsgő • Izsáki Arany sárfehér szőlő • Izsáki Házitészta • Izsáki Sárfehér Napok • Kolon-tavi Madárvárta • Kolon-tó 	<ul style="list-style-type: none"> • 1848-as emlékmű • Ádám Gerzson irodalomtörténész, tanár munkássága • Első világháborús emlékmű • Izsáki Arany Sárfehér szőlő • Izsáki Arany Sárfehér szőlőből készült védett eredetű bor és pezsgő

Járás/Település	Megyei érték	Helyi értékek
	<ul style="list-style-type: none"> Szent István pezsgők Termál gyógyvíz termékek 	<ul style="list-style-type: none"> Izsáki Garabonciás tehén- és kecskesajtok, tejtermékek Izsáki házitészta Izsáki Hírek, Izsáki Televízió, helyi könyvkiadás Izsáki horgász- és szabadidőpark Izsáki Sárfehér Napok - Városi fesztivál Izsáki Tészta Majális - Városi fesztivál Izsákon szelektált kajszi barack Kisizsáki Szent Kereszt kápolna Kolon-tavi madárvárta Kolon-tó Kostka László szőlőtermesztői munkássága Kovács Gyula helytörténeti munkássága Madarassy László író, Amerika-kutató munkássága Második világháború és diktatúrák áldozatainak emlékműve Mátyási József költő munkássága Pieta szobor Református templom Sárfehér Néptánc Együttes Szegedi Sándor szőlőnemesítő munkássága Szent István pezsgők Szent Mihály Katolikus Templom Szily Kálmán természettudós munkássága Táncsics Mihály izsáki munkássága Thermal kozmetikumok Városháza Városi Vegyeskar
Kaskantyú		
Kecel	<ul style="list-style-type: none"> Polgár Zoltán gyűjteménye - I. és II. világháborús, 1956-os hadtörténeti tevékenysége 	
Kiskőrös		<ul style="list-style-type: none"> A Kiskőrös-turjános természetvédelmi terület (Szücsi-erdő és az általa bezárt rétek)

Járás/Település	Megyei érték	Helyi értékek
		<ul style="list-style-type: none"> • A Kiskőrösi Gimnázium épülete • Kiskőrös Városháza épülete • Kiskőrösi kadarka • Petőfi Sándor Városi Könyvtár • Petőfi Gyűjteménye
Páhi		
Soltszentimre		
Soltvadkert	<ul style="list-style-type: none"> • Szent Korona Cukrászda 	
Tabdi		
Tázlár		
Kiskunfélegyházi járás		
Bugac	<ul style="list-style-type: none"> • Bugaci Ősborókás • Bugacmonostor • Bugacpuszta és a bugaci pásztorélet 	
Bugacpusztaháza		
Gátér	<ul style="list-style-type: none"> • Gátéri Fehér-tó • Gátéri lovas postás 	
Kiskunfélegyháza	<ul style="list-style-type: none"> • Balázs Árpád zeneszerzői tevékenysége • Dr. Mezősi Károly történészi, irodalomtörténészi, valamint muzeológusi tevékenysége, kiemelten a Petőfi- és a Móra-kultusz ápolása, országos szintű terjesztése • Fazekas Ágnes Blandina az országos mezőgazdasági leányképzés megalapozásában végzett kiemelkedő munkássága • Fájdalmas Krisztus-szobor – Bánkódó Krisztus-szobor • Fekete János helytörténész munkássága, amelyben széles körben képviselte Petőfi Sándor és Móra Ferenc kultuszának ápolását • Fekete Pál országgyűlési képviselő közéleti és pedagógusi tevékenysége • Hattyúház • Holló László Kossuth- és Munkácsy-díjas festőművész munkássága 	<ul style="list-style-type: none"> • Haubner Károly szerzeményei, pedagógiai és a város színjátszásában végzett tevékenysége • Balázs Árpád zeneszerzői tevékenysége • Dr. Magyarai Béla kiképzett úrkutatásban végzett tevékenysége • Dr. Mezősi Károly helytörténeti vonatkozású, Móra Ferencről és Petőfi Sándorról szóló írásai, kiemelve Az évszázados Petőfi-per című könyvet • Ezer Üdvözlégység hagyománya Gyümölcsoltó Boldogasszony napjához kapcsolódóan • Fazekas Ágnes Blandina a város oktatási életében végzett tevékenysége és a mezőgazdasági leányképzés megalapozása • Fájdalmas Krisztus szobor - Bánkódó Krisztus szobor • Fekete János helytörténeti munkássága • Fekete Pál helytörténészi és egyesületi-alapító tevékenysége • Görögház - Kisvárosház - Halászsárdó • Hattyúház • Holló László Kiskun

Járás/Település	Megyei érték	Helyi értékek
	<ul style="list-style-type: none"> • Holló-ház – Kocsis-féle ház • Huszka József néprajzkutató, a történelmi Magyarország egész területére kiterjedő gyűjtő munkája • Kapus Béla országos és határokat átívelő, a kóruskultúrát terjesztő karvezetői és pedagógusi munkássága • Kálvária és Kálváriakápolna • Kiskun Múzeum – Kiskunkapitány-ház és tömlőc • Kiskunfélegyházi Városháza • Kossuth Lajos kiskunfélegyházi díszpolgárságát megköszönő saját kezűleg írt levele, amely egyedülálló Magyarországon • Móra Ferenc Emlékház - Móra ház • Móra Ferenc írói munkássága, kiemelve az alföldi paraszti életet megörökítő műveit • Ótemplom - Sarlós Boldogasszony templom • Pajkos-Szabó István-féle Szélmalom • Petőfi Sándor költészete, kiemelten az Alföldről és a Kiskunságról írott versei • Szántó Piroska Kossuth- és Munkácsy-díjas festőművész életműve 	<p>Múzeumnak adományozott festményei</p> <ul style="list-style-type: none"> • Holló-ház - Kocsis-féle ház • Huszka József Kiskunfélegyházán gyűjtött mintakincs gyűjteménye • Illésy István a helyi tanítóképzésben való szerepe • Juhász István Petőfi Sándorról szóló könyvei • Kalmár Józsefné Fazekas Anna kultúra teremtő és oktató elősegítő adományai, kiemelten a leány oktatás elindításában és elterjesztésében játszott szerepe • Kapus Béla ének-zene pedagógusi és karvezetői munkássága, kiemelve az Ifjúsági Vegyeskar létrehozását • Kálvária és Kálváriakápolna • Kiskun Múzeum - Kiskunkapitány-ház és tömlőc • Kiskunfélegyházi Keringő és Kiskunfélegyházi Simafejű Keringő galambok • Kiskunfélegyházi sportolói csúcsteljesítmények -félegyházi olimpikonok, világbajnokok • Kiskunfélegyházi sportolói életművek - Besze László • Kiskunfélegyházi sportolói életművek - Dánffy Antal • Kiskunfélegyházi sportolói életművek - Fülöp Imre • Kiskunfélegyházi sportolói életművek - Mészáros Gyula • Kiskunfélegyházi sportolói életművek - Miskolczy István • Kiskunfélegyházi sportolói életművek - Osa György • Kiskunfélegyházi sportolói életművek - Soltész Dezső • Kiskunfélegyházi sportolói életművek - Tulit Péter • Kiskunfélegyházi sportolói életművek - Zubek Mihály • Kiskunfélegyházi Városháza • Korona - Korona Szálló - Móra Ferenc Művelődési Központ • Kossuth Lajos levele, amelyben megköszöni a díszpolgárságot és a Hattyúház előtt elhangzott

Járás/Település	Megyei érték	Helyi értékek
		<p>beszéde</p> <ul style="list-style-type: none"> • Morell Mihály a Kiskun Múzeumnak adományozott művei és az Égi vándor köztéri szobor • Móra Ferenc félegyházi ihletésű írásai, kiemelve a Kincskereső kisködmönt és a Daru utcától a Móra Ferenc utcáig című könyveket • Pajkos-Szabó István-féle Szélmalom • Pásztor Ferenc a Petőfi-kultusz létrehozásában végzett tevékenysége • Petőfi Sándor Emlékház falán található emléktábla • Petőfi Sándor félegyházi vonatkozású versei, kiemelve a Szülőföldemen című verset • Sarlós Boldogasszony plébánia - Óplábánia • Sarlós Boldogasszony templom - Ótemplom • Solti Károly dal- és nóta énekesi tevékenysége • Szarvas-hát - Klazsik-ház • Szántó Piroska Kiskun Múzeumnak adományozott művei és Bálám szamara című könyve • Szentháromság-szobor • Tarjányi Ágoston félegyházi népdalgyűjteménye • Toldy Jenő Kiskunfélegyháza oktatási életében végzett tevékenysége
Pálmonostora		
Petőfiszállás		
Kiskunhalasi járás		
Balotaszállás	<ul style="list-style-type: none"> • Balotaszállási-kelebiai dámpopuláció 	
Harkakötöny		
Kelebia		
Kiskunhalas	<ul style="list-style-type: none"> • A kiskunhalasi református templom • Csipkeház • Kiskunhalasi izraelita temető 	<p>Települési Értéktár Bizottság által elfogadott helyi értékek⁶⁷.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Úri kaszinó • Halas Táncegyüttes • Kiskunhalasi Martonosi Pál

⁶⁷ www.kiskunhalas.hu/ertektar-kiskunhalas

Járás/Település	Megyei érték	Helyi értékek
	<ul style="list-style-type: none"> • Kiskunhalasi római katolikus templom • Kiskunhalasi szégyenkő 	<p>Városi Könyvtár</p> <ul style="list-style-type: none"> • Végh-kúria • Sáfrik-szélmalom • Búsuló kuruc (Damkó József szobra) • Hősök szobra • Baky-kripta • Református templom • Római katolikus templom • Az I. világháborúban elhunyt zsidók emléktáblája • Jézus Szíve római katolikus templom • Kiskunhalasi izraelita temető • Szégyenkő • Csipkevarró szobor • Thorma János Múzeum • Thorma János: Talpra magyar! Festménye • Thorma János: Az aradi vértanúk c. festménye • Csipkeház • Szilády Áron Református Gimnázium épülete • Kiskunhalasi római katolikus temető • Halasi csipke • Kiskunhalasi tulipános ládák • Lány madárral szobor (Simon Ferenc) • Nagy Kálmán életműve • Halasi borok • Országzászló emlékmű • Fejeték mocsár • Gyárfás István életműve • Kiskunhalasi Termál Gyógyfürdő- és Strand • KISKUNHALASI VÁROSVÉDŐ ÉS VÁROSSZÉPÍTŐ EGYESÜLET • Lakatos Vince életműve • Monszpart László életműve • Nagy Czifok László életműve • id. Nagy Szeder István életműve • Pásztortűz Kulturális és Hagyományörző Egyesület • Sóstó Csárda • Szász Károly életműve • Kiskunhalasi víztorony • Tájház

Járás/Település	Megyei érték	Helyi értékek
		<ul style="list-style-type: none"> • Szilády Áron életműve • Bacsó László életműve • Dékáni Árpád életműve • Erzsébet királyné szobra • Friedrich Lajos életműve • Gózon István életműve • Gulyás Sándor életműve • Korda Imre életműve • Köteles-kálvária • Markovits Mária életműve • Stepanek Ernő életműve • Thúry József életműve • Vári Szabó István életműve • Vas Imre életműve • Kiskunhalasi baptista temető • A kiskunhalasi Csetényi-park • Halasi savanyú máj • Halasi viselet • Szabó Iván: Női lovas szobor • A Sóstó • Kiskunhalasi új református temető <p>Települési Értéktár Bizottság döntésére váró helyi értékek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szecessziós városháza • Régi református temető • A Kiskunhalasi Ganz-Air Atlétikai Club • Halasi szűr és suba • Szentgyörgyi István: Szilády Áron mellszobra • Dr. Fekete Imre életműve
Kisszállás		
Kunfehértó		
Pirtó		
Tompa		
Zsana		
Kiskunmajsai járás		
Csolyospálos		
Jászszentlászló	<ul style="list-style-type: none"> • Eördögh András: "Kunfakó" lófajta kitenyésztése és tanyás gazdálkodása 	
Kiskunmajsa		
Kömpöc		

Járás/Település	Megyei érték	Helyi értékek
Móricgát		
Szank	<ul style="list-style-type: none"> • Szanki kézműves konyakmeggy • Szanki Méz és Meggyfesztivál • Szanki sportcentrum és a tekesport • Születések fája és a harangláb 	
Kunszentmiklósi járás		
Apostag		
Dunaegyháza		
Dunavecse	<ul style="list-style-type: none"> • Dunavecsei Híd • Dunavecsei Református Templom • Kalevala Nap – Vikár Béla hagyomány • Nagy Pál háza • Petrovics Mészárszék (Kislak) • Polgármesteri Hivatal • Tűzok (Otis tarda) 	<ul style="list-style-type: none"> • Autodidakta művészet • Balogh Mihály: Dunavecse / Száz magyar falu könyvesháza sorozat / című könyve • Birka tenyésztés • Birkapörkölt • Bölcsőde • Civil szervezetek • Csemege szőlő termesztés • Dunamente, Dunamellék helyi írott sajtó • Dunavecse Református Templom • Dunavecsei Dömötör Nap • Dunavecsei Dunapart • Dunavecsei Híd • Dunavecsei meggy • Dunavecsei Petőfi Sándor Általános Iskola • Dunavecsei petruska • Emlékművek és szobrok • Erdélyi Tiborné: Keresd, amíg élsz!... című könyve • Fő tér • Homoródszentmárton és Hetes települési kapcsolat • Kalevala Nap - Vikár hagyomány • Katolikus Templom • Kisüsti pálinka • Lukácsy Imre: Beszél a múlt című könyve • Március Idusa - Petőfi hagyomány • Méhészet • Mentőállomás • Molnár Miklós: Beszélő fotográfiák című könyve

Járás/Település	Megyei érték	Helyi értékek
		<ul style="list-style-type: none"> • Nagy Pál háza • Nagy Zsuzsika és Balla István sírja • Naszály Sándor: Dunavecse története című könyve • Nazarénus Imaház • Petőfi Sándor Dunavecse-n írt verseinek gyűjteménye című könyv • Petrovics Mészárszék (Kislak) • Polgármesteri Hivatal • Sárga-, és görögdinnye • Sportsarnok • Szakorvosi Rendelőintézet • Szüreti felvonulás • Tűzok (Otis tarda) • Vecsei Ház • Vikár Béla Könyvtár • Virágkertészet
Kunadacs	<ul style="list-style-type: none"> • Aranyegyháza kincsei – Füstölt mangalica disznótoros étkek 	
Kunpeszér		
Kunszentmiklós	<ul style="list-style-type: none"> • Bak-ér • Kunszentmiklósi birkapörkölt 	
Szabadszállás		
Szalkszentmárton	<ul style="list-style-type: none"> • Petőfi Sándor Emlékkiállítás • Szalkszentmárton faluközpont • Szalkszentmártoni református templom belsőépítészeti berendezései, bútorai 	<ul style="list-style-type: none"> • 56-os emlékmű • Aradi vértanúk emlékműve • Artézi kút • Díszkapu és házasságkötő terem • Világháborús emlékmű • Márton napi kopjafa • Múzeum Baráti Kör emléktáblája • Önkéntes Tűzoltó Egyesület • Petőfi Emléktábla • Petőfi Emléktábla • Petőfi Sándor Emlékkiállítás • Petőfi Sándor Emlékkiállítás • Petőfi Sándor Emlékmúzeum Múzeum Baráti Köre Szalkszentmárton • Petőfi Sándor Emlékmúzeum Múzeum Baráti Köre Szalkszentmárton • Petőfi Sándor szobor • Római katolikus templom • Római katolikus templom • Szalkszentmárton faluközpont

Járás/Település	Megyei érték	Helyi értékek
		<ul style="list-style-type: none"> • Szalkszentmárton községháza • Szalkszentmárton községháza • Szalkszentmárton temető, Papdomb • Szalkszentmárton, református paplak • Szalkszentmárton, református paplak • Szalkszentmárton, református templomi orgona • Szalkszentmártoni Petőfi Vadásztársaság • Szalkszentmártoni református templom • Szalkszentmártoni református templom • Szalkszentmártoni református templom • Szent Márton püspök szobra • Úttörőcsapat emléktáblája
Tass	<ul style="list-style-type: none"> • Darányi Ignác szellemi hagyatéka • Darányi kastély • Darányi sírkert • dr. Szelecsényi Zsigmond kút • Osztó- vagy Rózsa-sziget • Római Katolikus Templom • Szerbith kastély • Szigetfői Órfa • Tassi Református Egyházközség Temploma és kertje • Tassi Zsilip • Zsidó temető 	
Tiszakécskei járás		
Lakitelek		<ul style="list-style-type: none"> • A Kösöntyű Néptáncsoport munkássága • A Lakiteleki Népdalkör • A lakiteleki színjátszás hagyománya • A református templom kulturális, szellemi, épített értéke • A református templom kulturális, szellemi, épített értéke • A Sárga iskola hagyománya • A Sárga iskola hagyománya • A Sikari féle gyógyszertár

Járás/Település	Megyei érték	Helyi értékek
		<p>épülete</p> <ul style="list-style-type: none"> • A Sikari féle gyógyszertár épülete • A Szabó Lajos féle polgári ház, valamint a Zöldkereszt épített értéke • A Szikár csárda hagyománya • A szikrai iskola hagyománya • A szikrai iskola hagyománya • Az 1987-es Lakiteleki Sátor és a Lakiteleki Találkozó, valamint "a Lakiteleki Gondolat" hagyománya • Buda Ádám Tinódi díjas énekmondó hagyományörző tevékenysége • Dr. Fincicky Sándorné textilfestő tevékenysége • Dr. Révész László kiskisgazda országgyűlési képviselő, a Nemzetgyűlés háznagya tevékenysége • Emigrációs Gyűjtemény és Könyvtár • Fehér kereszt (Madari körösz) • Fehér kereszt (Madari körösz) • Gulyás Géza képzőművész • Gyöngyösi Gyöngyi képzőművész • Harcos iskola, Árpádszállási iskola • Harcos iskola, Árpádszállási iskola • Koncz kereszt (Konc körösz) • Koncz kereszt (Konc körösz) • Kotvics István szikvíz készítő tevékenysége • Lakiteleki Népfőiskola • Lakiteleki Népfőiskola • Lévy iskola • Lévy iskola • Mákvirág Drogéria Galéria • Mákvirág Drogéria Galéria • Nagy Zsuzsanna Julianna galériája, kulturális tevékenysége • Pulai-helytörténeti gyűjtemény • Pulai-helytörténeti gyűjtemény • Puskás villa (Tölgyfa fogadó) • Rác iskola • Rác iskola

Járás/Település	Megyei érték	Helyi értékek
		<ul style="list-style-type: none"> • Római katolikus templom • Római katolikus templom • Római katolikus templom • Sánta Erika ékszerkészítő tevékenysége • Szelesné Kása Ilona, a Népművészet ifjú mestere tevékenysége • Széna vagy szalma fesztivál • Szentirmay Tamás triatlon-tevékenysége • Szikrai Töserdő és Holt-Tisza ág • Szuetta Béla vőfély és kisbíró tevékenysége • Tanítók fája • Tanítók fája • Templom-park szellemi, kulturális, épített értéke • Templom-park szellemi, kulturális, épített értéke • Templom-park szellemi, kulturális, épített értéke • Töserdei "kastély" • Vankó József festészeti tevékenysége • Vargáné Bodor Judit paszománykészítő tevékenysége
Szentkirály		
Tiszaalpár	<ul style="list-style-type: none"> • Bársony Mihály munkássága • Jótanács Anyja római katolikus templom • Kádár Lajos népi író munkássága • Tiszaalpári Árpád-kori falurekonstrukció • Tiszaalpári Holt-Tisza és az Alpári-rét • Tiszaalpári kosár- és vesszőfonás 	
Tiszaújlak	<ul style="list-style-type: none"> • Képfestő tevékenység és Kovács Miklós tiszaújlaki képfestő mester életműve, melyet a tevékenység fennmaradása érdekében végzett • Kerekdombi Termálfürdő 	
Tiszaug		
Bács-Kiskun Megye	<ul style="list-style-type: none"> • Alföldi Kéktúra (AK) Bács-Kiskun megyei 	

Járás/Település	Megyei érték	Helyi értékek
	szakasza <ul style="list-style-type: none"> • Magyar Szablya • Dugár János fazekas tevékenysége 	

Forrás: Bács-Kiskun Megyei Értéktár www.bacskiskunremeke.hu

4. sz. melléklet: Védjegyek

Helyi termék védjegyek

lajstromszám: 207864
jogosult:
Bács-Kiskun Megyei Agrárkamara

lajstromszám: 208720
jogosult:
Tiszaalpár Nagyközségi
Önkormányzat

lajstromszám: 208425
jogosult:
Kiskunmajsai Városi Önkormányzat

lajstromszám: 211380
jogosult:
Felső-Kiskunsági Gazdaságfejlesztő
Alapítvány, Kunadacs

lajstromszám: 214295
jogosult:
Tomba Város Önkormányzat

lajstromszám:
jogosult:
Bácsalmási Önkormányzati
Közszolgáltatási Közhasznú
Nonprofit Kft

5. sz. melléklet: Bács-Kiskun megyei termelői piacok

Megye	HELYI PIAC ADATAI								PIAC ÜZEMELTETŐ
	Piac neve	Piac címe		Piac nyitva tartása	Piac weboldala	Piac fedett-e?	Állati eredetű élelmiszert <u>NEM</u> árúsítanak a	Állati eredetű élelmiszert <u>IS</u> árúsítanak a	Piac Üzemeltető neve
		település	cím						
Bács-Kiskun	Helyi Termelői Piac	Dunapataj	Béke tér 20.- 87/6 hrsz.	csütörtök és vasárnap 05:30-10:30	nincs	igen		x	Dunapataji Településgazdálkodási Intézmény
Bács-Kiskun	Helyi Termelői Piac	Tiszaalpár	Dobó utca 1.	04.01-10.31 ig keddtől szombatig 06:00-10:00 11.01-03.31 ig kedd, szerda, csütörtök, péntek szombat 7:00-10:00	nincs	részben		x	Tiszaalpár Nagyközségi Önkormányzat
Bács-Kiskun	Helyi Termelői Piac	Kunadacs	Rákóczi u. 2.	szerda: 06:00-12:00 péntek: 14:00-18:00 szombat :06:00-12:00	www.felga.hu	igen		x	Felső-Kiskunsági Gazdaságfejlesztő Alapítvány
Bács-Kiskun	Főtéri termelői piac	Kecskemét	Kossuth tér 1.	csütörtök 14:00-18:00	nincs	nem		x	NAK Bács-Kiskun megyei Igazgatósága és Kecskemét Megye Jogú Város Önkormányzata
Bács-Kiskun	Helyi Termelői Piac	Lajosmizse	6050 Lajosmizse, Központi Park, 22/2 hrsz.	nincs leszabályozva	nincs	nem		x	Lajosmizse Város Önkormányzata
Bács-Kiskun	Helyi Termelői Piac	Szentkirály	6031 Szentkirály, Sallai utca és Kossuth Lajos utca sarka	szerda, szombat: 6:00 - 12:00	nincs	nem		x	Szentkirály Község Önkormányzata
Bács-Kiskun	Helyi Termelői Piac	Petőfiszállás	6113 Petőfiszállás Móra F. u. 4.	Hétfő, Szerda, Péntek, Vasárnap, 6:00 - 12:00	nincs	igen		x	Petőfiszállás Község Önkormányzata
Bács-Kiskun	Helyi Termelői Piac	Csolyospálos	6135 Csolyospálos, Kossuth u. 50.	Csütörtök 06:00-13:00	nincs	Igen	x		Csolyospálos Község Önkormányzata

2016. június		PIAC								ÜZEMELTETŐ
	Megye	neve	címe		nyitva tartása	weboldala	fedett	állati eredetű élelmiszert NEM árusít	állati eredetű élelmiszert IS árusít	neve
			település	cím						
1	Bács-Kiskun	Piac	Bácsalmás	Rákóczi u.	H, P 6-13ó	www.bacsalmas.hu	nem		x	Önkormányzati Közszolgáltatási Közhasznú Nonprofit Kft.
2	Bács-Kiskun	Bácsbokod Piac	Bácsbokod	Aradi tér	Kedd: 5:00-11:00	www.bacsbokod.hu	nem	x		Bácsbokod Nagyközség Önkormányzat (6453 Bácsbokod Gróf Széchenyi István utca 80.)
3	Bács-Kiskun	Piac	Baja	Szenes u. 1.	Hétfő, Péntek: 5-17 h Szerda, Szombat: 5-17 h Vasárnap: 5-14:00	Folyamatban	igen	x		Bajai Vagyon Zrt.
4	Bács-Kiskun	Főtéri piac	Balotaszállás	Fő tér 5.	kedd, péntek 6-14	www.balotaszallas.hu	igen		x	Községi Önkormányzat
5	Bács-Kiskun	Bugac Piacsarnok	Bugac	Szabadság tér 3.	Szerda, Szombat, Vasárnap: 6-12	www.bugac.hu	igen		x	Nagyközségi Önkormányzat Bugac
6	Bács-Kiskun	Izsáki Piac	Izsák	Szabadság tér 1.	kedd,péntek 6-12 h	nincs	nem		x	Izsák Polgármesteri Hivatal
7	Bács-Kiskun	Piac	Jánoshalma	Bernáth Zoltán u. 7.	szerda 6:00-13:00 péntek 6:00-13:00 vasárnap 6:00-13:00	nincs	igen		x	Hendrosz Kft.
8	Bács-Kiskun	Élelmiszer és Virág Piac	Kalocsa	Búzapiac tér 8 hrsz.	szerda és szombat: 05-14 h	nincs	részben		x	Kalocsai Vagyonhasznosítási és Könyvvezető Kft. 6300 Kalocsa, Szent István kir. u. 35.
9	Bács-Kiskun	Keceli piac	Kecel	Vasút u. 36	csütörtök, vasárnap: 6-12 ig	nincs	részben		X	Főképtalani-Pince Kft. Császártöltés, Keceli u. 91
10	Bács-Kiskun	Kecskeméti Piacsarnok	Kecskemét	Budai u. 2/a	kedd-péntek: 5:30-14:00, Szombat: 5:30-13:00, Vasárnap: 5:30-12:00	www.kecskemetipiaci.g.hu	igen		x	Intézmény- és Piac Fenntartó Szervezet
11	Bács-Kiskun	Széchenyi Városi Kispic	Kecskemét	Aradi Vértanúk tere 11.	kedd-péntek: 5:30-14:00, Szombat: 5:30-13:00, Vasárnap: 5:30-12:00	www.kecskemetipiaci.g.hu	igen	x		Intézmény- és Piac Fenntartó Szervezet
12	Bács-Kiskun	Nagybani Piac	Kecskemét	Szt. László krt.	hétfő-péntek: 6:00-12:00	www.kecskemetipiaci.g.hu	nem	x		Intézmény- és Piac Fenntartó Szervezet
13	Bács-Kiskun	Községi Piacter	Kelebia	6423 Kelebia, József A. út 211/2 hrsz.	Szerda, szombat 5:00-12:00	nincs	igen		x	Községi Önkormányzat

14	Bács-Kiskun	Kerekegyháza Városi Kispiac	Kerekegyháza	Dózsa Gy. u. 143	szombat 6-12	nincs	részben		x	Kerekegyháza Város Önkormányzat (Városgazdasági Kft.)
15	Bács-Kiskun	Kerekegyháza Piac	Kerekegyháza	Szt. István tér	napi 6-17	nincs	nem	x		Kerekegyháza Város Önkormányzat
16	Bács-Kiskun	Zöldség Piac	Kiskörös	Piactér	szerda és szombat: 05-12 h	www.koroskom.hu	részben		x	Köröskom Kft. 6200 Kiskörös, Petőfi u. 108.
17	Bács-Kiskun	Béke téri piac	Kiskunfélegyháza	Pázmány u. 2.	kedd, péntek:6-13 többi napon:6-12	nincs	igen		x	VSZKSZ
18	Bács-Kiskun	Városi Piac	Kiskunhalas	6400 Kiskunhalas, Bercsényi utca 1.	H-Sz 6-18ó nov. 1-től áprl.30.ig 7-16 ó	nincs	igen		x	Pezsgő Bt. Kiskunhalas
19	Bács-Kiskun	Piac Kiskunmajsa	Kiskunmajsa	Vágóhíd u. 15.	K,P,V: 6-11 vasárnap 6-11 h	nincs	igen		x	Városgazd. Intézet
20	Bács-Kiskun	Községi Piactér	Kisszállás	Kisszállás 527. hrsz.	Kedd, szombat 5:00-12:00	nincs	igen	x		Kisszállás Község Önkormányzata
21	Bács-Kiskun	Élelmiszer Piac	Kunszentmiklós	1960/4. hrsz. Szent István tér	Kedd, Péntek, Vasárnap 5-12 h	nincs	részben		x	Kunszentmiklós Város Önkormányzat
22	Bács-Kiskun	Lajosmizse Piac	Lajosmizse	Szt. Imre tér	csütörtök és szombat 6-12	nincs	nem		x	Lajosmizse Város Önkormányzat
23	Bács-Kiskun	Laki Piac	Lakitelek	Széchenyi krt. Hrsz. 1042/19	Szerd, Vas:6-12,	nincs	nem	x		Tóth Ferenc
24	Bács-Kiskun	Mélykút Piac	Mélykút	Tópart 57/5 hrsz.	kedd, csütörtök, szombat 6:00-12:00 pénteken egész nap	nincs	nem		x	Mélykút Város Önkormányzat
25	Bács-Kiskun	Solt Piac	Solt	Tamási Áron u. 25/2. hrsz.	H-V 7-10 h	nincs	részben		x	Solt Önkormányzat 6320 Solt, Béke tér 1.
26	Bács-Kiskun	Piac	Soltvadkert	2013/6 hrsz	kedd,péntek 6-11	nincs	nem		x	Vadkert Komszolj Kft. Soltvadkert, Kossuth u. 6.
27	Bács-Kiskun	Régiós Piac és Parkoló	Szabadszállás	659/1. és 657/2.hrsz	Csütörtök 04.01-11.01. 5-12 h 11.01.-03.30. 6-12 h	nincs	részben		x	Szabadszállás Város Önkormányzata 6080 Szabadszállás, Kálvin tér 1.
28	Bács-Kiskun	Tizsakécske Piacsarnok	Tizsakécske	Erkel fasor	kedd, péntek és vasárnap 5-12	nincs	igen		x	Tizsakécske Város Önkormányzat
29	Bács-Kiskun	Piac	Tiszaug	Rákóczi u. 73.	H-P: 8-12	www.tiszaug.hu	nem	X		Tiszaug Község Önkormányzata
30	Bács-Kiskun	Városi Piactér	Tompa	Tompa, Belterület 473/2.hrsz.	szerda-szombat 6:00-11:00 (fő napok) Hivatalosan: Hétfő-Vasárnap: 5:00-20:00	nincs	nem	X		Városi Önkormányzat

31	Bács-Kiskun	Helyi Piac	Jászszenlászó	Dózsa Gy. u. 318/14 hrsz.	Csütörtök, Szombat 6:00-18:00	nincs	nem		x	Községi Önkormányzat
32	Bács-Kiskun	Jakabszállási Piac	Jakabszállás	6078 Jakabszállás, Petőfi S. u. 13.	Hétfőtől - Szombatig 6-18 óráig	nincs	nem	x		Jakabszállás Község Önkormányzata

Forrás: NAK BKM Igazgatósága

6. sz. melléklet: Kimutatás a Bács-Kiskun megyében működő TCS és TÉSZ termelői közösségekről

Elismert termelői csoportok 2016. július 1-én

	Termelői csoport neve	Termékcsoport	Megye
1	Alföldi - Csirke Beszerző és Értékesítő Szövetkezet	baromfi	Bács-Kiskun
2	Arany Sárfehér Szőlő és Bortermelők Szövetkezete	szőlő-bor	Bács-Kiskun
3	Bácskai Cukorrépa Termelők Szövetkezete	cukorrépa	Bács-Kiskun
4	Bácskai Méhészek Beszerző és Értékesítő Szövetkezet	méz	Bács-Kiskun
5	BÁCS-TOJÁS Beszerző és Értékesítő Szövetkezet	tojás	Bács-Kiskun
6	Dél-Alföldi Juh Tartó és Értékesítő Kft.	juh	Bács-Kiskun
7	Dunavölgyi Gazdák Szövetkezete	gabona	Bács-Kiskun
8	Gazda-Tej Értékesítő Szövetkezet	tej	Bács-Kiskun
9	Helvécia és Környéke Szőlőtermelőinek Értékesítő Szövetkezete	szőlő-bor	Bács-Kiskun
10	Kereki Baromfi Mezőgazdasági Szövetkezet	baromfi	Bács-Kiskun
11	Kossuth Pinceszövetkezet	szőlő-bor	Bács-Kiskun
12	Kunságért Szőlészeti és Borászati Szövetkezet	szőlő-bor	Bács-Kiskun
13	Nagybaracska és Környéke Beszerző- Értékesítő- és Szolgáltató Szövetkezet	gabona	Bács-Kiskun
14	Orgovány és Térsége Szőlő-Bortermelők Szövetkezete	szőlő-bor	Bács-Kiskun
15	Pannon Sertés Értékesítő és Beszerző Kft.	sertés	Bács-Kiskun
16	PROF-AGRO Termelői Csoport Mg.-i Kft.	szántóföldi	Bács-Kiskun
17	RIND-COOP Szövetkezet	szarvasmarha	Bács-Kiskun
18	Szanki Biovíziszárnyas Termelő és Értékesítő Szövetkezet	baromfi	Bács-Kiskun
19	Szűcs-Állatért Beszerző, Értékesítő és Szolgáltató Szövetkezet	sertés	Bács-Kiskun
20	Városföldi Dózsa Mezőgazdasági Szövetkezet	gabona	Bács-Kiskun

Forrás: www.kormany.hu

Elismert zöldség-gyümölcs termelő szervezetek 2015. január 1.

Azonosító	Név	Megye	Székhely			Elismerési kategória
TÉSZ-3	Délalföldi Kertészek Zöldség-Gyümölcs Termelői és Értékesítő Szövetkezte	Csongrád	Szentes	6000	Szarvasi út 3/b	„gyümölcs-zöldség”
TÉSZ-4	Dombegyházi EURO TÉSZ Termelői Értékesítő Kft.	Békés	Dombegyház	5836	Nyéki major 0165/9.	„gyümölcs-zöldség”
TÉSZ-5	ZÖLD KERT-TÉSZ Zöldség- és Gyümölcstermelői Értékesítő Szövetkezet	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Csenger	4765	Tisza út 53.	„gyümölcs-zöldség”
TÉSZ-8	HAVITA-TÉSZ Zöldség-, Gyümölcsértékesítő Szövetkezet	Hajdú-Bihar	Derecske	4130	Köztársaság u. 114.	„gyümölcs-zöldség”
TÉSZ-9	CIBAKERT TÉSZ Zöldségtermelői Értékesítő Szövetkezet	Jász-Nagykun-Szolnok	Nagyrév	5463	Zsidóhalom 1.	„zöldség” és „feldolgozásra szánt termékek”
TÉSZ-10	CSÁRDA-AGRO Zöldségtermelői Értékesítő Szövetkezet	Békés	Mezőberény	5650	Széchenyi u. 7.	zöldség és feldolgozásra szánt termék
TÉSZ-11	FLORATOM-KER Termelői Értékesítő Szövetkezet	Csongrád	Szeged	6728	Külterület 35.	zöldség-gyümölcs
TÉSZ-14	SZAMOSHÁTI Zöldség-, Gyümölcstermelői- Értékesítő Szövetkezet	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Csegöld	4742	Petőfi u. 3.	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcs- és zöldségfélék
TÉSZ-15	Alföld 2003 Zöldség- és Gyümölcstermelői Értékesítő Kft.	Hajdú-Bihar	Hajdúdorog	4087	Nánási út 7.	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcs- és zöldségfélék
TÉSZ-17	„PENTA FAMILIA” Zöldség-, Gyümölcstermelői Értékesítő Szövetkezet	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Nagycserkesz	4445	Vasvári Pál u. 2/A.	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcs- és zöldségfélék
TÉSZ-19	NYÍRFRUCT Termelői és Értékesítő Szövetkezet	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Demecser	4516	Váci Mihály út 8.	friss fogyasztásra, illetve feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcs- és zöldségfélék

TÉSZ-20	Józsai TÉSZ Mezőgazdasági, Zöldség- és Gyümölcstermelői Értékesítő Szövetkezet	Pest	Vecsés	2220	Széchenyi u. 141.	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcs- és zöldségfélék
TÉSZ-21	BALATON-KER-TÉSZ Zöldség és Gyümölcstermék Értékesítő Szövetkezet	Somogy	Böhönye	8719	894. hrsz., Pf.: 1.	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcs- és zöldségfélék
TÉSZ-22	KER-TÉSZ Értékesítő Szövetkezet	Pest	Nagykőrös	2750	Ceglédi út 16/A. fszt. 5.	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcs- és zöldségfélék
TÉSZ-23	ZÖLD-TERMÉK Termelői Értékesítő Szövetkezet	Csongrád	Üllés	6794	Árpád dűlő 68/2.	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcs- és zöldségfélék
TÉSZ-24	"SZATMÁR-TIBER" zöldség-Gyümölcs Termelők Értékesítő Szövetkezete	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tisztaberek	4969	Fő u. 4/c.	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcs- és zöldségfélék
TÉSZ-25	Gorzai Paprikatermelő Mezőgazdasági Szövetkezet	Csongrád	Hódmezővásárhely	6800	Tanya 3076.	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcs- és zöldségfélék
TÉSZ-26	GYÜMÖLCSÉRT Termelői Értékesítő Kft.	Borsod-Abaúj-Zemplén	Boldogkőváralja	3885	Külterület 068/8. hrsz.	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcs- és zöldségfélék
TÉSZ-27	Alföld Régió TÉSZ Szövetkezeti Termelő Kereskedelmi és Szolgáltató Zrt.	Bács-Kiskun	Kecskemét	6000	Borbás u. 10.	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcs- és zöldségfélék
TÉSZ-29	FRESH FRUIT TÉSZ Zöldség-, Gyümölcstermelők Értékesítő Szövetkezete	Bács-Kiskun	Kecel	6237	Vágóhid u. 1.	friss fogyasztásra, illetve feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcs- és zöldségfélék
TÉSZ-30	MEDI-FRUCT Kertészek Termelői Értékesítő Szövetkezet	Békés	Medgyesegyháza	5666	Deák F. u. 2/a.	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcs- és zöldségfélék
TÉSZ-31	"BOTÉSZ" Bodzatermelők Értékesítő Szövetkezete	Fejér	Vál	2473	Vajda János u. 4.	feketebodza, meggy, piros ribizke, fekete ribizke, alma, őszibarack, kajszli, szilva, oseresznye, málna, köszméte, szeder, szamóca, csipkebogyó, madárberkenye, arónia és dió
TÉSZ-32	RÁBAKÖZI TÉSZ Zöldség- Gyümölcstermelői Értékesítő Szövetkezet	Győr-Moson-Sopron	Szil	9326	Fő u. 77/D	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcs- és zöldségfélék
TÉSZ-33	MAKÓKER-TÉSZ Makó Térségi Zöldségtermelők Értékesítő Szövetkezete	Csongrád	Makó	6900	Návay Lajos tér 5-7.	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcs- és zöldségfélék

TÉSZ-34	„KER-TÉSZ-XXI.” Termelői Értékesítő Kft.	Fejér	Gárdony	2484	Sreiner-tanya 074/22. hrsz.	alma, bodza, cseresznye, feketeszeder, kajszi, köszméte, meggy, őszibarack, szamóca, szilva, csemegezőlő
TÉSZ-36	RÓNA KER-TÉSZ Értékesítő, Zöldség- és Gyümölcstermelést Szervező Szolgáltató Kft.	Bács-Kiskun	Szabadszállás	6080	Szalkaszentmártoni út 0107/21.	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcs- és zöldségfélék
TÉSZ-37	„SZEMTÉSZ” Gyümölcs- és Szőlőtermelői Értékesítő és Feldolgozó Kft.	Borsod-Abaúj-Zemplén	Bekecs	3903	Honvéd u. 226.	az 1234/2007/EK tanácsi rendelet I. mellékletének IX. részében felsorolt valamennyi gyümölcs- és zöldségféle
TÉSZ-40	DÚNE FRUCT Zöldség-, Gyümölcstermelők Értékesítő Szövetkezete	Csongrád	Ásotthalom	6783	Királyhalmi u.31.	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcs- és zöldségfélék
TÉSZ-41	„MATÉSZ” Zöldség-, Gyümölcstermelői Értékesítő Kft.	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Balkány	4233	Kossuth út 73.	az 1234/2007/EK tanácsi rendelet I. mellékletének IX. részében felsorolt valamennyi gyümölcs- és zöldségféle
TÉSZ-42	Hanság-Fertőmenti Zöldség-Gyümölcs Termelői Értékesítő Szövetkezet	Győr-Moson-Sopron	Csorna	9300	Köztársaság u. 26.	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcs- és zöldségfélék
TÉSZ-43	JÁSZ-TÉSZ Térségi Zöldség-gyümölcs Termelő és Értékesítő Szövetkezet	Heves	Nagyréde	3214	0233/4. hrsz.	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcs- és zöldségfélék
TÉSZ-44	„SZATMÁRKERT-HODÁSZ” Kereskedelmi és Szolgáltató Szövetkezet	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Nyíregyháza	4400	Sólyom u. 3. I. em. 1.	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcsfélék
TÉSZ-45	VALENTIN-TÉSZ 2002 Zöldség, Gyümölcstermelők Értékesítő Szövetkezete	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Kocsord	4751	Hunyadi u. 74.	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcsfélék
TÉSZ-46	MEGGY KERT-TÉSZ Zöldség- és Gyümölcstermelői Értékesítő Szövetkezet	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Szamosújlak	4734	küterület 045. hrsz	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcs- és zöldségfélék
TÉSZ-47	ÉSZAK-ALFÖLDI Zöldség-Gyümölcs Termelői Értékesítő Szövetkezet	Hajdú-Bihar	Debrecen	4002	Diószegi út Tárolótelep 01100/6. hrsz.	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcs- és zöldségfélék
TÉSZ-49	Körös-KerTÉSZ Termelői Értékesítő Zrt.	Bács-Kiskun	Kiskörös	6200	Dózsa György út 75/A. I. em. 2.	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcs- és zöldségfélék
TÉSZ-50	NYÁRSAPÁTI GAZDA Értékesítő Szövetkezet	Pest	Nyársapát	2712	05/27. hrsz.	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett gyümölcs- és zöldségfélék

TÉSZ-51	RATÉSZ Rakamazi Almatermelői, Értékesítő Szövetkezet	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Rakamaz	4465	Arany J. út 108.	az 1234/2007/EK tanácsi rendelet I. mellékletének IX. részében felsorolt valamennyi gyümölcs- és zöldségféle
TÉSZ-52	MAGYAR TERMÉS TÉSZ Termelői Értékesítő Kft.	Békés	Pusztatottlaka	5665	Külterület 026/135.	"zöldség és gyümölcs"
TÉSZ-53	"ALMARÉGIÓ" Zöldség- és Gyümölcsstermelői Értékesítő Kft.	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Csenger	4765	Új Élet út 57/3.	az 1234/2007/EK tanácsi rendelet I. mellékletének IX. részében felsorolt valamennyi gyümölcs- és zöldségféle
TÉSZ-54	"SZATMÁRI ÍZEK" Termelő Feldolgozó Kereskedő és Szolgáltató Kft.	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Csenger	4765	Ady E. u.133.	az 1234/2007/EK tanácsi rendelet I. mellékletének IX. részében felsorolt valamennyi gyümölcs- és zöldségféle
TÉSZ-55	NÓGRÁD-TÉSZ Termelői Értékesítő Kft.	Nógrád	Berkenye	2641	Berkenye major 059/6. hrsz.	az 1234/2007/EK tanácsi rendelet I. mellékletének IX. részében felsorolt valamennyi gyümölcs- és zöldségféle
TÉSZ-56	"APAGY-TÉSZ 2007" Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Apagy	4553	Meleghegy, 0123/81 hrsz.	az 1234/2007/EK tanácsi rendelet I. mellékletének IX. részében felsorolt valamennyi gyümölcs- és zöldségféle
TÉSZ-57	GUTHKELED AGRO Zöldség- és Gyümölcsstermelői Értékesítő Szövetkezet	Hajdú-Bihar	Nyírcsád	4262	külterület hrsz. 0357/1.	az 1234/2007/EK tanácsi rendelet I. mellékletének IX. részében felsorolt valamennyi gyümölcs- és zöldségféle
TÉSZ-58	"SZATMÁRI-Kistermelők" Zöldség-Gyümölcs Termelő Értékesítő Szövetkezete	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tisztaberek	4909	Fő út 4/c.	az 1234/2007/EK tanácsi rendelet I. mellékletének IX. részében felsorolt valamennyi gyümölcs- és zöldségféle
TÉSZ-59	INTERFRUCT TÉSZ Termelői Értékesítő Kft.	Bács-Kiskun	Tabdi	6224	Erdőalja dűlő 2.	az 1234/2007/EK tanácsi rendelet I. mellékletének IX. részében felsorolt valamennyi gyümölcs- és zöldségféle
TÉSZ-60	FORRÁSKER-TÉSZ Szövetkezet	Csongrád	Forráskút	6793	Átokháza dűlő 10.	az 1234/2007/EK tanácsi rendelet I. mellékletének IX. részében felsorolt valamennyi gyümölcs- és zöldségféle
TÉSZ-61	PAPRIKAKERT TÉSZ Termelői Értékesítő Kft.	Békés	Pusztatottlaka	5665	Külterület hrsz. 026/145.	az 1234/2007/EK tanácsi rendelet I. mellékletének IX. részében felsorolt valamennyi gyümölcs- és zöldségféle
TÉSZ-62	MAGYAR GOMBA KERTÉSZ Kft.	Heves	Demjén	3395	0173/7/A/1. hrsz.	gomba
TÉSZ-63	ARRABONA TÉSZ Értékesítő Szövetkezet	Győr-Moson-Sopron	Koroncó	9113	Sokorói út 30.	az 1234/2007/EK tanácsi rendelet I. mellékletének IX. részében felsorolt valamennyi gyümölcs- és zöldségféle

TÉSZ-64	VEGA FRUIT TÉSZ Zöldség-gyümölcs Termelői Kft.	Bács-Kiskun	Kecskemét	6000	Görbe u. 10/1.	az 1234/2007/EK tanácsi rendelet I. mellékletének IX. részében felsorolt valamennyi gyümölcs- és zöldségféle
TÉSZ-65	FRUCT-TÉSZ Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Kecskemét	4501	Körmendi tanya 0214/10. hrsz.	zöldség-gyümölcs
TÉSZ-66	Hírös Paprika Termelő és Értékesítő Szövetkezet	Bács-Kiskun	Kecskemét	6000	Kiskőrösi út 5.	friss fogyasztásra, ill. feldolgozóipari céllal termesztett zöldségfélék

Forrás: www.kormany.hu

7 sz. melléklet Fórum emlékeztető

Összefoglaló emlékeztető

Járási fórumokról (2016. március 21-24.)

A projektismertető előadás anyaga mellékletben

Kecskeméti járás
Tiszaújvárosi járás
Kunszentmiklósi járás
Kalocsai járás
Bajai járás
Kiskunhalasi járás
Bácsalmási járás
Jánoshalmi járás
Kiskunfélegyházi járás
Kiskunmajsai járás
Kiskőrösi járás

Bálint István projektvezető:

- megtartja az előadásokat
- újdonság: a min. 20%-os képzési támogatási arányt eltörölték

Kunbaracs polgármestere (Kecskeméti járás):

- súlyos hiány van kertészeti, erdészeti, gépkezelő szakmunkásokban;
- szociális szövetkezet létrehozását javasolja;
- beruházásra a forrás nem használható, de meg kell ismertetni a vállalkozásokat a program kínálta lehetőségekkel, fontos ösztönözni a vállalkozásokat arra, hogy a paktumot és a foglalkoztatási terveiket próbálják összehangolni;

Lajosmizse polgármestere (Kecskeméti járás):

- a közmunkaprogramba be kellene vonni a vállalkozásokat is, így semleges terepen kipróbálhatnák a dolgozókat, alkalmasság esetén állást kínálhatnak a választott dolgozó(k)nak. Ezáltal az elsődleges munkaerő piacra visszakerülhetne a munkavállalók egy része. Mezőgazdasági idénymunkára (pl. szamócaszedés) helyi lakos nem jön, vagy 2 nap után elmarad, a termés biztonságos betakarítása csak az Erdélyből idehívott alkalmi munkásokkal oldható meg.
- van a rendszerben sok olyan munkavállaló, aki az elsődleges munkaerő piacon is találna munkát, de az alacsony bérek miatt inkább a közmunka mellé idénymunkát vállal;

Bálint István projektvezető:

- kormányzati szándék a közmunkaprogram fokozatos visszaszorítása, a döntéshozók is látják az anomáliákat;
- kb. félév múlva indulnak a helyi paktumok, időben el kell kezdeni a program kidolgozását. Már most érdemes gondolkodni a településeken, hogy milyen ötletek tervek valósíthatók meg a településeken, amik a helyben maradást segítik elő. Tartsanak fenn folyamatos párbeszédet a helyi vállalkozókkal, fejlesztési, vállalkozásbővítési, foglalkoztatási igényfelmérést végezzenek. A helyi paktumokra összesen 2,5 milliárd Ft támogatási keret lesz.
- a megyei paktumba 1700 főt kell bevonni 5 év alatt, településekre lebontva átlagosan 3 fő/év, az indikátort teljesíthetőnek látja;
- érdemes pl. átgondolni a 3 műszakban nem túl nagy bérért bejáró dolgozónak a lakóhelyén az álláskeresést, ill. a vállalkozóknak az álláskínálatot;
- helyi vállalkozóknak leginkább a képzési programokkal tudunk segíteni;
- meg kell találni azokat a helyi vállalkozókat, akikre a település jövőjét lehet építeni;

Szentkirály polgármestere (Tiszakécskei járás):

- a program teljesítésén túl nagyon fontos, hogy „mi marad a fejekben”;

Moiskó Csilla Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat elnöki tanácsadó:

- a program keretében a Máltai Szeretetszolgálat konzorciumi partnerként a munkaerőpiacról kiszorult emberek mentorálását, mentális, szociális támogatását látja el, amivel néhány lépést tehetünk a lecsúszott rétegből kiemelkedni akarók társadalomba történő visszavezetéséért;
- a Megyei Önkormányzat EFOP keretében újabb forrásokra pályázhat majd, ami túlmutat a képzéseken, családok szerepének visszaállítása, szemléletformálás a cél, amit már gyermekkorban el kell kezdeni;

Kunbaracs polgármestere (Kecskeméti járás):

- nagyon fontos lenne a település üzemeltetésére irányuló képzés indítása akár szociális munkásokkal megoldva;

Kerekegyháza polgármestere (Kecskeméti járás):

- milyen belső arányok lesznek a támogatás elosztásában, javasolja a hangsúlyt a bér és járulékaira helyezni a képzés terhére, ui. a vállalkozó profitérdekelt, a képzést saját hatáskörben rugalmasabban megoldja, ha bértámogatást igényelhet,
- érdekelné, hogy milyen rugalmasság van a járások esetében a forráselosztásban, átcsoportosíthatók-e egyik járásból a másikba a pályázati pénzek, ha valahol nem tudják felhasználni a forrást (válasz: igen, a források megfelelő indoklással átcsoportosíthatók);

Felsőljajos polgármestere (Kecskeméti járás):

- Felsőljajosról egy cég 20-30 főt alkalmazna. Érdeklődik, hogy ha más forrásból kap bér/képzési támogatást, kizárja-e a paktumból magát (válasz: ha indikátorként vállalta, részesülhet a paktum forrásából, ha önerőként, akkor nem);

Bálint István projektvezető:

- a megyei paktum legfontosabb célja a helyben foglalkoztatás növelése. Ahol már munkaerőhiány van, ott képzés, szolgáltatás és mentorálás hármasságban jelenik meg;
- a közel 20.000 regisztrált munkanélküli 60-70 %-a tartósan munkanélküli;
- a projekt keretében max. 3 millió Ft/ fő adható (képzés, utazási költség, bér és járulékok, mentorálás stb. összesítve);
- kiemelt cél a tartósan munkanélküli arány csökkentése;
- a konzorcium dönt a források elosztásáról;

Bálint István projektvezető:

- cél: helyi munkaerő képzése, helyi igények kielégítése;
- projekt=együttműködés önkormányzat, vállalkozások, civil szervezetek, képző intézetek stb.
- a megyei paktumnak lesz egy térségi leképeződése is;
- képzési stratégia: alkalmas legyen a térség felzárkóztatásának elősegítésére;
- nagyon fontos tudni, hogy a munkáltató mit szeretne, milyen igényei vannak, amiben a megyei paktum segíteni tud;
- paktumiroda kiemelt szerepe: koordináció;
- sokszor nem új szakma kell, hanem az új munkafolyamatok betanítása a képzési cél;
- akár rövidtávú oktatás is célravezető az OKJ-s képzés helyett, a lényeg, hogy megférjenek egymás mellett;
- képző feltétel: képzési programmal és engedéllyel rendelkezzen;
- jó lenne, ha a munkaadó a gyakorlati oktatásra helyet tudna biztosítani, ez egy plusz lehetőség arra, hogy a munkaadó és munkavállaló megismerje egymást;
- összesen három TOP-os foglalkoztatási pályázat lesz (megyei, MJV és térségi) összesen közel 8 milliárd Ft forrás lesz;

Kunszentmiklós polgármestere (Kunszentmiklósi járás):

- munkavállalói részről van igény a betanított munkára, a térségben viszont nincs munkáltató, akinek betanított munkás kellene. Kunszentmiklós térsége különösen hátrányos helyzetben van, a jó munkaerőt elszívja Budapest, az itt maradt rétegre a képzetlenség és aluliskolázottság jellemző;

Dunavecse polgármestere (Kunszentmiklósi járás):

- fuvarozóktól folyamatos jelzés érkezik a sofőrhiányról, pedig magas béreket ígérnek. javasolja, hogy a paktumban legyen képzés tehergépjármű vezetésére alkalmas

jogosítvány megszerzésére, ui. 5-600 ezer Ft a képzési költség, amit nem tudnak kifizetni a sofőrként dolgozni vágyó fiatalok;

Kalocsa város képviselője (Kalocsai járás):

- a kórház és a szociális ellátás is komoly munkaerőhiánnyal küzd, javasolja, hogy a paktum erre az ágazatra is terjedjen ki;
- a járásra jellemző a nagyfokú kivándorlás főleg Németországba, ami több területen is súlyos munkaerőhiányt generál;

Hajós polgármestere (Kalocsai járás):

- az olyan településekről, ahol a német nemzetiség nagyszámban képviseli magát (amilyen Hajós is), a családfők/fiatalok elvándorlása a megélhetés miatt napi jelenséggé vált;
- a kisebb települések munkaerő gondjaira a paktum nehezen fog válaszokat adni, ui. a vállalkozások nem szívesen települnek meg olyan községekben, ahol a népesség csökken, és folyamatosan öregszik.

Baja alpolgármestere (Bajai járás):

- a város ipari parkjába több vállalkozással folynak megbeszélések a betelepülésről, a munkaerő igényükről még nincs pontos információjuk;
- nagyon erős a szakmunkáshiány (országon belüli és kívüli elvándorlás miatt), fontosnak tartja a szakmunkásképzést, példaként említi, hogy az úttestet borító bazaltkockák lerakására nincs szakember, holott az utépítésekhez, felújításokhoz nagy szükség lenne rá;
- nyelvi képzések indítása a turizmus fellendítése érdekében, cél: Baja ne csak a halászléfőző fesztivál idején legyen turisztikai célpont;

Dunafalva polgármestere (Bajai járás):

- a törvényi szabályozás miatt halór hiány lesz (a horgászoknak halórt kell alkalmazni);
- a hajó vezetői jogosítvánnyal rendelkezők elmentek, a Dunai hajózás, a kompok működtetése hamarosan problémát fog okozni;

Nemesnádudvar polgármestere (Bajai járás):

- Nemesnádudvaron jelentős számú asztalosipari vállalkozás működik, munkaerő utánpótlási gondjaik vannak. Javasolja a duális képzés népszerűsítését, a településükön a vállalkozók nyitottak, és vállalnák, hogy helyszínt adjanak a gyakorlati képzésnek;
- a településen egy, nyugdíj előtt álló villanyszerelő dolgozik, a többi már Németországban vállal munkát, úgy látja, hogy amíg a bérek és a megélhetés költségei között ekkora a feszültség, a kiképzett fiatalok itthon maradása illúzió marad;

Kiskunhalas polgármestere (Kiskunhalasi járás):

- a paktum céljaival hasonlatos a városi központú TKKI – ebből 17 van az országban;

Rém polgármestere (Jánoshalmi járás):

- a legnagyobb baj a fejekben van, sokan célként fogalmazzák meg a közmunka státusz elérését;

Mélykút polgármestere (Jánoshalmi járás):

- a közmunka erős torzulást okoz a szabad piaci munkaerő fronton, jogszabályokkal kellene becsukni a kiskapukat;
- az emberek nem akarják megmérettetni magukat a szabad piaci munkaerő piacon „langyos víz effektus”, a hosszú munkanélküliségben eltöltött idő visszahúzódná, bizonytalanná tette az emberek jelentős részét, ők napokban, mi stratégiában gondolkodunk;

Bácsalmás polgármestere (Bácsalmási járás):

- Bácsalmáson új iparterület kialakítása folyik, több 30-40 embert foglalkoztatni szándékozó céggel folynak tárgyalások, szeretné a paktum adta lehetőségeket a városban erre kiaknázni;

Jánoshalma polgármestere (Jánoshalmi járás):

- szakképzett munkaerőt elszívják a nagyobb városok, már a polgármesteri hivatalban is hiány van pénzügyekben jártas munkaerőben;

Bálint István projektvezető:

- egyéni és kiscsoportos megoldásokat is keresünk;
- sokszor nem szakmai tudást kell adni, hanem kompetenciákat kell fejleszteni, ami után a szakmai képzés sokkal hatékonyabb lesz;
- a Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság határozza meg minden évben, hogy melyik iskola milyen szakirányú képzésben hány főt iskolázzon be. A Bizottság határozza meg a hiányszakmákat is;
- dilemma: a megyének egységes stratégia kell, ugyanakkor Kecskemét komoly munkaerőhiánnyal küzd, 60-80 km távolságról is elszívja a munkaerőt, ami ellentétes a települések helyben foglalkoztatási céljaival;
- a bejelentett álláshiány kb. 30 %-a a valódi hiánynak, nagy részét magán munkaerő közvetítőkön, ismeretségeken keresztül pótolják, főleg a magasan kvalifikált munkavállalói körre jellemzően;
- a helyi paktumoknak a megyei stratégiára kell épülniük, így tudják egymást jól és hatékonyan kiegészíteni;

Kiskunmajsa polgármestere (kiskunmajsai járás):

- a város, jelentős létszámú nemzetiséggel és alacsony iskolázottságú lakossal bír. Sok gyermek nem látta a szüleit dolgozni. Nagyon fontos a mentorhálózat kiépítése, akik folyamatosan segítik a családokat (munkába-, iskolába járás ellenőrzése, stb.). Az Önkormányzat el kezdte ezt a munkát, vannak mentorok, viszont nagy a kapacitáshiány. Egy segítő max. 10 családot tud hatékonyan ellátni. Az eredmények

növeléséhez mentorokat kell képezni, javasolja, hogy a paktum ebbe az irányba is nyisson;

Kömpöc polgármesterre (Kiskunmajsai járás):

- a duális képzés fontosságát hangsúlyozza;

Bálint István projektvezető:

- a paktum a vállalkozásfejlesztési tanácsadást is nagyon fontos célnak tekinti, a pályázati célokban megjelenik a HR klubok működtetése, napi tanácsadások színtere, pályázati tanácsadásokkal foglalkozó fórumok;
- kiemeli a vállalkozóvá válást, mint támogatható célt, az önfoglalkoztatás kivezető út lehet néhány család esetében.

8. sz. melléklet: A projektet megalapozó önkormányzati igényfelmérő kérdőív eredményei

Önkormányzati vélemények a térség foglalkoztatási helyzetéről

A projekt előkészítési szakaszában több szereplővel történt egyeztetés a kezdeményezés megvalósításáról és lehetséges eredményeiről, s ennek keretében sort kerítettünk egy rövid kérdőív segítségével annak feltérképezésére is, hogy a települési önkormányzatok milyen helyzetben látják a foglalkoztatást, áttekintve a lehetőségeket és a megoldásra váró feladatokat is. Az alábbi rövid összefoglalás a beküldött kérdőívek eredményeit mutatja be.

Mint látható, a kérdőívet úgy építettük fel, hogy a tágabb körből egészen a mélységig látható legyen a foglalkoztatás helyzete a településeken. Onnantól kezdve, hogy van-e együttműködés a foglalkoztatás és a gazdaságfejlesztés területén bárkivel, odáig, hogy melyek azok a foglalkozások, szakmák, melyek hiányoznak a településről.

Az első főcsoportban szereplő kérdőív indító kérdésére a válaszadók zöme azt válaszolta, hogy önkormányzatuk rendelkezik foglalkoztatási vagy gazdaságfejlesztési stratégiával. Többségük az utóbbi néhány évben készült, így jelenleg is aktuális. A városok esetében az integrált településfejlesztési stratégia foglalkozik a gazdaságfejlesztési lehetőségeivel. Tapasztaljuk azt is, hogy a városok a fejlesztési stratégiájukat igyekeznek összehangolni a vállalkozói igényekkel is, hiszen egyik a másik nélkül nem képzelhető el.

A foglalkoztatási és gazdaságfejlesztési együttműködés létezéséről, szereplőiről kapott információk alapján megállapíthatjuk, hogy a közigazgatási, és egyéb, hivatalból meglévő, pl. munkaügyi hivatalokon túlmenő kapcsolatok a települések közel 20 %-ánál fordulnak elő. Van olyan város, ahol a rendőrséggel, kutató intézettel, többcélú kistérségi társulással vannak egyedi megállapodások. Kisebb településeken inkább néhány helyi egyesülettel, jelentősebb vállalkozásokkal vannak együttműködések. Ezen együttműködések határfoka és intenzitása azonban nem ismert.

A járásokon belül, több települést érintően elfogadott foglalkoztatási vagy gazdaságfejlesztési stratégia kidolgozása nem jellemző a megyében. Ugyanez mondható el arról is, hogy más településsel közös stratégia van-e Bács-Kiskun megyében.

A második főcsoport a vállalkozások jelenlétére, a települési foglalkoztatásban betöltött szerepére, ill. egyfajta jövőkép meglétének megismerésére fókuszál.

Összességében elmondható, hogy a városokban és nagyközségekben a legnagyobb árbevételű cégek és a legnagyobb foglalkoztatók 80-90 %-ban közös halmazt alkotnak. Kisebb lélekszámú helyeken a település szempontjából - pl. helyi adó bevétel - ugyan meghatározó cég lehet egy kisüzem, vagy szolgáltató üzem, de a foglalkoztatás nagy részét mégis (intézményeivel együtt) az önkormányzat biztosítja.

A visszajelzések alapján jól látszik, hogy az önkormányzatok tudomása szerint elhanyagolható mértékű a betelepülni szándékozó új cégek száma. Ennek oka lehet az is, hogy a vállalkozások igyekeznek diszkréten kezelni az ilyen irányú szándékaikat, de az is lehet, hogy a gazdasági szereplők száma egyelőre nem a kívánt mértékben növekszik a megyében.

A kérdőív fontos része, hogy szerette volna felmérni a településeken megjelenő foglalkoztatási és képzési igényt. Erre vonatkozóan külön az önkormányzati és külön az önkormányzat által ismert vállalkozói igényekre tettünk fel kérdéseket. A válaszokból legmarkánsabban az derül ki, hogy nagyon csekély ismerettel rendelkeznek a válaszadók a településen jelentkező foglalkoztatási, ill. képzési igényekről/hiányokról. A válaszokból a következő foglalkozásokat emeljük ki: erdőmunkás, erdőgazdálkodó, motoros fűrész kezelő, kertészeti dolgozó, iparterület fejlesztéshez, agrárlogisztikai központhoz kapcsolódó szolgáltatási tevékenységek ellátásához szükséges képzések (takarítás, terület karbantartás, logisztika stb.), karbantartó, építőipari jellegű szolgáltatások bővítéséhez képzések, hegesztő lakatos, fémsajtoló, présgépező, állattenyésztő, kulturális munkatárs.

A felsorolásból az körvonalazódik, hogy szakmunkásokra és betanított munkásokra van elsősorban igény a tágabb értelemben vett közszférában és a vállalkozói körben is. Ugyanakkor a településeken tartott fórumokon az önkormányzati vezetők részéről megjelentek olyan jelzések is, amik pl. a polgármesteri hivatal működéséhez szükséges alapvető szakemberhiányt mutatják. Több helyen a pénzügyekben jártas köztisztviselők elvándorlásáról szóltak, és a speciális tudás miatti nehéz pótlásról. Az egészségügyi és szociális intézményekben szakápoló, idősgondozó hiányt tapasztalnak, stb.

A harmadik kérdéscsoport a településen működő minden civil és nem civil szereplő aktivitását méri fel a foglalkoztatási feladatokban. A válaszokból kitűnik, hogy a feladatok elvégzése nagyrészt az önkormányzatoknál történik. Néhány településen az egyházi iskolák vagy intézmények vállalnak szerepet, ugyanakkor szembetűnő az egyesületek, vállalkozások alulreprezentáltsága.

A negyedik főcsoport az önkormányzat szubjektív véleményét térképezi fel, egyszerre kérve őket arra, hogy a munkavállalók és munkaadók helyzetébe képzelve magukat adjanak válaszokat arra, hogy milyen tényezők akadályozzák a foglalkoztatást. A feltett kérdések konkrét véleménynyilvánításra hívnak fel, így a válaszokból jól körvonalazódnak a következő problémák. Alacsony bérek, magas közterhek, magas munkanélküliség, de súlyos szakember hiány, szezonális munkára nincs munkaerő.

Természetesen megjelenik Bács-Kiskun megyében is a kivándorlás problémája, főleg a szakképzett dolgozók körében. Ennek is következménye az alacsony képzettségű dolgozók magas aránya. Felmerült a jogi környezet bizonytalansága mellett a dolgozók szociális helyzete, a nem megfelelő munkamorál, a szakmai és nyelvtudás hiánya, elégtelen közlekedés a települések között, ill. a településen belül. Ha a cégek nem növekednek, a munkaerő felszívó hatásuk is stagnál. A technikai fejlődés, innováció a magasan képzett szakember iránti igényt növeli, ami a szakképzetlen, sokszor csak 8 általánossal bíró munkavállalók helyzetét tovább nehezíti.

Általános véleményként fogalmazódott meg, hogy sokszor maguk a munkaadók sem tudják megfogalmazni legfeljebb csak nagyon rövidtávon az igényeiket, így a munkavállalói réteggel is csak rövidtávon számolnak. A változások rendkívül gyorsak az üzleti, gazdasági szférában, az ehhez való alkalmazkodás csak nagyon rugalmas és mobil, magasan kvalifikált szakemberi gárdával, és az őket kiszolgáló betanított, gyorsan cserélhető, leváltható munkavállalókkal lehetséges.

A tartósan betöltetlen álláshelyekre adott válaszokból a következőket emeljük ki: állattenyésztő, német nyelven beszélő mérnök (elsősorban gépész), szerkezetlakatos,

minősített hegesztő, mezőgazdasági gépésztechnikus, minőségellenőr, gazdasági ügyintéző, hegesztő, karbantartó, baromfigondozó, mezőgazdasági gépszerelő.
Érdekességképpen említjük meg, hogy a képzési és foglalkoztatási igényt firtató kérdéscsoportban a felsorolt hiányoknak csak a töredéke jelenik meg.

9. sz. melléklet: TOP 50 vállalkozás Bács-Kiskun megyében

Sorrend a 2014. évi nettó árbevétel alapján		Név	Székhely	Fő tevékenység	Nettó árbevétel (millió forint)		
Bács-Kiskun megye	Dél-alföldi régió				2013. év	2014. év	Index (%)
1.	1.	Mercedes-Benz Manufacturing Hungary Kft.	Kecskemét	Közúti gépjármű gyártása	622 397	884 435	142,1%
2.	4.	Duna Aszfalt Kft.	Tizsakécske	Út, autópálya építése	54 073	86 522	160,0%
3.	5.	Axiál Kft.	Baja	Egyéb gépjármű-kereskedelem	58 770	77 542	131,9%
4.	6.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	-
5.	17.	Phoenix Mecano Kft.	Kecskemét	Egyéb műanyag termékek gyártása	37 912	37 958	100,1%
6.	18.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	-
7.	19.	Knorr-Bremse Fékrendszerek Kft.	Kecskemét	Közúti jármű járműmotor-alkatrészek gyártása	39 837	34 203	85,9%
8.	22.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	-
9.	23.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	-
10.	24.	Alföld Pro-Coop Zrt.	Kecskemét	Élelmiszer, ital, dohányáru vegyes nagykereskedelme	25 853	25 853	100,0%
11.	26.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	-
12.	27.	Bosal Hungary Kft.	Kecskemét	Gépjármű-karosszéria, pótkocsi gyártása	14 460	22 738	157,3%
13.	29.	Mogyi Kft.	Csávoly	Egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás	23 390	22 159	94,7%
14.	31.	Fornetti Kft.	Kecskemét	Tartósított lisztes áruk gyártása	15 117	19 953	132,0%
15.	32.	Freudenberg Simmerringe Kft.	Kecskemét	Egyéb gumitermékek gyártása	17 390	19 930	114,6%
16.	33.	Univer-Product Zrt.	Kecskemét	Fűszer, ételízesítő gyártása	16 679	17 720	106,2%
17.	34.	Autoflex-Knott Kft.	Kecskemét	Gépjármű-karosszéria, pótkocsi gyárt.	15 778	17 400	110,3%
18.	35.	CabTec Kft.	Kecskemét	Szerelevény gyártása	14 882	16 773	112,7%
19.	36.	STI Petőfi Nyomda Kft.	Kecskemét	Papír csomagolóeszközök gyártása	13 888	15 576	112,2%
20.	39.	Pannon Lúd Kft.	Kiskunhalas	Baromfihús feldolgozása, tartósítása	15 981	14 287	89,4%
21.	41.	Protokon Kft.	Kiskőrös	Sportszergyártás	11 165	13 773	123,4%
22.	42.	Hódút Freeway Kft.	Tizsakécske	M.n.s. egyéb nemfém ásványi termék gyártása	3 989	13 563	340,0%
23.	43.	Hovány Kft.	Kecskemét	Személygépjármű-, könnyűgépjármű-kereskedelem	9 453	13 271	140,4%
24.	45.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	-
25.	46.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	-
26.	47.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	-
27.	49.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	-
28.	51.	Merkbau Kft.	Kiskunhalas	Lakó- és nem lakóépületek építése	8 082	10 980	135,8%
29.	52.	IBV Hungária Kft.	Kiskunfélegyháza	Villamos világítóeszközök gyártása	10 354	10 809	104,4%
30.	53.	Anthera Kft.	Városföld	Vegyí áruk nagykereskedelme	10 444	10 800	103,4%
31.	55.	Bács-Tak Kft.	Mélykút	Baromfityénésztés	12 302	10 623	86,4%
32.	57.	Integrál Zrt.	Kiskunfélegyháza	Baromfihús feldolgozása, tartósítása	10 358	10 451	100,9%
33.	58.	Kecskeméti Konzerv Kft.	Kecskemét	Egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás	10 843	10 419	96,1%
34.	59.	Soltút Kft.	Solt	Út, autópálya építése	6 003	10 302	171,6%
35.	60.	Univer-Coop Zrt.	Kecskemét	Élelmiszer jellegű bolti vegyes kis-kereskedelem	10 142	10 259	101,2%

36.	61.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	-
37.	62.	Andritz Kft.	Tiszakécske	Motor, turbina gyártása (kivéve: légi, közúti jármű-motor)	9 852	9 765	99,1%
38.	63.	Pannon Növényolajgyártó Kft.	Foktő	Olaj gyártása	7 105	9 490	133,6%
39.	64.	Kiskunhalasi Baromfi-feldolgozó Zrt.	Kiskunhalas	Baromfi-hús feldolgozása, tartósítása	10 832	9 253	85,4%
40.	65.	Poli-Farbe Kft.	Bócsa	Festék, bevonóanyag gyártása	8 057	9 241	114,7%
41.	68.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	-
42.	70.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	-
43.	73.	Schneider-Electric Energy Magyarország Kft.	Kunszentmiklós	Áramelosztó, -szabályozó készülékek gyártása	7 495	8 427	112,4%
44.	74.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	-
45.	75.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	-
46.	76.	Royal Hús Kft.	Páhi	Húsfeldolgozás, -tartósítás	7 422	8 193	110,4%
47.	77.	Kunság-Szesz Zrt.	Kiskőrös	Desztillált szeszes ital gyártása	6 525	8 158	125,0%
48.	80.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	-
49.	82.	Adrenalin Energiaital Kft.	Izsák	Ital nagykereskedelme	7 508	7 796	103,8%
50.	83.	Dél-100 Kft.	Kiskunfélegyháza	Vegyés termékkörű nagykeresked.	n.ny.	n.ny.	-

Forrás: TOP 100 - A Dél-alföldi Régió Gazdasága 2015

10. sz. melléklet: A tárgyévben leggyakrabban bejelentett munkaerőigények, valamint a nyilvántartásba került álláskereső legjellemzőbb foglalkozásai

*A rendelkezésre álló álláshelyek és a nyilvántartásba került álláskereső összetétele az első húsz leggyakoribb szakmacsoport szerint
2010. év*

Sorszám	Bejelentett állások	%	Belépő álláskereső	%
1.	9190 - egyéb segéd munkások (pl. alkalmi munkás)	19,8	9190 - egyéb segéd munkások (pl. alkalmi munkás)	20,6
2.	9131 - kézi anyagmozgató, csomagoló	8,6	5112 - eladó	7,9
3.	5112 - eladó	4,5	4193 - irodai adminisztrátor, írnok	5,0
4.	8193 - gyártósori összeszerelő	2,4	8356 - tehergépkocsi-vezető	3,0
5.	4193 - irodai adminisztrátor, írnok	2,2	5123 - felszolgáló, vendéglátó-ipari eladó	2,4
6.	7439 - egyéb gépek, berendezések szerelői, javítói	2,1	7611 - kőműves	2,1
7.	7611 - kőműves	2,1	7421 - lakatos	2,0
8.	7421 - lakatos	2,1	7635 - festő és mázoló	1,9
9.	5123 - felszolgáló, vendéglátó-ipari eladó	1,8	5366 - vagyonőr	1,8
10.	9111 - lakás-, intézménytakarító	1,8	9111 - lakás-, intézménytakarító	1,7
11.	7211 - húsfeldolgozó, hal- és baromfi-feldolgozó	1,8	9129 - egyéb örök és hasonló jellegű egyszerű foglalk.	1,7
12.	8356 - tehergépkocsi-vezető	1,7	7321 - szabó, varrónő, modellkészítő	1,6
13.	7321 - szabó, varrónő, modellkészítő	1,7	4199 - egyéb irodai jellegű foglalkozások	1,1
14.	6118 - park- és kertépítő, -gondozó	1,3	5124 - szakács	1,1
15.	8199 - egyéb feldolgozóipari gépek kezelői	1,2	9150 - egyszerű szolgáltatási jellegű foglalkozások	1,0
16.	7635 - festő és mázoló	1,1	7341 - bútorasztalos	1,0
17.	6219 - egyéb erdőgazdálkodási foglalkozások	0,9	7211 - húsfeldolgozó, hal- és baromfi-feldolgozó	1,0
18.	6211 - erdész, segéderdész	0,9	7425 - hegesztő, lángvágó	0,9
19.	5124 - szakács	0,9	9114 - konyhai kisegítő	0,9
20.	7624 - villanszerelő	0,8	8193 - gyártósori összeszerelő	0,8

Forrás: Munkaerő-piaci helyzetkép Bács-Kiskun megyében 2010. évben

A nyilvántartásba került álláskereső és a rendelkezésre álló álláshelyek összetétele az első húsz leggyakoribb szakmacsoport szerint (2011.)

Sorszám	Belépő álláskereső	%	Bejelentett állások	%
1.	9190 egyéb segéd munkások (pl. alkalmi munkás)	22,7	Egyéb, máshova nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalk.	31,1
2.	5112 eladó	7,9	Egyéb takarító és kisegítő	3,7
3.	4193 irodai adminisztrátor, írnok	5,1	Údvari takarító	3,5
4.	8356 tehergépkocsi-vezető	2,5	Intézményi takarító és kisegítő	2,9
5.	5123 felszolgáló, vendéglátó-ipari eladó (pl. pincér, bárpincér)	2,2	Anyagmozgató	2,8
6.	7635 festő és mázoló	2,1	Bolti eladó	2,0
7.	7611 kőműves	1,9	Egyéb, máshova nem sorolható irodai, ügyviteli foglalkozású	1,9
8.	7421 lakatos	1,9	Konyhai kisegítő	1,7
9.	9111 lakás-, intézménytakarító	1,8	Adminisztrációs ügyintéző	1,3
10.	5366 vagyonőr	1,8	Tervező-, modellező szabász	1,3
11.	7321 szabó, varrónő, modellkészítő	1,5	Portás, telepőr, egyszerű őr	1,2
12.	9129 egyéb örök és hasonló jellegű egyszerű foglalkozások	1,5	Park- és kertépítő, -gondozó	1,2
13.	9150 egyszerű szolgáltatási jellegű foglalkozások	1,3	Általános irodai adminisztrátor	1,1
14.	8193 gyártósori összeszerelő	1,1	Szemégyűjtő, utcaseprő	1,0
15.	4199 egyéb irodai jellegű foglalkozások	1,1	Kereskedelmi tervező, szervező	1,0
16.	9114 konyhai kisegítő	1,0	Kőműves	1,0
17.	7341 bútorasztalos	1,0	Erdészeti foglalkozású	1,0
18.	5124 szakács	1,0	Pincér	0,9
19.	7211 húsfeldolgozó (hentes, mészáros), hal- és baromfi-feldolgozó	0,9	Egyszerű erdészeti, vadászati és halászati foglalkozású	0,8
20.	9119 egyéb takarítók és hasonló jellegű egyszerű foglalkozások	0,8	Szociális gondozó, szakgondozó	0,8

Forrás: Munkaerő-piaci helyzetkép Bács-Kiskun megyében 2011. évben

A nyilvántartásba került álláskeresők és a rendelkezésre álló álláshelyek összetétele az első húsz leggyakoribb szakmacsoport szerint (2012.)

Sorszám	Belépő álláskeresők	%	Bejelentett állások	%
1.	9239 Egyéb, máshova nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkozású	22,4	9239 Egyéb, máshova nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkozású	23,9
2.	5113 Bolti eladó	7,2	9321 Kubikos	7,0
3.	4112 Általános irodai adminisztrátor	5,1	9310 Egyszerű ipari foglalkozású	4,4
4.	8417 Tehergépkocsi-vezető, kamionsofőr	2,5	9332 Egyszerű erdészeti, vadászati és halászati foglalkozású	3,8
5.	7511 Kőműves	2,1	9119 Egyéb takarító és kisegítő	3,7
6.	9112 Intézményi takarító és kisegítő	1,9	9211 Szemégyűjtő, utcaseprő	3,3
7.	7321 Lakatos	1,9	9112 Intézményi takarító és kisegítő	2,9
8.	5132 Pincér	1,8	4112 Általános irodai adminisztrátor	2,5
9.	5254 Vagyongőr, testőr	1,7	9225 Kézi csomagoló	2,4
10.	7535 Festő és mázó	1,7	9331 Egyszerű mezőgazdasági foglalkozású	2,1
11.	9223 Rakodómunkás	1,2	5113 Bolti eladó	2,1
12.	9231 Portás, telepőr, egyszerű őr	1,2	9329 Egyéb egyszerű építőipari foglalkozású	1,7
13.	9329 Egyéb egyszerű építőipari foglalkozású	1,2	9223 Rakodómunkás	1,2
14.	9236 Konyhai kisegítő	1,1	8417 Tehergépkocsi-vezető, kamionsofőr	1,2
15.	5134 Szakács	1,0	7511 Kőműves	1,2
16.	8211 Mechanikaigép-összeszerelő	1,0	7114 Pék, édesipartermék-gyártó	1,2
17.	9119 Egyéb takarító és kisegítő	1,0	4190 Egyéb, máshova nem sorolható irodai, ügyviteli foglalkozású	1,1
18.	7223 Bútorasztalos	1,0	7333 Mezőgazdasági és ipari gép (motor) karbantartója, javítója	1,1
19.	4190 Egyéb, máshova nem sorolható irodai, ügyviteli foglalkozású	0,9	9236 Konyhai kisegítő	1,0
20.	7111 Húsfeldolgozó	0,8	7321 Lakatos	1,0

Forrás: Munkaerő-piaci helyzetkép Bács-Kiskun megyében 2012. évben

A nyilvántartásba került álláskeresők és a rendelkezésre álló álláshelyek összetétele az első húsz leggyakoribb szakmacsoport szerint (2013.)

Sorszám	Belépő álláskeresők	%	Bejelentett állások	%
1.	9239 Egyéb, máshova nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkozású	22,4	9239 Egyéb, máshova nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkozású	28,2
2.	5113 Bolti eladó	7,4	9211 Szemégyűjtő, utcaseprő	6,9
3.	4112 Általános irodai adminisztrátor	5,5	9321 Kubikos	6,3
4.	8417 Tehergépkocsi-vezető, kamionsofőr	2,5	9332 Egyszerű erdészeti, vadászati és halászati foglalkozású	4,6
5.	9112 Intézményi takarító és kisegítő	1,9	5113 Bolti eladó	3,3
6.	7321 Lakatos	1,9	4112 Általános irodai adminisztrátor	3,2
7.	7511 Kőműves	1,8	9119 Egyéb takarító és kisegítő	2,7
8.	5132 Pincér	1,7	9310 Egyszerű ipari foglalkozású	2,5
9.	5254 Vagyongőr, testőr	1,7	9112 Intézményi takarító és kisegítő	2,3
10.	7535 Festő és mázó	1,5	9331 Egyszerű mezőgazdasági foglalkozású	2,2
11.	9223 Rakodómunkás	1,3	8417 Tehergépkocsi-vezető, kamionsofőr	1,5
12.	9119 Egyéb takarító és kisegítő	1,3	7511 Kőműves	1,2
13.	9329 Egyéb egyszerű építőipari foglalkozású	1,3	4190 Egyéb, máshova nem sorolható irodai, ügyviteli foglalkozású	1,2
14.	9236 Konyhai kisegítő	1,2	9329 Egyéb egyszerű építőipari foglalkozású	1,2
15.	8211 Mechanikaigép-összeszerelő	1,1	9223 Rakodómunkás	1,1
16.	5134 Szakács	1,0	7321 Lakatos	1,0
17.	7223 Bútorasztalos	1,0	9225 Kézi csomagoló	1,0
18.	9231 Portás, telepőr, egyszerű őr	1,0	7114 Pék, édesipartermék-gyártó	0,9
19.	8425 Targoncavezető	0,9	7212 Szabó, varró	0,8
20.	7325 Hegesztő, lángvágó	0,8	9236 Konyhai kisegítő	0,8

Forrás: Munkaerő-piaci helyzetkép Bács-Kiskun megyében 2013. évben

A nyilvántartásba került álláskeresők és a rendelkezésre álló álláshelyek összetétele az első húsz leggyakoribb szakmacsoport szerint (2014.)

Sorszám	Belépő álláskeresők	%	Bejelentett állások	%
1.	9239 Egyéb, máshova nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkozású	25,0	9239 Egyéb, máshova nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkozású	31,9
2.	5113 Bolti eladó	7,1	9211 Szemégyűjtő, utcaseprő	6,1
3.	4112 Általános irodai adminisztrátor	5,7	9321 Kubikos	5,6
4.	9112 Intézményi takarító és kisegítő	2,4	9119 Egyéb takarító és kisegítő	3,1
5.	8417 Tehergépkocsi-vezető, kamionsofőr	2,0	4112 Általános irodai adminisztrátor	3,0
6.	7321 Lakatos	1,7	9310 Egyszerű ipari foglalkozású	3,0
7.	7511 Kőműves	1,6	9332 Egyszerű erdészeti, vadászati és halászati	2,9
8.	5132 Pincér	1,5	9331 Egyszerű mezőgazdasági foglalkozású	2,3
9.	9329 Egyéb egyszerű építőipari foglalkozású	1,5	5113 Bolti eladó	2,2
10.	7535 Festő és mázoló	1,5	9329 Egyéb egyszerű építőipari foglalkozású	2,1
11.	5254 Vagyonőr, testőr	1,4	9112 Intézményi takarító és kisegítő	1,9
12.	9236 Konyhai kisegítő	1,4	9223 Rakodómunkás	1,4
13.	9119 Egyéb takarító és kisegítő	1,4	7321 Lakatos	1,3
14.	9310 Egyszerű ipari foglalkozású	1,3	8211 Mechanikaigép-összeszerelő	1,2
15.	8211 Mechanikaigép-összeszerelő	1,2	9225 Kézi csomagoló	1,2
16.	9223 Rakodómunkás	1,2	4190 Egyéb, máshova nem sorolható irodai,	1,1
17.	9331 Egyszerű mezőgazdasági foglalkozású	1,1	7511 Kőműves	1,1
18.	5134 Szakács	1,1	8417 Tehergépkocsi-vezető, kamionsofőr	1,0
19.	9231 Portás, telepőr, egyszerű őr	1,0	7919 Egyéb, máshova nem sorolható ipari és építőipari foglalkozású	0,8
20.	8425 Targoncavezető	0,9	8219 Egyéb termék-összeszerelő	0,8

Forrás: Munkaerő-piaci helyzetkép Bács-Kiskun megyében 2014. évben

A nyilvántartásba került álláskeresők és a rendelkezésre álló álláshelyek összetétele az első húsz leggyakoribb szakmacsoport szerint (2015.)

Sorszám	Belépő álláskeresők	%	Bejelentett állások	%
1.	9239 Egyéb, máshova nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkozású	23,2	9239 Egyéb, máshova nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkozású	25,7
2.	5113 Bolti eladó	7,3	9310 Egyszerű ipari foglalkozású	5,3
3.	4112 Általános irodai adminisztrátor	6,6	9211 Szemégyűjtő, utcaseprő	4,9
4.	9112 Intézményi takarító és kisegítő	2,2	9331 Egyszerű mezőgazdasági foglalkozású	4,2
5.	8417 Tehergépkocsi-vezető, kamionsofőr	2,0	9321 Kubikos	4,1
6.	7321 Lakatos	1,7	4112 Általános irodai adminisztrátor	3,4
7.	5132 Pincér	1,7	9332 Egyszerű erdészeti, vadászati és halászati	3,1
8.	9310 Egyszerű ipari foglalkozású	1,6	9225 Kézi csomagoló	2,7
9.	7511 Kőműves	1,5	9329 Egyéb egyszerű építőipari foglalkozású	2,6
10.	9236 Konyhai kisegítő	1,4	9119 Egyéb takarító és kisegítő	2,6
11.	7535 Festő és mázoló	1,3	5113 Bolti eladó	2,3
12.	9329 Egyéb egyszerű építőipari foglalkozású	1,3	9112 Intézményi takarító és kisegítő	2,1
13.	9331 Egyszerű mezőgazdasági foglalkozású	1,3	9223 Rakodómunkás	1,6
14.	5254 Vagyonőr, testőr	1,3	8417 Tehergépkocsi-vezető, kamionsofőr	1,1
15.	9119 Egyéb takarító és kisegítő	1,2	8425 Targoncavezető	1,0
16.	8211 Mechanikaigép-összeszerelő	1,2	4190 Egyéb, máshova nem sorolható irodai,	0,9
17.	9223 Rakodómunkás	1,2	7321 Lakatos	0,9
18.	5134 Szakács	1,1	7511 Kőműves	0,9
19.	8425 Targoncavezető	1,0	9233 Hivatalsegéd, kézbesítő	0,8
20.	7223 Bútorasztalos	0,9	5134 Szakács	0,8

Forrás: Munkaerő-piaci helyzetkép Bács-Kiskun megyében 2015. évben

11. sz. melléklet: A Bács-Kiskun megyei LEADER Helyi Akciócsoportok 2014-2020 fejlesztési időszak alkalmazott specifikus céljai és intézkedései a Helyi Fejlesztési Stratégiák alapján

Homokhátság Fejlődéséért Vidékfejlesztési Egyesület Tiszától a Homokhátság LEADER Fejlesztési Csoport

Specifikus célok	Új munkahelyek száma*
Mikro vállalkozások fejlesztése	0
Turisztikai szolgáltatások fejlesztése	0
Közbiztonság fejlesztése	0
Egészségügyi szolgáltatások fejlesztése	0
Civil kapcsolatok fejlesztése	0
Közösségi létesítmények, minta kertek kialakítása	0
Közösségi, térségi marketing	0
Összesen	0

*A támogatott projektek által létrehozott új munkahelyek száma teljes munkaidő egyenértékben⁶⁸.

Intézkedések (beavatkozási területek)	Forrás (eFt)	Forrás arány (%)	Projektméret (eFt)	Támogatási intenzitás (%)
Mikro vállalkozások technológiai és infrastrukturális fejlesztése és energetikai hatékonyságának növelése	115 260	30	max. 5 000	50
Turisztikai szolgáltatások fejlesztése, eszközbeszerzés már meglévő turisztikai szálláshely szolgáltatások mellett, közösségi marketing	76 840	20	max. 5 000	50
Közbiztonság fejlesztése civil szervezetek bevonásával	38 420	10	max. 3 000	85
Egészségügyi szolgáltatások fejlesztése, kulturális, sport és szabadidős szolgáltatások fejlesztése	76 840	20	max. 7 000	85
Civil szervezetek eszközfejlesztése	30 000	7,8	max. 1 000	85
Látvány főzőhely, öko- és gyógynövény kert kialakítása	42 000	10,93	max. 3 000	85
Közösségi, térségi marketing	4 840	1,27	max. 4 840	95
Összesen	384 200	100		

Kiskunok Vidékéért Egyesület (Kiskunok Vidékéért Egyesület LEADER Helyi Akciócsoport)

Specifikus célok	Új munkahelyek száma*
Települési alapszolgáltatások fejlesztése	0
Helyi mikrovállalkozások fejlesztése	5

⁶⁸ Teljes munkaidő egyenérték (FTE): Azon foglalkoztatottak számát, akik kevesebb ideig dolgoznak, mint egy teljes éven át teljes munkaidőben foglalkoztatott, teljes munkaidő egyenértékesre kell átszámítani, a teljes munkaidőben foglalkoztatott éves munkaóráinak számát alapul véve. A foglalkoztatottak FTE-ben mért száma így tartalmazza azokat is, akik egy nap teljes munkaidőben, egy héten/hónapban a teljes munkaidőnél kevesebb napban dolgoznak.

Specifikus célok	Új munkahelyek száma*
Zöldenergia-termelés erősítése a térségben	0
A társadalmi összetartozás erősítése a vidéki térségekben	0
Összesen	5

*A támogatott projektek által létrehozott új munkahelyek száma teljes munkaidő egyenértékben

Intézkedések (beavatkozási területek)	Forrás (eFt)	Forrás arány (%)	Projektméret (eFt)	Támogatási intenzitás (%)
Egészségügyi alapszolgáltatások és szociális alapellátás fejlesztése a térségben	51 600	15	max. 25 400	50 - 85
Civil szervezetek szerepének erősítése a térségben	70 000	21	max. 14.941	85 - 90
Sport tevékenységek fejlesztése	23 000	7	max. 14.941	85 - 90
Települési rendezvények támogatása	22 000	7	max. 1 494	85 - 90
Megújuló energiaforrások hasznosítása a térségben, a zöldenergia elterjesztésének erősítése	40 000	11	max. 6 350	50
Turisztikai szolgáltatások erősítése a térségben	45 000	14	max. 12 700	50 - 70
Helyi mikrovállalkozások támogatása	81 600	25	max. 12 700	50 - 70
Összesen	333 200	100		

Felső-Bácska Vidékfejlesztési Egyesület (Felső-Bácska Helyi Akciócsoport)

Specifikus célok	Új munkahelyek száma*
Élhetőbb települési környezet és megtartó vidéki közösségek	0
Hátrányos helyzetű gyermekek és családok felzárkózását segítő közösségek erősítése	0
Térségi együttműködések	0
Piac képes helyi termékek és szolgáltatások, valamint kapcsolódó turisztikai szolgáltatások	0
Gazdaságilag fejlett mikrovállalkozások	0
Összesen	0

*A támogatott projektek által létrehozott új munkahelyek száma teljes munkaidő egyenértékben

Intézkedések (beavatkozási területek)	Forrás (eFt)	Forrás arány (%)	Projektméret (eFt)	Támogatási intenzitás (%)
Település élhetőbbé tétele	230 000	24	500 - 6 000	85 - 95
Kulturális értékmegőrző rendezvények	60 500	6	500 - 1 500	85 - 95
Civil szervezetek ismertségét/ céljai elérését szolgáló fejlesztések, táborok, megvalósítása együttműködésben.	130 000	14	500 - 2 500	85 - 95
Hátrányos helyzetű gyermekek és családok felzárkózását segítő közösségek erősítése	30 000	3	500 - 4 500	85 - 95
Térségi, több települést, szervezetet érintő fejlesztések támogatása	30 000	3	500 - 10 000	60 - 95
Együttműködésben rejlő lehetőségek a turizmusban.	180 000	19	500 - 10 000	60 - 70
Helyi termékek előállításának, feldolgozásának, értékesítésének támogatása	100 000	10	500 - 5 000	60 - 70
Mikrovállalkozások fejlesztése	200 000	21	500 - 5 000	60 - 70
Összesen	960 500	100		

Kolon Menti LEADER Egyesület

Specifikus célok	Új munkahelyek száma*
Mikrovállalkozások innovációs- és versenyképességének növelése, munkahelyteremtő képességének erősítése	5
Mezőgazdasági termékek hozzáadott értékének növelése, helyi kisléptékű élelmiszer-előállítás fejlesztése	2
A térség turisztikai kínálatának bővítése és népszerűsítése	0
Helyi identitás és társadalmi kohézió erősítése	0
Összesen	7

*A támogatott projektek által létrehozott új munkahelyek száma teljes munkaidő egyenértékben

Intézkedések (beavatkozási területek)	Forrás (eFt)	Forrás arány (%)	Projektméret (eFt)	Támogatási intenzitás (%)
Nem mezőgazdasági mikrovállalkozások fejlesztése	109 950	37,28	200 – 6 000	50
Helyben megtermelt mezőgazdasági termékek feldolgozásának, értékesítésének és hálózatba szervezésének támogatása	45 000	15,26	200 – 7 500	50
Tanyasi bemutató gazdaságok támogatása	-	-	-	-
Településkép és közterületek állapotának javítása	50 000	16,95	200 – 4 000	75
A térség természeti és táji értékeire alapozott aktív turizmushoz kötődő szolgáltatások fejlesztése, a helyi szereplők partnerségén alapuló promóciós tevékenységeinek megvalósítása	55 000	18,65	200 – 5 000	50
A hátrányos helyzetűek esélyegyenlőségét elősegítő foglalkoztatási programok és képzések ösztönzése	-	-	-	-
Helyi közösségi összefogását erősítő, kulturális, sport és egészségfejlesztést szolgáló rendezvények támogatása	20 000	6,78	200 – 1 000	75
Civil szervezetek térségi szerepének növelése	15 000	5,08	100 – 1 000	75
Összesen	294 950	100		

ÜDE-KUNSÁG Vidékfejlesztési Egyesület

Specifikus célok	Új munkahelyek száma*
Helyi vállalkozás fejlesztés	4
Társadalmi aktivitás erősítése – közösségi élettér kialakítása	0
Társadalmi aktivitás – helyi identitás erősítése, aktív közösségek kialakítása	0
Összesen	4

*A támogatott projektek által létrehozott új munkahelyek száma teljes munkaidő egyenértékben

Intézkedések (beavatkozási területek)	Forrás (eFt)	Forrás arány (%)	Projektméret (eFt)	Támogatási intenzitás (%)
Helyi termék előállításának, feldolgozásának, értékesítésének támogatása	140 000	25	500 – 5 000	55 - 60
Helyi akciócsoport területén működő civil	140 000	25	500 – 5 000	55 - 60

Intézkedések (beavatkozási területek)	Forrás (eFt)	Forrás arány (%)	Projektméret (eFt)	Támogatási intenzitás (%)
szervezetet támogató nem mezőgazdasági tevékenységet végző vállalkozások fejlesztése				
Közösségi célú fejlesztés, helyi életminőség javítása	200 000	36	500 – 5 000	90
Kulturális értékkel rendelkező rendezvények szervezése	27 000	5	200 - 500	90
Civil szervezetek céljainak elérését szolgáló infrastruktúra fejlesztés, ismertség elérését szolgáló fejlesztések, hagyományos értékkel bíró táborok megvalósítása	46 350	8	100 – 1 500	60 - 90
A hátrányos helyzetűek esélyegyenlőségét elősegítő programok ösztönzése	-	0	-	-
Összesen	553 350	100		

Szabadszállási Gazdakör

Specifikus célok	Új munkahelyek száma*
Helyi gazdaság élénkítése	2
Hagyományokra és táji örökségre épülő falusi turizmus élénkítése	2
Települések megtartó és vonzóképeségének erősítése	0
Hátrányos helyzetben lévők felzárkóztatásának előmozdítása	1
Hagyományok, táji értékek megőrzése és teremtése	0
Összesen	5

*A támogatott projektek által létrehozott új munkahelyek száma teljes munkaidő egyenértékben

Intézkedések (beavatkozási területek)	Forrás (eFt)	Forrás arány (%)	Projektméret (eFt)	Támogatási intenzitás (%)
Szálláshelyek létrehozása, turisztikai építmény, szolgáltatás fejlesztése, eszközbeszerzése, turisztikai vonzerő kihasználása	80 000	30	2 000 – 10 000 Konzorciumban: 11 000 – 20 000	70
A települések közösségi tereinek kialakítása, fejlesztése	123 000	45	100 – 4 000	90
Civil szervezetek székhelyfejlesztése, eszközbeszerzése	19 150	7	2 000 – 10 000 Konzorciumban: 11 000 – 20 000	90
Képzés, életre nevelés, felzárkóztatás	10 000	4	3 000 – 6 000	90
Hagyományokat és értékteremtést magukba foglaló rendezvények, táborok	17 000	6	100 – 3 000	90
Mikrovállalkozások fejlesztése	12 000	4	3 000 – 5 000	70
Helyi termék piacra juttatásának támogatása	10 000	4	8 000 – 10 000	70
Összesen	271 150	100		

12. sz. melléklet: Az EFOP éves fejlesztési kerete (2016.)

1. Az együttműködő társadalomról szóló 1. prioritás

	A	B	C	D	E
1.	Felhívás azonosító jele	Felhívás neve	Felhívás keretösszege (Mrd Ft)	Felhívás meghirdetésének módja	Felhívás meghirdetésének tervezett ideje
2.	EFOP-1.1.1	Megváltozott munkaképességű emberek támogatása	10,00	kiemelt	Meghirdetve 2015. októberben
3.	EFOP-1.1.2	Nő az esély - képzés és foglalkoztatás	4,05	kiemelt	2016. február
4.	EFOP-1.1.3	Nő az esély - foglalkoztatás	3,15	egyszerűsített	2016. február
5.	EFOP-1.1.4	Elsőként lakhatás	1,40	standard	2016. június
6.	EFOP-1.2.1	Védőháló a családokért	6,20	standard	2016. február
7.	EFOP-1.2.2	Ifjúsági programok támogatása	1,00	standard	2016. február
8.	EFOP-1.2.3	Komplex ifjúsági fejlesztések - új nemzedék újratöltve	5,00 [ebből Versenyképes Közép- Magyarország Operatív Program (a továbbiakban: VEKOP): 1,50]	kiemelt	Meghirdetve 2015. októberben
9.	EFOP-1.2.4	Kríziskezelő szolgálatok fejlesztése	1,16 (ebből VEKOP: 0,35)	kiemelt	2016. június
10.	EFOP-1.2.5	Biztos menedék	1,64	standard	2016. június
11.	EFOP-1.2.6	Családbarát ország	7,00 (ebből VEKOP: 1,35)	kiemelt	2016. június
12.	EFOP-1.2.7	Gyermekvédelmi szakellátásban, javítóintézetekben elhelyezettek önálló életkezdési feltételeinek javítása	1,05	standard	2016. június
13.	EFOP-1.2.8	Nők a családban és a munkahelyen	3,00	kiemelt	2016. június

14.	EFOP-1.2.9	Nők a családban és a munkahelyen (standard)	9,00	standard	2016. december
15.	EFOP-1.2.10	Mentorprogram koraszülöttek részére	2,00	standard	2016. június
16.	EFOP-1.3.1	Cselekvő közösségek - aktív közösségi szerepvállalás	3,00	kiemelt	2016. február
17.	EFOP-1.3.2	Roma mentorhálózat fejlesztése	2,00	kiemelt	2016. április
18.	EFOP-1.3.3	Fogvatartottak reintegrációja	3,50	kiemelt	2016. február
19.	EFOP-1.3.4	Közös értékeink - sokszínű társadalom	1,00	standard	2016. szeptember
20.	EFOP-1.3.5	Társadalmi szerepvállalás erősítése a közösségek fejlesztésével	14,00	standard	2016. szeptember
21.	EFOP-1.3.6	Ifjúsági kisközösségi együttműködések támogatása	2,60 (ebből VEKOP: 0,50)	kiemelt	2016. szeptember
22.	EFOP-1.4.1	Integrált gyermekprogramok szakmai támogatása	3,00	kiemelt	2016. február
23.	EFOP-1.4.2	Integrált térségi gyermekprogramok	15,00	standard	2016. február
24.	EFOP-1.4.3	Jó kis hely - Biztos Kezdet Gyerekházak és kistérségi komplex gyermekprogramok támogatása	5,50	standard	2016. június
25.	EFOP-1.5.1	Kísérleti program a legelmaradottabb járások területi felzárkózása érdekében	2,00	standard	2016. szeptember
26.	EFOP-1.5.2	Humán szolgáltatások fejlesztése megyei szinten, illetve a kiemelt fejlesztési térségekben	100,00	standard	2016. június
27.	EFOP-1.6.1	Felzárkózási együttműködések támogatása	2,20 (ebből VEKOP: 0,22)	kiemelt	2016. március
28.	EFOP-1.6.2	Szegregált élethelyzetek felszámolása komplex programokkal (ESZA)	22,00	standard	2016. június
29.	EFOP-1.8.1	Komplex népegészségügyi szűrések	6,57 (ebből VEKOP: 1,97)	kiemelt	2015. december
30.	EFOP-1.8.2	Népegészségügyi intézményrendszer helyi kapacitásainak fejlesztése	7,00	standard	2016. június
31.	EFOP-1.8.3	Átfogó, célzott népegészségügyi fejlesztések	8,00 (ebből VEKOP:2,40)	kiemelt	2016. június
32.	EFOP-1.8.4	Nemzeti egészségügyi program a kívánt gyermekek megszületéséért	2,50 (ebből VEKOP:	kiemelt	2016. június

			0,75)		
33.	EFOP-1.9.1	Szociális intézmény férőhely kiváltási szakmai koordinációs műhely kialakítása	2,50 (ebből VEKOP: 0,45)	kiemelt	2016. február
34.	EFOP-1.9.2	A fogyatékos személyek számára nyújtott szakmai- és közszolgáltatások hozzáférhetőségének kialakítása, fejlesztése	3,30 (ebből VEKOP: 0,99)	kiemelt	2016. június
35.	EFOP-1.9.3	A foglalkoztatási rehabilitáció szakmai folyamatainak fejlesztése	4,20 (ebből VEKOP: 1,26)	kiemelt	2016. június
36.	EFOP-1.9.4	A szociális ágazat módszertani és információs rendszereinek megújítása	5,80 (ebből VEKOP: 1,74)	kiemelt	2016. március
37.	EFOP-1.9.5	A koragyermekkorai intervenció ágazatközi fejlesztése	5,70 (ebből VEKOP: 1,71)	kiemelt	2016. június
38.	EFOP-1.10.1	Ápoló tanulók részére pályaválasztást támogató ösztöndíjas program	4,40 (ebből VEKOP: 1,32)	kiemelt	2016. február
39.	EFOP-1.11.1	Tematikus együttműködés erősítése az ifjúságügy, egészségügy, közösségfejlesztés és társadalmi felzárkózás terén a Kárpát-medence EU-tagállamaival	4,80	kiemelt	2016. június
40.	EFOP-1.11.2	Tematikus együttműködés erősítése az ifjúságügy, egészségügy, közösségfejlesztés és társadalmi felzárkózás terén a Kárpát-medence nem EU-tagállamaival	1,20	kiemelt	2016. június

2. Az infrastrukturális beruházások a társadalmi együttműködés erősítése érdekében című 2. prioritás

	A	B	C	D	E
1.	Felhívás azonosító jele	Felhívás neve	Felhívás keretösszege (Mrd Ft)	Felhívás meghirdetésének módja	Felhívás meghirdetésének tervezett ideje
2.	EFOP-2.1.1	Gyermekotthonok kiváltása, korszerűsítése, hiányzó gyermekotthoni kapacitások létrehozása	2,94	standard	2016. február

3.	EFOP-2.1.2	Gyerekesély programok infrastruktúrális háttére	5,50	standard	2016. június
4.	EFOP-2.2.1	Gyermek sürgősségi, baleseti ellátás fejlesztése	10,00 (ebből VEKOP: 1,35)	kiemelt	2016. február
5.	EFOP-2.2.2	Intézményi ellátásról a közösségi alapú szolgáltatásokra való áttérés fejlesztése - intézményi férőhelykiváltás	35,00	standard	2016. szeptember
6.	EFOP-2.2.3	Átmeneti és rehabilitációs intézmények korszerűsítése	3,80	standard	2016. szeptember
7.	EFOP-2.2.4	Területi gyermekvédelmi szakszolgáltatási feladatok infrastruktúrális feltételeinek javítása	1,00 (ebből VEKOP: 0,10)	kiemelt	2016. szeptember
8.	EFOP-2.2.5	Egységes ápolási eszközpark kialakítása	5,00	kiemelt	2016. szeptember
9.	EFOP-2.2.6	A pszichiátriai és addiktológiai aktív fekvőbeteg ellátórendszer infrastruktúrális feltételeinek fejlesztése és biztonsági pszichiátriai részleg kialakítása	5,00 (ebből VEKOP: 0,81)	kiemelt	2016. június
10.	EFOP-2.2.7	Gyermek és ifjúságpszichiátriai, addiktológiai és mentálhigiénés ellátórendszer infrastruktúrális feltételeinek fejlesztése	6,00	kiemelt	2016. szeptember
11.	EFOP-2.2.8	Egészségügyi szakellátók nővérszállóinak fejlesztése	10,00	kiemelt	2016. június
12.	EFOP-2.2.9	Klinikai skill laborok fejlesztése	4,00	kiemelt	2016. szeptember
13.	EFOP-2.2.10	Patológiai és orvosi laboratóriumi hálózat infrastruktúrális feltételeinek javítása	9,81	kiemelt	2016. szeptember
14.	EFOP-2.2.11	Hiányzó egészségügyi és szociális humán szolgáltatások fejlesztése megyei szinten, illetve a kiemelt fejlesztési térségekben	14,00	standard	2016. december
15.	EFOP-2.4.1	Szegregált élethelyzetek felszámolása komplex programokkal (ERFA)	22,85	standard	2016. június

3. A gyarapodó tudástökről szóló 3. prioritás

A	B	C	D	E
---	---	---	---	---

1.	Felhívás azonosító jele	Felhívás neve	Felhívás keretösszege (Mrd Ft)	Felhívás meghirdetésének módja	Felhívás meghirdetésének tervezett ideje
2.	EFOP-3.1.1	Kisgyermekkorai nevelés támogatása	1,30	kiemelt	Meghirdetve 2014. októberben
3.	EFOP-3.1.2	Végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése	4,00 (ebből VEKOP: 1,20)	kiemelt	2016. február
4.	EFOP-3.1.3	Társadalmi felzárkózási és integrációs köznevelési intézkedések támogatása	4,20	kiemelt	2016. március
5.	EFOP-3.1.4	Ösztöndíj és mentorálási támogatás hátrányos helyzetű tanulóknak - útravaló ösztöndíjprogram	6,00 (ebből VEKOP: 1,80)	kiemelt	Meghirdetve 2015. októberben
6.	EFOP-3.1.5	A lemorzsolódással veszélyeztetett intézmények támogatása	10,00	kiemelt	2016. június
7.	EFOP-3.1.6	Köznevelési intézmények hátránykompenzációs képességének növelése	5,00	standard	2016. szeptember
8.	EFOP-3.1.7	Esélyteremtés a köznevelésben	3,00	kiemelt	2016. március
9.	EFOP-3.1.8	A köznevelés esélyteremtő szerepének erősítése	4,55	standard	2016. szeptember
10.	EFOP-3.1.9	Kisgyermekkorai nevelés intézményi támogatása	1,70	kiemelt	2016. június
11.	EFOP-3.2.1	Tehetségek Magyarországa	6,50	kiemelt	Meghirdetve 2015. decemberben
12.	EFOP-3.2.2	A köznevelés tartalmi szabályozóinak megfelelő tankönyvek, taneszközök fejlesztése és digitális tartalomfejlesztés	2,00 (ebből VEKOP: 0,60)	kiemelt	2016. február
13.	EFOP-3.2.3	Digitális környezet a köznevelésben	35,40	kiemelt	2016. június
14.	EFOP-3.2.4	Új generációs köznevelés	6,80	kiemelt	2016. június
15.	EFOP-	Tanulás-élmény iskolán belül	2,10	kiemelt	2016. június

	3.2.5				
16.	EFOP-3.2.6	Tanulás-élmény - extracurriculáris tevékenységek révén	11,00	kiemelt	2016. június
17.	EFOP-3.2.7	Művészetoktatás fejlesztése a köznevelésben	2,00	standard	2016. szeptember
18.	EFOP-3.2.8	T.E.S.I-2.0 - A testnevelés és sport tehetséggondozás minőségi fejlesztése	3,40	kiemelt	2016. június
19.	EFOP-3.2.9	Óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység modellezése	1,70	standard	2016. június
20.	EFOP-3.3.1	Tanoda programok támogatása	5,00	standard	Meghirdetve 2015. szeptemberben
21.	EFOP-3.3.2	Kulturális intézmények a köznevelés eredményességéért	5,00	standard	2016. június
22.	EFOP-3.3.3	Országos múzeumi és könyvtári központi fejlesztés	2,00 (ebből VEKOP: 0,60)	kiemelt	2016. június
23.	EFOP-3.4.1	Roma szakkollégiumok támogatása	1,20	standard	Meghirdetve 2015. októberben
24.	EFOP-3.4.2	Campus Mundi - felsőoktatási mobilitási és nemzetköziesítési program	9,20 (ebből VEKOP: 2,30)	kiemelt	Meghirdetve 2015. szeptemberben
25.	EFOP-3.4.3	Felsőoktatási intézményi fejlesztések a felsőfokú oktatás minőségének és hozzáférhetőségének együttes javítása érdekében	24,00	standard	2016. március
26.	EFOP-3.4.4	A felsőoktatási intézmények felkészítő és pályaeorientációs tevékenységeinek, valamint a matematikai, természettudományi, műszaki és informatikai (MTMI40) szakokra való jelentkezést és bennmaradást elősegítő programok támogatása	8,00	standard	2016. június
27.	EFOP-3.4.5	Rendszerszintű fejlesztések és hozzáférés bővítését szolgáló ágazati programok a felsőoktatásban	7,92 (ebből VEKOP: 1,98)	kiemelt	2016. szeptember
28.	EFOP-3.5.1	Duális és kooperatív felsőoktatási képzések, felsőoktatási szakképzési és szakirányú továbbképzések fejlesztése	3,70	standard	2016. június

29.	EFOP-3.6.1	Intelligens szakosodást szolgáló intézményi fejlesztések	20,00	standard	2016. február
30.	EFOP-3.6.2	Tematikus kutatási hálózati együttműködések	15,40	standard	2016. szeptember
31.	EFOP-3.6.3	Felsőoktatási hallgatók tudományos műhelyeinek és programjainak támogatása	7,20	standard	2016. szeptember
32.	EFOP-3.7.1	Aktívan a tudásért	6,30	kiemelt	2016. március
33.	EFOP-3.7.2	Az egész életen át tartó tanulást megalapozó fejlesztések	2,50 (ebből VEKOP: 0,75)	kiemelt	2016. szeptember
34.	EFOP-3.8.1	Felzárkóztató egészségügyi ápoló szakképzési program	1,90	kiemelt	Meghirdetve 2014. októberben
35.	EFOP-3.8.2	Szociális humán erőforrás fejlesztése	12,00	kiemelt	2016. március
36.	EFOP-3.8.3	Alapellátás komplex minőségi megújítása	10,00 (ebből VEKOP: 3,00)	kiemelt	2016. április
37.	EFOP-3.9.1	Humán szolgáltatások fejlesztése megyei szinten, illetve a kiemelt fejlesztési térségekben a tudástőke gyarapodása érdekében	100,00	standard	2016. június
38.	EFOP-3.10.1	Tematikus együttműködés erősítése a köznevelés és a felsőoktatás terén a Kárpát-medence EU-tagállamaival	5,30	kiemelt	2016.június
39.	EFOP-3.10.2	Tematikus együttműködés erősítése a köznevelés és a felsőoktatás terén a Kárpát-medence nem EU-tagállamaival	1,70	kiemelt	2016. június

4. Az infrastrukturális beruházások a gyarapodó tudástőke érdekében című 4. prioritás

	A	B	C	D	E
1.	Felhívás azonosító jele	Felhívás neve	Felhívás keretösszege	Felhívás meghirdetésének módja	Felhívás meghirdetésének tervezett ideje

			(Mrd Ft)		
2.	EFOP-4.1.1	Egyes egyházi infrastrukturális fejlesztések	4,95	standard	Meghirdetve 2015. decemberben
3.	EFOP-4.1.2	Térségi iskolahálózatok kialakítása	60,00	kiemelt	2016. március
4.	EFOP-4.1.3	Testmozgást javító infrastrukturális fejlesztések	3,29	kiemelt	2016. március
5.	EFOP-4.1.4	Testmozgást javító infrastrukturális fejlesztések (standard)	1,00	standard	2016. március
6.	EFOP-4.1.5	Köznevelési intézmények infrastrukturális fejlesztése	26,72	kiemelt	2016. szeptember
7.	EFOP-4.1.6	Köznevelési intézmények infrastrukturális fejlesztése (standard)	14,70	standard	2016. szeptember
8.	EFOP-4.1.7	A köznevelés támogató szerepének erősítése	3,20	kiemelt	2016. szeptember
9.	EFOP-4.1.8	A köznevelés támogató szerepének erősítése (standard)	1,80	standard	2016. szeptember
10.	EFOP-4.1.9	Kulturális intézmények tanulást segítő infrastrukturális fejlesztései	5,00	standard	2016. szeptember
11.	EFOP-4.2.1	Felsőoktatási infrastruktúra fejlesztési program	29,00	standard	2016. március

Forrás: 1037/2016. (II. 9.) Korm. határozat az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program éves fejlesztési keretének megállapításáról (közlönyállapot)